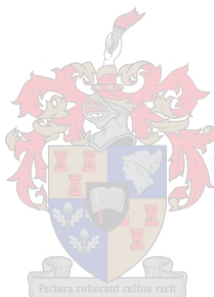

DIE SWARTMAN IN WES-KAAPLAND: 'N STATISTIESE OORSIG
IN DIE LIG VAN DIE KLEURLINGARBEIDSVOORKEURBELEID

De W. Schutte

SKRIPSIE INGELEWER VIR DIE GRAAD VAN MAGISTER IN DIE
LETTERE EN WYSGBEGERTE AAN DIE UNIVERSITEIT VAN
STELLENBOSCH

Desember 1981

VOORWOORD

Hierdie studie verteenwoordig een onderafdeling van 'n groter navorsingsprojek met die titel: Die Posisie van die Swartman in Wes-Kaapland. Hierdie groter navorsingsprojek wat deur 'n R.G.N. toekenning gefinansier is, is gedurende 1977 en 1978 deur die Departement Sosiologie, Universiteit Stellenbosch uitgevoer. Daarna gedurende 1979 en 1980, is dit deur die Instituut vir Sosiale en Ekonomiese Navorsing, Universiteit Rhodes, uitgevoer.

Menings wat in hierdie werk gelug word, is dié van die skrywer en moet nie beskou word as menings van die Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing nie.

(Get) S Bekker

SIMON BEKKER

PROJEKLEIER: DIE POSISIE VAN DIE SWARTMAN IN WES-KAAPLAND

DANKBETUIGING

Aangesien enige skripsie in 'n mindere of meerdere mate 'n spanpoging is, verleen ek graag met dank erkenning aan die volgende persone wat betrokke was by die voltooiing van hierdie skripsie.

My hoogste agting en waardering kom prof S P Cilliers toe onder wie ek die voorreg gehad het om my voorgraadse studie te voltooi en sonder wie se bekwame leiding ek hierdie verhandeling nie sou kon voltooi nie. Sy altyd positiewe, wetenskaplik gefundeerde kritiek en raad is 'n weerspieëling van sy wetenskaplike integriteit en besondere toewyding aan die sosiologie as vak. Die tekortkominge in hierdie studie weerspieël egter slegs my eie onvermoë om reg te laat geskied aan die rykdom van sy kennis en insigte.

Graag betuig ek hier ook my dank teenoor prof Simon Bekker wat my by die projek: Die Posisie van die Swartman in Wes-Kaapland, betrek het. Vir sy kommentaar en bystand met raad en daad.

Aan mev K de Bruyn wat daarin geslaag het om onder moeilike omstandighede tikwerk van uitstaande gehalte te lewer, asook mev Henderson vir die netjiese kartografiese en ander voorstellings.

Aan Esté, asook my ouers vir hul volgehoue aansporing wat ook 'n deurslaggewende rol gespeel het by die voltooiing van hierdie skripsie.

Laaste maar nie die minste nie, aan Hom, vir die genade ontvang om verder te kon studeer.

INHOUDSOPGAWEBladsyHOOFSTUK 1

<u>INLEIDING</u>	1
✓ 1.1 <u>PROBLEEMSTELLING</u>	1
✓ 1.2 <u>DOEL VAN ONDERSOEK</u>	1
1.2.1 Eerstens	2
1.2.2 Tweedens	2
1.2.3 Derdens	2
1.3 <u>TWYFELAGTIGE GEGEWENS</u>	3
1.4 <u>BASIESE STATISTIESE GEGEWENS VIR WES- KAAPLAND</u>	4
1.5 <u>NAVORSINGSMATERIAAL IN DIE ONDERSOEK GEBRUIK</u>	4
1.6 <u>METROPOLITAANSE GEBIED VAN KAAPSTAD</u>	5
1.7 <u>EKONOMIESE STREKE</u>	5
1.8 <u>BANTOEADMINISTRASIERADE</u>	6
✗ 1.9 <u>LANDDROSDISTRIKTE BINNE WES-KAAPLAND 1980</u>	7
✗ 1.10 <u>EKONOMIESE STREKE BINNE WES-KAAPLAND MET DIE ONDERLINGE DISTRIKSINDELING (1980)</u>	10
1.11 <u>BANTOEADMINISTRASIERADE (BAR) BINNE WES- KAAPLAND MET DIE ONDERLINGE DISTRIKSINDEL- ING (1980)</u>	13

(ii)

Bladsy

	<u>HOOFSTUK 2</u>	16
✓	2.1 <u>STATUTÊRE BEHEERMAATREËLS VAN DIE OPTREDE VAN DIE SWARTMAN IN WES-KAAPLAND</u>	16
+	2.2 <u>PASWETTE</u>	16
✓	2.3 <u>DIE VESTIGINGPATROON IN WES-KAAP</u>	16
	2.4 <u>KONTAK TUSSEN SWARTMENSE EN BLANKES</u>	17
✓	2.5 <u>INSTROMINGSBEHEER</u>	17
✓	2.6 <u>NONQUASIE SELFMOORD</u>	19
✓	2.7 <u>TYDPERK VAN WETTIGE VERBLYF VAN SWARTMENSE IN WES-KAAP</u>	20
+	2.8 <u>BEHEER OOR SWART WOONGEBIEDE IN BLANKE GEBIEDE</u>	21
	2.8.1 Stemreg	22
	2.8.2 Stemgeregtigdes in die Unie van Suid-Afrika	23
	2.8.3 Blanke verteenwoordiging vir Swart Kiesers	24
✓	2.9 <u>BEHEER OOR LOKASIES OF KROONGROND</u>	25
✓	2.10 <u>"NATIVE LABOUR" LOKASIES</u>	26
	2.11 <u>SIR GODFREY LAGDEN-KOMMISSIE</u>	27
	2.12 <u>BEHEERMAATREËLS OOR DIE SWARTMENSE IN WES-KAAPLAND Nā UNIEWORDING (1910)</u>	28
	2.13 <u>REG OP GRONDBESIT DEUR SWARTMENSE IN BLANKE-GEBIEDE</u>	30

2.14	<u>WET NR 25 VAN 1945</u>	31
2.15	<u>DIE INSTEL VAN ONTVANGSDEPOT'S</u>	34
2.16	<u>WET OP DIE AFSKAFFING VAN PASSE EN KOÖRDINERING VAN DOKUMENTE</u>	35
✓ 2.17	<u>INSTRUKSIES OM SWART-INSTROMING NA WES- KAAPLAND TE BEKAMP</u>	38
✗ 2.18	<u>INSTRUKSIES AAN PLAASLIKE BESTURE BETREFFENDE DIE INVLOEI VAN SWARTMENSE NA WES-KAAPLAND</u>	43
2.20	<u>WERKSAFBAKENING</u>	45
2.21	<u>BLANKE BEHEER OOR ALLE HUISVESTING IN DIE R S A</u>	47
2.22	<u>ARBEIDSBURO'S IN SWART TUISLANDE</u>	50
✓ 2.23	<u>DIE ONTSTAAN VAN DIE EISELEN-LYN</u>	51
✓ 2.24	<u>EISELEN SE MOTIVERING VIR "WES-KAAPBELEID"</u>	56
✓ 2.25	<u>DIE WES-KAAPLYN</u>	56
✗ 2.26	<u>BELEID VAN DIE NASIONALE PARTY TEN OPSIGTE VAN SWART ARBEID IN WES-KAAPLAND</u>	59
	<u>HOOFSTUK 3</u>	66
3.1	<u>DIE SWARTBEVOLKING VAN WES-KAAPLAND (W.K.)</u>	66
3.2	<u>VERSKILLENDE SWARTBEVOLKINGSGROEPE</u>	66
3.3	<u>REDE VIR XHOSA MEERDERHEID</u>	67
3.4	<u>PROBLEEM MET VERGELYKENDE STATISTIEKE</u>	69

✓ 3.5	<u>GROEIKOERS VAN DIE SWARTBEVOLKING VAN WES-KAAPLAND</u>	70
}	3.6 <u>DIE PERSENTASIE SWART INWONERS VAN WES-KAAPLAND</u>	71
	3.7 <u>PERSENTASIE AFNAME VAN SWARTBEVOLKING</u> ...	72
	3.8 <u>REDES VIR PERSENTASIE TOENAME IN SOMMIGE LANDDRCSDISTRIKTE</u>	73
	3.9 <u>DIE SWARTBEVOLKING VAN ELKE LANDDROSDISTRIK IN WES-KAAPLAND</u>	74
	3.10 <u>GEEN DEFINITIEWE PATROON IN SWART VERTEENWOORDIGING</u>	77
	<u>HOOFSTUK 4</u>	82
	4.1 <u>GESLAGSAMESTELLING VAN SWARTMENSE IN WES-KAAPLAND</u>	82
	4.2 <u>GESLAGSVERSPREIDING VOLGENS LANDDROS-DISTRIKTE</u>	82
	4.3 <u>OORSAKE VIR TENDENS IN GESLAGSVERSPREIDING</u>	83
	4.4 <u>KONSTANTE GESLAGSVERHOUDING</u>	83
	<u>HOOFSTUK 5</u>	88
✓	5.1 <u>KENMERKE VAN DIE STEDELIKE EN LANDELIKE SWARTBEVOLKINGSVERSPREIDING IN WES-KAAPLAND</u>	88
	5.2 <u>FLUKTUASIE IN OUDERDOMSVERSPREIDINGSGRAFIEK VAN DIE SWARTINWONERS VAN WES-KAAPLAND</u>	88

✓	5.3	<u>DIE LANDELIKE EN STEDELIKE BEVOLKING</u>	89
✓	5.4	<u>DIE LANDELIKE EN STEDELIKE BEVOLKINGS- PATROON</u>	89
✓	5.5	<u>DIE SWARTBEVOLKING VAN DIE KAAPSE METRO- POLITAANSEGEBIED</u>	90
	5.6	<u>PERSENTASIE GROEIKOERS IN WES-KAAPLAND</u>	90
✓	5.7	<u>VERSTEDELIKINGSPATROON</u>	92
✓	5.8	<u>WAARNEEMBARE TENDENSE IN DIE SWART STEDE- LIKE EN PLATTELANDSE BEVOLKINGSVERSPREIDING VAN WES-KAAPLAND UITGEDRUK IN EKONOMIESE STREKE</u>	94
✓	5.9	<u>STEDELIKE EN PLATTELANDSE OUDERDOMSVER- SPREIDING</u>	118
✓	5.10	<u>OUERDOMSVERSPREIDING</u>	120
✓	5.11	<u>TOENAME IN OUDERDOMSKATEGORIE 20 - 24 JAAR</u>	120
		<u>HOOFSTUK 6</u>	122
✓✓	6.1	<u>EKONOMIES AKTIEF</u>	122
✓	6.2	<u>WERKLOOS</u>	122
	6.3	<u>GESLAGSAMESTELLING VAN DIE WERKLOOSHEID- SYFER</u>	122
	6.4	<u>REDES VIR OMGEKEERDE GESLAGSAMESTELLING</u> . . .	123
	6.5	<u>EKONOMIES AKTIEWE GESLAGSVERHOUDING</u>	123
✓	6.6	<u>VERSTEDELIKING AS UITVLOEISEL VAN DIE MODERNE SAMELEWING</u>	124

6.7	<u>BASIS VIR ONDERSKEIDING TUSSEN STEDELIK- HEID EN LANDELIKHEID</u>	125
d 6.8	<u>VERSTEDELIKINGSTENDENS VAN DIE SWARTMAN IN WES-KAAPLAND</u>	125
6.9	<u>BEROEPSKATEGORIEË</u>	127
6.9.1	Geslagsamestelling van beroeps- kategorieë	127
6.9.2	Beroepseleksie	
22 X 6.10	<u>VERGELYKING TUSSEN KLEURLING EN SWART BEROEPSVERSPREIDING</u>	129
X 6.11	<u>VERGELYKING VAN WERKLOOSHEID ONDER KLEURLINGE EN SWARTMENSE</u>	129
X 6.12	<u>EKONOMIES NIE-AKTIEWE SYFER ONDER KLEURLINGE</u>	133
7.	<u>SAMEVATTING</u>	135
8.	<u>BIBLIOGRAFIE</u>	142

GRAFIESE VOORSTELLINGS

<u>Figuur 5.1</u> : Grafiese voorstellings van die stedelike en plattelandse bevolkings-groeitendens van alle distrikte in W.K.	95 - 117
<u>Figuur 5.2</u> : Stedelike en plattelandse ouderdomsverspreiding in die R S A. Blankes 1970	119
<u>Figuur 5.3</u> : Stedelike en Plattelandse Ouderdomsverspreiding in die R S A. Kleurlinge 1970	119
<u>Figuur 5.4</u> : Stedelike en plattelandse ouderdomsverspreiding in die R S A. Swartmense in die R S A 1970	119
<u>Figuur 5.5</u> : Stedelike en plattelandse ouderdomsverspreiding in Wes-Kaapland. Swartmense 1970	119
<u>Figuur 5.6</u> : Ouderdomsverspreiding van die Swartbevolking in Wes-Kaapland, 1970	121
<u>Figuur 6.1</u> : Swartmense in Wes-Kaapland, Swart Tuislande en die R S A uitgedruk in beroepskategorieë	126
<u>Figuur 6.2</u> : Swartmense in Wes-Kaapland uitgedruk in beroepskategorieë 1970	130
<u>Figuur 6.3</u> : Kleurlinge in Wes-Kaapland uitgedruk in beroepskategorieë 1970	131

<u>Figuur 6.4</u> : Kleurlinge, Blankes en Swartes in Wes-Kaapland uitgedruk in beroeps- kategorieë 1970	134
--	-----

KAARTE

<u>Kaart 1.1</u> : Landdrostrikte in Wes-Kaap- land	9
<u>Kaart 1.2</u> : Ekonomiese Streke in Wes-Kaapland ...	12
<u>Kaart 1.3</u> : Bantoeadministrasierade in Wes- Kaapland	15
<u>Kaart 2.1</u> : Wes-Kaapland soos deur dr W W M Eiselen gedefinieer	55
<u>Kaart 2.2</u> : Wes-Kaapland soos gedefinieër deur die Kommissie van Ondersoek na die Wet op Fisiese Beplanning en benutting van hulp- bronne	58
<u>Kaart 3.1</u> : Rede vir Xhosa meerderheid in Wes-Kaapland	68
<u>Kaart 3.2</u> : Persentasie Swartinwoners van elke landdrostrik 1951	78
<u>Kaart 3.3</u> : Persentasie Swartinwoners van elke landdrostrik 1960	79
<u>Kaart 3.4</u> : Persentasie Swartinwoners van elke landdrostrik 1970	80
<u>Kaart 3.5</u> : Persentasie Swartinwoners van elke landdrostrik 1980	81
<u>Kaart 4.1</u> : Geslagsverhouding : Persentasie manlik van die totale Swartbevolking in elke landdrostrik in Wes-Kaapland (1970)	85

Bladsy

<u>Kaart 4.2</u> : Geslagsverhouding : Persentasie van die totale Swartbevolking in elke land- drosdistrik in Wes-Kaapland (1960)	86
<u>Kaart 4.3</u> : Geslagsverhouding : Persentasie manlik van die totale Swartbevolking in elke landdrosdistrik in Wes-Kaapland (1951) ...	87
<u>Kaart 5.1</u> : Distrikte waarin 'n groter per- sentasie stedelike Swartmense as landelike Swartmense woonagtig is (1970)	93

<u>Tabel 3.1</u> : Verskillende Swart bevolkings- groepe in Wes-Kaapland	67
<u>Tabel 3.2</u> : Swartmense in Wes-Kaapland uitge- druk as persentasie van die totale Swart- bevolking in die R S A	69
<u>Tabel 3.3</u> : Groeikoers van die Swartbevolking van die Wes-Kaapland 1951-1980	70
<u>Tabel 3.4</u> : Die persentasie Swart inwoners van Wes-Kaapland 1951-1980	71
<u>Tabel 3.5</u> : Die Swartbevolking van elke land- drosdistrik in Wes-Kaapland	75
<u>Tabel 4.1</u> : Geslagsamestelling van Swart- mense in Wes-Kaapland (1951-1980)	82
<u>Tabel 4.2</u> : Geslagsverhouding van Swartmense in Wes-Kaapland (1951 - 1970)	83
<u>Tabel 5.1</u> : Landelike en stedelike bevolking	89
<u>Tabel 5.2</u> : Persentasie groeikoers in Kaapse Metropolitaansegebied asook stedelike ge- bied van Wes-Kaapland	91
<u>Tabel 6.1</u> : Geslagsamestelling van die werk- loosheidsyfer	123
<u>Tabel 6.2</u> : Geslagsverhouding : ekonomies- aktief (Swartes 1970)	124

	<u>Bladsy</u>
<u>Tabel 6.3</u> : Beroepskategorieë : Swartmense in Tuislande, R S A en Wes-Kaapland ...	128
<u>Tabel 6.4</u> : Kleurling en Swart werkloosheid (1960 en 1970)	132

BYLAE : INLEIDINGBladsy

<u>Bylae 1</u> : Verskillende Swartbevolkings- groepe in Wes-Kaapland verteenwoordig (1970)	150
<u>Bylae 2</u> : Bevolkingsgetalle in Wes-Kaapland uitgedruk in landdrosdistrikte, 1980 (Swartes, Blankes, Kleurlinge en Asiërs)	153
<u>Bylae 3.1</u> : Bevolkingsgetalle in Wes-Kaapland uitgedruk in landdrosdistrikte, 1970 Blankes : Manlik en Vroulik	156
<u>Bylae 3.2</u> : Bevolkingsgetalle in Wes-Kaapland uitgedruk in landdrosdistrikte, 1970 Kleurlinge : Manlik en Vroulik	158
<u>Bylae 3.3</u> : Bevolkingsgetalle in Wes-Kaapland uitgedruk in landdrosdistrikte, 1970 Asiërs : Manlik en Vroulik	160
<u>Bylae 3.4</u> : Bevolkingsgetalle in Wes-Kaapland uitgedruk in landdrosdistrikte, 1970 Swartes : Manlik en Vroulik	162
<u>Bylae 4.1</u> : Bevolkingsgetalle in Wes-Kaapland uitgedruk in landdrosdistrikte, 1960 Blankes : Manlik en Vroulik	164

<u>Bylae 4.2</u> : Bevolkingsgetalle in Wes-Kaapland uitgedruk in landdrostdistrikte, 1960 Kleurlinge : Manlik en Vroulik	166
<u>Bylae 4.3</u> : Bevolkingsgetalle in Wes-Kaapland uitgedruk in landdrostdistrikte, 1960 Asiërs : Manlik en Vroulik	168
<u>Bylae 4.4</u> : Bevolkingsgetalle in Wes-Kaapland uitgedruk in landdrostdistrikte, 1960 Swartes : Manlik en Vroulik	170
<u>Bylae 5.1</u> : Bevolkingsgetalle in Wes-Kaapland uitgedruk in landdrostdistrikte, 1951 Blankes : Manlik en Vroulik	172
<u>Bylae 5.2</u> : Bevolkingsgetalle in Wes-Kaapland uitgedruk in landdrostdistrikte, 1951 Kleurlinge : Manlik en Vroulik	174
<u>Bylae 5.3</u> : Bevolkingsgetalle in Wes-Kaapland uitgedruk in landdrostdistrikte, 1951 Asiërs : Manlik en Vroulik	176
<u>Bylae 5.4</u> : Bevolkingsgetalle in Wes-Kaapland uitgedruk in landdrostdistrikte, 1951 Swartes : Manlik en Vroulik	178
<u>Bylae 6</u> : Persentasie Swartes en Kleurlinge van die populasie van elke onderskeie be- volkingsgroep in elke landdrostdistrik 1970.	180
<u>Bylaag 7</u> : Aantal Kleurlinge per Swartin- woner in Wes-Kaapland 1970	182

<u>Bylae 8</u> : Aantal Kleurlinge per Swart- woner in Wes-Kaapland 1960	183
<u>Bylae 9</u> : Ouderdomsverspreiding van Swart- mense in Wes-Kaapland (1970): Stedelike en Platteland, uitgedruk in ouderdoms- kategorieë teenoor ekonomiese streke	184
<u>Bylae 10</u> : Ekonomies nie-aktiewe Swartes en Kleurlinge in Wes-Kaapland uitgedruk in landdrosdistrikte (1960 en 1970)	186
<u>Bylae 11</u> : Ekonomiese aktiewe Swartes in Wes-Kaapland, uitgedruk in landdros- distrikte (1960 en 1970)	193
<u>Bylae 12</u> : Kleurling en Swart werkloses in Wes-Kaapland uitgedruk in landdros- distrikte (1960 en 1970)	195
<u>Bylae 13</u> : Ouderdomsverspreiding van Blankes, Kleurlinge en Swartes in die R S A, asook Swartes in Wes-Kaapland	202
<u>Bylae 14</u> : Beroepsverspreiding : Kleurlinge, Blankes en Swartes in Wes-Kaapland (1970)	204
<u>Bylae 15</u> : Getalle van Swartmense in Wes- Kaapland, manlik en vroulik, uitgedruk in beroepskategorieë (1970) teenoor distrik en ekonomiese streke binne die Wes-Kaap lyn.....	205
<u>Bylae 16</u> : Getalle van Swartmense in Wes-Kaap- land, manlik en vroulik, uitgedruk in be- roepskategorieë (1970) teenoor ekonomiese streke binne die Wes-Kaap lyn	211

Bladsy

<u>Bylae 17</u> : Persentasie van Swartmense in Wes-Kaapland (1970) uitgedruk in beroepskategorieë teenoor ekonomiese streke	213
<u>Bylae 18</u> : Getalle van Blankes in Wes-Kaap, manlik en vroulik, uitgedruk in beroepskategorieë (1970) teenoor ekonomiese streke binne die Wes-Kaap lyn	215
<u>Bylae 19</u> : Persentasies van Blankes in Wes-Kaapland, manlik en vroulik (1970) uitgedruk in beroepskategorieë teenoor ekonomiese streke	217
<u>Bylae 20</u> .: Blankes in Wes-Kaapland uitgedruk in beroepskategorieë (1970). Grafiese voorstelling	219
<u>Bylae 21</u> : Getalle van Kleurlinge in Wes-Kaapland, manlik en vroulik (1970) uitgedruk in beroepskategorieë teenoor ekonomiese streke binne die Wes-Kaap lyn.	220
<u>Bylae 22</u> : Persentasies van Kleurlinge in Wes-Kaapland, manlik en vroulik (1970) uitgedruk in beroepskategorieë teenoor ekonomiese streke	222
<u>Bylae 23</u> : Getalle en persentasies van die Swart- en Kleurlingbevolking in Wes-Kaapland (1970) uitgedruk in beroepskategorieë.....	224

HOOFSTUK 1

INLEIDING

1.1 PROBLEEMSTELLING

Die teenwoordigheid van 'n steeds groter wordende getal Swartmense in Wes-Kaapland (W.K) wat vanuit owerheidsweë as die tradisionele tuiste van die Kleurling- en Blankebevolking beskou word, is reeds oor 'n aansienlike periode 'n veelbesproke aangeleentheid, hetsy onder politici, akademici of werkgewers van nie-Blanke arbeid.

Met die onlangse vrystelling van twee regeringsverslae naamlik die verslag van die Kommissie van Onderzoek na Wetgewing rakende die benutting van Mannekrag, (R.P. 32/1979), die Witskrif wat in reaksie op bogenoemde verslag verskyn het asook die Geleentheidstuk Nr 4 van die Departement Sosiologie van die Universiteit van Stellenbosch getiteld: Die Arbeidsituasie van die Swartman in die Wes-Kaap, met besondere aandag aan die toestand in die Kaapse Skiereiland opgestel deur proff S P Cilliers en S B Bekker, is die aandag weer opnuut gevestig op die problematiek van Swart teenwoordigheid in die Wes-Kaapland-gebied.

1.2 DOEL VAN DIE ONDERSOEK

Nadat die navorsingsonderwerp bepaal is, is aan die hand van 'n loodsnavorsing oor die onderwerp drie doelwitte daargestel wat met hierdie verhandeling bereik wil word.

1.2.1 Eerstens

Om 'n demografiese tendens ten opsigte van die Swartman te identifiseer en sodoende die mate van permanensie van die Swartman in Wes-Kaapland (W.K) te probeer bepaal aan die hand van statistiese gegewens. Met hierdie bepaling van 'n tendens sal gepoog word om sekere aspekte van die demografiese patroon te stel teenoor die geval van die Swartmense in die hele R S A, die Tuislande, asook die Blankes en Kleurlinge in Wes-Kaapland, sowel as in die hele R S A.

1.2.2 Tweedens

Om 'n statistiese profiel van die Swartmense wat in die Wes-Kaaplandse-area woonagtig of werksaam is te skets. Hierdie "statistiese profiel" sal hoofsaaklik op die jongste sensus gegewens gebaseer te wees, sodat 'n oorsigtelike beeld verkry kan word van wie die Swartmense is wat hulle tans in Wes-Kaapland bevind.

1.2.3 Derdens

Die daarstel van 'n statistiese basis ten opsigte van Swartmense in Wes-Kaapland. Genoemde "basis" sal bestaan uit die versameling van alle statistiese gegewens betreffende die Swartmense in Wes-Kaapland. Dit impliseer die daarstel van die "basiese statistiese gegewens" vir gebruik vir verdere navorsing op die gebied van die Swartbevolking in Wes-Kaapland. Hierdie statistiese basis sal in die vorm van bylaes tot die manuskrip van die studie gevoeg word.

1.3 TWYFELAGTIGE GEGEWENS

Op hierdie stadium kan die vraag met reg gestel word: Waarom 'n ondersoek doen wat gebaseer is op statistiese gegewens wat oor die algemeen in twyfel getrek word? In dié verband kan prof J L Sadie bygestaan deur W A van H Roets aangehaal word:

"In our analyses we have concentrated on the White and coloured populations since the Asian group can be considered statistically negligible, while the uncertainties surrounding the Bantu or Black population are so numerous that projections become a statistically hazardous exercise. In the 1960 census 75 000 Blacks were counted in the area and in 1970 180 000. The latter figure could have been too small by 8 000 at a minimum and by 30 000 or more at a maximum. Since so many of these persons are immigrant labourers, conferring an "abnormal" age and sex structure on the population, there are no reasonably acceptable control data which could serve the purpose of adjusting for the degrees of under enumeration. While one can conceivably regard the resident females as basis for projecting the "settled" population, the population by and large fulfills the function of gapfiller arising from labour needs of the metropolitan area, in the light of influx control which is a major determinant of numbers and is subject to administrative fiat which need not vary systematically".¹⁾

Bogenoemde en vele ander navorsers wat met statistiese gegewens van die bevolking in Wes-Kaapland gewerk het, maak melding van die "underestimation" van statistiese gegewens rakende die Swartman in die gebied.

1) SADIE, J.L. & ROETS, W.A. van H. Population of Western Cape 1975 to 2025. Stellenbosch : Bureau of Economic Research, 1976. p 1-2

Maar dit is juis die problematiek rondom die insameling van korrekte statistiese data wat as motivering dien tot die daarstel van die derde doelwit soos op bladsy 2 genoem. As gevolg van die genoemde insamelingsprobleem het dit tot gevolg gehad dat min navorsers gewaag het om navorsing rakende die Swartmense in Wes-Kaapland te doen anders as op meer sosiaal gerigte onderwerpe. Navorsing met 'n "groter statistiese basis" wanneer dit kom by die Swartbevolking van Wes-Kaapland as geheel is óf omseil óf vermy as gevolg van die twyfelagtige gegewens deur die ondersoek-area te beperk tot hoofsaaklik die Kaapse Metropolitaanse gebied.

1.4 BASIESE STATISTIESE GEGEWENS VIR WES-KAAPLAND

Hierdie navorsing moet dus ook gesien word as 'n poging om 'n so volledig as moontlik versameling van statistiese data saam te stel wat gebruik kan word as 'n basis vir verdere navorsing. Soos Sadie dit duidelik aangetoon het, kan dit as feitlik onmoontlik gestel word dat die statistiese gegewens soos verkry uit amptelike sensusopnames, (wat soos reeds gesê, hoofsaaklik in hierdie studie van gebruik gemaak is) gegewens sal verskaf wat te groot is. Alle gegewens in hierdie studie verstrekk moet dus gesien word as minimum gegewens en beslis nie maksimum gegewens nie. Dit sou meebring dat wanneer knelpunte geïdentifiseer word, die probleem selfs groter en van wyer omvang in die praktyk kan wees as wat die gevolgtrekking, gebaseer op die beskikbare gegewens impliseer.

1.5 NAVORSINGSMATERIAAL IN DIE ONDERSOEK GEBRUIK

Vir die doeleindes van hierdie studie is hoofsaaklik gebruik gemaak van amptelike publikasies van die Departement van Statistiek, die Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing, publikasies oor die onderwerp en

ander navorsing soos gedoen deur individue of groepe persone.

Met die inwin van statistiese gegewens het dit gou duidelik geword dat Wes-Kaapland as geheel nêrens soos gedefinieer deur die Interdepartementele Kommissie na die Desentralisasie van Nywerhede (Witskrif insake Desentralisasie van Nywerhede 1970), as 'n statistiese eenheid aangedui word nie. Gevolglik moes eerstens alle beskikbare statistiese gegewens wat in landdrosdistrikte verskyn versamel word en die distrikte wat binne die Wes-Kaap area val uitgelig en in tabelvorm weergegee word (Die 1951 gegewens word nog uitgedruk in 60 landdrosdistrikte, 1960 in 61, 1970 in 67 en 1980 in 69 distrikte) alvorens enige berekeninge van gegewens van Wes-Kaapland gemaak kon word.

'n Verdere probleem wat opgeduik het, is dat gegewens deur die Departement van Statistiek vir die verskillende sensusjare 1951, 1960 en 1970 nie altyd in dieselfde eenhede (vorme) weergegee word nie, met die gevolg dat dit die vergelyking oor tyd van gegewens om 'n tendens te bepaal, bemoeilik. Dit het dus nodig geword dat van ander beskikbare eenhede ook gebruik gemaak moes word waar gegewens nie in die kleinste eenheid, naamlik landdrosdistrikte, weergegee word nie. Diesulke eenhede is: Bantoeadministrasierade, ekonomiese eenhede en die Metropolitaanse gebied van Kaapstad.

1.6 METROPOLITAANSE GEBIED VAN KAAPSTAD

Hierdie eenheid val in sy geheel binne die gebied van Wes-Kaapland en vir statistiese analise skep dié gebied geen probleem nie.

1.7 EKONOMIESE STREKE

Die Wes-Kaap lyn of "Kleurling arbeidsvoorkeurgebied"

sny deur drie ekonomiese streke tewete streek 13, 16 en 17. Die streke 01, 02, 03, 04, 05, 06, 07, 09, 11, 12, 14 en 15 val in hul geheel binne die gebied (kyk kaart op bladsy 12 soos aangedui in die 1980 sensus-opname van die Departement van Statistiek).

1.8 BANTOEADMINISTRASIERADE

Die Bantoeadministrasierade van die Kaapse Skiereiland, Suidwes-Kaap en Karoo val in hul geheel binne die Wes-Kaaplandse gebied. Die rade van Noord-Kaap en Diamantveld oorvleuel die Wes-Kaap grens. Gegewens wat slegs in ekonomiese streke of Bantoeadministrasierade uitgedruk word, het vir die doeleindes van hierdie studie 'n tweeledige probleem geskep.

Die totale ekonomiese streke, dit wil sê, insluitend die gebied wat die Wes-Kaap-lyn oorskry, sluit die landdrostdistrikte van Kimberley sowel as 'n deel van Bophutatswana in. Dit is dus begryplik dat sulke bevolkingsyfers 'n skewe beeld aan statistiese gegewens van die inwoners binne die Wes-Kaap-lyn sal gee. Gestel die distrikte wat met die Rickert-lyn oorvleuel word in sy geheel uitgelaat sou dit meebring dat 10 distrikte wat binne die gebied val se getalle net eenvoudig genegeer sal word - en gevoglik beslis ook nie 'n getroue weergawe van die werklike situasie binne die Wes-Kaap-lyn weergegee word nie. (Kyk paragraaf 1.7 in dié verband.)

Bogenoemde argument geld ook in die geval van Bantoeadministrasierade. (Kyk kaart op bladsy 15.) Daar sal in die navorsing sover as moontlik van gegewens wat in landdrostdistrikte uitgedruk is, gebruik gemaak word.

Die numering van Ekonomiese Streke tussen 1960 en 1970 sensusse het verander. (Die Landdrostdistrik indeling het dieselfde gebly). In hierdie studie word deurgaans van die 1970 numering gebruik gemaak aangesien dit die jongste aanbiedingswyse van gegewens is. Die 1980 numering van die Ekonomiese Streke is dieselfde as dié van 1970.

1.9 LANDDROSDISTRIKTE BINNE WES-KAAPLAND 1980

ABERDEEN

BEAUFORT-WES
BELLVILLE
BREDASDORP
BRITSTOWN

CALEDON
CALITZDORP
CALVINIA
CARNARVON
CERES
CLANWILLIAM
COLESBERG

DE-AAR

FRASERBURG

GEORGE
GOODWOOD
GORDONIA
GRAAFF-REINET

HANKEY
HANOVER
HAY
HEIDELBERG
HERMANUS
HOPEFIELD
HOPETOWN
HUMANSDORP

JANSENVILLE
JOUBERTINA

KAAP
KENHARDT
KUILSRIVIER
KNYSNA

LADISMITH
LAINGSBURG

MALMESBURY
MIDDELBURG
MONTAGU
MOSELBAAI
MURRAYSBURG

NAMAKWALAND
NOUPOORT

OUDTSHOORN

PAARL
PEARSTON
PHILIPSTOWN
PIKETBERG
PRIESKA
PRINS ALBERT

RICHMOND
RIVERSDAL
ROBERTSON

SIMONSTAD
SOMERSET-WES
STELLENBOSCH
STEYTLERVILLE
STRAND
SUTHERLAND
SWELLENDAM

TULBAGH

UNIONDALE

VANRHYNSDORP
VICTORIA-WES
VREDENBURG
VREDENDAL

WELLINGTON
WILLISTON
WILLOWMORE
WORCESTER
WYNBERG

TOTAAL: 69 DISTRIKTE
=====

Landdrostdistrikte in
Wes-Kaapland

Kaart 1.1

1.10 EKONOMIESE STREKE (1980 INDELING) BINNE WES-KAAPLAND
MET DIE ONDERLINGE DISTRIKSINDELING (1980 LANDDROS-
DISTRIKTE

01

BELLVILLE
GOODWOOD
KAAP
SIMONSTAD
WYNBERG

02

NAMAKWALAND
VANRHYNSDORP

03

CLANWILLIAM
VREDENDAL

04

HOPEFIELD
MALMESBURY
PIKETBERG
VREDENBURG

05

CERES
KUILSRIVIER
MONTAGU
PAARL
ROBERTSON
SOMERSET-WES
STELLENBOSCH
STRAND
TULBACH
WELLINGTON
WORCESTER

06

BREDASDORP
CALEDON
HEIDELBERG
HERMANUS
RIVERSDAL
SWELLENDAM

07

CALITZDORP
LADISMITH
OUDTSHOORN

08

GEORGE
KNYSNA
MOSELBAAI

09

HANKEY
HUMANSDORP
JOUBERTINA
UNIONDALE

11

BEAUFORT-WES
CALVINIA
CARNARVON
FRASERBURG
LAINGSBURG
PRINS ALBERT
SUTHERLAND
VICTORIA-WES
WILLISTON

12

ABERDEEN
JANSENVILLE
STEYTLERVILLE
WILLOWMORE

13 (gedeelte)

COLESBERG
GRAAFF-REINET
HANOVER
MIDDELBURG
MURRAYSBURG
NOUPOORT
PEARSTON
RICHMOND

14

BRITSTOWN
DE AAR
PHILIPSTOWN

15

HAY
KENHARDT
PRIESKA

16 (gedeelte)

HOPETOWN

17 (gedeelte)

GORDONIA

Ekonomiese Streke in
Wes-Kaapland

Kaart 1.2

1.11 BANTOEADMINISTRASIERADE BINNE WES-KAAP-
LAND MET DIE ONDERLINGE DISTRIKSINDELING (1980)

BELLVILLE
GOODWOOD
KAAP
SIMONSTAD
WYNBERG

KAAP

Peninsula Magisterial Districts: Prescribed Area.

BREDASDORP
CALEDON
CALVINIA
CARNARVON
CERES
CLANWILLIAM
FRASERBURG
HEIDELBERG
HERMANUS
HOPEFIELD
KUILSRIVIER
LADISMITH
LAINSBURG
MALMESBURY
MONTAGU
NAMAKWALAND
PAARL
PIKETBERG
RIVERSDAL
ROBERTSON
SOMERSET-WES
STELLENBOSCH
STRAND
SUTHERLAND
SWELLENDAM
TULBAGH
VANRHYNSDORP
VREDENBURG
VREDENDAL
WELLINGTON
WILLISTON
WORCESTER

WORCESTER

ABERDEEN
BEAUFORT-WES
BRITSTOWN
CALITZDORP
COLESBERG
DE AAR
GEORGE
GRAAFF-REINET
HANKEY
HANOVER
HUMANSDORP
JANSENVILLE
JOUBERTINA
KNYSNA
MIDDELBURG
MOSELBAAI
MURRAYSBURG
NOUPOORT
OUDTSHOORN
PEARSTON
PHILIPSTOWN
PRINS ALBERT
RICHMOND
STEYTLERVILLE
UNIONDALE
VICTORIA-WES
WILLOWMORE

GRAAFF-REINET

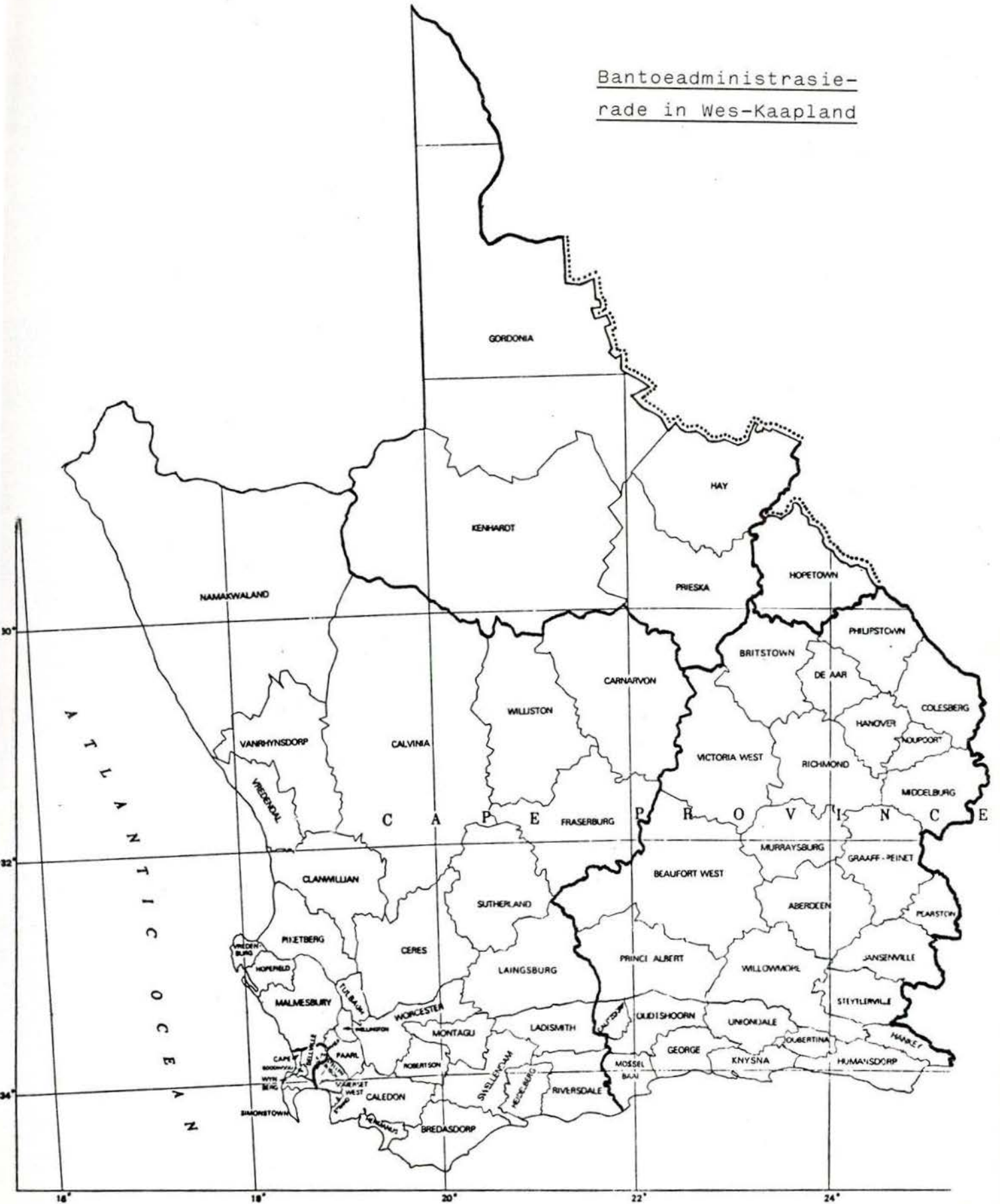
HOPETOWN

KIMBERLEY

GORDONIA
HAY
KENHARDT
PRIESKA

VRYBURG

Bantoeadministrasie-
rade in Wes-Kaapland

Kaart 1.3

HOOFSTUK 22.1 STATUTÊRE BEHEERMAATREËLS OOR DIE TOETREDE VAN DIE SWARTMAN IN WES-KAAPLAND

In hierdie hoofstuk word die ontstaan van statutêre beheermaatreëls rakende die mobiliteit van Swartmense oor die algemeen en meer spesifiek in Wes-Kaapland van naderby beskou.

2.2 PASWETTE

Paswette is reeds so vroeg as 1760 ingestel om beheer uit te oefen oor slawe wat van die dorpe na die platteland beweeg het²⁾. Hierdie sogenaamde "paswette" was die eerste maatreël waarmee getrag is om beheer oor die toetrede van Swartmense na die Kaap-area uit te oefen: "In vroegen dagen was hun (paswette) doel hoofzakelijk gemunt om te waken tegen een instroming van Naturellen uit die naburige barbaarse stamme en voor die bescherming van vee en eigendom van grensboeren"³⁾.

2.3 DIE VESTIGINGPATROON IN WES-KAAP

Met die koms van die Blanke na die Suidpunt van Afrika was hier nog geen Swart-inwoners in die gebied nou bekend as Wes-Kaap nie. Slegs nomadiese Khoisan-volke was in die gebied aanwesig. Daar kan dus met reg beweerd word dat Wes-Kaap uit 'n historiese oogpunt gesien nie as 'n invloedsgedebied van die Swartman beskou kan word nie. (Vandag sien die situasie egter heel anders daar uit).

2) OLIVIER, M.J. Stedelike Naturelle administrasie in Wes-Kaapland. Stellenbosch : Universiteit van Stellenbosch, 1955 (M.A.-verhandeling). p 1

3) Inter Departementele Kommissie op Naturelle Paswette van 1920. U G Nr 41 van 1922 in du Toit, A S: Kontak en Assosiasie van Kleurlinge met Bantoe in die Kaapse Skiereiland. D.Phil, U.S. 1958. p 54

2.4 KONTAK TUSSEN SWARTMENSE EN BLANKES

Die eerste daadwerklike kontak tussen die Blankes en Swartes is in 1770 deur Trekboere op die walle van die Visrivier gemaak. Die binnekoms van die Swartmense ten suide van die gebied (Visrivier) het heelwat later plaasgevind.

2.5 INSTROMINGSBEHEER

Beheer oor instroming van Swartmense na die Kaap Kolonie is reeds sedert die vroegste tye uitgeoefen deurdat Graaf Macartney die "pas-stelsel" by wyse van proklamasie op Swartmense van toepassing gemaak het. Hy het 'n proklamasie gedateer 27 Junie 1797 uitgereik waarin die bepalings beoog het om alle Swartmense uit die Kaap Kolonie uit te sluit. Alle Swartmense wat sonder 'n pas in die Kolonie gewerk het moes ontslaan word. Geen Swartmens sonder pas mag die Kolonie binnegekome⁴⁾ het nie.

In opvolging van bogenoemde proklamasie het Ordonansie Nr 49 van 1828 (K) gevolg en voorsiening gemaak vir die toelating van Swart-vreemdelinge tot die Kolonie wat in besit van 'n wettige paspoort is. Hierdie ordonansie is verder uitgebrei deur Wet Nr 23 van 1857 (K) wat daarvoor voorsiening gemaak het dat 'n Swartman wat hom onwettig sonder 'n pas in 'n gebied bevind, deur die grondeienaar, vrederegter, veldkornet of 'n konstabel in hegtenis geneem kan word.

Dit was eers in 1848 ná die "Oorlog van die Byl" dat Sir Harry Smith 'n beleid geformuleer het wat later 'n direkte invloed op die Wes-Kaaplandse gebied sou hê.

⁴⁾ Olivier, M J : Op Cit. p 2

Hy het 'n proklamasie uitgevaardig dat Swart-arbeid veral plaaswerk aangemoedig sal word volgens 'n "Form of Indenture"⁵⁾.

In die Westelike Provinsie is hierdie skema ook bekend gemaak deur middel van die "Government Gazette", met die gevolg dat die Koloniale Sekretaris, Montagu, baie gou met aansoeke oorstroom was van Swart applikante⁶⁾ wat in die gebied wou werk.

Wat die Fingo's betref, kon hulle "Certificates of Citizenship" verkry op aanvraag van amptenare wat deur die Goewerneur aangestel is.

Betreffende die Koloniale Tamboekies meld die Wet: ".whereas recently located in this Colony are not yet as a community in such a social state and condition as to be capable of being relieved without danger from the restrictions to which they are now subject." en moes hulle die voorgeskrewe passe dra wanneer hulle hul onderskeie lokasies verlaat. Die passe wat in die wet voorgeskryf word, word geag passe te wees vir die doeleindes van Wet Nr 23 van 1857⁷⁾.

Die vergunning soos aan die Tamboekies verleen deur bogenoemde wetgewing is ingetrek en maak voorsiening vir die uitreiking van 'n sertifikaat aan enige "Kaffir" or "Native Foreigners" wat afdoende bewys, aan die Magistraat van sy distrik, kan lewer dat hy vir minstens 10 agtereenvolgende jare sonder onderbreking in die distrik gewerk het en hom in dié periode nie aan sekere misdrywe skuldig gemaak het nie. "Kaffir" or other

5) DU TOIT, A.E. The Cape frontier : A study of the native policy with special reference to the year 1847 - 1866. Elsiesrivier : National Commercial Printers, 1954. p 49

6) DU TOIT, A.S. Kontak en assosiasie van Kleurlinge met Bantoe in die Kaapse Skiereiland. D.Phil, Universiteit van Stellenbosch, 1958. p 55

7) Olivier, M J : Op Cit. p 3

Native Foreigner" beteken vir die doeleindes van bo- genoemde wetgewing "Tamboekies and other Kaffirs, as also Basuto's, Baralong's, Mantaties and all other natives commonly regarded and spoken of as belonging to the Kaffir family⁸⁾.

As gevolg van die aanvraag na Swart-arbeid wat metter- tyd in Wes-Kaap ontstaan het, is omsendskrywes aan die onderskeie Magistrate in Brits-Kaffraria gestuur waar- in 'n versoek gerig word om jong Swartmans vir werk in Kaapstad te rekruteer. 'n Sekere Maclean het in Oktober 1857 van Oos Londen 150 mans, vrouens en kin- ders na Kaapstad verskeep, terwyl Crouch, 'n Transkeise handelaar van Butterworth in Desember 1857 'n verdere 139 Bantoes na die Kaap aangestuur het. Maclean het in November van dieselfde jaar nog 50 Swartmense na die Kaap verskeep⁹⁾.

Met die verloop van tyd het verskeie Swartmense in die Westelike Provinsie aangekom terwyl ander van distrik tot distrik na die Kaap beweeg het¹⁰⁾.

2.6 NONQUASIE SELFMOORD

Die Nonquasie selfmoord-episode onder die Xhosas ge- durende 1857 het tot gevolg gehad dat baie van die oorblywende Swartmense na Blanke gebiede gestroom het en Wet Nr 27 van 1857 (K) soos gewysig deur Wet Nr 1 van 1858 is aangeneem met die oog op die reëling van die groot getalle Swartmense wat die Kolonie toe binnegestroom het¹¹⁾.

8) Olivier, M J : Op Cit. p 6

9) du Toit, A S : Op Cit. p 55

10) du Toit, A E : Op Cit. p 255, 266

11) Olivier, M J : Op Cit. p 3

Dienskontrakte moes ook voortaan geregistreeer word¹²⁾.

Voorsiening is gemaak vir die uitreiking van passe volgens voorgeskrewe vorm aan Swartmense om die Kolonie binne te gaan of daarin te vertoef met die doel om werk te soek, óf vir 'n ander wettige doel. Die passe aldus uitgereik het dieselfde krag as dié wat uitgereik is volgens Ordonansie Nr 49 van 1928¹³⁾.

2.7 TYDPERK VAN WETTIGE VERBLYF VAN SWARTMENSE IN WES-KAAP

Swartmense kan 'n kontrak om vir hoogstens 5 jaar en minstens 1 jaar in die Wes-Kaapgebied te werk aangaan. In Wet Nr 23 van 1850 (K) word onder andere bepaal dat niemand 'n "Kaffir" of Swart vreemdeling wat nie in sy bona fide diens is nie, vir langer as 3 dae op sy plaas, perseel, in sy huis, ens, mag huisves nie. Die betrokke Swartmens wat oortree het is saam met die grondeienaar skuldig en voorsiening word gemaak vir die betrokke Swartmens se verwydering uit die gebied. Die skuldige se vrou en kinders word van vervolging gevrywaar¹⁴⁾.

Wet Nr 22 van 1867 het voorsiening gemaak vir burgerskapsertifikate, sowel as vir die verkryging van passe deur Swartmense wat die Kaap Kolonie wou binnekom¹⁵⁾.

12) Kommissie van Ondersoek na Wetgewing rakende die benutting van Mannekrag, R.P. 32/1979 R S A. p 40.

13) Olivier, M J : Op Cit. p 4

14) Olivier, M J : Op Cit. p 6

15) Kommissie van Ondersoek na Wetgewing rakende die benutting van Mannekrag : Op Cit. p 40

Bogenoemde wetgewing is met Wet Nr 23 van 1879 (K) uitgebrei en maak voorsiening daarvoor dat enige resident-magistraat, vrederegter, veldkornet, polisie-amptenaar, inspekteur van Swart lokasies of eienaar, of okkupeerder van grond, enige persoon wat ronddool en geen sigbare "means or insufficient lawful means of support" het, in hegtenis kan neem. Dit was dan ook strafbaar om so 'n persoon van verblyf te voorsien¹⁶⁾.

Op 5 Augustus 1879 word die volgende syfers aangaande die teenwoordigheid van Swartmense in die Westelike distrikte voor die Koloniale Parlement gelê:

Swartmans	-	1 242 ¹⁷⁾
Swartvrouens	-	1 164
Swart kinders	-	<u>1 472</u>
Totaal		3 878
		=====

2.8 BEHEER OOR SWART WOONGEBIEDE IN BLANKE GEBIEDE

Wet Nr 20 van 1891 (K) maak verder daarvoor voorsiening dat die beherende liggaam van enige dorp 'n persoon kan aanstel as inspekteur van enige Swart lokasie wat in die regsgebied van die betrokke dorp geleë is en nie onder die beheer van 'n regeringsamptenaar is nie¹⁸⁾.

Voorsiening vir die vrystelling van alle beherende maatreëls oor Swartmense is deur die Wet op die Registrasie van Kiesers, gemaak. Die Wet het bepaal dat enige persoon wat behoorlik as kieser geregistreer is in die Kaapkolonie, vrygestel sal wees in dieselfde

16) Olivier, M J : Op Cit. p 6

17) du Toit, A S : Op Cit. p 55 soos aangehaal uit:
A 43 - 1879: Office of the Secretary of Native Affairs,
Cape Town, 5 August 1859.

18) Olivier, M J : Op Cit. p 7

mate as 'n Blanke kieser van die wette genoem in die bylae tot die betrokke wette. Hierdie wette is:

- Wet Nr 17 van 1864 - Certificate of citizens act
- Wet Nr 18 van 1864 - Naturelle boedels
- Wet Nr 10 van 1864 - ivm die bou van paaie
- Wet Nr 22 van 1867 - paswette
- Wet Nr 28 van 1883 - drankwet
- Wet Nr 37 van 1887 - Native locations act

Wat hier van belang is, is dat dit dus nie spesifiek net aan Swartmense verleen is nie¹⁹⁾.

Wet Nr 9 van 1892(K) het 'n verdere kwalifikasie vir voornemende kiesers bygevoeg, naamlik dat eiendom ter waarde van £75 besit moet word en dat van die kieser ook verwag word om sy naam, adres en beroep neer te kan skryf sonder dat hy gehelp word.

Verteenwoordiging in die Wetgewende Raad het verdere kwalifikasies vereis naamlik, onder andere dat onbeswaarde eiendom van £2 000 besit moet word.

Wet Nr 37 van 1887 (K) is deurgevoer "to exempt registered voters from the operation of certain disqualifying acts of Parliament".

2.8.1 Stemreg

Ten opsigte van Stemreg van Swartmense in die RSA is daar nie uitsondering gemaak teenoor Swartmense in Kaapland nie, omdat dié wetgewing betrekking gehad het op die Swartman dwarsdeur die land.

19) Olivier, M J : Op Cit. p 9

In kort het dit daarop neergekom dat diegene (Swartmense) wat van die beherende maatreëls vrygestel is, persone is wat "stemgeregtigdes" is²⁰⁾.

Hiervolgens is bepaal dat die volgende persone in die Kolonie as stemgeregtigdes geag word:

- Alle manspersone van 21 jaar en ouer wat nie aan sekere diskwalifikasies onderhewig was nie;
- wat 12 maande voor registrasie in die betrokke kiesafdeling woonagtig was;
- wat vaste eiendom ter waarde van £25 gehad het of 'n salaris van £50 per jaar ontvang het;
- of as kieser geregistreer was.

2.8.2 Stemgeregtigdes in die Unie van Suid-Afrika

In die 1909 South Africa Act soos deur die Britse Parlement goedgekeur en opgestel deur 'n Nasionale Konvensie in Suid-Afrika, het stemgeregtigheid in die ander provinsies van Suid-Afrika soos volg daaruit gesien:

- Kaapland : Steeds soos hierbo genoem.
- Natal : Dieselfde as in die Kaapkolonie behalwe dat die eiendomswaardasie kwalifikasie vir stemgeregtigdes opgeskuif was na £96. (In die praktyk het dit egter moeilik geblyk te wees vir nie-Blankes om hier as kieser geregistreer te word).
- Vrystaat : Ongekwalifiseerde stemreg vir Blanke mans.

²⁰⁾ Olivier, M J : Op Cit. p 7, 8.

- Transvaal : Ongekwalfiseerde stemreg vir
Blanke mans²¹⁾.

Tot op hierdie stadium het slegs mans wat aan die daargestelde voorwaardes voldoen het, as stemgeregtigdes gekwalfiseer.

2.8.3 Blanke verteenwoordiging vir Swart kiesers

Die Naturelleverteenvoordigingswet, Wet Nr 12 van 1936 het daarvoor voorsiening gemaak dat die Swart stemgeregtigdes op 'n afsonderlike kieserslys geplaas word en dat hulle dan 3 wit verteenwoordigers in die Parlement en 2 wit verteenwoordigers in die Kaapse Provinsiale Administrasie kan kies. Swart kiesers dwarsdeur die land kan 4 wit Senatore kies.

"An advisory Native Representative Council was created, under the chairmanship of the Secretary for Native Affairs, with 5 White official members, 4 nominated Africans and 12 elected African members. African leaders became increasingly dissatisfied with purely advisory powers. In 1947, General Smuts proposed that the Native Representative Council should consist solely of African elected members and should be granted certain legislative, financial and administrative powers. These suggestions did not satisfy the aspirations of the Africans, who were pressing full franchise rights; and were rejected by the National Party Government in 1948. The Natives Representative Council was abolished in 1951"²²⁾.

-
- 21) HORRELL, M. comp. Laws affecting race relations in South Africa 1948 - 1976. Johannesburg: South African Institute of Race Relations, 1976. p 1
- 22) Horrell, M : Ibid. p 2

2.9 BEHEER OOR LOKASIES OF KROONGROND

Verdere wetgewing is gemaak (Wet Nr 30 van 1899 (K)) wat beheer oor lokasies op kroongrond asook lokasies op privaat grond uitoefen. Dit is hoofsaaklik daarop gemik om toe te sien dat diegene woonagtig in sodanige lokasies, gereeld belasting betaal en dat beheer oor die inwoners uitgeoefen kan word deur toe te sien dat slegs diegene met 'n werk wél daar woonagtig is. Andersins moet die werkloses die Kolonie verlaat of kan hulle deur die hof gestraf word²³⁾.

In die geval van 'n privaat lokasie word sodanige lokasie omskryf as "any number of huts or dwellings on private property, occupied by one or more native male adults, such occupants not being in the bona fide and continuous employment of the owner or occupier of such land, either as his domestic servant or in or about the farming operations, trade, business or handicraft, by him carried on upon such land" (Art 2).

Verder is ook beheer oor die grootte van die lokasie uitgeoefen en die grootte van lokasies word in alle gevalle bepaal en beheer deur die "Distributer of Stamps" of enige ander persoon (Inspector of Locations) deur die Goewerneur aangestel.

Die Goewerneur mag op aanbeveling van die voorsitter van 'n Afdelingsraad, 'n lisensie uitgereik onder hierdie wet, terugtrek of die kwota Swartmense verminder indien hy meen dat dit in die publieke belang is²⁴⁾.

23) Olivier, M J : Op Cit. p 8

24) Olivier, M J : Op Cit. p 10

2.10 "NATIVE LABOUR" LOKASIES

Wet Nr 5 van 1899 het vir 'n ander "tipe" lokasie voorsiening gemaak, naamlik die "Native Labour Locations". Dit is waar groot getalle Swartmense saam kom of woonagtig is met die oog op werkverrigting by 'n steenkoolmyn of ander myn of enige private diens. (Wet Nr 37 van 1884 en Wet Nr 33 van 1892 word hiermee opgehef)²⁵⁾. Beheer moes ook in alle gevalle deur 'n persoon in so 'n lokasie uitgevoer word en Wet Nr 20 van 1891 (K) magtig 'n persoon ook om beheer oor die toename van persone (Swartes) in die gebied uit te oefen.

Deur middel van Wet Nr 40 van 1902 (K) getiteld "Act to make provision for the establishment of Native reserve locations in or near urban areas" is daar nou statute opgestel wat voorsiening maak vir die beheer en administrasie van lokasies. By wyse van wetgewing kan Swartmense nou verplig word om in lokasies te woon²⁶⁾.

Met die uitbreek van die builepes in 1902 is sowat 3 500 Swartmense tydelik by die Ndabeni-lokasie onder die genoemde maatreëls gehuisves²⁷⁾.

Wet Nr 40 van 1902 (K) (hierbo genoem) soos gewysig deur Wet Nr 8 van 1905 (K) maak daarvoor voorsiening

25) Olivier, M J : Op Cit. p 11

26) RHOODIE, N.J. Sosiologiese probleme wat gepaard gaan met die gebruik van Bantoe-arbeid in Blanke gebiede. Tydskrif vir rasse-aangeleenthede, 16(3) Julie 1965 . p 320

27) PANSEGROUW, H.M. A survey of growth of the Native population in the Cape Peninsula. Tydskrif vir rasse-aangeleenthede, 2(a) 1972 . p 10

dat die Goewerneur by proklamasie enige area kan voorskryf en definieër as 'n "Native Reserve Location". Daar moet egter 3 maande voor die uitreiking van sodanige lokasie kennis in die Gazette daarvan gegee word²⁸⁾.

2.11 SIR GODFREY LAGDEN-KOMMISSIE

Gedurende September 1903 is 'n kommissie onder voorsitterskap van Sir Godfrey Lagden deur Lord Milner aangestel. Hul werksaamhede is in 1905 voltooi en het toe met 'n "nuwe" grondbeleid na vore gekom. Om die belange van die Blankes te beveilig moes finaliteit deur middel van wetgewing bereik word oor gebiede wat vir die Bantoes gereserveer word²⁹⁾.

In Kaapstad was die huisvestingsgeriewe in die lokasie té beperk om al die Swartmense te huisves en het groot getalle Swartmense hulle ná die deurvoering van bogenoemde wetgewing nog steeds buite die lokasie, dus "onwettig" bevind.

In Artikel 4 van Wet Nr 8 van 1905 word vir diegene hierbo genoem voorsiening gemaak en word die volgende Swartmense as uitsonderings gereken:

- Enige "Native" wat 'n bona fide werk het as huisbediende, plaasarbeider of enige ander bediende wat inwoon op sy werkgewer se grond;
- enige "Native free holder" of die weduwee van sodanige "freeholder" wat eiendom in die stedelike gebied besit ter waarde van £75 of meer;
- Enige "Native" wat deur die "Native Registered Voters Relief Act 1887" vrygestel is van sodanige wetgewing;

28) Olivier, M J : Op Cit. p 11

29) DAVENPOORT, T.R.H. & HUNT, K.S. eds. The right to the land. Cape Town: David Philip, 1974. p 43

- enige "Native" wat toestemming gekry het van 'n amptenaar wat deur die Minister aangestel is.

Vele ander wetgewing is ook ingevoer wat hoofsaaklik van toepassing was op en verband gehou het met die administrasie van die Swartmense in dié gebied. Byvoorbeeld die heffing van huurgeld, die verskaffing van drank, openbare gesondheid, ens.

2.12 BEHEERMAATREËLS OOR DIE SWARTMENSE IN WES-KAAPLAND NÁ UNIEWORDING (1910)

Beheer oor binnekoms en verblyf van Swartmense in Wes-Kaapland

Van die eerste pogings ná 1910 om eenvormigheid te verkry met betrekking tot beheer oor die binnekoms van Swartmense in die stede, was die uitvaardiging van die Naturelle-arbeidsreguleringswet, Wet Nr 15 van 1911. In dié wetgewing is daar voorwaardes gestel vir die huisvesting, gesondheid en rekrutering van Swartarbeiders, asook om kontrakbreuk wat deur Swartmense gepleeg is, 'n kriminele oortreding te maak³⁰⁾.

In die verslag van die Departement van Naturellesake, 1913 tot 1981, word gemeld dat voor die totstandkoming van die Unie (1910), beheer en administrasie van Swartmense by die plaaslike owerhede berus het wat met die nodige gesag bekleed is. Hierdie regulasies moes voor die afkondiging daarvan goedgekeur word deur die sentrale owerhede van die verskillende kolonies.

30) Rhodie, N J: Op Cit . p 326

In 1922 kom die Stallard-kommissie tot die gevolgtrekking dat die dorpe vir en deur Blankes gebou is en die Blankes alleenreg daarop het. Die Kommissie bevind verder ook dat Swartmense alleen in die stedelike gebiede toegelaat moet word indien hulle gewillig is om hul te onderwerp aan die behoeftes van die Blanke en dat hy uit die gebied moet padgee as hy nie bereid is om dit te doen nie³¹⁾. Laasgenoemde houding is deur die regerende party tot op die hede gehandhaaf.

Bogenoemde bevindinge van die Stallard-kommissie moet egter gesien word teen die agtergrond van die groot stakings van 1907, 1913, 1914 en 1922. As gevolg van die stakings het gemoedere tussen Swart en Wit uiteraard hoog geloop en wou die Blankes strenger beheer oor die Swartes uitoefen. Die 1921 sensus het getoon dat die Swartmense 34% van die totale stedelike bevolking uitmaak en daar was toe van regeringskant gevoel dat Swartarbeid aan doeltreffende beplanning en beheer onderwerp moet word³²⁾. Die Kommissie se bevindinge het uitgeloop op die Naturelle Stadsgebiede Wet, Wet 21 van 1923. Die wetgewing was terselfdertyd 'n poging om die Swart arbeidsaanbod in lyn te forseer met die Swart arbeidsbehoefte. 'n Beampste van 'n munisipaliteit het dit só uitgedruk: "We want to limit the population which we are called upon to provide for We do not want more natives in the locations than we consider are necessary for the requirements of the town ... I am of the opinion that the more attractive we make these villages (lokasies) the more likely we are to be swamped by natives from all over the country,

31) Davenport, T R H & Hunt, K S (Eds) : Op Cit. p 71

32) Rhodie, N J : Op Cit. p 126

and as you say if we were to give them the right of purchase, it would be made an attraction for them to go and settle in the village³³⁾. Artikel 17 van Wet 21 van 1923 het dan ook bepaal dat 'n Swartman wat gewoonlik nie 'n vaste werk het nie en 'n ledige en onordelike lewe lei, uit die stedelike gebied verwyder kan word of na 'n werkkolonie of soortgelyke instelling gestuur kon word³⁴⁾. Die Naturellen Stadsgebiede Wet het dié maatreëls verder uitgebrei met Wet 21 van 1923. Dit is ook die eerste ná Unie maatreël waarmee getrag is om die binnekoms en verblyf van Swartmense in plaaslike bestuursgebiede (gebiede buite Naturelle gebiede) veral stedelike gebiede, te reguleer. Hierdie wet is egter ingrypend verander deur Wette Nrs 25 van 1930, 46 van 1937 en 36 van 1944.

In 'n poging om skynbaar bierbrouery en die bou van huise te ontmoedig word daar in 1930 die reg aan plaaslike owerhede verskaf om enige Swartvrou toegang tot die Blanke gebied te weier as daar geen herberg beskikbaar sou wees nie³⁵⁾.

2.13 REG OP GRONDBESIT DEUR SWARTMENSE IN BLANKE-GEBIEDE

Behalwe vir die Vrystaat en sekere gebiede in die Transvaal kon die Swartmense in hierdie stadium nog steeds grond in die dorpe koop. Die 1937 wysigingswetsontwerp op die Wette op Naturelle het hulle ook hierdie reg ontnem in 'n poging om die instroming van die Swartmense in stedelike gebiede in verhouding te bring met die werksaanbod³⁶⁾.

33) Davenpoort, T R H & Hunt, K S (Eds) : Op Cit. p 74

34) Davenpoort, T R H & Hunt, K S (Eds) : Op Cit. p 72

35) Davenpoort, T R H & Hunt, K S (Eds) : Op Cit. p 72

36) KOTZE, S.A. Naturelle-arbeid as beleidsbepalende faktor in Suid-Afrika. Tydskrif vir rasse-aangeleenthede 14(4) Oktober 1963 . p 272

Dit was gedurende die tweede lesingsdebat oor bogenoemde wetgewing dat die destydse Minister van Naturelle-sake verklaar het: "One of the main objects of this Bill is to establish once and for all the policy that natives should only be permitted in the towns in so far and for so long as their presence is demanded by the White population"³⁷⁾.

2.14 WET NR 25 van 1945

Die instelling van Wet Nr 25 van 1945 kan gesien word as een van die mees belangrike en mees omstrede maatreëls wat die aanwesigheid van Swartmense in Blankegebiede reguleer³⁸⁾.

In Wet Nr 25 van 1945 is verskillende wette gekonsolideer³⁹⁾.

Artikel 10 (1) van die Naturelle Stadsgebiede Konsolidasiewet, Wet 25 van 1945, bepaal dat 'n Swartman nie langer as 72 uur in 'n stadsgebied of geproklameerde gebied mag vertoef sonder die goedkeuring van die plaaslike bestuur nie, behalwe vir diegene wat -

- a) vanaf geboorte onafgebroke in daardie gebied woonagtig was;
- b) in daardie gebied onafgebroke vir 10 jaar vir een werkgewer gewerk het;
- c) wettiglik onafgebroke vir 15 jaar daar woonagtig was;
- d) die vrou, ongetroude dogter of seun onder 18 jaar van een van bogenoemde 3 uitsonderings⁴⁰⁾ is.

37) Kotze, D A : Ibid. p 272

38) Rhodie, N J : Op Cit. p 326

39) Olivier, M J : Op Cit. p 24

40) Rhodie, N J : Op Cit. p 326

Die gekonsolideerde Wet is weer gewysig deur Wette Nrs 43 van 1945; 38 van 1946; 42 van 1946; 45 van 1947; 54 van 1952; 64 van 1952 en 16 van 1955⁴¹⁾.

Swartmense wat in die betrokke gebied gebore en blywend woonagtig is, is vanaf 1945 van die beheer-maatreëls vrygestel en Wet Nr 25 van 1945 was nie op hulle van toepassing nie.

Artikel 23 van Wet Nr 25 van 1945 staan reeds vanaf 1923 (toe as Artikel 12) op die wetboek maar is daarna verskeie kere gewysig⁴²⁾.

Die belangrikste maatreël in verband met die beheer oor die binnekoms van Swartmense staan vervat in Artikel 23. Ingevolge sub-artikel 1 kan die Goewerneur-Generaal deur middel van proklamasie in die Staatskoerant 'n stadsgebied, of in die proklamasie 'n voorgeskrewe gebied waar daar 'n groot getal Swartmense gesentreer is, tot 'n gebied bekend as 'n geproklameerde gebied verklaar wat aan die bepalings van Artikel 23 onderhewig is⁴³⁾.

Ooreenkomstig Artikel 23 (2) maak regulasies 2(1) voorsiening vir die vrystelling van sekere Swartmense van die bepalings van Artikel 23 (1) soos vervat in hoofstuk II van die regulasies. Wat die Kaap Provinsie betref is die vrystellings die volgende -

- geregistreerde parlementêre kiesers;
- geregistreerde eienaars of bone fide kopers van grond in 'n dorp;
- Kapteins en hoofmanne, erken en aangestel ooreenkomstig die Naturelle-administrasiewet;

41) Olivier, M J : Op Cit. p 24

42) Olivier, M J : Op Cit. p 24

43) Olivier, M J : Op Cit. p 26

- godsdienstleraars wat huweliksbevestigings is;
- onderwysers wat hul salaris direk of gedeeltelik van die Provinsiale Administrasie ontvang;
- tolke in geregtshoue;
- vroue en afhanklikes van vrygestelde Swartmense;
- 'n Swartmens wat met toestemming die geproklameerde gebied binnegekóm het met 'n doel anders as om werk te soek;
- Swartmense wat in die geproklameerde gebied gebore en blywend woonagtig is;
- Swartmense wat tot een van die in registrasie 14 van Proklamasie Nr 150 van 1934 vermelde kategorieë behoort⁴⁴⁾.

'n Vrystellingsertifikaat is aan bogenoemde persone uitgereik as genoegsame bewys gelewer kan word dat hulle onder een van die genoemde kategorieë val. 'n Gemagtigde beampte kan 'n Swartmens vra om sy vrystellingsertifikaat te toon - sou die persoon nie kan nie, word hy/sy prima facie geag nie vrygestel te wees nie.

Vergunning om in 'n geproklameerde gebied te wees is wél toegestaan en so 'n persoon moet in besit wees van 'n verlofbrief wat hom daartoe magtig om binne die geproklameerde gebied te wees vir 'n doel anders as om werk te soek. Dié verlofbrief is geldig vir hoogstens 14 dae en 'n verlofbrief om werk te soek is geldig vir minstens 7 dae en hoogstens 14 dae. Indien so 'n werksoeker nie binne die voorgeskrewe tydperk werk kry nie, moet hy hom binne 1 (een) dag na verstryking van die voorgeskrewe periode by die registrasie-beampte aanmeld. Sou die beampte die tydperk om werk te soek nie verleng nie, moet die Swartman die geproklameerde gebied binne 2 dae verlaat en mag hy nie na die geproklameerde gebied voor minstens oor 2 jaar terug-

44) Olivier, M J : Op Cit. p 27

keer nie. Die registrasiebeampte het magtiging om so 'n bevel uit te reik of te wysig (Reg 4 (4))⁴⁵⁾. Dit het dus beteken dat elke manlike Swartmens (behalwe 'n vrygestelde Swartman) wat as "togt- of lossearbeider" en vrygestelde Swartman of as onafhanklike aannemer in die geproklameerde gebied wil werk, vooraf om 'n permit by die registrasiebeampte aansoek moet doen. Indien die registrasiebeampte oortuig is dat die betrokke aansoeker 'n geskikte en bevoegde persoon is om die werk te verrig en indien daar goedgekeurde huisvesting vir sodanige persoon beskikbaar is, kan hy 'n sertifikaat aan so 'n Swartman uitreik wat maandeliks binne die eerste 7 dae van die maand hersien moet word. 'n Metaalteken van 'n voorgeskrewe vorm is dan ook aan so 'n Swartman uitgereik. Hernuwing van die permit kan deur die registrasiebeampte geweier word as hy die betrokke Swartman nie geskik ag om so 'n lisensie te behou nie. Die sertifikaat wat deur die registrasiebeampte aan die betrokke Swart persoon oorhandig is moet op versoek getoon word en die metaalwapen moet alle redelike tye op 'n sigbare plek aan die persoon gedra word⁴⁶⁾.

2.15 DIE INSTEL VAN ONTVANGSDEPOT'S

Om die probleem wat ontstaan het rondom die verblyf van diegene wat werk soek te bowe te kom, is ontvangsdepot's ingestel. 'n Ontvangsdepot kan in 'n geproklameerde gebied ingerig word vir die huisvesting van Swartmense wat in die gebied werk soek.

Die depot word as 'n tehuis vir Swartmense beskou (dit wil sê dit hoef nie binne 'n lokasie of Swart woonbuurt

45) Olivier, M J : Op Cit. p 30

46) Olivier, M J : Op Cit. p 32

te wees nie), vir die verblyf van Swartmense ooreenkomstig Artikel 9 van die Registrasie Wet 23 en 24 en die depot moet onder beheer van 'n superintendent staan, tensy die registrasiebeampte self as superintendent optree⁴⁷⁾.

2.16 WET OP DIE AFSKAFFING VAN PASSE EN KOÖRDINERING VAN DOKUMENTE

In Wet Nr 67 van 1952, die Naturelle Afskaffing van passe en koördinering van dokumente Wet, is die toepassing van bykomende wetgewing rakende Swartmense vergemaklik en meer doeltreffend gemaak. Hieronder geld veral die beheer van Swartmense in stedelike gebiede. Die belangrikste bepalings in die verband soos in die Wet vervat is die volgende -

- voorsiening word gemaak vir die uitreiking van bewysboeke vir albei geslagte bo die ouderdom van 16 jaar;
- voorsiening word gemaak vir die instelling van die Sentrale Bewysburo vir Naturellesake in Pretoria onder toesig van 'n direkteur;⁴⁸⁾
- die direkteur moet die volgende registers op datum hou:
 - 1) Register van die Swartbevolking van die Unie;
 - 2) Register van vingerafdrukke van Swartmense;
 - 3) Register van Swartmense wat algemene of hospitaalbelasting betaal;
 - 4) Register wat die gebied aangee waarin Swartmense bo die ouderdom van 16 jaar werksaam of woonagtig is⁴⁹⁾.

47) Olivier, M J : Op Cit. p 35

48) Olivier, M J : Op Cit. p 36

49) Olivier, M J : Op Cit. p 36

Die instel van bogenoemde bewysboekstelsel het die houer daarvan geen nuwe of bykomende vryhede verskaf nie, maar was eerder daarop gemik om die administratiewe beheer oor Swartwerkers se teenwoordigheid in Blanke gebiede te vergemaklik.

Meer besonderhede betreffende die bewysboekstelsel is onder andere die volgende -

- die wettige besitter van 'n bewysboek kan vrylik in die Unie reis;
- hy is onderworpe aan aandklokregulasies, tensy hy deur die destydse Departement van Naturellesake (nou Departement van Samewerking en Ontwikkeling) daarvan vrygestel is;
- hy mag nie na 'n dorp reis om daar werk te soek sonder om van die naaste Bantoe Kommissaris toestemming daartoe te verkry nie. As toestemming wel verkry is, moet hy hom onmiddellik ná sy aankoms in die dorp by die registrasiebeampte of Bantoe Kommissaris aanmeld;
- as hy in 'n dorp is en nuwe werk in die dorp wil bekom, moet hy hom by die naaste Bantoe Kommissaris of registrasiebeampte aanmeld alvorens hy enige reis kan onderneem of nuwe werk wil gaan soek;
- dit staan hom vry om enige stadsgebied binne te gaan vir hoogstens 3 dae, maar daarna moet hy die toestemming van die plaaslike bestuur verkry;
- 'n vreemde Swartman mag nie sonder die toestemming van die stedelike plaaslike bestuur van een distrik na 'n ander reis nie;

- elke Swartman behoort sy persoonsnommer uit die hoof te leer en dit iewers by die huis te bewaar⁵⁰⁾.

Beperkinge op binnekoms van Swartmense na Blanke gebiede ingevolge Artikel 10 van Wet Nr 25 van 1945 soos gewysig bevat die volgende verdere belangrike bepalings betreffende die beheer oor Swartmense.

'n Swartmens mag alleenlik 'n stadsgebied binnekom mits -

- hy deur die stadsraad in diens geneem is;
- hy aan 'n beampste van die stadsraad bewys kan lewer dat hy 'n bona fide tydelike besoeker is;
- die stadsraad bereid is om toe te laat om werk te soek in die gebied.

Sodanige Swartmens moet van 'n permit voorsien word wat van tyd tot tyd hernu word⁵¹⁾.

Artikel 10 was van toepassing op die oorgrote meerderheid van stadsgebiede in Wes-Kaapland. Slegs Moorreesburg het 'n klein verandering in die bewoording van die klousule ingevoer, maar dit het geen invloed in die praktyk op die toelating van Swartmense in die gebied gehad nie.

Artikel 10 van Wet 25 van 1945 is vervang deur Artikel 27 van Wet Nr 54 van 1952. Hierin is bepaal dat geen Swartman vir langer as 72 uur (6 dae) in 'n stadgebied of geproklameerde gebied mag bly nie tensy hy -

50) Olivier, M J : Op cit. p 43, 44

51) Olivier, M J : Op cit. 45

- daar gebore is en permanent daar bly;
- hy ten minste vir 10 jaar vir een werkgewer in die gebied gewerk het;
- hy vir 15 jaar in die gebied gebly het en nie skuldig bevind is aan 'n oortreding en gevangenisstraf vir meer as 7 dae sonder die keuse van 'n boete opgelê is of met die keuse van 'n boete, gevangenisstraf vir 'n tydperk van meer as een maand opgelê is;
- hy/sy die vrou, ongetroude dogter of seun is van 'n Swartman wat volgens bogenoemde 3 paragrawe vir permanente verblyf in die gebied kwalifiseer;
- vergunning aan hom verleen is om daar te bly deur 'n gemagtigde beampte

Artikel 11 van dieselfde Wet maak daarvoor voorsiening dat niemand 'n Swartman vir wie dit ooreenkomstig Artikel 10 (2) verbode is om in die gebied te bly, in die gebied invoer of so 'n Swartmens aanspoor om wél die gebied binne te kom nie, behalwe met die skriftelike vergunning van 'n gemagtigde beampte.

2.17 INSTRUKSIES OM SWART-INSTROMING NA WES-KAAP TE BEKAMP

'n Buitensporige instroming van Swartmense na die Wes-Kaaplandse gebied het daartoe aanleiding gegee dat die volgende instruksies (soos blyk uit 'n brief van die Hoof Naturelle Kommissaris, King Williamstown, 20 Junie 1946) uitgevaardig is ingevolge Oorlogsmaatreël 18 van 1943 en Proklamasie Nr 206 van 1943. Die bedoeling met uitgevaardigde instruksies was dat die beperking slegs van tydelike aard sou wees, maar die teendeel het eintlik gebeur deurdat dit in 1949 ook verder verskerp is. Hierdie maatreël is aanvullend tot Artikel 10 van Wet Nr 25 van 1945, en het soos volg daar uitgesien:

- "1) I am advised by the Secretary for Native Affairs that it has become necessary to take active measures for the control of influx of natives to the Cape Western area and to this end it has been decided to place restrictions on the sale to Natives, including females, of railway tickets to stations south of De Aar and west of Mossel Bay (both stations inclusive) hereinafter referred to as the closed area. For the present scheme will be confined to Natives commencing the train journey from any point on the Cape Midland and Eastern railway systems, roughly bounded by the points De Aar, Norval's Pont, Knapdaar, Aliwal North, Barkley East, Maclear, Transkeian districts and the coast between Port St John's and Mossel Bay, thence north to De Aar via George, Oudtshoorn, including Calitzdorp branch, Willowmore, Graaff-Reinet, Rosmead and Naauwpoort.
- 2) The sale of tickets will be regulated under the provisions of War Measure No 81 of 1943 (Proclamation No 206 dated 15th October 1943) and as from the first of July, 1946, the Railway Administration will issue tickets only on production by the intending Native passenger of written authority from a Native Commissioner or Magistrate or a Police official acting for such Native Commissioner or Magistrate.
- 3) The necessary authority will be granted only where the Native produces evidence to the satisfaction of the district officer that he has already been engaged for employment and is proceeding to take up such employment, that he is proceeding on a bona fide temporary visit or that he is permitted to seek work in an area in accordance with an allocation for any calendar month made under paragraph 6 hereof. In the case of urban local authorities proclaimed under

section ten of the Natives (Urban Areas) Consolidation Act No 25 of 1945 (or under section five bis of Act No 21 of 1923, as amended; where the Proclamations were issued prior to the coming into force of Act No 25 of 1945), the said authority should be granted only in accordance with the terms of relevant Proclamations. The provision of these Proclamations, which are standard, are appended for convenient reference....."

- 4) The following is an alphabetical list of urban areas, within the closed area, which have been proclaimed under section ten to date:

Beaufort West	Mossel Bay
Bellville	Naauwpoort
Bonnievale	Paarl
Bredasdorp	Parow
Caledon	Piquetberg
Cape Town	Rivier Zonder End
De Aar	Robertson
Durbanville	Simonstown
East Cliff (Hermanus)	Somerset West
Gansbaai	Stanford
Goodwood	Stellenbosch
Greyton	Strand
Hermanus	Wellington
Malmesbury	Worcester
Montagu	Wolseley

- 5) Any Native permanently employed in the closed area, who may return home for a period of leave, should obtain his employer's written assurance or re-employment on return to the area, for production in due course to the district officer.
- 6) Pending the establishment of labour bureau~~X~~ under the machinery of the Registration for Employment Act, 2945, each Urban local authority and Divisional

Council within the closed area, should, before the beginning of each month, estimate the number of Natives it will allow to enter its respective area for the purpose of seeking work during that month. Separate figures must be indicated for males and females. The estimate should be communicated direct to the Chief Native Commissioner, Cape, King William's Town (Telegraphic address, Gaika).

Responsibility for the supply of bulk labour requirements will, in the first instance, rest with this office who will act in close consultation with the Chief Magistrate, Umtata, so as to ensure a fairly hitherto been the main source of labour for the Cape Western areas.

- 7) For the time being bulk labour requirements of the local authority areas of Cape Town, Simonstown, Fish Hoek, Bellville, Parow, Goodwood, Durbanville, Milnerton, Pinelands and the Divisional Council of the Cape will be indicated by the Registering Officer for the proclaimed area of the Cape Peninsula - vide Proclamation No 74 of 1946.
- 8) To protect themselves from influx of Natives by road, the desirability of having their areas proclaimed under section ten of the Act should, in the case of the unproclaimed centres, be brought to the notice of the urban local authority concerned.
- 9) In regard to the written authority to be issued to applicants for presentation at railway ticket offices, referred to in paragraph 2 hereof, you should submit as soon as possible an estimate of the number of forms

for such authority required for six months in your area, so that the Government Printer can be approached with a view to having suitable forms printed. As the forms will not be ready in time for the introduction of the new system, however, district officers in the Ciskei from whose districts the flow of labour to Cape Town and the Western Province has been fairly constant should take steps to roneo a supply of forms on the lines of the specimen attached to this minute. In this connection advices of tax collection from the closed area should prove a useful guide to the probable number of applicants for railway tickets. These roneoed forms should be numbered consecutively and duplicates kept, for record purposes, of all authorities issued.

- 10) Please ensure that all officers entrusted with the issue of authorities are conversant with these instructions.

- 11) District officers should immediately get into touch with station masters within their areas, with a view to discussing the application of the scheme and ensuring its success. Station Masters are being instructed by the General Manager, S.A.R. & H. to

collaborate with district officers.

- 12) Please also make it widely known that Natives in possession of return Railway tickets to the closed areas, will be required to have the necessary written authority before boarding trains.
- 13) These instructions have been issued with the concurrence of the Railway Administration and the Department of Justice"⁵²⁾.

2.18 INSTRUKSIES AAN PLAASLIKE BESTURE BETREFFENDE DIE INVLOEI VAN SWARTMENSE NA WES-KAAPLAND

Alhoewel die passtelsel in Kaapland in hierdie stadium in onbruik verval het, het daar 'n vrywillige passtelsel ontstaan wat die Swartman gevrywaar het van molestasie vanaf owerheidsweë soos byvoorbeeld die polisie ens. Die sogenaamde "vrywillige passe" is uitgereik deur die werkgewer of deur 'n magistraat op versoek van die betrokke Swartman⁵³⁾.

Die toenemende toestroming van buitelandse Swartmense na Wes-Kaapland het tot gevolg gehad dat die volgende instruksies deur die regering aan plaaslike besture in Wes-Kaapland op 1 Januarie 1947 uitgereik is:

- 1) "Cape Peninsula Local Authorities, in whose areas the registration regulations are in force, to be informed immediately that as from the 1st January, 1947, authority for the employment of foreign Natives newly entering their areas, will not be granted.
- 2) Provided the local authorities concerned concur, foreign Natives already in employment can continue

52) Olivier, M J: Op Cit. p 46

53) Olivier, M J: Op Cit. p 49

to be employed for as long as they remain legitimately within these areas. Such employment need to be continuous with one employer.

- 3) Such Natives may be re-admitted and allowed to resume employment, if they produce proof that they left their place of previous employment for the purpose of returning home on bona fide leave.
- 4) Foreign Natives who have resided for more than 10 years in the Union and who pay Union tax, shall be regarded as Union Natives for the purpose of these instructions".

Buitelandse Swartmense wat in die Unie werksaam is, is aan dieselfde regulerende maatreëls onderworpe en in Wet Nr 67 van 1952 is bepaal dat geen sodanige Swartman, anders as in die loop van sy diens, enige distrik mag binne gaan sonder die toestemming van die Naturelle Kommissaris of sy assistent nie. (Artikel 9 van Wet Nr 67 van 1952).

2.19. WET OP DIE VOORKOMING VAN ONWETTIGE PLAKKERS

Wet Nr 52 van 1951, die Wet op die Voorkoming van Onwettige Plakkery, het die wetlike raamwerk daargestel vir die berugte hervestigingskampe in die Bantoe-tuislande. Bepaalde areas kan nou by wyse van proklamasie gespesifiseer word waar geen persoon sonder toestemming mag kom nie. Die landdros van die bepaalde gebied het wettige sanksie om enige gebou in so 'n gebied te laat afbreek en sodoende 'n persoon te gebied om die area met sy afhanklikes te verlaat na 'n plek deur hom gespesifiseer.

'n Wysiging in bogenoemde wetsontwerp verskaf aan die Departement van Gemeenskapsbou of die Bantoe-sake Administrasie Raad volle mag om enige gebou of struktuur wat sonder die voorafgaande goedkeuring van die toepaslike owerheid in die betrokke gebied opgerig is, te vernietig en ook enige persoon wat teenstand bied teen die uitvoer van so 'n "vernietigingsoperasie" kan vonnis met 'n boete van tot R500-00 of gevangenisstraf van tot een jaar of beide⁵⁴⁾.

2.20 WERKSAFBAKENING

Wet 28 van 1956, die Wet op Nywerheidsversoening kan beskou word as 'n voorloper van die Wet op Fisiese Beplanning en Benutting van Hulpbronne. Die Wet op Nywerheidsversoening bepaal dat die Minister van Arbeid spesifieke arbeidskategorieë gedeeltelik of geheel kan toeken aan 'n spesifieke rassegroep,⁵⁵⁾ terwyl die Wet op Fisiese Beplanning en Benutting van Hulpbronne die getal Swartmense vasstel wat werksaam mag wees by die uitbreiding van fabriek in sekere gebiede.⁵⁶⁾ Die gevolg van bogenoemde twee wetgewende beheermaatreëls is dat enige werkgewer wat 'n vermeedering van sy Swartwerknemers in die betrokke gebied beplan die geskrewe toestemming van die Minister van Beplanning daartoe moet verkry.

. In 1962 is 'n Vaste Kabinetskomitee in verband met Wes-Kaapland benoem bestaande uit die Ministers van Kleurlingsake, Gemeenskapsbou en van Behuising (Voor-sitter), Bantoe-administrasie- en Ontwikkeling (tans Plurale Betrekkinge en Ontwikkeling), Ekonomiese Sake, Landbou-ekonomie- en Bemarking, en van Arbeid en Immigrasie.

54) RACE RELATIONS NEWS: 38(6) June 1976. p 3

55) R S A. Wet op Nywerheidsversoening No 28 van 1956.

56) R S A. Wet op Omgewingsbeplanning No 38 van 1967 soos vervang deur Wysigingswet op Fisiese beplanning en Benutting van Hulpbronne No 37 van 1975.

Verder is ook 'n permanente Inter-departementele Komitee van amptenare van die volgende departement in 1962 benoem: Kleurlingsake (Voorsitter) Plurale Betrekkinge, Lande, Bosbou, Waterwese, Handel- en Nywerheid, Landbou-ekonomie- en Bemarking, Arbeid, Immigrasie, Gemeenskapsbou en Behuising, Kaapse Provinsiale Administrasie.

Die doel van bogenoemde Komitee was om inligting te bekom aangaande die Swartmense wat hulle in die Wes-Kaapland area bevind en aanbevelings aan die Regering te maak in verband met praktiese stappe wat gedoen moet word ten einde uitvoering aan die aangekondigde beleid van die Regering te gee. 'n Voltydse sekretaris is vir dié (Interdepartementele Komitee) Komitee aangestel wat in Kaapstad by die Voorsitter van die Komitee gesetel was en het terselfdertyd gedien as skakel met die Publieke Komitee wat bestaan het uit vooraanstaande sakemanne in Wes-Kaap wat verbonde was aan verskillende ekonomiese organisasies of verskillende ekonomiese belange gehad het. Vyf van die 29 lede van die Publieke Komitee het die Uitvoerende Komitee gevorm.

Die Publieke Komitee moes voorstelle aan die Inter-departementele Komitee voorlê nadat hy hom vergewis het van die arbeidssamestelling van Swartes en Kleurlinge in Wes-Kaapland. Die Komitee het later as die Openbare Komitee bekend gestaan, maar is gedurende 1971 ontbind.

Plaaslike arbeidskomitees is aanvanklik in 64 landdrosdistrikte ingestel met die doel om aan die plaaslike front met die beleidsuitvoering behulpsaam te

wees deur potensiële Kleurling-arbeid so doeltreffend as moontlik by plaaslike bedrywighede in te skakel en sodoende Swart arbeid geleidelik uit te faseer⁵⁷⁾.

2.21 BLANKE BEHEER OOR ALLE HUISVESTIGING IN DIE R S A

Die Bantoe-administrasiewet, Wet 38 van 1927 soos gewysig in Wet 67 van 1964 het die "superioriteit" van die Blanke oor die Swartmense ten opsigte van beheer oor hul vestiging in Blanke gebiede gewettig. In dié wet word daarvoor voorsiening gemaak dat die Staatspresident in volle beheer van die vestiging van alle Swartmense in die R S A is. Die Staatspresident kan, indien in algemene belang, bevele uitvaardig sonder vooraf kennisname, waarvolgens enige Swart stam, gedeelte van 'n stam of individu versoek kan word om na 'n ander gebied, soos deur die Staatspresident goedgekeur, te verskuif en daar te bly⁵⁸⁾.

Die implikasies van hierdie wetgewing is verreikend deurdat die Staatspresident dus toe in volle beheer van die vestiging van alle Swartmense in die R S A was.

Die Bantoe Arbeidswet (Wet 67 van 1964) soos gewysig magtig die Minister van Bantoe-administrasie en Ontwikkeling (nou Departement van Samewerking en Ontwikkeling) om die indiensname van enige Swartmens in 'n voorgeskrewe area, werkskategorieë óf 'n spesifieke werkgewer(s) by wyse van aankondiging in die Staatskoerant te verbied. Hy (bogenoemde Minister) hoef slegs die Minister van Arbeid te raadpleeg en ten minste 'n maand vooraf sy bedoeling bekend te maak voor-

57) Verslag van die Kommissie van Onderzoek na Wetgewing Rakende die benutting van Mannekrag. R.P. 32/1979. p 119

58) Acta Juridica Cape Town: Faculty of Law, University of Cape Town Juta & Company Ltd., 1968. p 81

dat hy sodanige magte ten uitvoering bring. Die plaaslike arbeidsburo het in bogenoemde verband mag om indienseneming of voortgesette indienshouding van enige Swartmens in sy gebied te weier. Agt gronde van weieringsmagtiging is gespesifiseer waaronder die volgende -

- die moontlikheid dat indienseneming die veiligheid van die Staat bedreig of die veiligheid van 'n gedeelte van die publiek mag aantas;
- die openbare orde in die gevaar gestel word;
- bestaande gebrek aan huisvesting⁵⁹⁾.

Hierdie Wet is dus 'n samevatting van die wette (op daardie tydstep) op die reëling van werwing, indienseneming, huisvesting, voeding en gesondheidstoestande van Swartwerkers en het spesifiek ten doel -

- a) om 'n vorm van beheer daar te stel om Swartwerkers op 'n geordende wyse binne Blanke Suid-Afrika in diens te plaas;
- b) om plakkery aan bande te lê;
- c) om werkgewers te verplig om geattesteerde dienskontrakte met hulle werknemers aan te gaan;
- d) om werkgewers te verplig om behoorlike huisvesting, voeding en mediese fasiliteite aan hulle Swartwerknemers te verskaf; en

⁵⁹⁾ BUDLENDER, G.M. Administrative rule of African Workers. Responsa Meridian 3 (2), August 1975. p 119

- e) om beheer uit te oefen oor die bewegings van Swartwerkers vanaf Swart State en ander Afrika-state na Blanke Suid-Afrika⁶⁰⁾.

Gedurende 1965 is 'n Direktoraat van Kleurlingarbeid in die lewe geroep wat onder die beheer van die Departement van Arbeid gestaan het. Die hoof van die afdeling se taakopdrag was om sover moontlik deur Kleurlingassistente bygestaan te word, veral met die oog op onderhoude met werklose Kleurlinge. Die Afdeling moet te alle tye in noue samewerking met die Departement van Samewerking en Ontwikkeling (toe nog Bantoe-administrasie- Ontwikkeling) saamwerk ten einde laasgenoemde Departement in staat te stel om behulpzaam te wees by die bepaling van werksterreine waar die vervanging van Swartes voorrang moet geniet. Die Departement van Kleurlingsake moet met behulp van die Departement van Behuising, sowel as met plaaslike owerhede die nodige aandag gee aan vraagstukke soos behuising in gebiede waar Swartmense deur Kleurlinge vervang moet word.

Die praktiese implikasies van die wysiging van die Swart Arbeidsregulasies soos aangekondig in die Buitengewone Staatskoerant 1292 van 3 Desember 1965 om daarvoor voorsiening te maak dat arbeidsbeampies wat in Artikel 21 van die Wet op Swart Arbeid 1964 genoem word, is dat alle werkgewers in Wes-Kaapland eers by óf die naaste kantoor van die Departement van Arbeid óf by die naaste Landdroskantoor aansoek om Kleurling arbeid moet doen. Indien daar nie

60) Verslag van die Kommissie van Ondersoek na Wetgewing rakende die benutting van mannekrag. Op Cit, p 41, 42

werklose Kleurlinge geregistreer is nie en die betrokke kantoor daarvan oortuig is dat die werkgewer se lone, ens, aantreklik genoeg is om Kleurlinge te trek, maar nie daarmee suksesvol is nie, kan die werkgewer met behulp van die opstel van 'n voorlegging met dié nodige stawende dokumente, aan die Swart arbeidsbeampte aansoek om Swart arbeid doen. Sou sodanige arbeid nie beskikbaar wees nie, word aanvullende Swart arbeid op 'n aaneenlopende basis uit die Xhosa-sprekende Swart State toegelaat om op kontrakbasis in Wes-Kaapland te werk - indien behuising beskikbaar is.

Aansoeke om die invoer van die volgende kategorieë Swart arbeid word egter nie oorweeg nie.

Voertuigbestuurders	Staljongens
Huisbediendes	Petrolpompjoggies
Tuinjongens	Klerke
Koerantverkopers	Pakkie-opmakers
Roomysverkopers	Tydhouders
Veërs en skoonmakers	Besteljongens (insluitende melkjongens) ⁶¹⁾

2.22 ARBEIDSBURO'S IN SWART TUISLANDE

Swart-arbeidsregulasies (vir Swartgebiede) is op 18 Maart 1968 deur die Staatspresident uitgevaardig (R 74 van 1968). Hierin word voorsiening gemaak vir die vestiging van arbeidsburo's in die Swart Tuislande. Een van die verreikendste voorsienings is regulasie 12 (1) (d) waarvolgens 'n kontrak nie vir langer as een jaar mag bevestig word nie. Hierdeur word nuwe

⁶¹⁾ R.P. 32/1979 : Op Cit. p 119, 120

werksoekers verhoed om ooit te kan kwalifiseer in terme van Artikel 10 van die Swart stadsgebiede Konsolidasiewet⁶²⁾.

Administratiewe kanale is ook geskep in die vorm van 'n Direktoraat van Kleurlingarbeid, wat bevoegdheid het om indiensneming of indienshouding van Swartwerkers te weier. In teorie kom dit daarop neer dat 'n werkgewer eers by die naaste kantoor van die Departement van Arbeid, óf die naaste landdroskantoor aansoek om Kleurlingarbeid moet doen om te verseker dat Kleurlingwerkloosheid nie aangehelp word deur die indiensneming van 'n Swartarbeider nie⁶³⁾.

Uit die voorafgaande is dit duidelik dat die Swartmense reeds sedert die eerste helfte van die negentiende eeu by die arbeidsstruktuur van Wes-Kaapland betrek is en dat daar reeds vóór die twintigste eeu in sommige stedelike gebiede van Wes-Kaapland 'n gevestigde Swartbevolking was.

2.23 DIE ONTSTAAN VAN DIE EISELEN-LYN

Op 14 Januarie 1955 het dr W W M Eiselen, destydse Sekretaris van Naturellesake op 'n S A B R A-byeenkoms op Stellenbosch gesê dat dit sy departement se beleid is om die Swartmense uit Wes-Kaapland uit te skakel en van die gebied 'n voorkeurstreek vir Bruin en Wit arbeid te maak en dit soos volg gestel:

"In die Westelike Provinsie, die tradisionele tuiste van die Kleurling was Naturelle (Swartmense) tot

62) Budlender, G M : Op Cit. p 21

63) ATHLONE ADVICE OFFICE. Report 1974/5. Race relation news 28(3), March 1976. p 6

relatief onlangs 'n rariteit" 64).

By dié geleentheid, is sover bekend, die eerste amptelike geografiese afbakening op beleidsgrondslag gedoen deur 'n bepaalde geografiese lyn gebaseer op distriksgrense te trek en sodoende 'n gebied afbaken waarin die Swartarbeid as ongewens beskou word ten gunste van Kleurlingarbeid.

In "Die Burger" van 29 Augustus word die beleid as volg deur dr Eiselen gestel "... Kort en bondig gestel, mik ons (regering) Naturellebeleid wat die Westelike Provinsie betref op uiteindelijke eliminasië van die Naturelle uit hierdie gebied. Dit behoort met verdrag te geskied sodat dit nie lei tot die nadelige ontwrigting van die nywerheidslewe nie" 65).

Eiselen het in sy referaat deurgaans die term Westelike Provinsie gebruik en die gebied soos volg omskryf.

"Waar ek die term Westelike Provinsie gebruik bedoel ek die gebied ten Suide van die Oranjerivier en ten Weste van die magistraatsdistrikte Gordonia, Hopetown, De Aar, Hanover, Richmond, Murraysburg, Aberdeen, Willowmore, Uniondale en Knysna" 66).

Betreffende bogenoemde afbakening, (voortaan die "Eiselenlyn" genoem), val die volgende landdrosdistrikte binne die genoemde area. (1980 distriksindeling).

64) EISELEN, W W M : SABRA Referaat gelewer voor die Sakekamer van Stellenbosch, 1952, p 16.

65) DE KLERK N C Bantoe-arbeid in Wes-Kaapland.
Volkshandel 24(2) April 1963: p 116

66) EISELEN, W W M Die Naturel in Wes-Kaapland.
Referaat gelewer voor die 6de jaarvergadering van die Suid-Afrikaanse Buro vir Rasse-aangeleenthede 1952

- 1 Bellville
- 2 Goodwood
- 3 Kaapstad
- 4 Simonstad
- 5 Wynberg
- 6 Beaufort-Wes
- 7 Bredasdorp
- 8 Britstown
- 9 Caledon
- 10 Calitzdorp
- 11 Calvinia
- 12 Carnavon
- 13 Ceres
- 14 Clanwilliam
- 15 Fraserburg
- 16 George
- 17 Heidelberg
- 18 Hopefield
- 19 Kuilsrivier
- 20 Kenhardt
- 21 Ladismith
- 22 Lainsburg
- 23 Malmesbury
- 24 Montagu
- 25 Mosselbaai
- 26 Namakwaland
- 27 Oudtshoorn
- 28 Paarl
- 29 Piketberg
- 30 Prieska
- 31 Prins Albert
- 32 Riversdal
- 33 Robertson
- 34 Somerset-Wes
- 35 Stellenbosch
- 36 Sutherland

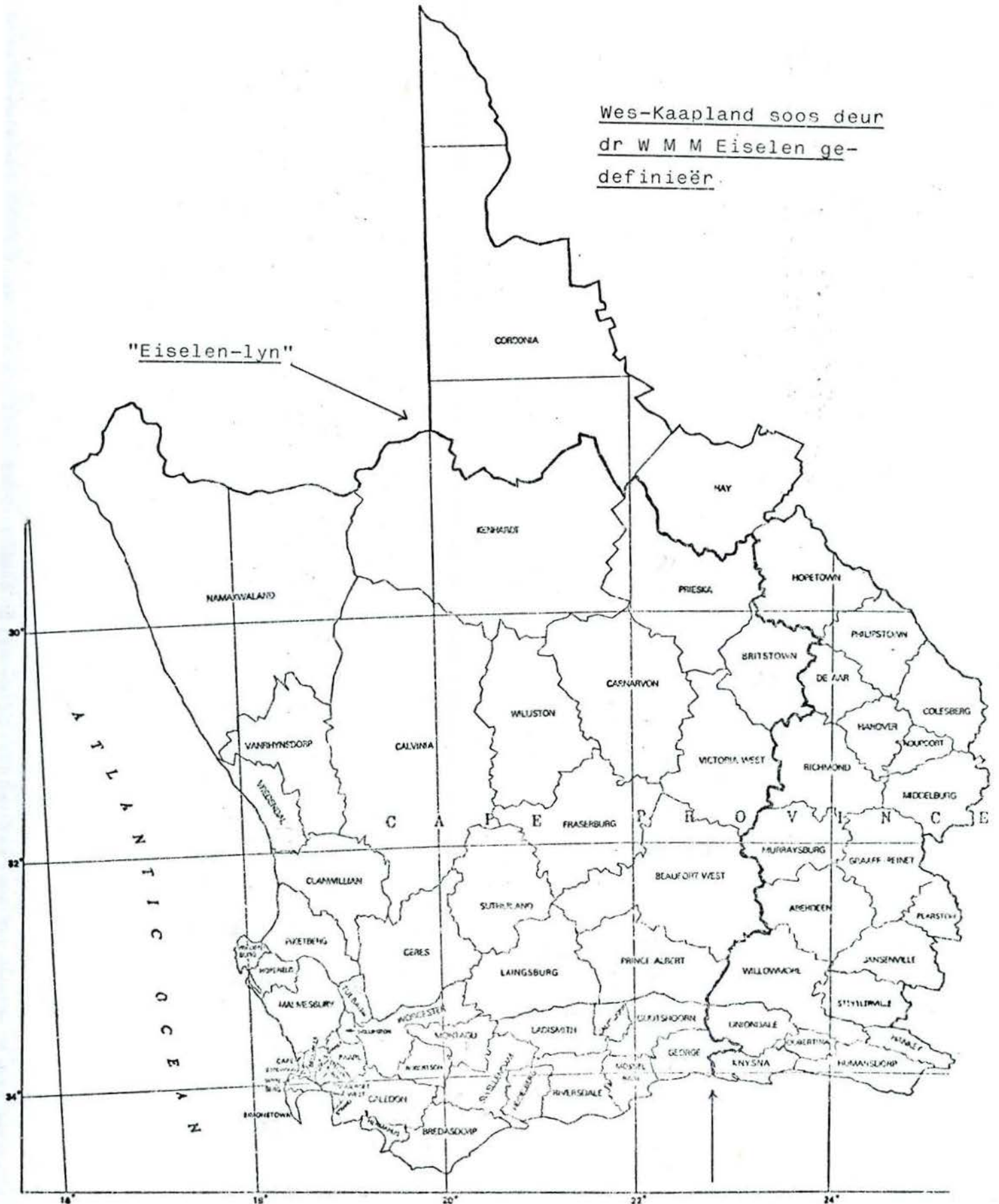
- Kaapse Skiereiland

- 37 Swellendam
- 38 Tulbagh
- 39 Van Rhynsdorp
- 40 Victoria-Wes
- 41 Wellington
- 42 Williston
- 43 Worcester

Dit gee 'n totaal van 43 landdrostdistrikte wat kartografies soos volg daaruit sien. (Kyk kaart 2.1)

Wes-Kaapland soos deur
dr W M M Eiselen ge-
definieër.

"Eiselen-lyn"

Kaart 2.1

"Eiselen-lyn"

2.24 EISELEN SE MOTIVERING VIR "WES-KAAPBELEID"

Dr Eiselen stel dit in die reeds genoemde referaat dat die afbakening van die gebied gemotiveer word as synde ter beskerming van die Kleurlingbevolking in die gebied teen werkloosheid. Hy voer die argument dat werkgewers werkseleentheid vir die Kleurlingbevolking, wat tradisioneel in die Westelike Provinsie woon, ontnem deur Swartmense in diens te neem met die gevolg dat die Swartmense vir die Kleurling 'n ernstige sosiale en ekonomiese bedreiging inhou⁶⁷⁾.

2.25 DIE WES-KAAPLYN

Die beleidsrigting gebaseer op die Eiselen-lyn is gevolg tot en met die uitslag van die Riekert-komitee wat in 1970 aangestel is om die Wet op Fisieke Beplanning en Benutting van Hulpbronne te hersien.

Bogenoemde Komitee het tot die gevolgtrekking gekom dat die beperkinge op die indiensneming van Swartmense dwarsoor die land, behalwe in Wes-Kaapland, verlig moet word. Wat Wes-Kaapland betref, het die Komitee bevestig dat aan Bruin arbeid voorkeur gegee moet word, dieselfde gevolgtrekking as waartoe die Theron-kommissie gekom het en wat later gerepudieer is deur die Voor-sitter prof Erica Theron en sekretaris, prof J B du Toit. Die Riekert-komitee het egter verder gegaan en die grense van die Kleurlingvoorkeurgebied uitgebrei en 'n bufferstrook omlyn waarin Swart indiensneming "vryliker toegelaat" moet word⁶⁸⁾ met die gevolg dat die Eiselen-lyn nou verder uitgebrei is na die "Wes-Kaaplyn" waarvan ten Suide as Kleurlingarbeidsvoorkeurgebied beskou word.

67) BISHOP D. Swartes word meer ondanks voorkeurbeleid.
Die Burger, 25 April 1978. p 17

68) BISHOP D. Ibid.

Die volgende landdrosdistrikte val nou ook binne die uitgebreide gebied:

Gordonia
Hay
Hopetown
Philipstown
De Aar
Colesberg
Hanover
Richmond
Middelburg
Murraysburg
Graaff-Reinet
Aberdeen
Pearston
Jansenville
Willowmore
Steytlerville
Uniondale
Knysna
Humansdorp

Dit gee 'n totaal van 69 landdrosdistrikte. Kartografies lyk die uitbreiding van die Eiselen-lyn na die Wes-Kaaplyn soos volg. (Kyk kaart 2.2)

Wes-Kaapland soos gedefinieer deur die Kommissie van Onderzoek na die Wet op Fisiese Beplanning en benutting van hulpbronne

Kaart 2.2

Tot op die hede is die Wes-Kaaplyn steeds van krag in die uitvoering van beleid van die huidige regering waarin die gebied ten Weste van die lyn "Kleurlingarbeidsvoorkeurgebied" is.

Vir die doeleindes van hierdie studie word uitsluitlik van die Wes-Kaaplyn gebruik gemaak aangesien dit die verklaarde beleidsrigting van die huidige regering verteenwoordig.

2.26 BELEID VAN DIE NASIONALE PARTY TEN OPSIGTE VAN SWART ARBEID IN WES-KAAPLAND

Die verklaring van Wes-Kaapland as synde 'n Kleurling-arbeidsvoorkeurgebied is 'n beleidsrigting van die Nasionale Party waarin dr H F Verwoerd, 'n voormalige Eerste Minister, 'n groot aandeel gehad het. Hy kan tereg beskou word as die persoon wat die beleid wat daarop gemik is om Swartmense uit Wes-Kaapland te verwyder "verpolitiseer" het deur dit te koppel aan die beleid van afsonderlike ontwikkeling en die onafhanklikwording van Swart tuislande (in die geval van Wes-Kaapland, in besonder die Trans- en Ciskei).

Reeds in 1954 het dr H F Verwoerd in 'n beleidstoespraak ten opsigte van die toenemende getal Swartmense in die Wes-Kaapland gesê: "Die ouermense begin terugdink aan die dae toe 'n Naturel nog 'n seldsaamheid in die Kaap was en hulle begin sê: "So moet dit wees"⁶⁹⁾.

Uitsprake van regeringsamptenare sowel as die deurvoer van regulasies rakende Swartarbeid in die Wes-Kaaplandse gebied is 'n baie duidelike aanduiding van die gedagterigting van die regerende Nasionale Party ten opsigte van die kwessie van Swart teenwoordigheid in die Wes-Kaap.

Vervolgens word aandag gegee aan 'n paar meer resente uitsprake deur regeringsamptenare insake die Swartmense in

69) BISHOP, D : Ibid

Wes-Kaapland.

Sedert dr W W M Eiselen sy reeds genoemde uitspraak in sy referaat voor die SABRA-byeenkoms op Stellenbosch gelewer het, het regeringsbeleid ten opsigte van Wes-Kaapland as voorkeurgebied in wese geen verandering getoon nie. Wat wél verander het is die motivering vanaf regeringskant vir die verwydering van die Swartman uit Wes-Kaapland.

Soos reeds genoem, was die motivering wat dr Verwoerd aanvanklik in die parlement geopper het dat "dit so hoort" (soos in die ou dae toe die Naturel nog 'n seldsaamheid in die Kaap was). Hierdie "motivering" vir die verwydering van die Swartman het toe plek gemaak vir dr Eiselen se gevolgtrekking dat die Swartman 'n bedreiging vir Kleurlingarbeid inhou⁷⁰⁾. Sedertdien is laasgenoemde stelling deur die regering onderskryf en is daar nog nie weer afgewyk nie soos blyk uit die volgende uitlatings deur regeringsamptenare⁷¹⁾.

- Mnr Piet Marais, L V vir Moorreesburg het in 1978 aan "Die Burger" gesê: "Oor die hele land het ons in die ekonomiese sin van die woord ons bestaan gebou op die teenwoordigheid van die Swartmense en hul arbeid, maar in Wes-Kaapland behoort ons in ons ontwikkelingspatroon so te skep aan die toekoms dat hier 'n fokuspunt sal ontstaan van 'n gemeenskap tussen Wit en Bruin, waarby die Swartman uitgesluit is. Nadat ons onself verlos het van die imperiale verdrukking van bo, het ons ons van onder verslaaf deur die afhanklikheid van die Swartman. In Wes-Kaapland, die natuurlike habitat van die Wit- en Bruinman, moet dié proses beëindig word"⁷²⁾.
- Dr W L Vosloo, destydse Adjunk-minister van Plurale Betrekkinge en Ontwikkeling, het kort na die aankondiging

70) Eiselen, W W M : SABRA-referaat : Op Cit

71) Volksraad-debatte (Hansard 25 Maart - 3 Mei 1978. p 6063

72) Bishop, David. Ibid

deur dr C P Mulder dat 'n oorerfbare huurpagstelsel van wooneenhede aan stedelike Swartmense toegestaan gaan word, gesê dat die planne nie in Wes-Kaapland van toepassing sal wees nie"⁷³⁾.

- Op 11 Februarie 1977 het die voormalige Adjunkminister van Bantoe-Administrasie en Ontwikkeling, mnr W A Cruywagen, in antwoord op 'n vraag in die Volksraad gesê: "Die posisie in Wes-Kaapland is nog steeds soos voorheen, omdat dit ten opsigte van arbeid 'n voorkeurgebied vir die Kleurlinge is"⁷⁴⁾.
- In 1966 het mnr Blaar Coetzee, intertyd Adjunkminister van Bantoe-Administrasie en Ontwikkeling aangekondig dat Swartwerkers in die voorkeurgebied (Wes-Kaapland) voortaan met 5% verminder gaan word. Teenkanting vanuit die nywerheidssektor het hom egter binne 'n maand van die genoemde aankondiging laat afsien.

Gedurende die Volksraadsitting van 1978, het die Minister van Plurale Betrekkinge en Ontwikkeling, Minister Connie Mulder, op 'n vraag van die lid van Pinelands, dr A.L. Boraine as volg geantwoord:

"Hy (Boraine) het aan my gevra of dit my beleid is dat die huurpag van 99 jaar nie in die Kaap van toepassing sal wees nie. Ek antwoord onmiddellik daarop: Dit is die beleid van die party en ek sal dit so deurvoer.

Ek wil daarby sê dat ek op die vraag of Wes-Kaapland 'n voorkeurgebied vir die Bruinman is, baie beslis antwoord: As Wes-Kaapland nie 'n voorkeurgebied vir

73) Bishop, David : Ibid.

74) Bishop, David : Ibid.

die Bruinman is nie, waar elders is daar dan 'n voorkeurgebied in Suid-Afrika?⁷⁵⁾

Voorts dien dit gemeld te word dat die Bruinman eintlik van die begin af sy basis hier gehad het. As ek dus op historiese gronde moet oordeel, sê ek dat die Bruinman hier baie meer aanspraak as die Swartman het"⁷⁶⁾.

Die minister het voorts die beleid van die regering ten opsigte van Wes-Kaapland soos volg uitgestippel:

"Soos ek gesê het, verander die situasie elke dag en van jaar tot jaar. Werk wat nie nou beskikbaar of aanvaarbaar is nie, sal onder moeilike omstandighede waarskynlik aanvaarbaarder wees en ek moet daarvoor voorsiening maak. Die eenvoudige feit bly dat die Kleurling hier is en dat dit sy natuurlike habitat is. Dit is die plek waaraan hy gewoon is; dit is sy gebied. Die Bruinmense het hier voorkeur en ek sal dit so handhaaf"⁷⁷⁾.

Gedurende dieselfde sitting het mnr J T Albertyn, L V vir die kiesafdeling van Valsbaai, feitlik sy hele toespraak aan die teenwoordigheid van die Swartman in Wes-Kaapland gewy en hom onder andere soos volg daarvoor uitgelaat:

"Die standpunt van die Nasionale Party is goed gemotiveer. Die teenwoordigheid van die Swartmense in Wes-Kaapland is bloot tydelik"⁷⁸⁾.

75) Volksraad-debatte (Hansard) 28 Maart-3 Mei 1978. p 6063

76) Volksraad-debatte : Ibid. p 6063

77) Volksraad-debatte : Ibid. p 6063

78) Volksraad-debatte : Ibid. p 5986

Hy het voorts in dié verband gesê:

"'n Tweede punt wat die geskiedenis ons geleer het - en ons hardloop nie daarvan weg nie - is dat ons verdringing deur ander bevolkingsgroepe wat baie meer is as ons vrees. Ons maak nie 'n geheim daarvan nie. Daarom, en ook om te voorkom dat mense werkloos op ons drumpel kom sit, het ons onder andere instromingsbeheer ingestel.

'n Derde belangrike punt in hierdie verband is die onafwendbaarheid van uiteindelijke politieke regte indien finale wetlike permanensie verleen sou word deur eiendomsreg aan hierdie mense toe te staan. Daarom, sê ek, het ons baie goeie rede om veral in Wes-Kaapland ons daarteen te verset dat Swart indringing sal voortgaan teen die tempo wat dit wel plaasvind Ons het syfers in hierdie verband. Wat vir ons baie verblydend is, is die feit dat daardie getalle oor die laaste jaar met ongeveer 17 000 mans verminder het.

..... Daarom bepleit ons drastiese stappe om Wes-Kaapland skoon te maak, geleidelik en sonder ontwrigting. Ons glo dat ons liever vir die Swartarbeid wat wel nodig is, ons moet toespits op die werwing van ongetroudes om gesinsprobleme te probeer oorkom. Ons glo dat Swartarbeid dunderdiger gemaak moet word, sodat dit vir die werkgewer om't ewe is of hy 'n Kleurling of 'n Swartwerker in diens sal neem.

Ons glo dat die strawwe vir die indiensneming van onwettige teenwoordige Swartmense baie swaarder gemaak moet word. Vir die Swartes wat dan wél hier woonagtig is en wat 'n nuttige funksie vervul, sal ons so goed wees as wat ons moontlik kan vir die duur van hul ver-

blyf⁷⁹⁾. Die vervanging van Swartarbeid in Wes-Kaapland moet noodwendig saamval met die ontwikkeling by die Kleurling van 'n liefde om te werk en sy eie te beskerm⁸⁰⁾".

Uit die voorafgaande bespreking is dit duidelik die motivering vir die toepassing van die beleid van Wes-Kaapland as voorkeurgebied vir die Kleurling 'n politieke denkrigting is wat geplooi is om in die ideologie van die regerende Nasionale Party in te pas. Daar is van drie verskillende uitgangspunte gebruik gemaak om die beleid ten opsigte van die Swartes se teenwoordigheid in Wes-Kaapland as ongewens te verklaar, wat in vyf stadia gekategoriseer kan word.

Eerste stadium

Dit kan beskou word as die stadium vóór 20 Junie 1946 toe Swart-instromingsbeheer na Wes-Kaapland hoofsaaklik oor dieselfde kam geskeer is as in die res van die land.

Tweede stadium

Hierdie stadium is ingelui met die brief wat op 20 Junie 1946 deur die Hoof Naturelle Kommissaris van King Williamstown op gesag van die Sekretaris van Naturellesake uitgevaardig is toe Wes-Kaapland uitgesonder is vir instromingsbeheermaatreëls van toepassing op Swartmense wat na Wes-Kaapland wil gaan. Hierdie maatreëls wat op Wes-Kaapland van toepassing gemaak is, was in hierdie stadium bloot daarop gemik om die ná-oorlogse vloed van Swart werkers na Wes-Kaapland te stuit in 'n poging om die, toe ál groter wordende werkloosheidsprobleem, in die gebied teen te werk.

⁷⁹⁾ Volksraad-debatte: : Ibid. p 5989-5990

⁸⁰⁾ Volksraad-debatte : Ibid. p5989

Derde stadium

Dit was die plant van die gedagte vanuit 'n politieke oogpunt deur dr Verwoerd dat die "ou-mense" aan die dae dink toe die Swartmense in die Kaap skaars was en dr Verwoerd gesê het: "So moet dit weer wees". (1954)

Vierde stadium

Dit het gekom met die benadering van dr Eiselen dat bogenoemde "so moet dit weer wees" gemotiveer word deur die argument dat die Swartman uit Wes-Kaapland verwyder moet word terwille van die Kleurling (1955).

Vyfde stadium

Hierdie stadium is ingelui met die uitspraak van mnr Albertyn in die Volksraad (1978) dat die "witman verdringing deur ander bevolkingsgroepe vrees".

Dit is opvallend dat geeneen van die vooraanstaande Kleurlingpersoonlikhede behalwe dr Bergens wat deur Bishop in sy artikel wat in "Die Burger" van April 1978 verskyn het aangehaal is, die "paternalistiese" argument van die huidige regering steun nie, naamlik dat Wes-Kaapland terwille van die Kleurlingbevolking as 'n Kleurlingarbeidsvoorkeurgebied gesoneer moet word. Onder die leiers wat in die artikel in "Die Burger" deur Bishop genader is, was mnr Adam Small - digter en direkteur van die Wes-Kaaplandse Welsynorganisasie, mnr Jakes Gerwel - senior lektor in Afrikaans aan die Universiteit van Wes-Kaapland, mnr Franklin Sonn - rektor van die Skiereilandse Kollege vir Gevorderde Tegniese Onderwys, mnr Norman Daniëls - Hoof-sekretaris van die S A Tekstielmakersvereniging en prof van der Ross, rektor van die Universiteit van Wes-Kaapland.

HOOFSTUK 3

3.1 DIE SWARTBEVOLKING VAN WES-KAAPLAND (W.K)

Hierdie hoofstuk het ten doel om 'n statistiese skets te bied van die Swartmense wat hulle gedurende die sewentiger en tagtiger jare in Wes-Kaapland bevind het.

Die totale aantal Swartmense wat hulle gedurende die 1980 sensus in Wes-Kaapland bevind het is 364 450 persone en het tien verskillende Swart volksgroepe verteenwoordig. Die Swartbevolking van Wes-Kaapland het vir hierdie sensus (1980) 2,28% van die totale Swartbevolking van die R S A uitmaak.

3.2 VERSKILLENDE SWARTBEVOLKINGSGROEPE

Die tien volksgroepe soos dit in die Statistiese Nuusberig van 16 September 1980 gekategoriseer is, is soos volg in Wes-Kaapland verteenwoordig⁸¹⁾.

(Kyk tabel 3.1)

81) Statistiese Nuusberig: Departement van Statistiek,
R S A , 16 September 1980.

Tabel 3.1

	Aantal	% van W.K. se Swart- bevolking
1. Xhosa	337 470	92,59%
2. Zulu	3 536	0,97%
3. Swazi	435	0,12%
4. Swaebele	137	0,04%
5. N Ndebele	121	0,03%
6. N Sotho	2 101	0,58%
7. S Sotho	8 825	2,42%
8. Tswana	6 997	1,92%
9. Shangaan/Tsonga	557	0,15%
10. Venda	198	0,05%
11. Ander	4 073	1,12%
Totaal	364 450	99,99%

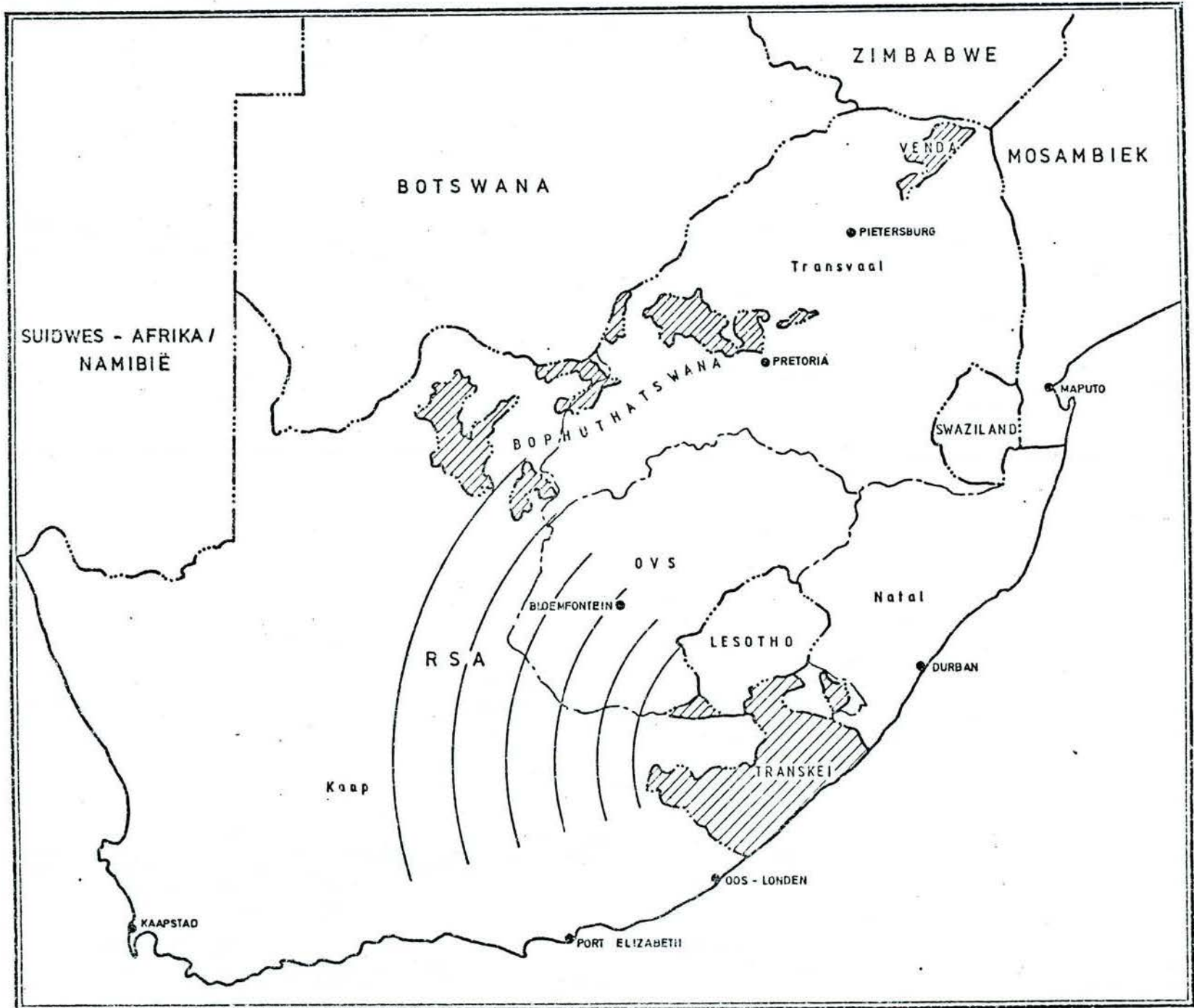
Bron: Statistiese Nuusberig: Departement van Statistiek,
Pretoria 16 September 1980. Bevolkingsensus
6 Mei 1980.

Die gegewens toon dat die Xhosa-volksgroep die grootste verteenwoordiging in Wes-Kaapland het met 92,59% van die totale Swartbevolking van die gebied. Die ooreenstemmende persentasie vir 1970 was 81,18%. Die tweede grootste Swart volksgroep is die Tswana's met 1,92% met 'n ooreenstemmende persentasie vir 1970 van 1,72%⁸²⁾.

3.3 REDE VIR XHOSA MEERDERHEID

Die oorsaak vir die Xhosa meerderheid in Wes-Kaapland is voor die hand liggend. Daar hoef slegs na die geografiese ligging van die tradisionele woongebiede van die onderskeie volksgroepe gekyk te word om die relatiewe nabyheid van die Trans- en Ciskei aan die Kaapse Metropolitaanse gebied en groter Wes-Kaapland te sien. Dié aspek moet as die grootste enkele oor-

82) Departement van Statistiek R S A. Bevolkingsensus 1970. Verslag 02-05-03.

Kaart 3.1

saak vir die Xhosa meerderheid beskou word. Die-selfde geld vir die Tswana's wat die tweede grootste verteenwoordiging in Wes-Kaapland het. (Kyk Kaart 3.1)

Die gevolg van die Xhosa meerderheid in Wes-Kaapland is onder andere dat wanneer vanuit regeringskringe gedink word aan die uitfaseer van die Swartmense uit die gebied, hoofsaaklik gedink word aan die terugstuur van die Xhosa na die Trans- en Ciskei.

Dit dien hier gemeld te word dat in hierdie studie nie net van statistiese gegewens betreffende die Xhosa-bevolking gebruik gemaak is nie, maar gegewens rakende alle Swartbevolkingsgroepe in Wes-Kaapland. Dit is 'n poging om so 'n volledige beeld as moontlik te skets van Swart verteenwoordiging in Wes-Kaapland - hoewel dit 'n beperking plaas op die beskikbaarheid en bruikbaarheid van vergelykende statistiese gegewens.

Om die aantal Swartmense in Wes-Kaapland in perspektief te plaas, word vervolgens die aantal Swartmense in Wes-Kaapland uitgedruk as 'n persentasie van die totale Swartbevolking in die R S A.

Tabel 3.2

	Swartbevolking R S A	Swartbevolking Wes-Kaapland	% Verteen- woordiging in W.K.
1980	15 970 019	364 450	2,28
=====			

Bron: Statistiese Nuusberig, 16 September 1980.

3.4 PROBLEEM MET VERGELYKENDE STATISTIEKE

'n Vergelyking tussen die % verteenwoordiging in Wes-Kaapland tussen 1970 en 1980 gegewens is egter nie moontlik nie, daar Swartstate wat politieke onafhanklikheid verkry, se inwonersgetalle van dié van die R S A afgetrek word. (Die Swartbevolking van die

R S A word byvoorbeeld vir die 1970 sensus as 15 339 975 en vir die 1980 as 15 970 019 aangegee)

3.5 GROEIKOERS VAN DIE SWARTBEVOLKING VAN WES-KAAPLAND

Die gemiddelde persentasie groeikoers vir die Swartbevolking van Wes-Kaapland vanaf die 1951 sensus tot die 1980 sensus was 21,76%.

Daar was 'n skerp daling in die persentasie groei tussen 1970 en 1980, teenoor die tydperk 1951 tot 1960 en 1960 tot 1970.

Tabel 3.3

	1951 sensus ¹⁾	1960 sensus ²⁾	1970 sensus ³⁾	1980 sensus ⁴⁾
Swartbevolking Wes-Kaapland	202 426	255 185	317 759	364 450
% groei	26,06%	24,52%	14,69%	

Bron:

- 1) Buro vir Sensus en Statistiek. Unie van Suid-Afrika. Geografiese verspreiding van die bevolking. (Bevolkingsensus 8 Mei 1951) Spesiale Verslag Nr 200.
- 2) Buro vir Statistiek R S A. Bevolkingsensus 6 September 1960. Boek deel 7 Nr 1.
- 3) Departement van Statistiek R S A. Bevolkingsensus Geografiese verspreiding. Verslag Nr 02-05-10.
- 4) Departement van Statistiek R S A. Statistiese Nuisberig 16 September 1980. Bevolkingsensus 6 Mei 1980.

Uit die voorafgaande is dit duidelik dat die groeikoers van die Swartbevolking in Wes-Kaapland relatief afgeneem het. Dié tendens moet onder andere toegeskryf word aan die effek van instromingsbeheermaatreëls wat op voornemende Swart migrante na Wes-Kaapland van toepassing is, asook die sogenaamde "hervestiging" van Swartmense deur die "onwettige" Swartmense uit Wes-Kaapland te verwyder en na hul plek van herkoms buite Wes-Kaapland terug te stuur, sowel as die relatiewe ekonomiese agteruitgang van Wes-Kaapland.

3.6 DIE PERSENTASIE SWART INWONERS VAN WES-KAAPLAND

Die persentasie Swart inwoners van die totale Wes-Kaapland bevolking was met die 1980 sensus 11,90%. As dié syfer in verband gebring word met die ooreenstemmende gegewens vir die sensusse van 1951, 1960 en 1970, toon dit dat die persentasie Swartmense in Wes-Kaapland stelselmatig relatief afgeneem het.

Tabel 3.4

	Sensus			
	1951	1960	1970	1980
% Swartmense van die totale Wes-Kaapland bevolking	13,21	12,70	12,46	11,90

Bron: Ibid

Hierdie tendens moet nie sondermeer verklaar word as 'n afname in die Swartbevolking van Wes-Kaapland, of 'n uitvloei van Swartmense uit die gebied nie. Dit is dus nie noodwendig alleen die gevolg van die "sukkses" van statutêre instromingsbeheermaatreëls waarin Wes-Kaapland uitgesonder word as 'n gebied vir voorkeur aan Kleurlingarbeid en Swartmense uit die gebied verwyder of "gekeer" word nie.

Hoewel dit aanvaar kan word dat die beleid van Kleurlingarbeidvoorkeur wel 'n effek op Swartverteenvoording in Wes-Kaapland het, moet onthou word dat die persentuele afname daarvan relatief met betrekking tot die ander bevolkingsgroepe in die gebied is.

Daar was dus 'n relatiewe afname in Swart bevolkingsgetalle in Wes-Kaapland, ten spyte van 'n steeds stygende reële Swart volkstelling.

Wat die instromingsbeheermaatreëls ten opsigte van Swart arbeid in Wes-Kaapland betref is die oogmerk daarvan om die reële getalle van Swartmense in die gebied te verminder (vergelyk bladsy 63).

Dit skyn egter of daar hoogstens die afleiding gemaak kan word dat die beleid 'n remmende invloed op die toename van die reële Swart bevolkingsgetalle in Wes-Kaapland het. Maar dan moet terselfdertyd in gedagte gehou word dat die geslagsverhouding onder die Swartmense in Wes-Kaapland ongeveer twee mans vir elke vrou is, terwyl dit nie die geval is met die Blankes, Kleurlinge en Asiërs wat ook in die gebied woonagtig is nie. (Kyk tabel 4.2).

3.7 PERSENTUELE AFNAME VAN SWARTBEVOLKING

'n Tabel van die persentuele Swart bevolkingsverteenvoording in Wes-Kaapland toon dat daar 'n relatiewe afname in die meeste landdrosdistrikte in Wes-Kaapland tussen die 1970 en 1980 sensus was, met die uitsondering van die volgende distrikte:

Beaufort-Wes
Caledon
Calitzdorp
Colesberg
Graaff-Reinette
Hanover
Joubertina
Kaapse Metropolitaanse gebied
Kenhardt
Malmesbury
Paarl
Pearston
Philipstown
Prieska
Richmond

Oor die algemeen gaan die relatiewe toename van die Swartbevolkingsgetalle in die genoemde distrikte gepaard met 'n afname van Blanke getalle en in sommige gevalle ook die Kleurlinggetalle. Slegs in die distrikte Kaap, Kenhardt, Malmesbury, Paarl, Prieska en Wynberg was daar 'n toename in die persentuele Swart bevolkingsgetalle, ten spyte van 'n toename in Blanke en Kleurlinggetalle.

3.8 BYDRAENDE FAKTORE VIR PERSENTUELE TOENAME IN SOMMIGE LANDDROSDISTRIKTE

Die persentuele toename in Swartes in die reeds genoemde landdrosdistrikte gaan gepaard met die volgende veranderinge in getalle van Blankes en Kleurlinge:

Beaufort-Wes	-	Afname in Blanke getalle
Caledon	-	Afname in Blanke getalle

Calitzdorp	-	Afname in Blanke getalle
Colesberg	-	Afname in Blanke getalle
Graaff-Reinette	-	Afname in Blanke en Kleurling getalle
Hanover	-	Afname in Blanke getalle
Joubertina	-	Afname in Blanke getalle
Kaapse Metropolitaanse gebied	-	Reële toename in Swart getalle
Kenhardt	-	Reële toename in Swart getalle
Malmesbury	-	Reële toename in Swart getalle
Paarl	-	Reële toename in Swart getalle
Richmond	-	Afname in Blanke en Kleurling getalle

Bron: Bevolkingsensus 1970. Departement van Statistiek, Verslag 01-05-10. Statistiese Nuusbrief 16 September 1980.

3.9 DIE SWARTBEVOLKING VAN ELKE LANDDROSDISTRIK IN WES-KAAPLAND

Die volgende tabel toon die persentasie Swart inwoners van elke landdrostdistrik ten opsigte van die totale bevolking van elke betrokke distrik vir die sensusse 1951, 1960, 1970 en 1980.

Dit dien hier gemeld te word dat wanneer die aantal Swart inwoners in 'n persentasie uitgedruk word, dit relatief is tot die totale bevolking in die betrokke gebied. Verandering in die persentasie Swartverteenwoordiging kan egter ook 'n funksie wees van die verandering van die bevolkingsgetalle van die ander inwoners in die betrokke gebied.

Tabel 3.5

Landdros- distrikte	Persentasie Swartinwoners in Wes-Kaapland volgens sensusjaar			
	1951	1960	1970	1980
Aberdeen	0,77	18,60	20,34	18,21
Beaufort-Wes	1,50	18,13	14,15	15,92
Bellville	5,17	3,24	1,19	1,32
Bredasdorp	0,23	4,36	2,06	1,66
Britstown	0,67	21,57	21,71	18,37
Caledon	1,59	11,39	9,64	10,43
Calitzdorp	0,07	3,72	1,26	2,63
Calvinia	0,12	2,63	1,62	0,56
Carnarvon	0,48	3,72	3,36	1,15
Ceres	0,61	5,60	6,43	6,00
Clanwilliam	0,54	5,38	3,72	2,34
Colesberg	2,88	51,03	58,03	60,97
De Aar	2,11	35,35	31,42	31,37
Fraserburg	0,11	3,95	3,00	1,46
George	0,91	7,48	6,30	4,72
Goodwood	-	-	-	0,30
Gordonia	3,94	14,18	12,72	12,00
Graaff-Reinette	3,66	28,16	27,85	29,34
Hankey	-	-	47,50	42,78
Hanover	2,39	45,88	51,31	52,37
Hay	2,90	31,20	26,78	23,64
Heidelberg	0,10	8,13	4,62	3,34
Hermanus	-	-	8,97	8,42
Hopefield	0,96	9,85	3,42	1,92
Hopetown	0,44	13,33	16,70	13,50
Humansdorp	4,51	37,79	33,87	25,47
Jansenville	1,71	39,15	71,12	41,36
Joubertina	-	-	20,54	21,78
Kaap	9,01	5,12	2,58	2,62
Kenhardt	0,69	6,40	2,87	4,10
Knysna	0,93	12,42	13,47	10,51
Kuilsrivier	-	-	-	7,74

Landdros- distrikte	1951	1960	1970	1980
Ladismith	0,06	5,78	5,48	3,38
Lainsburg	0,13	8,81	5,76	2,54
Malmesbury	0,76	8,16	5,69	7,32
Middelburg	4,16	51,22	46,50	44,00
Montagu	0,52	12,53	13,00	12,29
Mosselbaai	0,47	9,24	10,48	10,33
Murraysburg	1,86	17,78	20,45	15,44
Namakwaland	1,54	11,78	8,66	7,96
Noupoort	-	-	48,07	47,37
Oudtshoorn	0,87	6,86	6,16	4,82
Paarl	3,04	13,45	11,80	12,54
Pearston	0,92	38,85	41,07	45,06
Philipstown	1,14	31,96	33,11	33,96
Piketberg	0,78	6,06	3,58	2,99
Prieska	1,84	30,84	22,11	28,07
Prins Albert	1,92	5,78	7,50	1,76
Richmond	0,77	22,63	23,87	26,93
Riversdal	0,22	4,70	3,64	2,11
Robertson	0,60	8,11	9,03	7,95
Simonstad	1,58	12,84	2,12	1,89
Somerset-Wes	2,32	11,85	12,27	10,48
Stellenbosch	3,03	11,15	10,45	6,61
Steytlerville	0,64	21,25	29,76	26,72
Strand	-	-	6,70	5,32
Sutherland	0,05	3,83	5,27	2,25
Swellendam	0,46	7,60	7,51	5,65
Tulbagh	0,58	13,72	14,16	6,14
Uniondale	0,83	12,75	7,85	4,56
Van Rhynsdorp	0,37	9,60	2,20	0,84
Victoria-Wes	0,78	17,36	14,68	13,05
Vredenburg	-	18,75	12,40	7,72
Vredendal	-	-	4,24	2,02

Landdros- distrikte	1951	1960	1970	1980
Wellington	0,68	9,45	7,23	1,84
Williston	0,10	5,83	5,65	0,26
Willowmore	0,36	10,81	10,48	7,92
Worcester	3,61	17,23	16,89	16,01
Wynberg	14,01	15,39	17,58	21,61
Persentasie Swartes ten op- sigte van die totale bevolking in Wes-Kaapland	13,21	12,70	12,46	11,90

Bron:

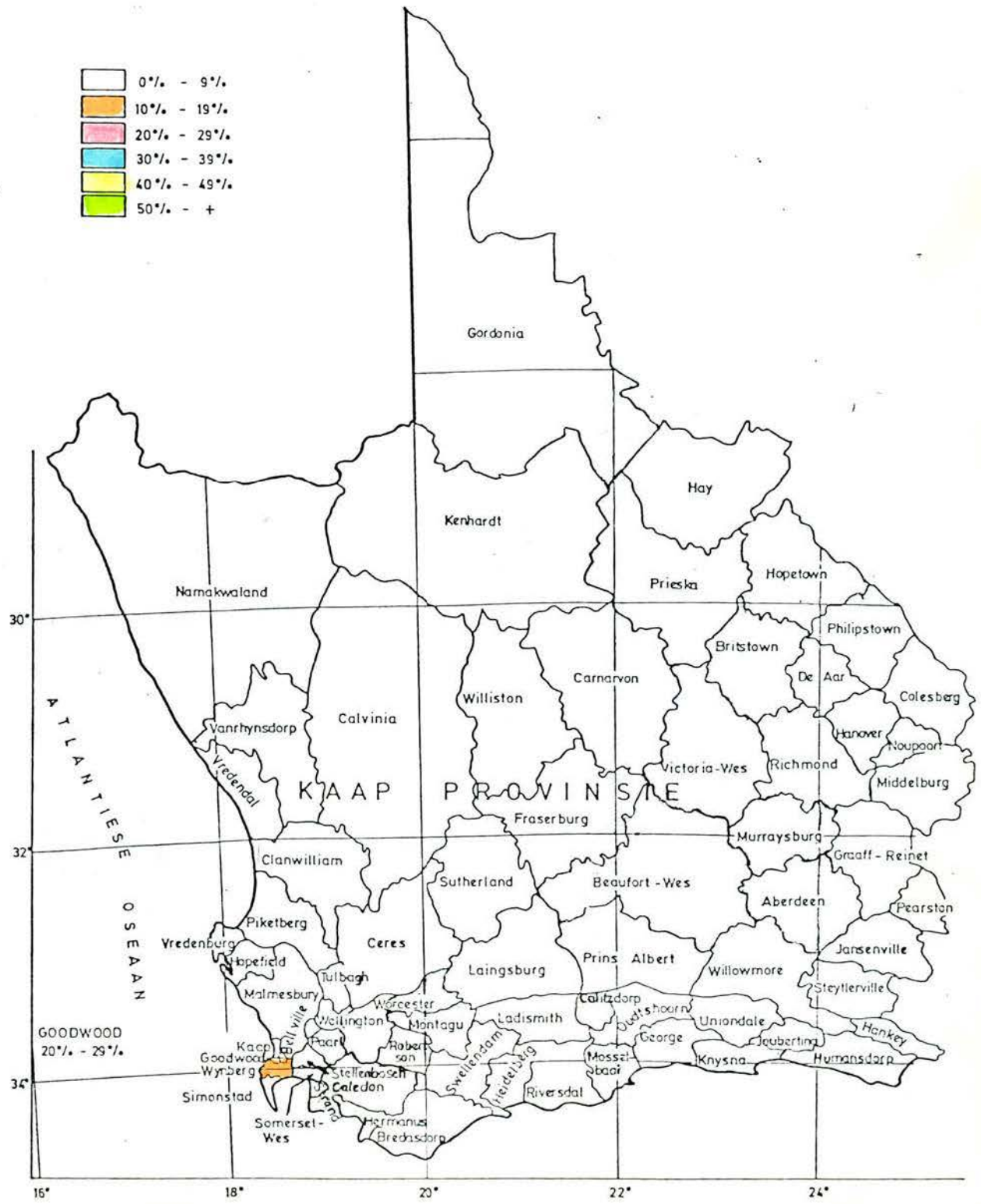
- 1) Statistiese Nuusberig 16 September 1980
- 2) Departement van Statistiek R S A. Bevolkingsensus 1970 Verslag 01-05-10.
- 3) Buro vir Statistiek R S A. Bevolkingsensus 1960. Boekdeel 7 nr 2.
- 4) Unie van Suid-Afrika. Volkstelling 1951. Boekdeel 1.

3.10 GEEN DEFINITIEWE PATROON IN SWART VERTEENWOORDIGING

'n Kartografiese voorstelling van tabel 3.5 ten opsigte van die persentuele verteenwoordiging van Swartmense in Wes-Kaapland toon dat daar geen noemenswaardige patroon van Swart bevolkingsverskuiwing tussen die sensusse van 1960, 1970 en 1980 in Wes-Kaapland plaasgevind het nie. Daar was wel 'n drastiese invloed van Swartmense na die streek tussen die sensusse van 1951 en 1960. Hierdie tendens wil die vermoede laat ontstaan dat die 1951 sensus gegewens moontlik onderskat was, aangesien -

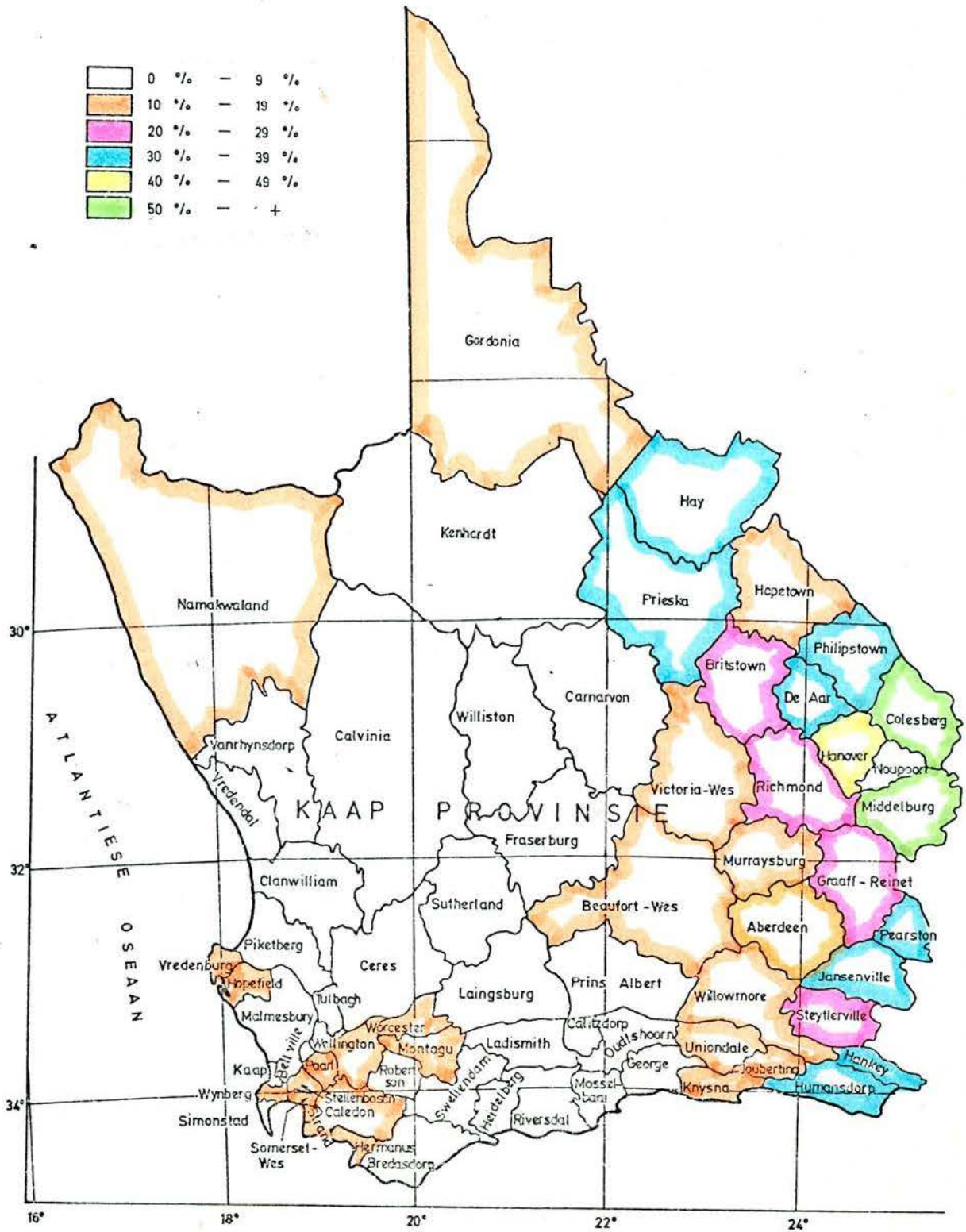
- (i) dit onwaarskynlik is dat só baie Swartmense binne 'n 10-jaar periode na die gebied kan verskuif;
- (ii) die verskuifing juis plaasgevind het in 'n tydperk toe statutêre beheermaatreëls ingestel is; en
- (iii) of soveel van die ander bevolkingsgroepe uit die gebied gemigreer het ten einde die persentasie Swartverteenvoordinging op te skuif.

PERSENTASIE SWART INWONERS VAN ELKE LANDDROSDISTRIK (1951)

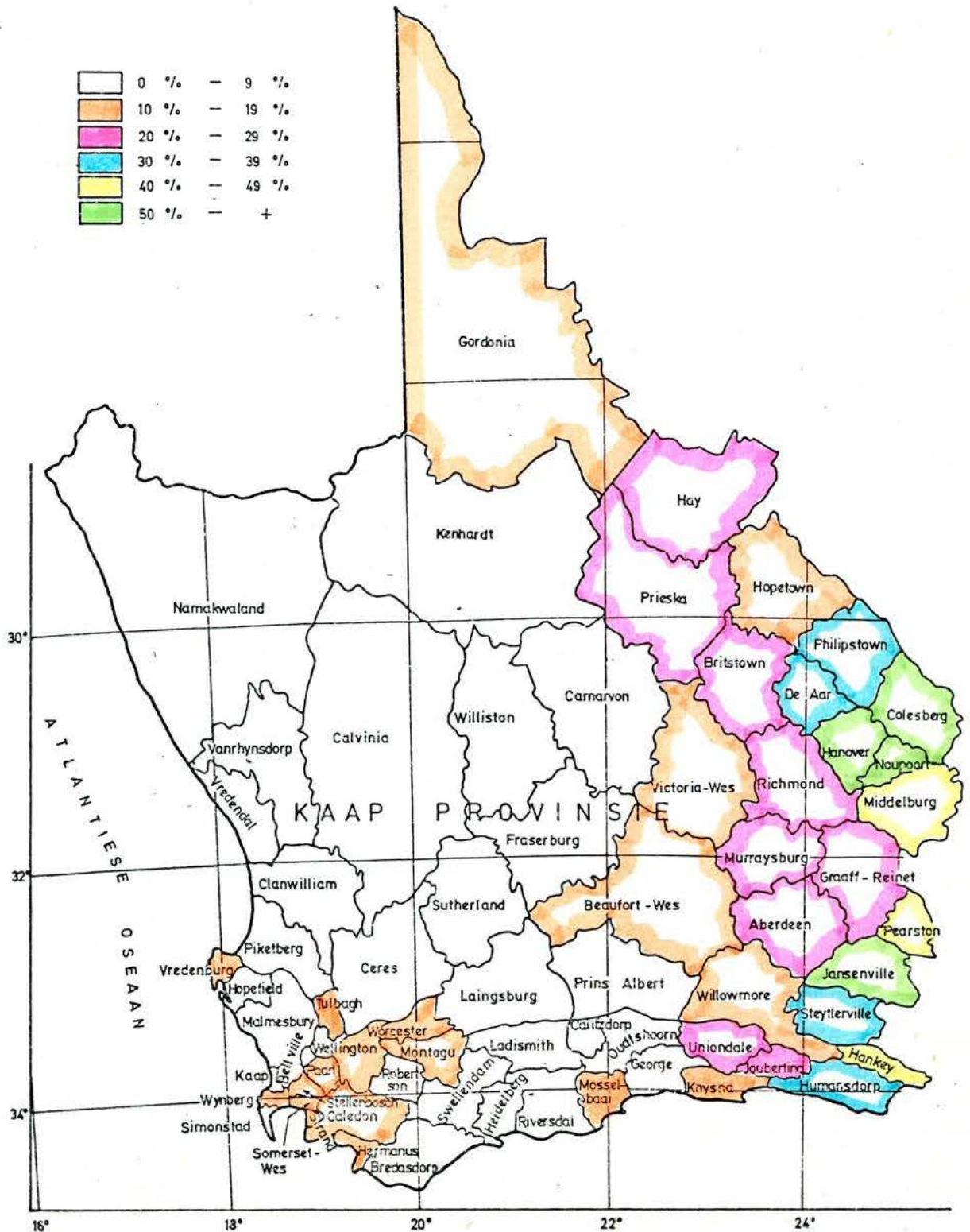
Bron: Unie van Suid-Afrika. Volkstelling 1951. Boekdeel 1.

PERSENTASIE SWART INWONERS VAN ELKE LANDDROSDISTRIK (1960)

BRON : DEPT VAN STATISTIEK - RSA BEVOLKINGSSENSUS
6 SEPTEMBER 1960 BOEKDEEL 7 Nr 1

PERSENTASIE SWART INWONERS VAN ELKE LANDDROSDISTRIK (1970)

BRON : DEPT VAN STATISTIEK - RSA 1970 GEOGRAFIESE VERSPREIDING
 VERSLAG Nr 02 - 05 - 10

HOOFSTUK 44.1 GESLAGSAMESTELLING VAN SWARTMENSE IN WES-KAAPLAND

Die geslagsamestelling van die 317 759 Swartmense wat hul gedurende die 1970 sensus in Wes-Kaapland bevind het is 'n duidelike toonbeeld van 'n trekarbeider gemeenskap waarin die tendens van manlike oorheersing een van die kenmerke is.

Tabel 4.1

	<u>1970 sensus</u>	
	<u>Getal</u>	<u>%</u>
Manlik	201 327	63,36
Vroulik	<u>116 432</u>	<u>36,64</u>
Totaal	317 759	100,00
	=====	

Bron: Departement van Statistiek. Bevolkingsensus 1970. Geografiese verspreiding. Verslag Nr 02-05-10.

4.2 GESLAGSVERSPREIDING VOLGENS LANDDROSDISTRIKTE

As die geslagsverhouding van die Swartmense in elke landdrostdistrik van naderby beskou word, wil dit voorkom asof daar 'n onderskeid is tussen die distrikte wat die verste van die Trans- en Ciskei af geleë is aan die een kant en distrikte wat nader aan die Trans- en Ciskei geleë is aan die ander kant.

Die persentasie Swartmans is oorheersend in die distrikte wat die verste van die Trans- en Ciskei geleë is, terwyl die persentasie Swartvroue weer oorheersend is in die distrikte wat op die Wes-Kaapland grensgebied, naaste aan die Trans- en Ciskei geleë is. (Kyk kaarte 4.1, 4.2. 4.3).

4.3 OORSAKE VIR TENDENS IN GESLAGVERSPREIDING

Die rede vir bogenoemde verskynsel kan velerlei van aard wees waaronder die effek van instrumings-beheermaatreëls en die kontrak arbeidstelsel as een van die belangrikste oorsake gesien moet word.

4.4 KONSTANTE GESLAGSVERHOUDING

'n Vergelyking van die geslagsverhouding oor tyd toon dat sedert die instelling van die beleid van Kleurlingarbeidsvoorkeur en die daarmee gepaardgaande poging tot die reële uitfasering van Swartmense uit die gebied van Wes-Kaapland, daar geen noemenswaardige verskil in die totale geslagsverhouding in die gebied voorgekom het nie.

Tabel 4.2

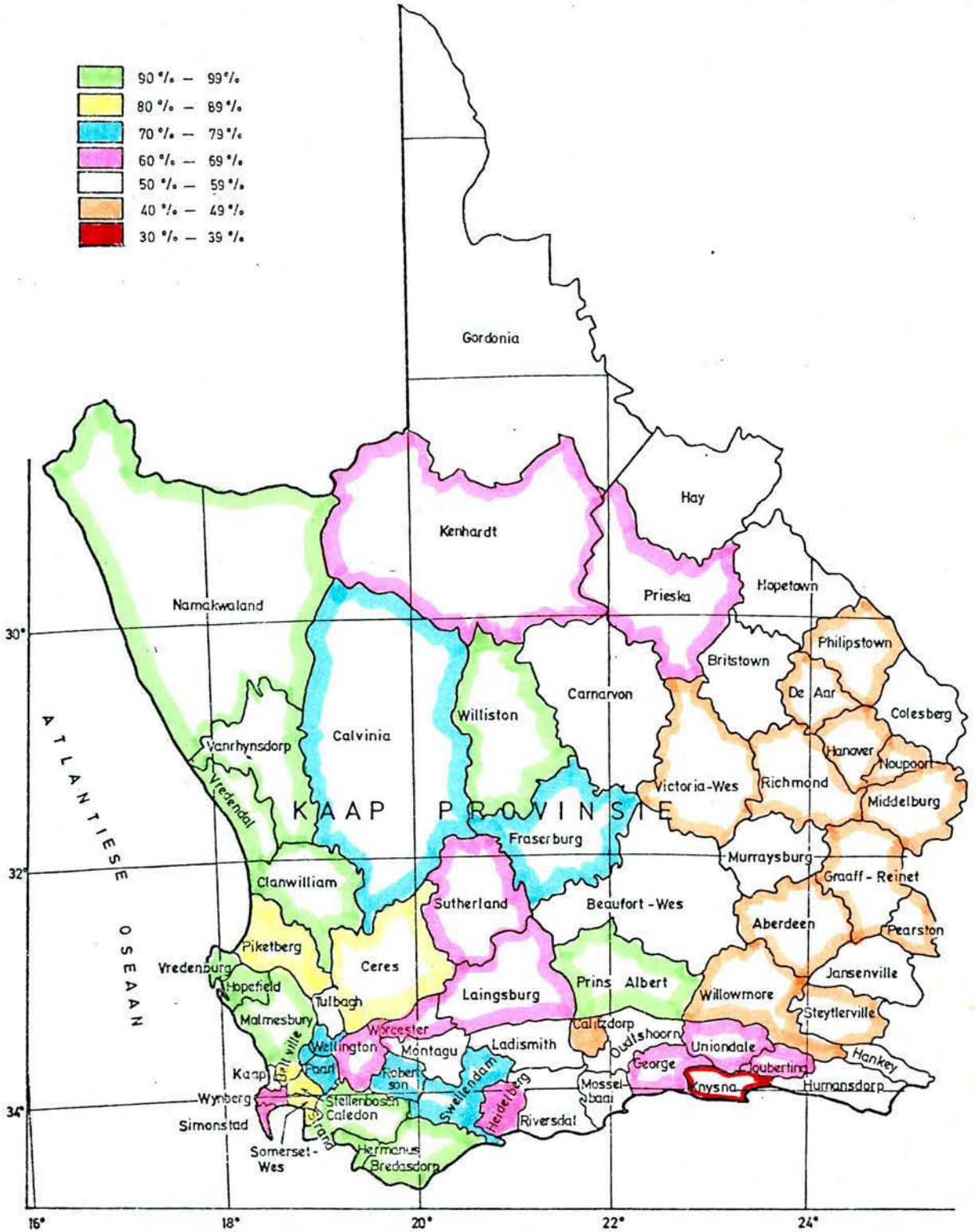
	<u>Geslagsverhouding van Swartmense in W.K.</u>		
	<u>Sensus</u>		
	<u>1951</u>	<u>1960</u>	<u>1970</u>
Manlik	63,17%	63,46%	63,36%
Vroulik	36,83%	36,54%	36,64%
Totaal	100,00%	100,00%	100,00%
	=====	=====	=====

Bron:

- 1) Buro vir Sensus en Statistiek. Unie van Suid-Afrika. Geografiese verspreiding van die bevolking. 1951 - Spesiale Verslag Nr 200.
- 2) Buro vir Statistiek, R S A. Bevolkingsensus 1960. Boekdeel 7 Nr 1.
- 3) Departement van Statistiek, R S A. Bevolkingsensus 1970. Verslag 02-05-01.

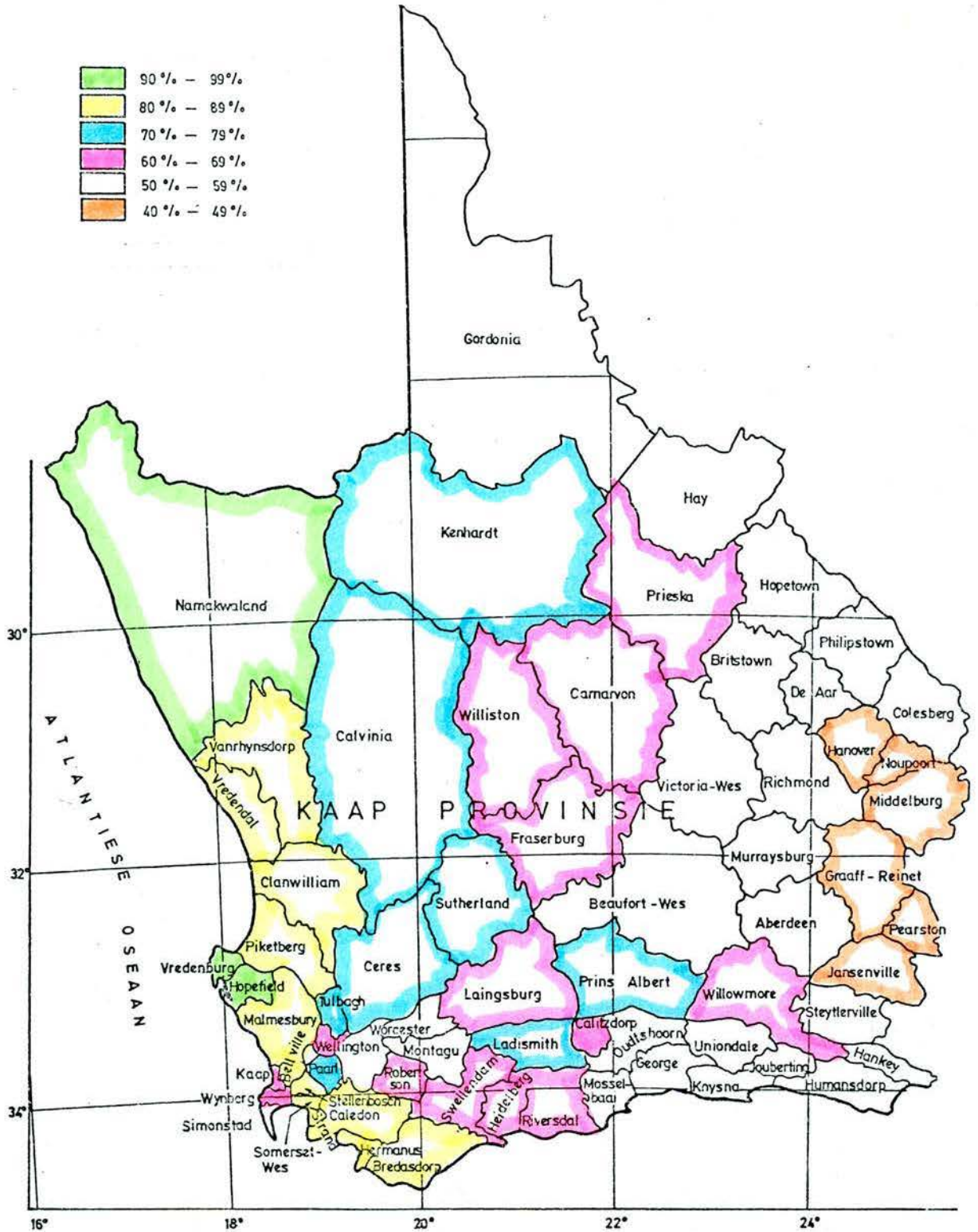
Daar het weinig verskuiwing in die geslagsamestelling in Wes-Kaapland voorgekom. (Die distrik Williston uitgesonderd - soos in Kaarte 4.1, 4.2 en 5.3 gesien kan word. Vergelyk ook Bylae 2 tot 5.3 in die verband).

GESLAGSVERHOUDING
 PERSENTASIE MÄNIK VAN DIE TOTALE SWART BEVOLKING IN
 ELKE LANDDROSDISTRIK IN WES - KAAPLAND (1970)

BRON : DEPT VAN STATISTIEK - RSA BEVOLKINGSSENSUS 1970 GEOGRAFIESE VERSPREIDING
 VERSLAG Nr 02 - 05 - 10

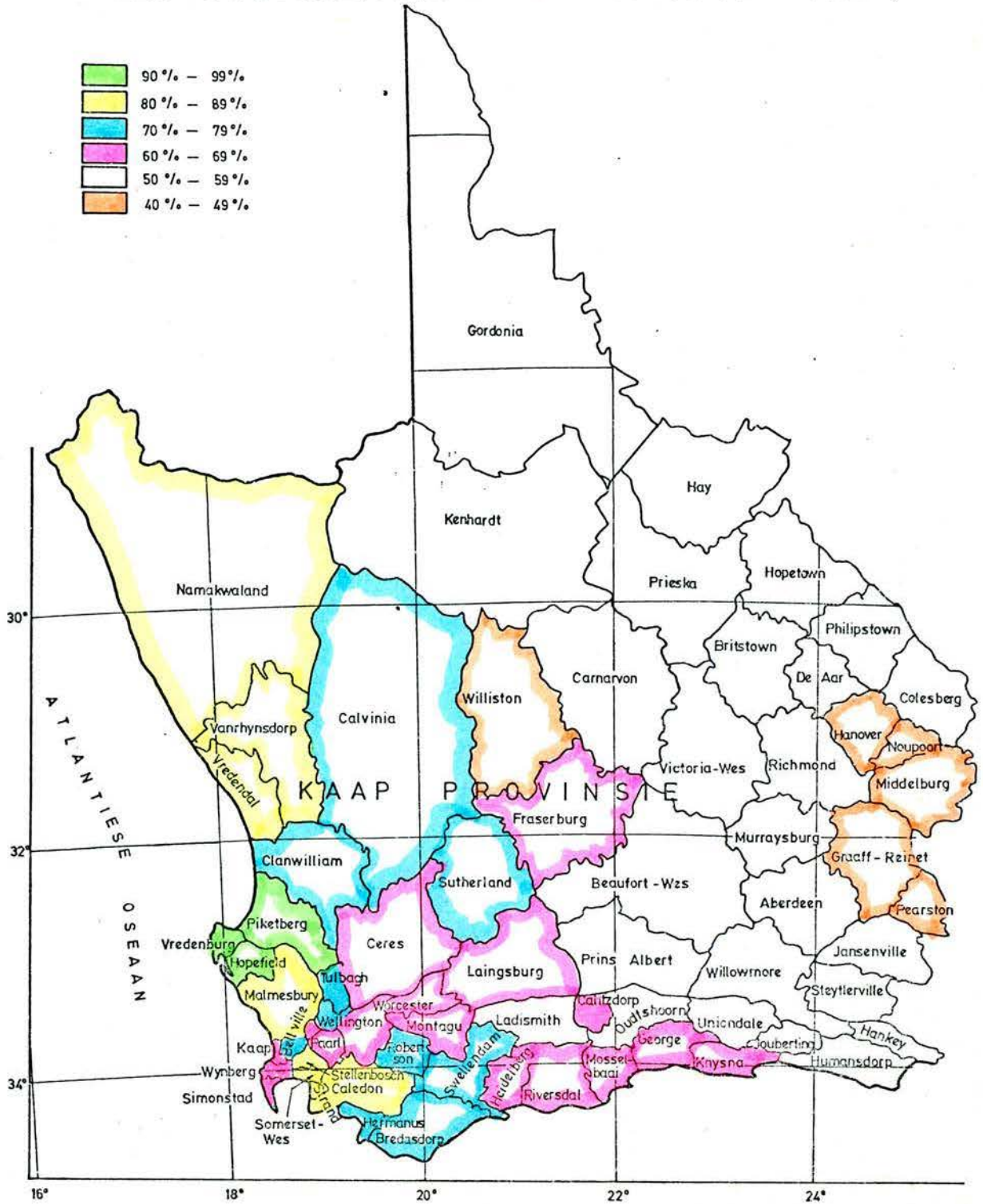
GESLAGSVERHOUDING
 PERSENTASIE MANLIK VAN DIE TOTALE SWART BEVOLKING IN
 ELKE LANDDROSDISTRIK IN WES - KAAPLAND (1960)

BRON : DEPT VAN STATISTIEK - RSA BEVOLKINGSSENSUS 6 SEPTEMBER 1960
 BOEKDEEL 7 NR 1

GESLAGSVERHOUDING

PERSENTASIE MANLIK VAN DIE TOTALE SWART BEVOLKING IN ELKE LANDDROSDISTRIK IN WES - KAAPLAND (1951)

BRON : DEPT VAN STATISTIEK UNIE VAN SUID - AFRIKA : GEOGRAFIESE VERSPREIDING VAN DIE BEVOLKING 1951 SPESIALE VERSLAG NR 200

HOOFSTUK 55.1 KENMERK VAN DIE STEDELIKE EN LANDELIKE SWART-
BEVOLKINGSVERSPREIDING IN WES-KAAPLAND

Waar die gegewens insake die landelike en stedelike bevolkingsverspreiding vir Swartmense in die R S A toon dat die meeste Swartmense in landelike gebiede woonagtig is, toon die ooreenstemmende gegewens betreffende die Swartmense in Wes-Kaapland die teenoorgestelde tendens. Die bevolkingsverspreiding van die Swartmense in Wes-Kaapland dui op 'n ooreenkoms met die Kleurling en Blanke bevolking vir die hele R S A, hoewel die persentasie Swart plattelandse inwoners nog ietwat hoër is as dié van die Blankes en Kleurlinge.

Die feit is dat die gegewens toon dat die Swartmense van Wes-Kaapland in die breë gesien 'n stedelike Swartbevolking is wat gevolglik besig is om aan die stedelike (industriële) leefwyse in die Wes-Kaaplandse gebied te akklimatiseer en die res van die Swartbevolking van die R S A, sowel as die Tuislande in dié verband "vooruit" is insoverre verstedeliking saamhang met die industriële ontwikkeling in 'n landstreek. Kyk Figure 5.3, 5.4.

5.2 OUDERDOMSVERSPREIDINGSGRAFIEK VAN DIE SWART
INWONERS VAN WES-KAAPLAND

Daar is een baie belangrike kenmerk in die grafiek van die ouderdomsverspreiding van die totale Swartinwoners van Wes-Kaapland naamlik die toename in die "arbeidsouderdom" 20 - 44 jaar. Dié verskynsel word egter volledig in paragraaf 5.9 bespreek.

5.3 LANDELIKE EN STEDELIKE BEVOLKING

Volgens amptelike gegewens van die Departement van Statistiek, het 91 926 van die Swartmense hul tydens die 1970 sensusopname in landelike gebiede bevind en 211 425 in stedelike gebiede. Dit verteenwoordig 28,93% landelike en 66,54% stedelike Swartmense van beide geslagte van die Swartbevolking van Wes-Kaapland. Wanneer hierdie syfers met dié van die 1960 sensus vergelyk word, toon dit 'n sterk tendens onder die Swartmense van Wes-Kaapland om te verstedelik, as die afname van die plattelandse Swartbevolking in ag geneem word.

Sensus

Swartmense	1960	%	1970	%
Stedelik	151 564	(59,92)	211 425	(66,54)
Platteland	101 380	(40,08)	91 926	(28,93)

Tabel 5.1

Bron:

- 1) Buro vir Statistiek R S A. Bevolkingsensus 1960. Verslag 02-05-01
- 2) Departement van Statistiek R S A. Bevolkingsensus 1970. Verslag 02-05-10.

5.4 DIE LANDELIKE EN STEDELIKE BEVOLKINGSPATROON

Van die ongeveer twee en 'n halfmiljoen inwoners van Wes-Kaapland (2 560 367 tydens die 1970 sensus), was 307 130 Swartmense van wie 211 160 in stedelike gebiede en 95 970 in landelike gebiede woonagtig.

Vergelykende gegewens vir die 1960 sensus toon dat daar 'n toename in verstedeliking en 'n afname in die

vloei van Swartmense na die landelike gebiede was.

Die vraag moet nou gestel word na watter stedelike gebiede in Wes-Kaapland die Swartbevolking verskuif - na die stedelike gebiede in die plattelandse landdrosdistrikte in die algemeen, of meer spesifiek na die Kaapse Metropolitaansegebied. (Die Kaapse Metropolitaansegebied word in sy geheel as stedelik geklassifiseer).

5.5 DIE SWARTBEVOLKING VAN DIE KAAPSE METROPOLITAANSE- GEBIED

Die Kaapse Metropolitaansegebied bestaan uit die landdrosdistrikte van Kaapstad, Simonstad, Bellville, Goodwood en Wynberg. (1980 indeling) Die Swartbevolking van die gebied vir 1970 was 139 187, wat 43,49% van die totale inwonersgetal van die Wes-Kaaplandse Swartbevolking is.

Die stedelike en plattelandse verspreiding van die Swartmense in Wes-Kaapland toon dat 66,54% van die Swartmense in stedelike gebiede woonagtig is en 28,93% op die platteland. Hierdie gegewens kan misleidend wees as nie in gedagte gehou word dat die bevolkingsverspreiding van die Swartman nie eweredig is nie, maar hoofsaaklik in en rondom die Kaapse Metropolitaanse gebied gesentreer is (wat uit die aard van die saak as stedelik geklassifiseer is.)

5.6 PERSENTASIE GROEI IN WES-KAAPLAND

Die Kaapse Metropolitaanse gebied het tussen 1951 en 1960 'n persentasie groei van 25,0% getoon en tussen 1960 en 1970 'n persentasie groei van 45,0%. 'n Vergelyking tussen die persentasie groei van die Metropolitaansegebied en dié van die stedelike bevolking van die hele Wes-Kaapland, die Kaapse Metropolitaansegebied

ingesluit, sien soos volg daaruit:

Tabel 5.2

	1951		1960		1970		1980	
Kaapse Metropolitaanse-gebied	60 274		75 196		108 827		171 021	
% groei	-	25%	45%	57%	-			
Wes-Kaapland: (Kaapse Metropolitaanse gebied ingesluit)	202 426		255 185		317 759		364 450	
% groei	-	26%	25%	15%	-			

Bron:

- 1) Unie van Suid-Afrika Volkstelling 1951. Geografiese verspreiding. Boekdeel 1.
- 2) Buro vir Statistiek R S A. Bevolkingsensus 1960. Boekdeel 1.
- 3) Departement van Statistiek R S A. Bevolkingsensus 1970. Verslag Nr 02-05-10.

Uit bogenoemde tabel skyn dit dat die persentasie groei van die Kaapse Metropolitaanse gebied veel groter is as dié van Wes-Kaapland in geheel. Hierdie gegewens is 'n aanduiding daarvan dat groot getalle Swartmense tussen die sensusse van 1960 en 1970 na die Kaapse Metropolitaansegebied verhuis het. Dit is voor die handliggend dat die rede hiervoor die werks-

geleenthede is wat deur nywerheidsontwikkeling in die gebied in en rondom die Kaap geskep word, in teenstelling met ander gebiede in Wes-Kaapland waar nywerhede nie in só 'n groot mate gesentreer is nie.

Ofskoon daar 'n 39% toename gedurende 1960 - 1970 in die algemene stedelike bevolking van Wes-Kaapland was, het verreweg die grootste verstedeliking na die Kaapse Metropolitaansegebied plaasgevind.

4 'n Kartografiese voorstelling van die stedelike en landelike Swartbevolking in Wes-Kaapland vir die 1970 sensus dui op geen definitiewe waarneembare patroon ten opsigte van die distrikte waarin die grootste persentasie van die Swartbevolking verstedelik is nie. Dié verskynsel moet daaraan toegeskryf word dat die aantal Swartmense in sommige plattelandse distrikte min is. Een groot nywerheidssoos byvoorbeeld 'n baksteenfabriek wat in 'n stedelike gebied geleë is kan 'n groot meerderheid van die Swartmense in die betrokke distrik in diens neem.

5.7 VERSTEDELIKINGSPATROON

Daar is ook geen definitiewe verstedelingspatroon waarneembaar ten opsigte van die geografiese ligging van die distrikte nader aan die Kaapse Metropolitaansegebied en die distrikte verder vanaf die Kaapse Metropolitaansegebied nie. (Kyk Kaart 5.1)

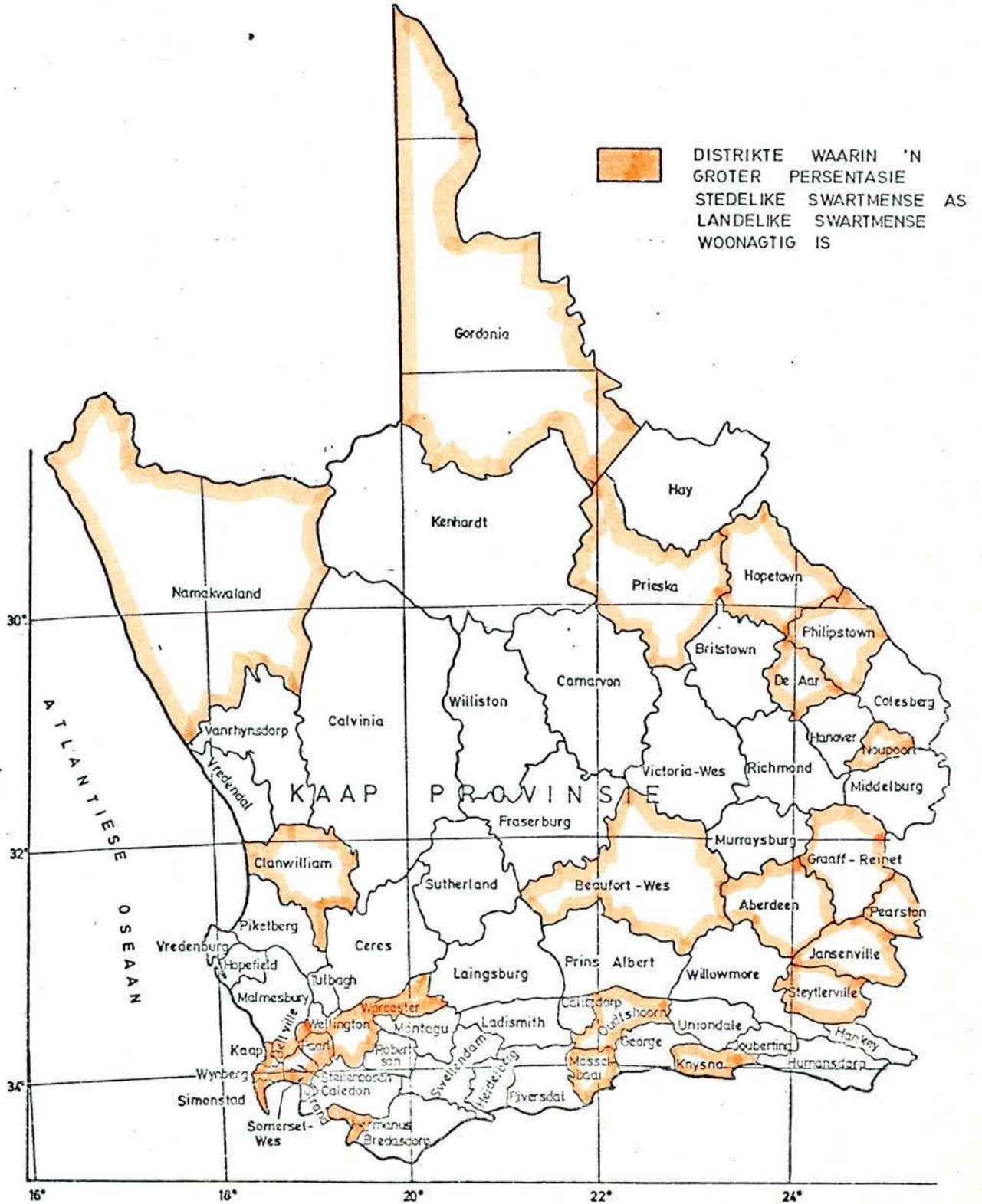
4 Distrikte waarin daar 'n groter aantal stedelik Swartmense woonagtig is as landelike Swartmense is die volgende:

Kaapse Metropolitaansegebied

Paarl

Stellenbosch

WES - KAAPLAND

BRON : DEPT VAN STATISTIEK - RSA BEVOLKINGSSENSUS 1970
 VERSLAG 02 - 05 - 10

Worcester
 Hermanus
 Knysna
 Mosselbaai
 Oudtshoorn
 Aberdeen
 Jansenville
 Steytlerville
 Graaff-Reinette
 Noupoort
 Pearston
 Beaufort-Wes
 De Aar
 Hopetown
 Philipstown
 Namakwaland
 Clanwilliam
 Prieska
 Gordonias

5.8 WAARNEEMBARE TENDENSE IN DIE SWART STEDELIKE EN PLATTE-
LANDSE BEVOLKINGSVERSPREIDING VAN WES-KAAPLAND UITGE-
DRUK IN EKONOMIESE STREKE

Onthou moet word dat die bevolkingsgetalle vir die distrikte wat in die Kaapse Metropolitaanse gebied val, naamlik Bellville, Kaap, Simonstad en Wynberg* as uitsluitlike stedelike gebiede gekategoriseer is en gevolglik word geen plattelandse inwoners in statistiese gegewens aangedui nie.

Die volgende grafieke toon die bevolkingsgroei in reële getalle vir die Swartmense in elke landdrosdistrik in Wes-Kaapland ten opsigte van die stedelike en landelike inwoners die afgelope drie sensusjare naamlik, 1951, 1960 en 1970.

* 1970 distriksindeling. Goodwood het by die 1980 distriksindeling bygekom.

Bron:

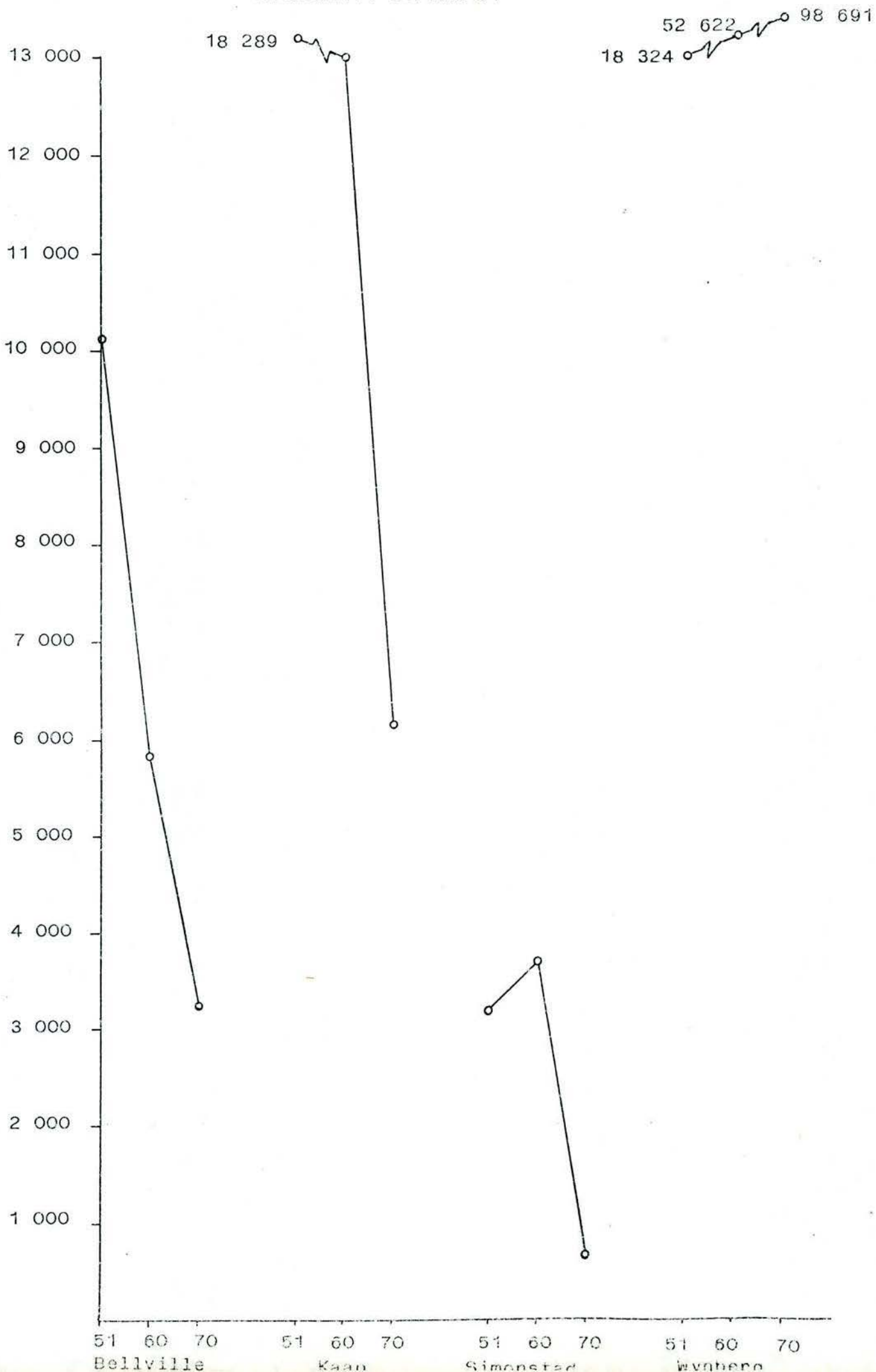
- 1) Unie van Suid-Afrika Volkstelling 1951.
Geografiese verspreiding. Boekdeel 1.
- 2) Buro vir Statistiek R S A. Bevolkingsensus 1960.
Boekdeel 1.
- 3) Departement van Statistiek R S A. Bevolkingsensus 1970. Verslag 02-05-10.

Sleutel:

————— Totaal
----- Stedelik
- . - . - Platteland

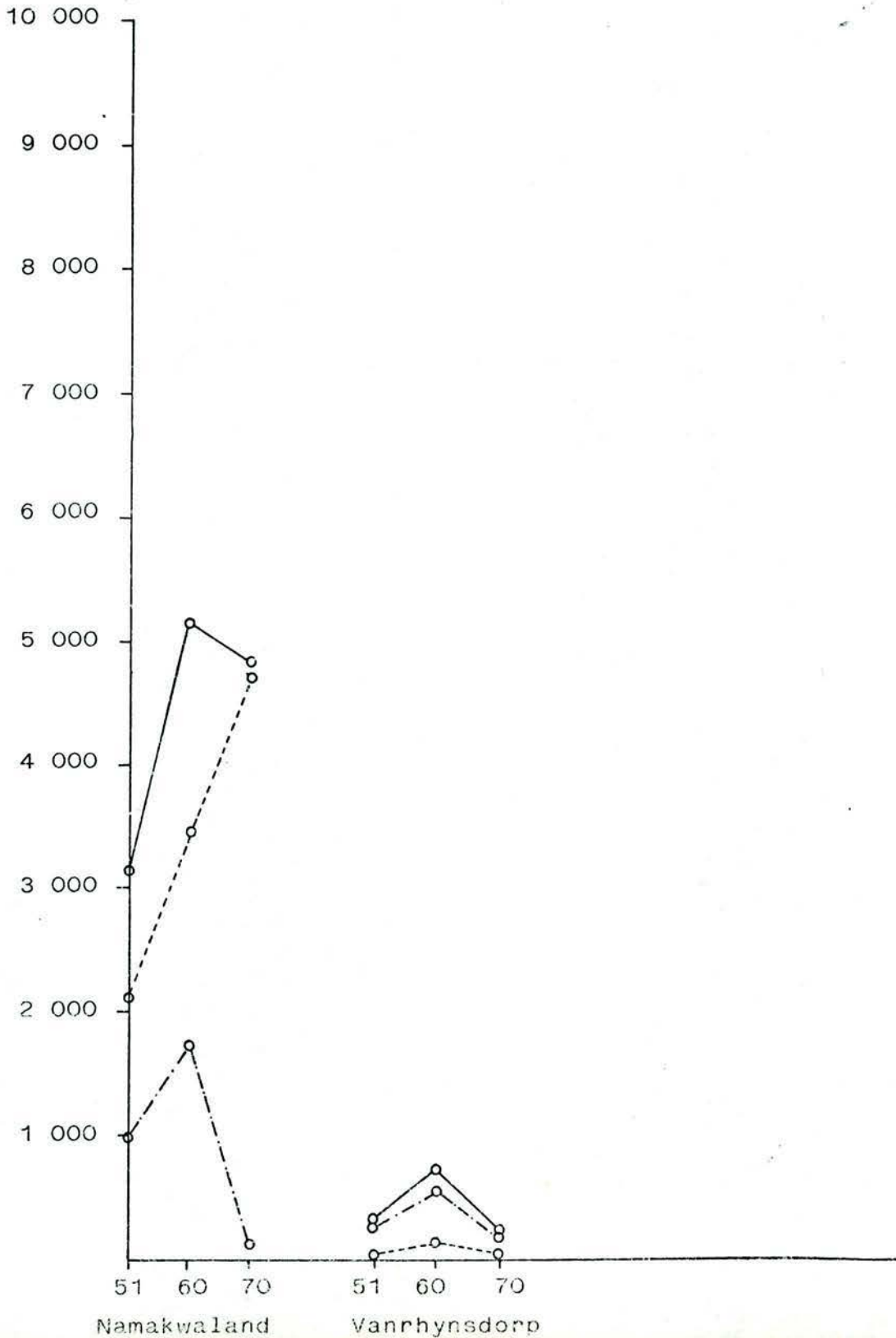
Ekonomiese Streek 01

Die afname in getalle van Swartinwoners vir die distrikte Bellville, Kaap en Simonstad is toe te skryf aan die verskuiwing van die Swart woongebiede uit die area. Die geweldige toename van die distrik Wynberg, moet toegeskryf word aan die vloeï van Swartmense uit voorafgenoemde distrikte, sowel as die invloei van Swartmense vanaf die platteland en Transkei na die distrik. (Kyk bl. 93).

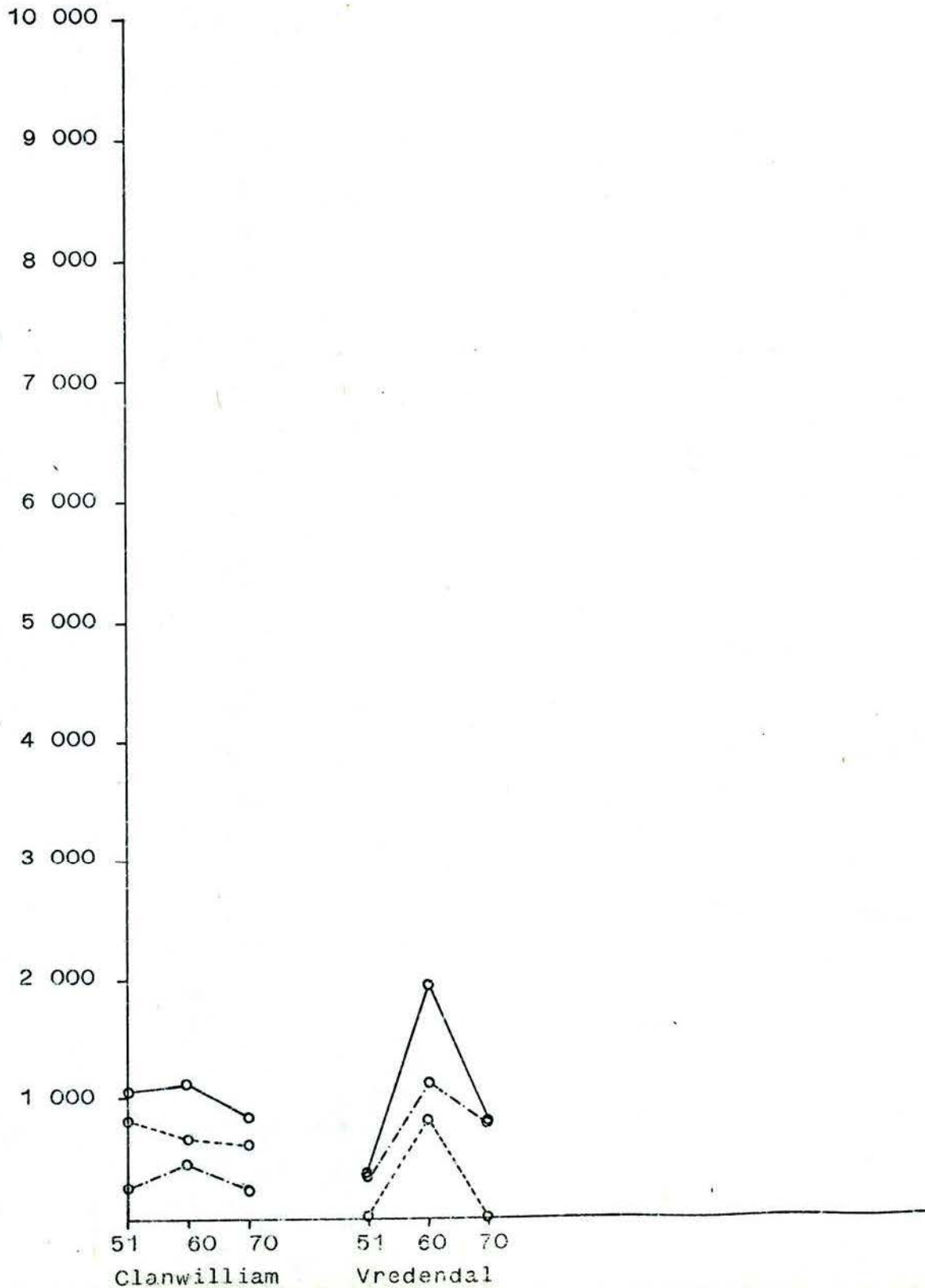
Ekonomiese Streek 02

Die uitstaande kenmerk in dié streek is die dras-
tiese toename in die stedelike bevolking vir die
distrik van Namakwaland, gepaardgaande met 'n dras-
tiese afname in die landelike bevolking. Hierdie
verskynsel moet toegeskryf word aan die werksge-
leenthede wat in die mynbedryf in die gebied verskaf
word.

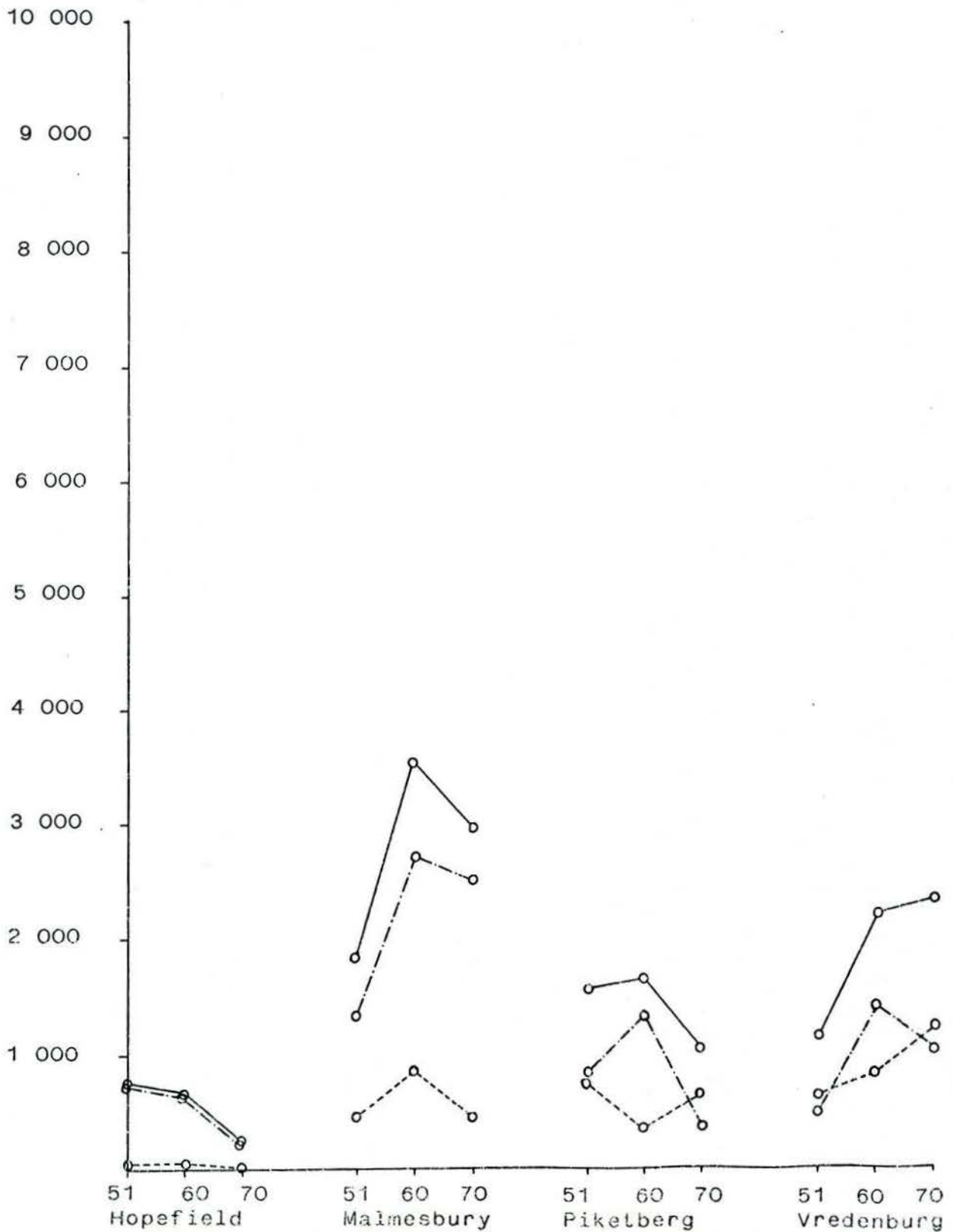
Ekonomiese Streek 03

'n Algemene afname tussen die sensusse van 1960 en 1970 is waarneembaar met die grootste daling (ontvolking) van die stedelike Swartmense in die distrik van Vredendal.

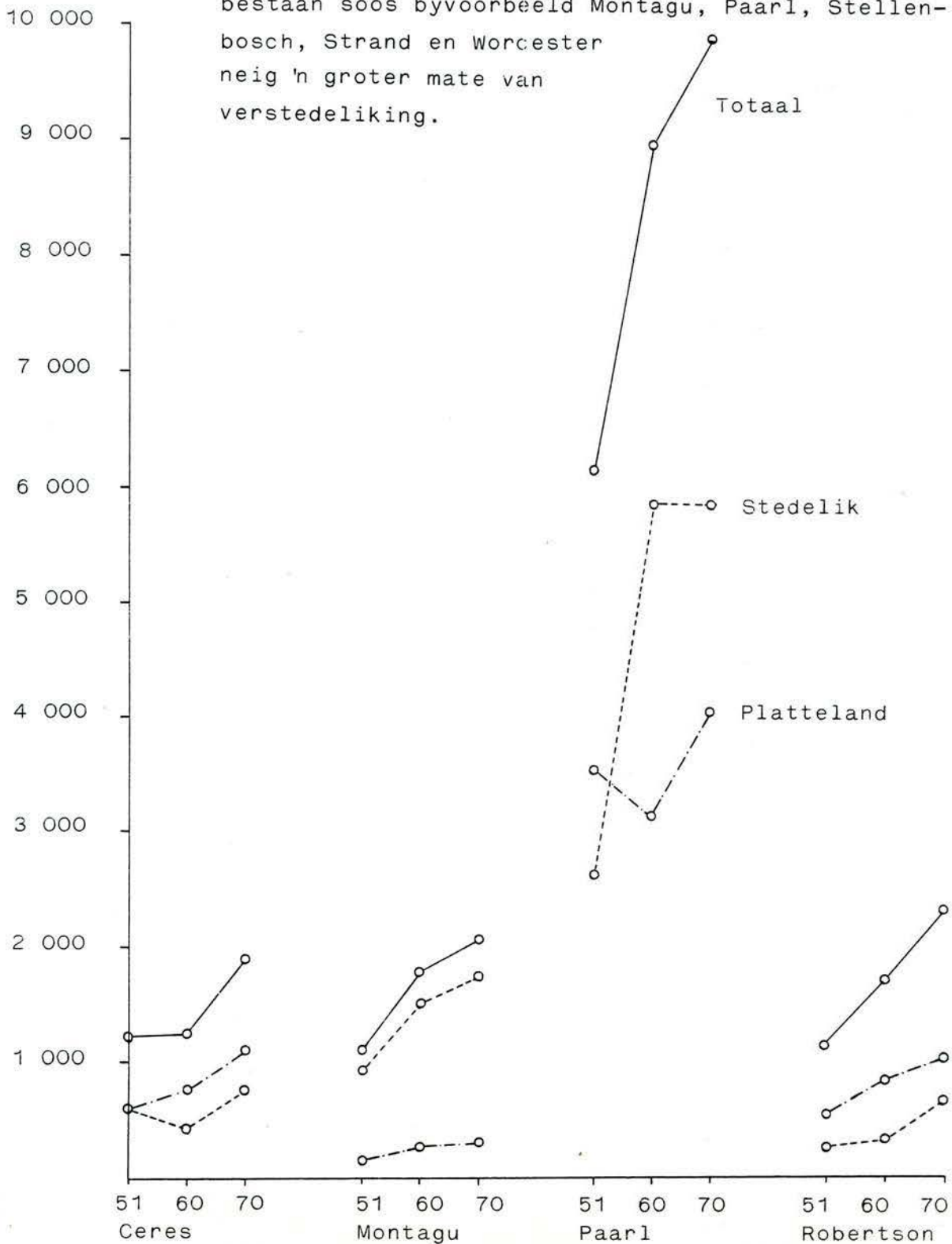
Ekonomiese Streek 04

Alle distrikte behalwe Vredenburg het 'n afname in die totale Swartbevolkingsgetalle getoon. Die toename wat die distrik Vredenburg ten opsigte van die stedelike bevolking toon kan gewyt word aan visnywerhede wat Swartarbeid daarheen trek.

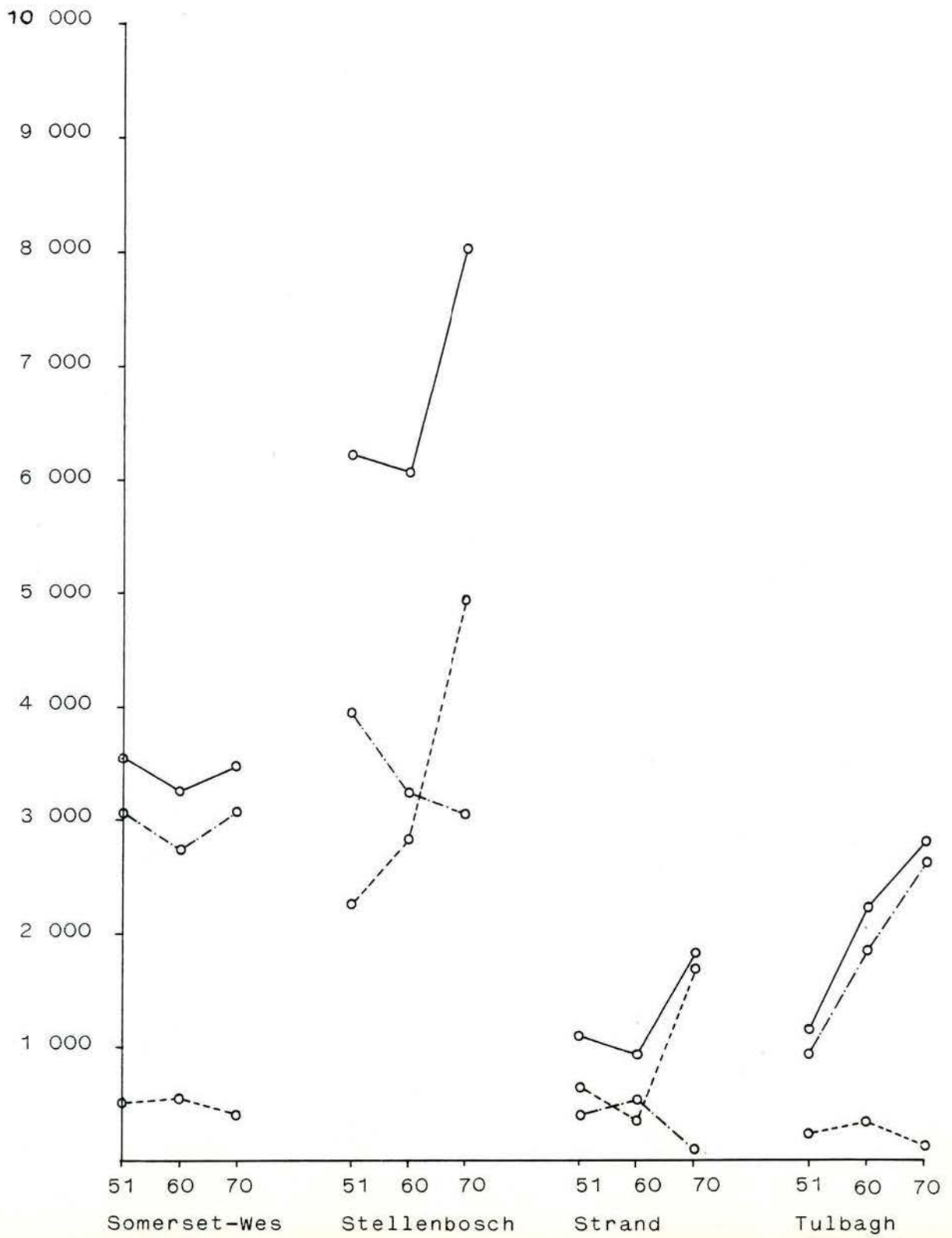

Ekonomiese Streek 05

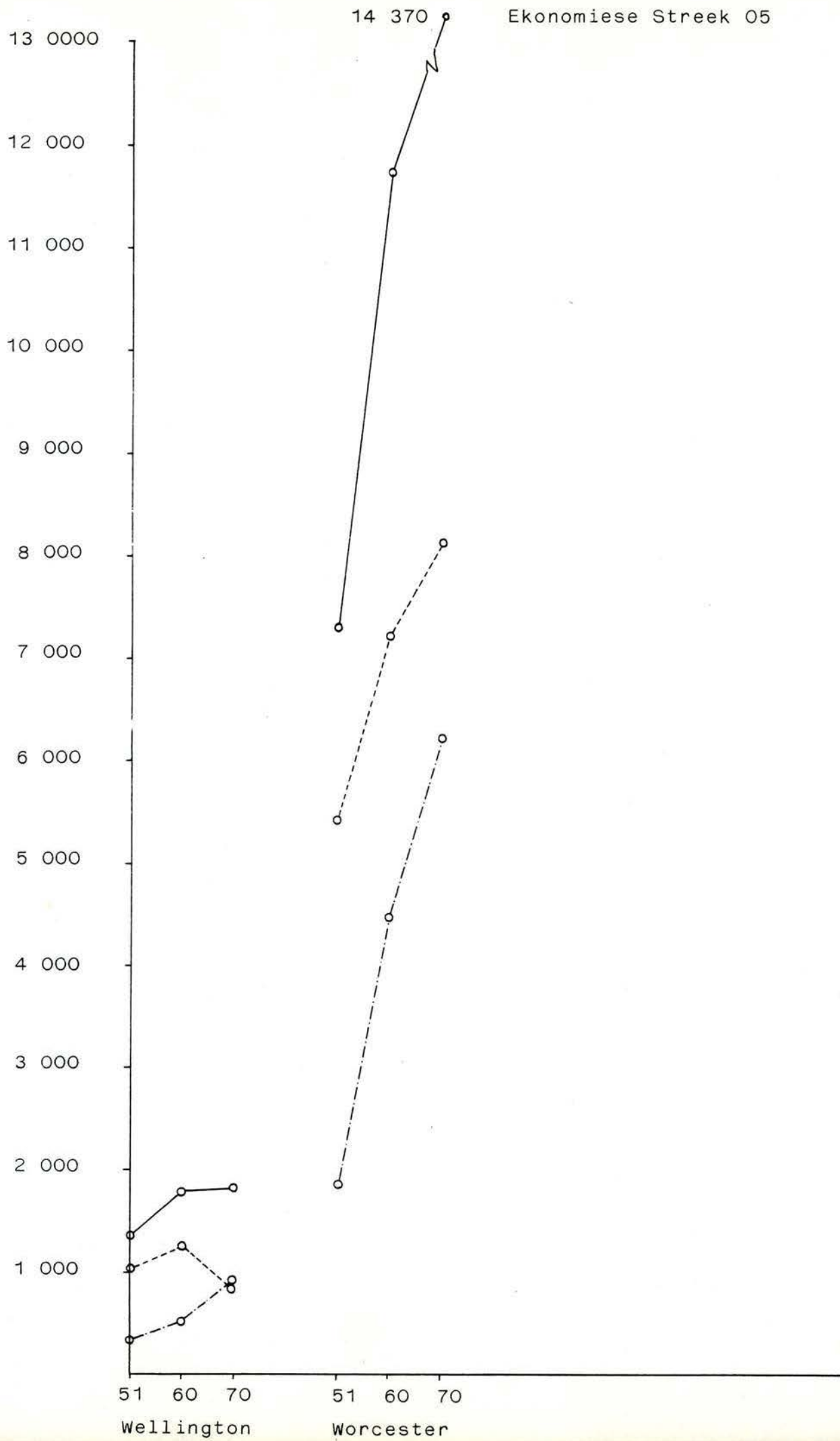
Dit is duidelik dat alle distrikte 'n toename in die totale Swartbevolking vanaf 1960 tot 1970 toon en plattelandse distrikte 'n toename in die landelike Swartbevolking aandui. Dit bring dus mee dat boere in die plattelandse distrikte toenemend van Swartarbeid gebruik maak, wat impliseer dat 'n afname in Kleurling indiensneming in die landbousektor plaasgevind het. Waar industrieë in plattelandse distrikte bestaan soos byvoorbeeld Montagu, Paarl, Stellenbosch, Strand en Worcester neig 'n groter mate van verstedeliking.

Ekonomiese Streek 05

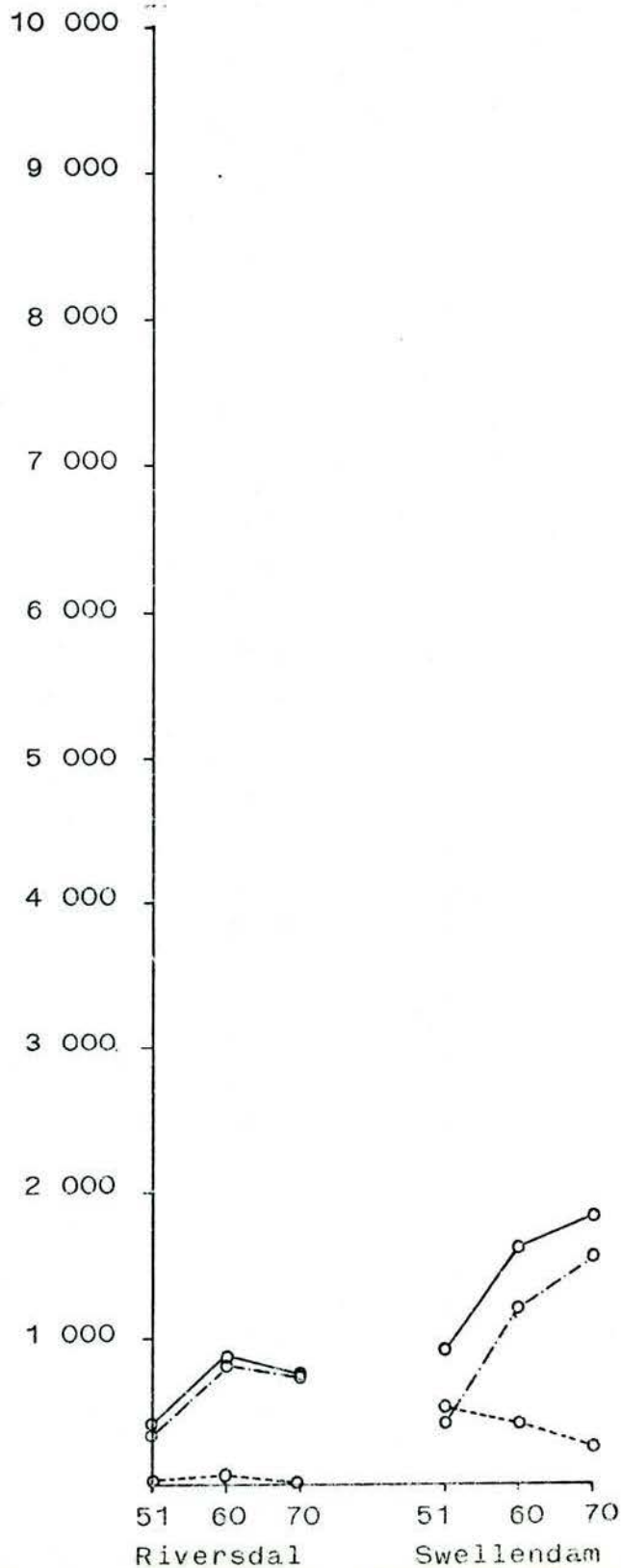

Ekonomiese Streek 05

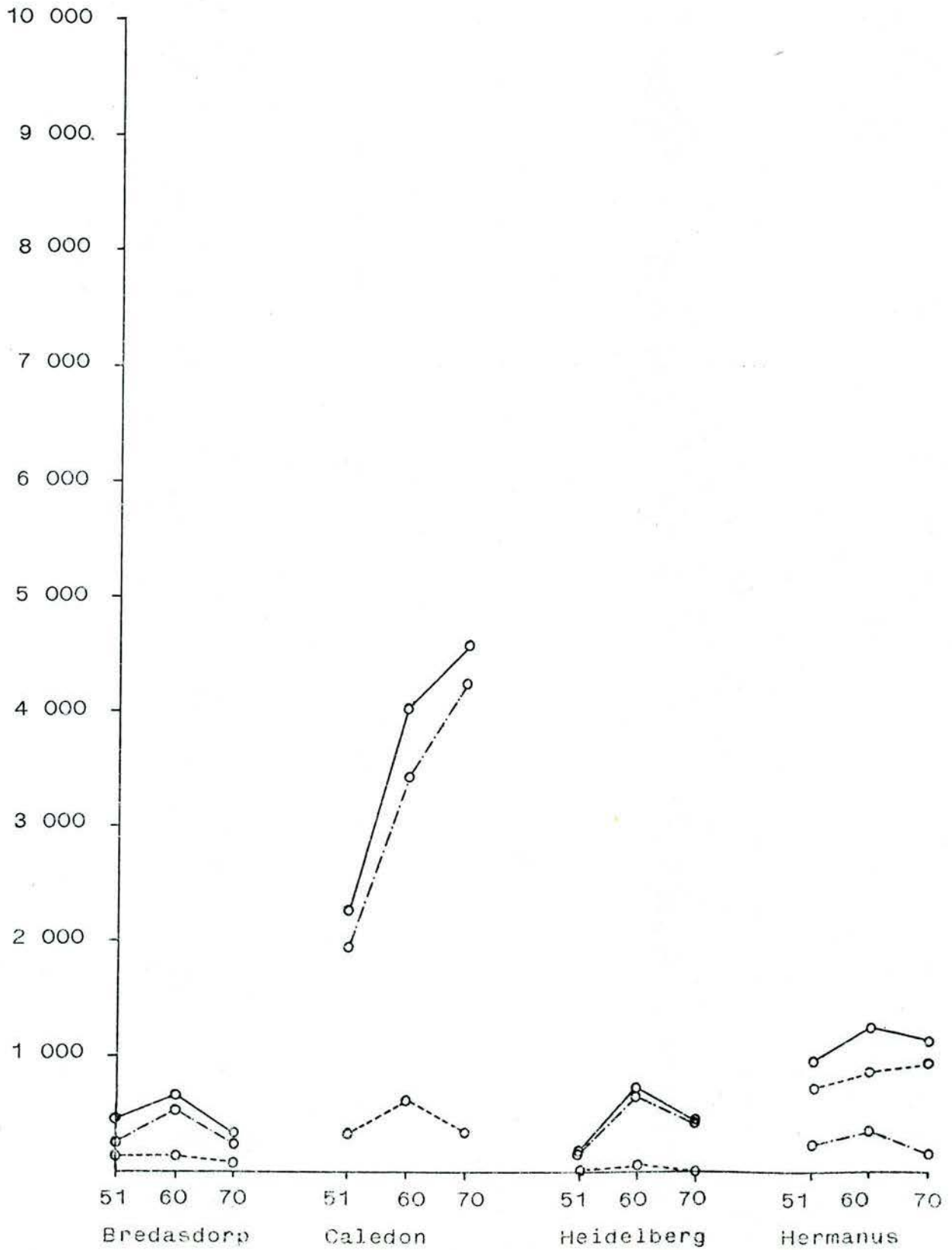

Ekonomiese Streek 06

Caledon en Swellendam is die enigste twee distrikte wat 'n totale toename sedert 1951 getoon het en in beide gevalle ook 'n drastiese toename in die landelike Swartbevolking, gepaardgaande met 'n afname in die stedelike Swartbevolking - 'n aanduiding daarvan dat die boere in die distrikte toenemend Swartarbeid in diens neem.

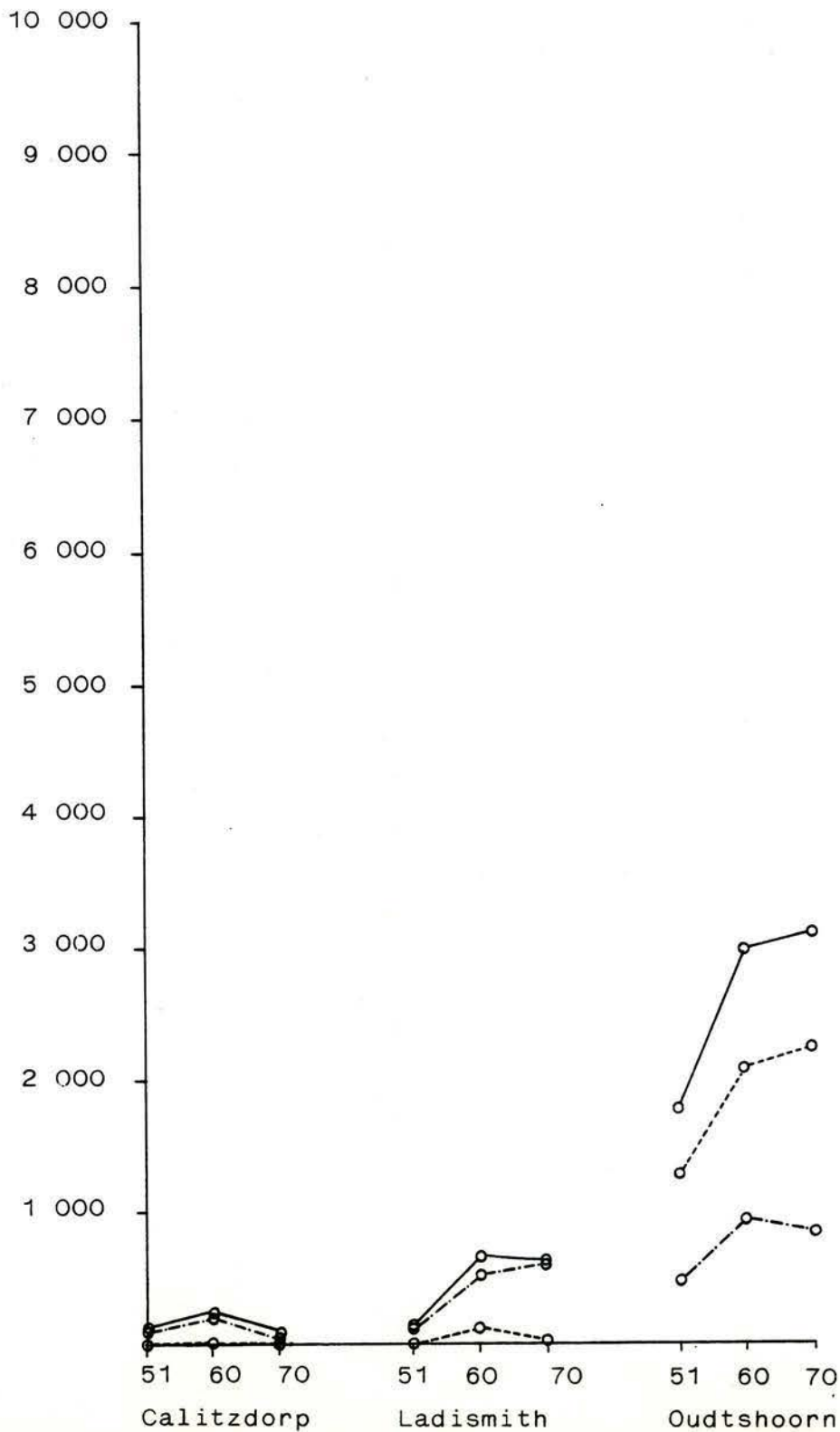

Ekonomiese Streek O6

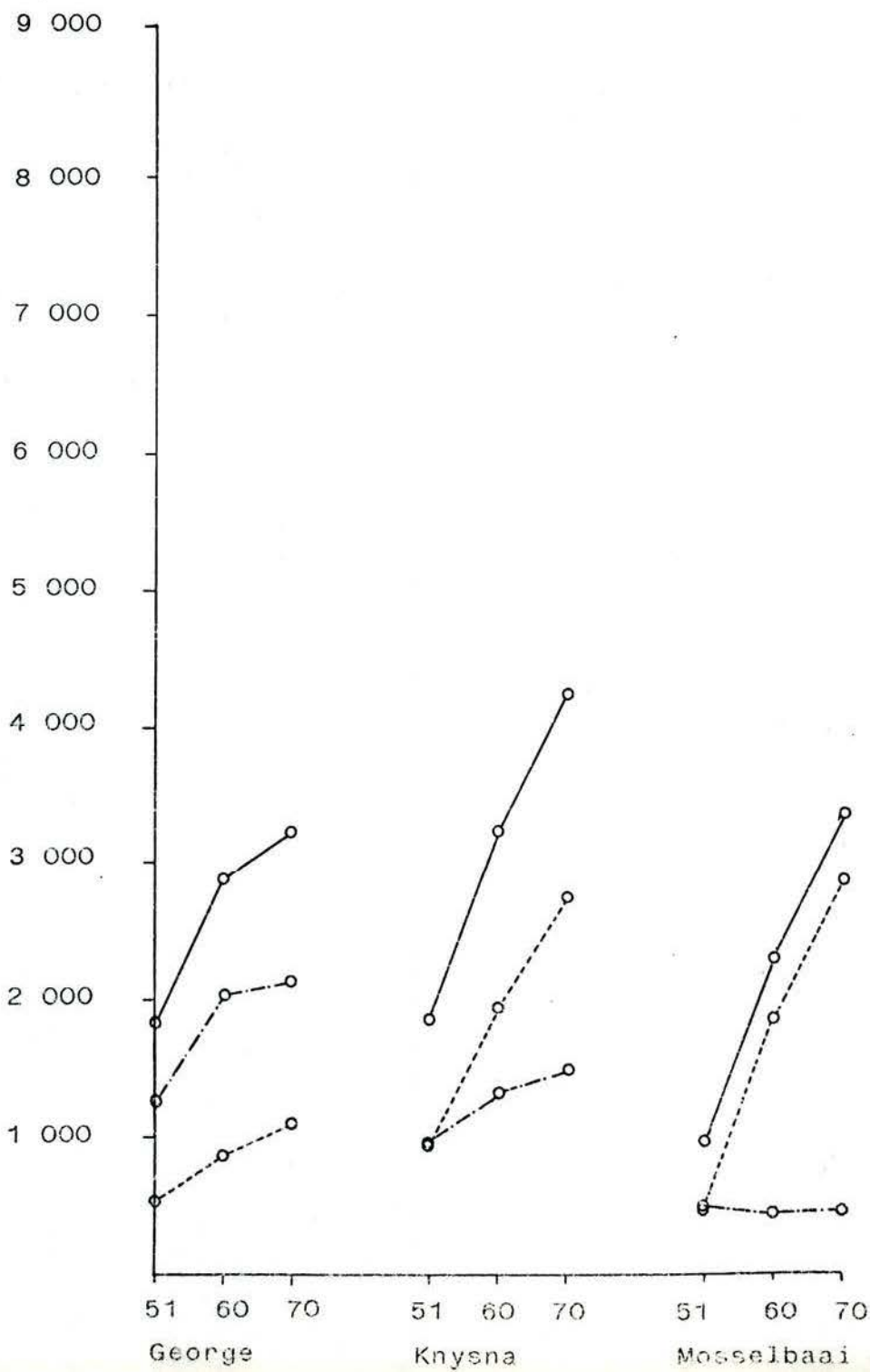
Ekonomiese Streek 07

'n Duidelike afplatting in die Swartbevolking is waarneembaar. Oudtshoorn kan beskou word as die groeipunt waarheen stedelike Swartarbeid getrek word.

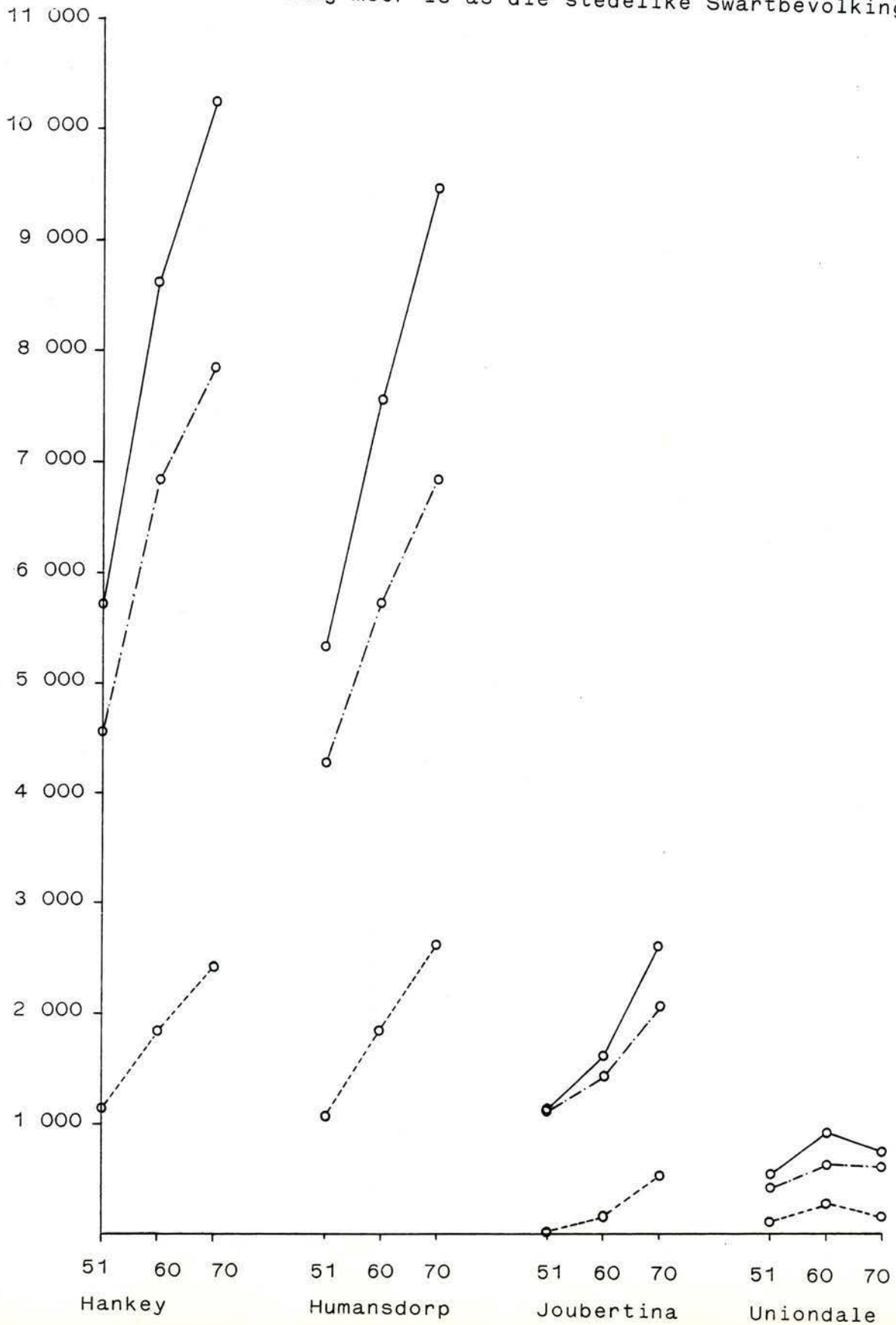
Ekonomiese Streek 08

'n Algemene toename in die Swartbevolking geld in alle distrikte binne die ekonomiese streek. Weer eens is dit duidelik dat in die geval van Mosselbaai die stedelike Swartbevolking die grootste toename getoon het. In die geval is die Langeberg-inmaakfabriek en spoorwegranggeerwerf een van die grootste werkvervaarders terwyl daar rondom 1970 heelwat herbouings deur die Afdelingsraad aan paaie in Mosselbaai distrik gedoen is.

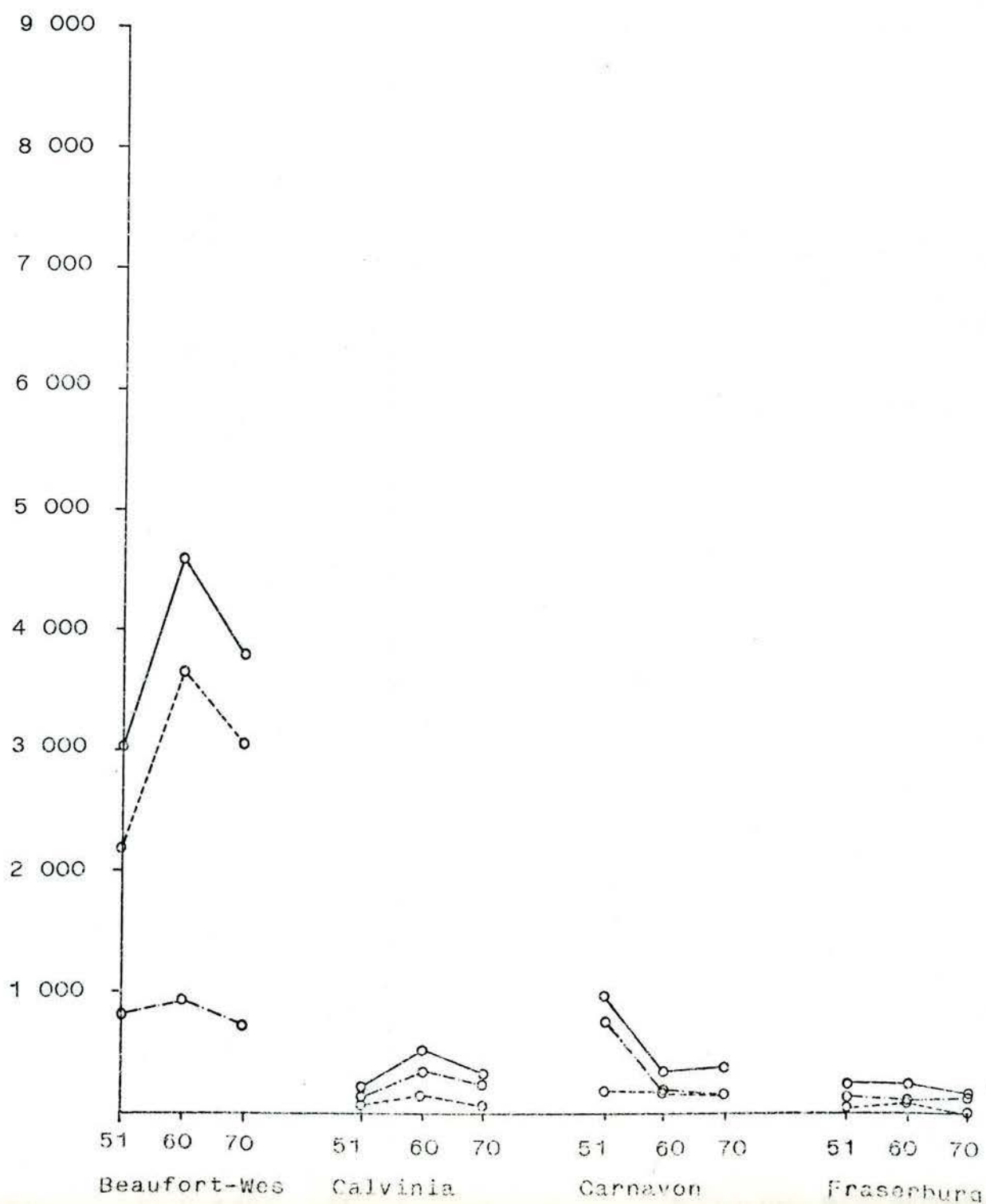
Ekonomiese Streek O9

Slegs Uniondale het 'n afname in die totale bevolkingsgetalle van distrikte in die ekonomiese streek getoon. Dit is in alle distrikte binne die ekonomiese streek die geval dat die landelike Swartbevolking meer is as die stedelike Swartbevolking.

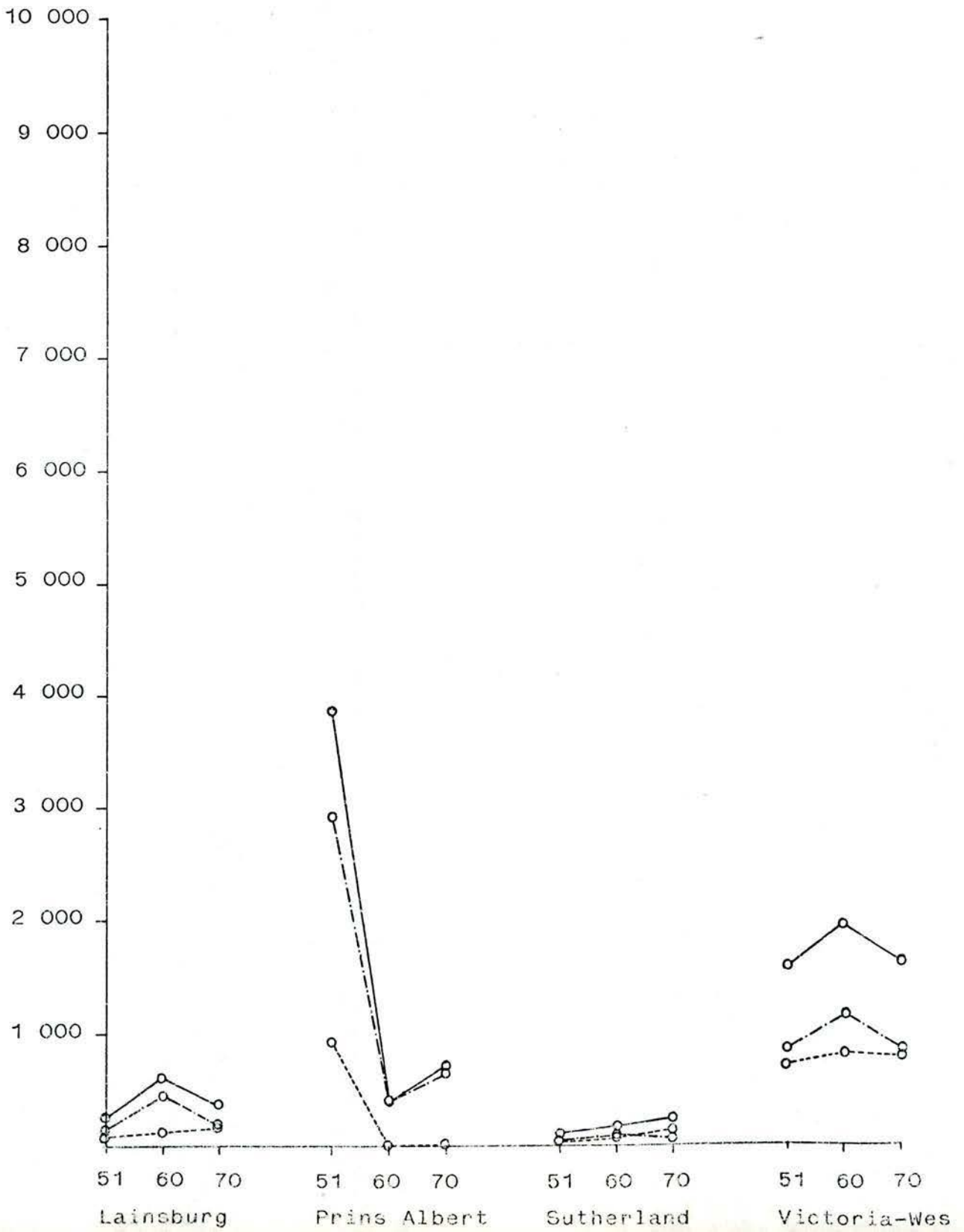

Ekonomiese Streek 11

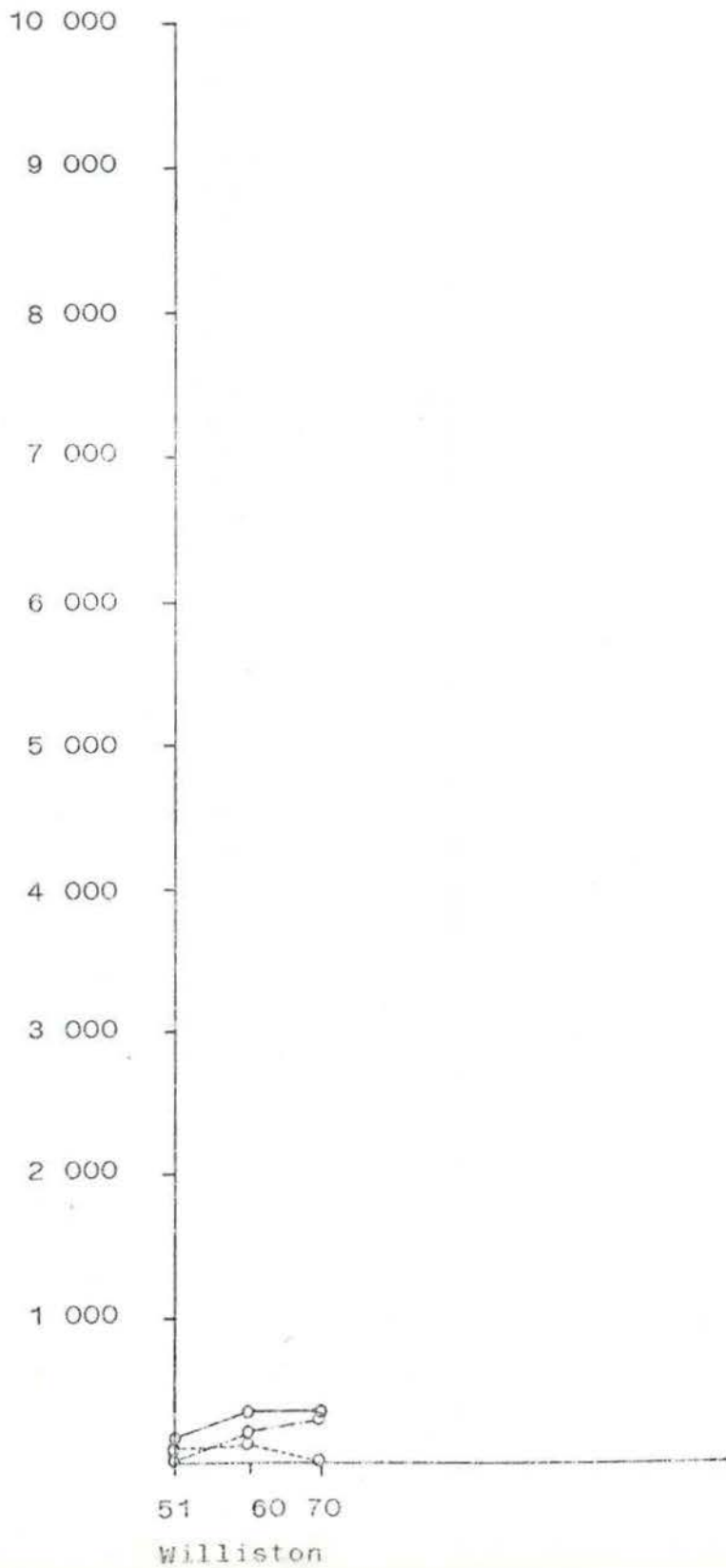
Hierdie streek is in die binneland geleë en toon 'n algemene vermindering van die Swartbevolking, soos ook die geval met die Blanke bevolkingsgroep is. Slegs in die geval van Beaufort-Wes is die stedelike bevolking groter as die landelike bevolking en kan dit toegeskryf word aan die groot spoorwegaanleg in die dorp. Die tendens vir hierdie streek is egter 'n algemene afname in die Swartbevolking.

Ekonomiese Streek 11

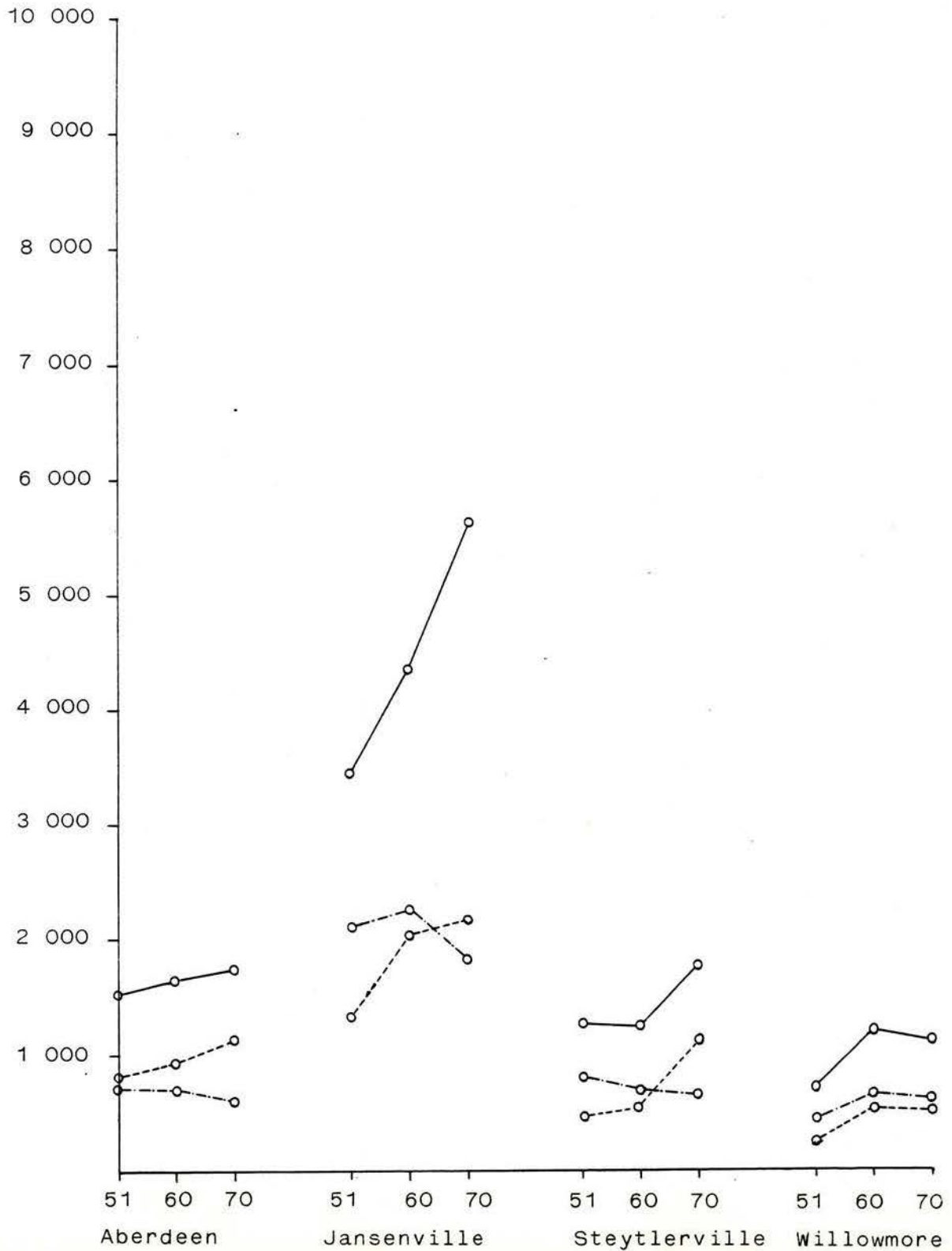

Ekonomiese Streek 11

Ekonomiese Streek 12

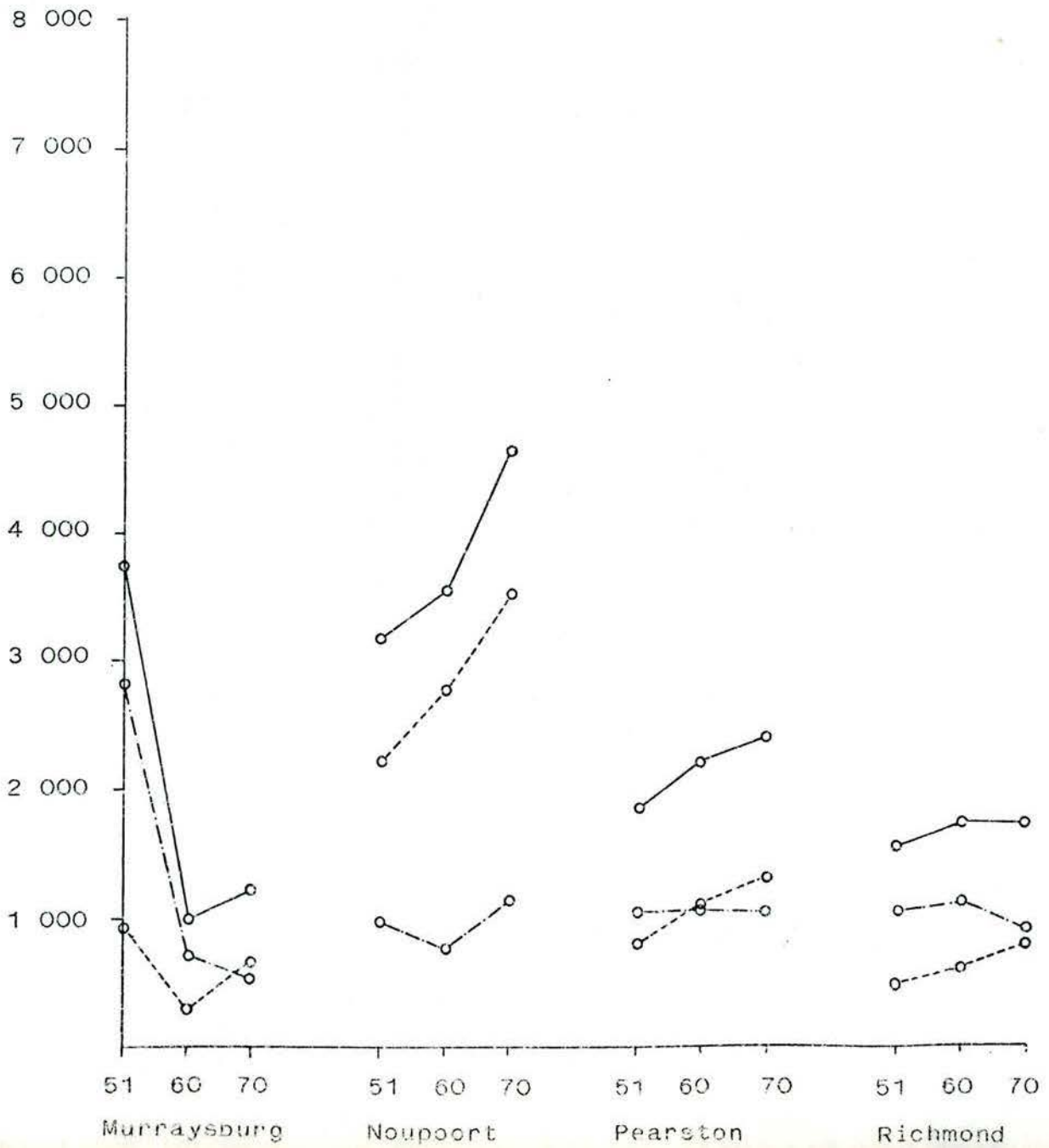
'n Algemene toename in die stedelike en 'n gepaardgaande afname in die landelike Swartbevolking is waarneembaar, uitgesonderd Willowmore wat 'n vermindering in beide die landelike en stedelike Swartbevolking toon.

Ekonomiese Streek 13

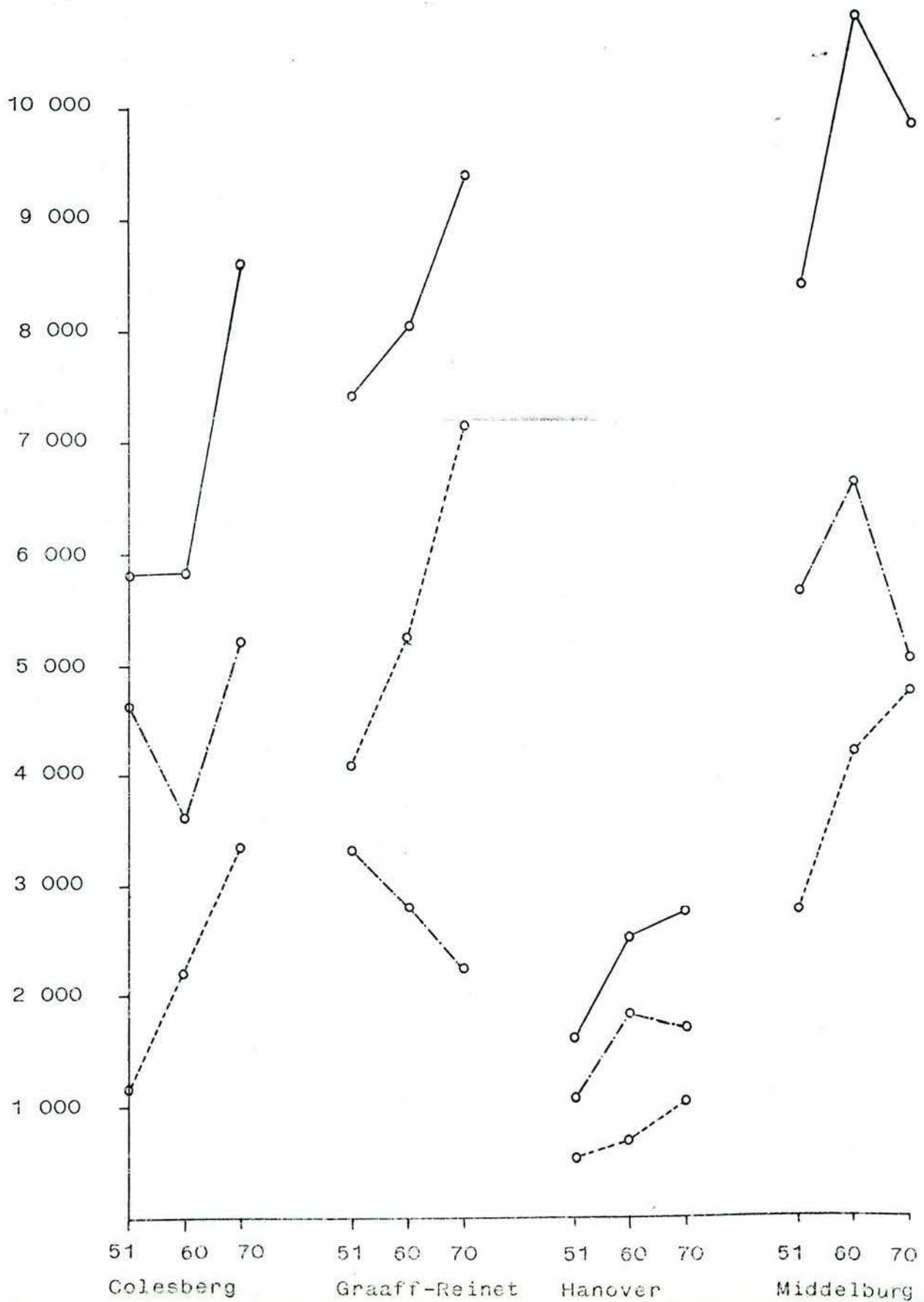
Ten opsigte van hierdie ekonomiese streek is slegs dié distrikte van toepassing wat binne die Wes-Kaapafbakening val.

'n Toename in die stedelike bevolking is deur die bank waarneembaar, terwyl daar in die distrikte Graaff-Reinette, Hanover, Middelburg, Murraysburg, Pearston en Richmond 'n afname in die landelike bevolking aangetoon word. Slegs Colesberg en Noupoot het 'n toename in die landelike Swartbevolking getoon, (wat ook 'n toename in die stedelike bevolking getoon het).

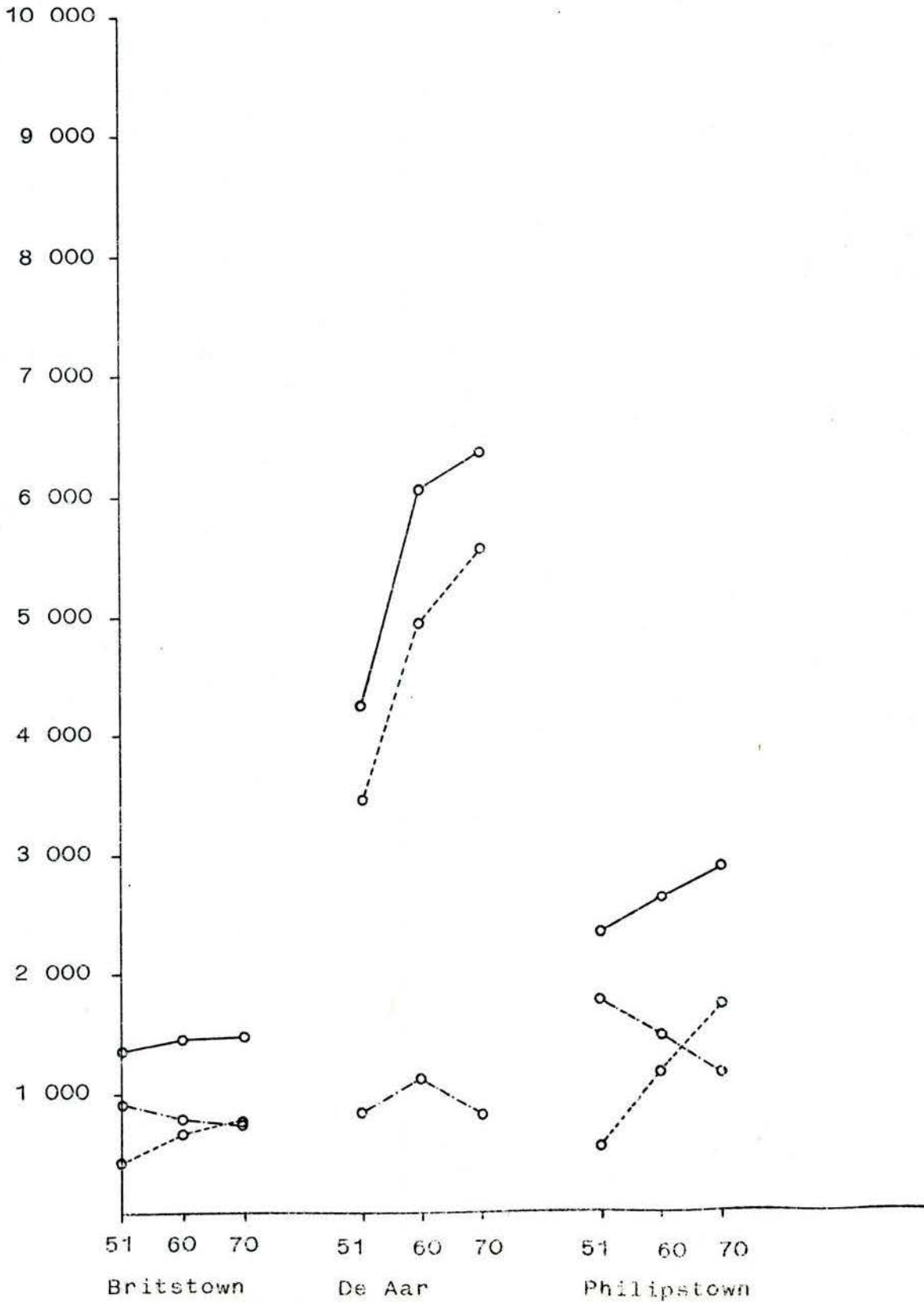
Ekonomiese Streek 13

(Gedeelte)

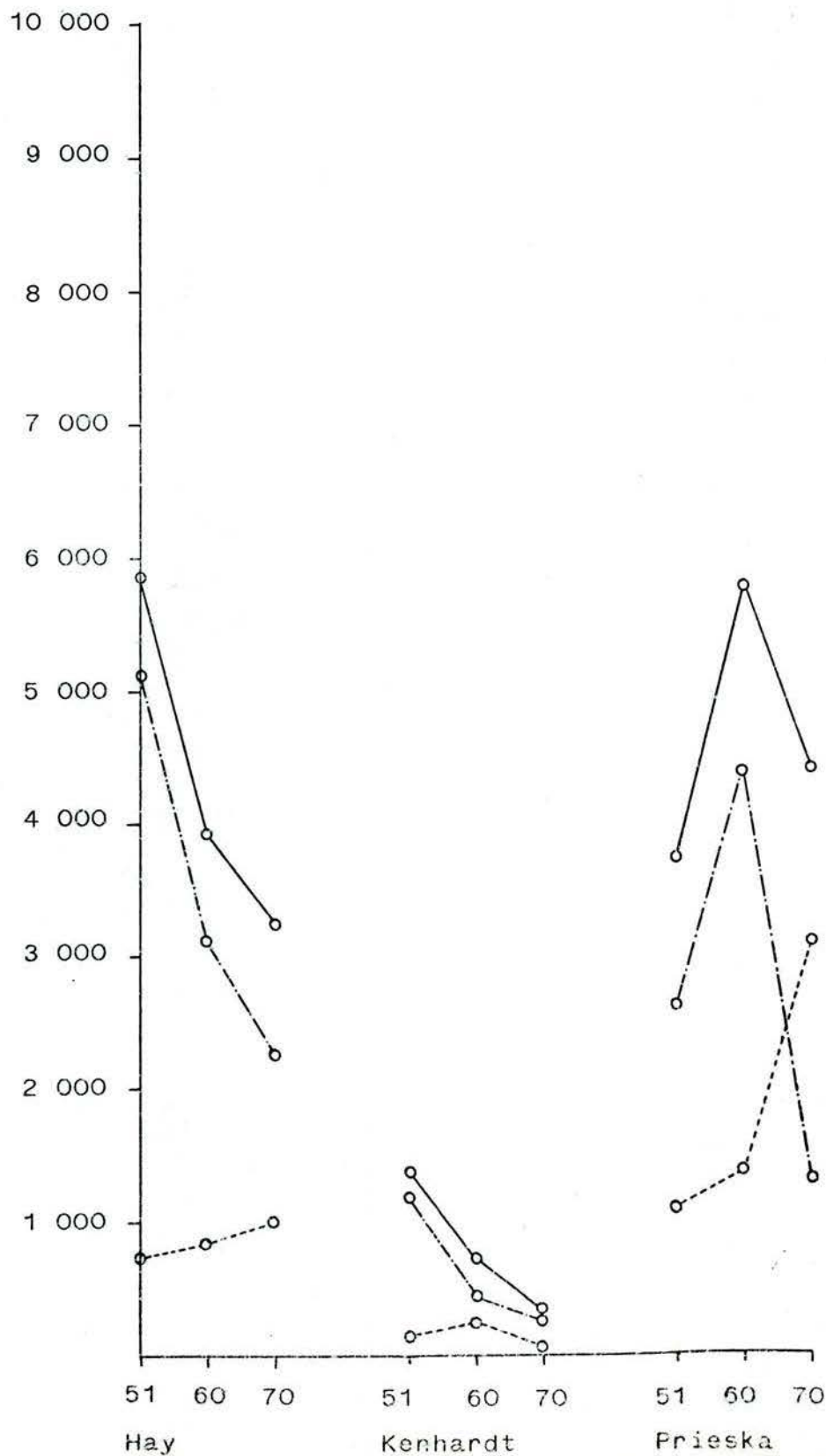
Ekonomiese Streek 14

'n Toename in die stedelike Swartbevolking is kenmerkend vir hierdie streek. De Aar kan uitgesonder word as die groeipunt in dié streek, aangesien die grootste getalle toename in die Swartbevolking in dié distrik waarneembaar is.

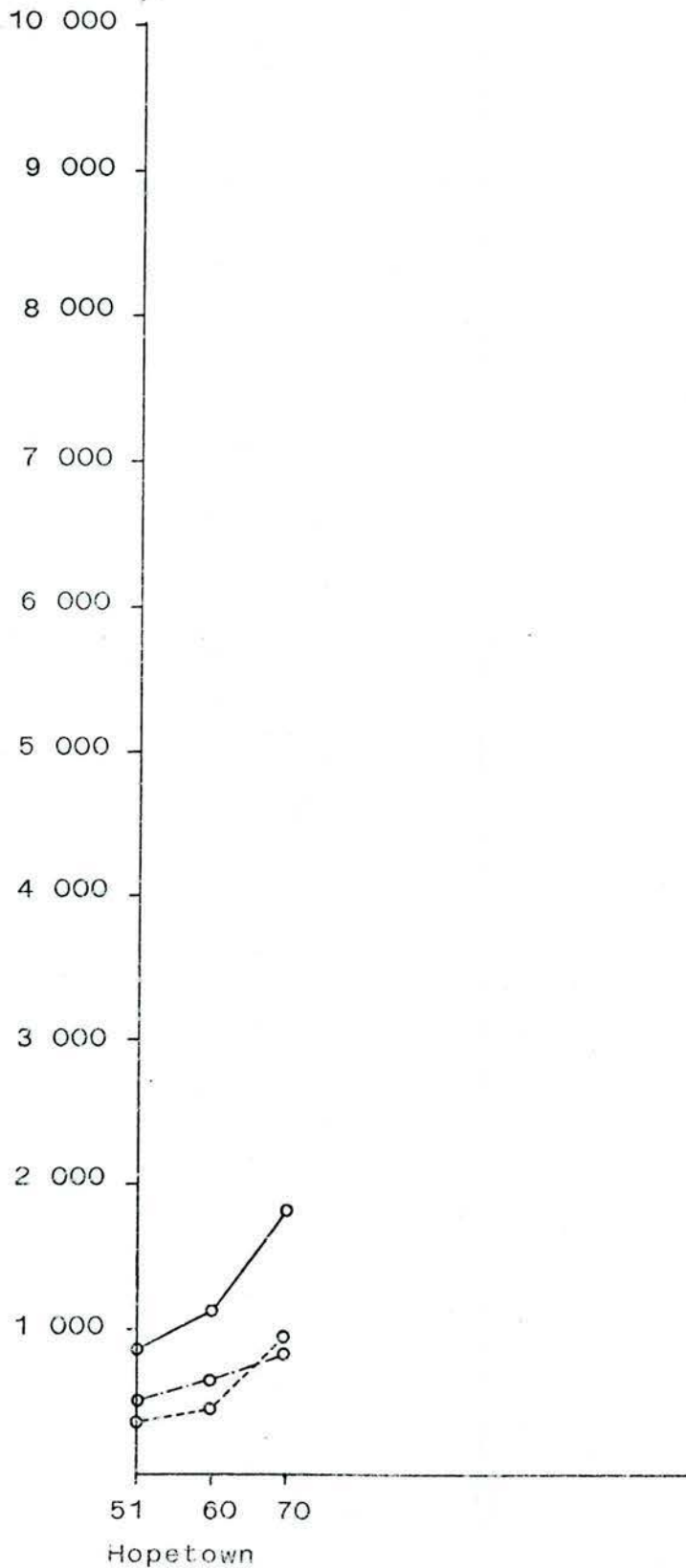
Ekonomiese Streek 15

Hier word 'n algemene afname in die Swartbevolkingsgetalle getoon met die uitsondering dat die getalle van die Swart stedelike bevolking van die distrik van Prieska 'n duidelike getalle toename toon, ofskoon die totaal van die 1970 sensus laer is as dié van die 1960 bevolkingsensus.

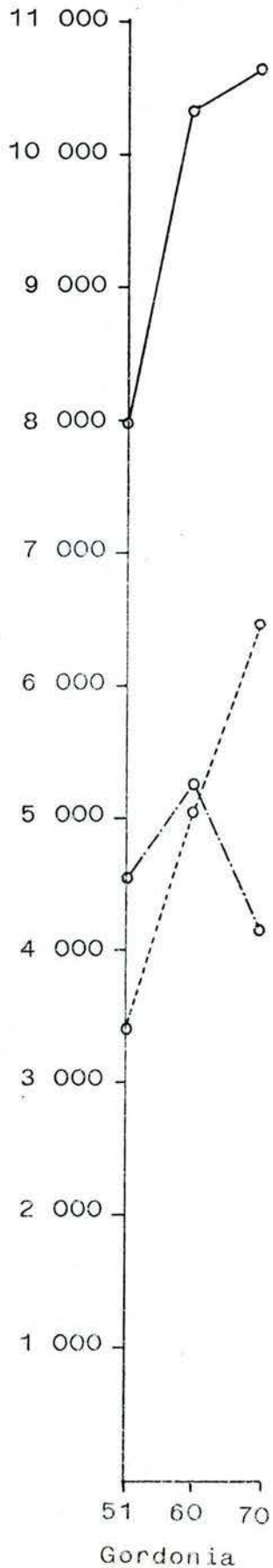
Ekonomiese Streek 16 (Gedeelte)

'n Toename in die stedelike en plattelandse bevolking is waarneembaar, maar die stedelike Swartbevolking toon met die 1970 sensus 'n hoër totale syfer as in die geval van die plattelandse bevolking.

Ekonomiese Streek 17 (Gedeelte)

Dieselfde tendens is in Gordonia waarneembaar as in die geval van Hopetown (Ekonomiese Streek 16), met dié verskil dat die plattelandse bevolking 'n drastiese getalle afname toon, selfs laer as tydens die 1951 sensus.

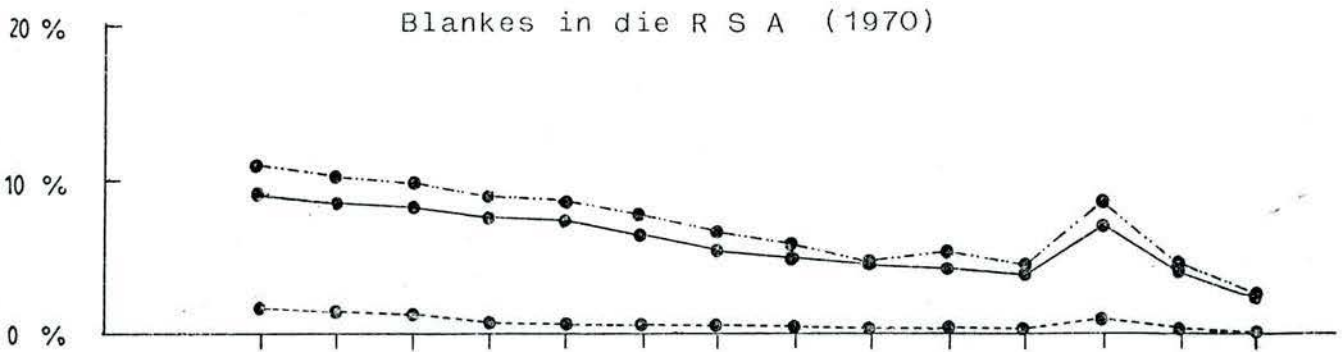
5.9 STEDELIKE EN PLATTELANDSE OUDERDOMSPREIDING

Die ouderdomspreiding van die Swart stedelike en plattelandse bevolking van Wes-Kaapland toon dat die Swartinwoners 'n tipiese trekarbeid gemeenskap is as gekyk word na die toename in getalle in die ouderdomskategorie 19 - 39 (vergelyk figuur 5.5). Die stedelike sowel as die plattelandse Swartbevolking toon beide die toename in getalle in genoemde ouderdomskategorieë.

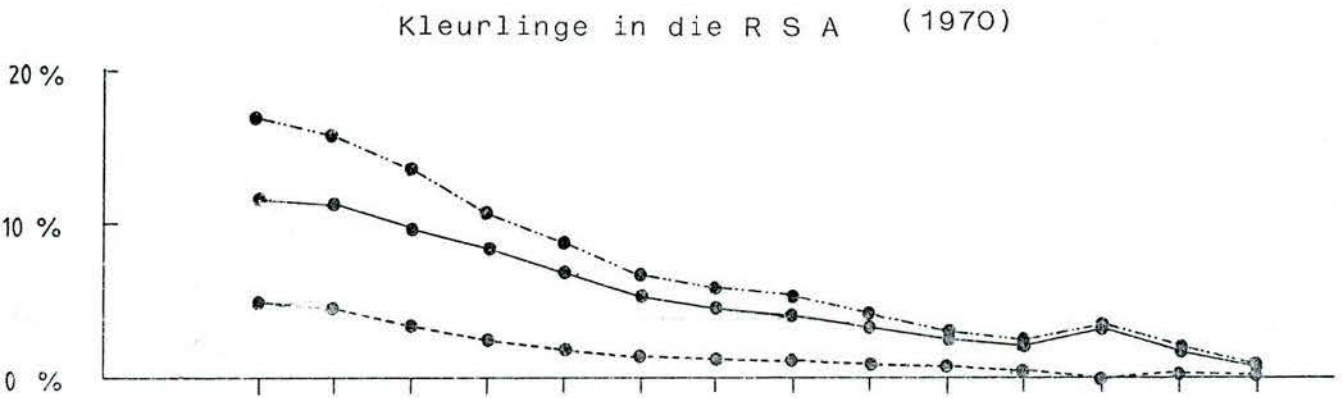
Wanneer bogenoemde ouderdomspreiding van die Swart inwoners van Wes-Kaapland teenoor dié van die Swartmense in die hele R S A, Blankes in die R S A en Kleurlinge in die R S A gestel word, toon die Swartinwoners van Wes-Kaapland basies dieselfde tendens as die Blankes en Kleurlinge in die R S A as gekyk word na die gemiddelde persentasie stedelike inwoners ten opsigte van die genoemde bevolkingsgroepe. Die gegewens toon dat die Swartmense in Wes-Kaapland, anders as in die geval van die Swartmense in die hele R S A, 'n stedelike groep mense is, soortgelyk as in die geval van die Kleurlinge en Blankes in die hele R S A (Kyk figuur 5.2, 5.3, 5.4 en 5.5 asook bylae 9).

Hierdie gegewens dui voorts daarop dat die Swartbevolking van Wes-Kaapland deel uitmaak van die stedelike ekonomiese struktuur in Wes-Kaapland, saam met die Kleurlinge en Blankes.

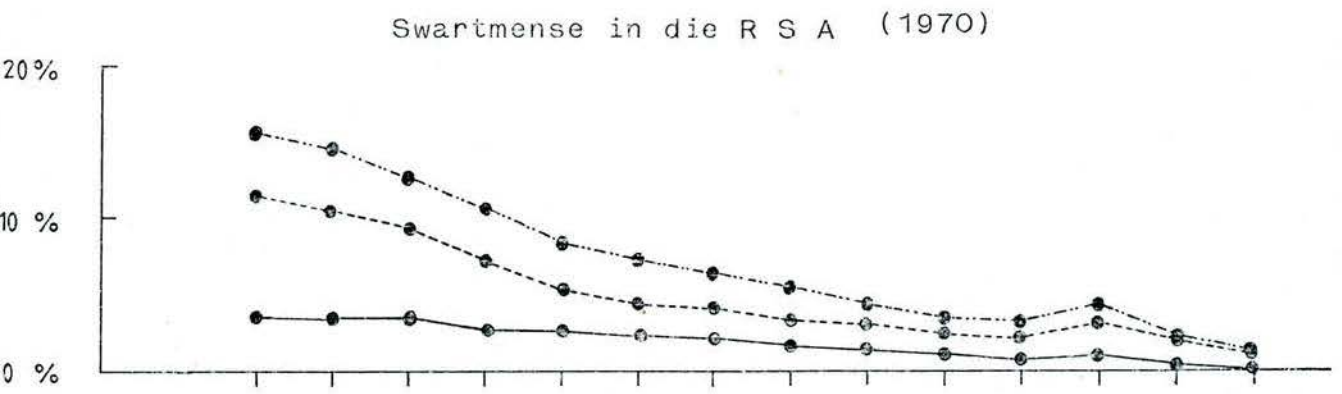
Stedelike (—) en Plattelandse(-----) en Totale Ouderdomsverspreiding (---).

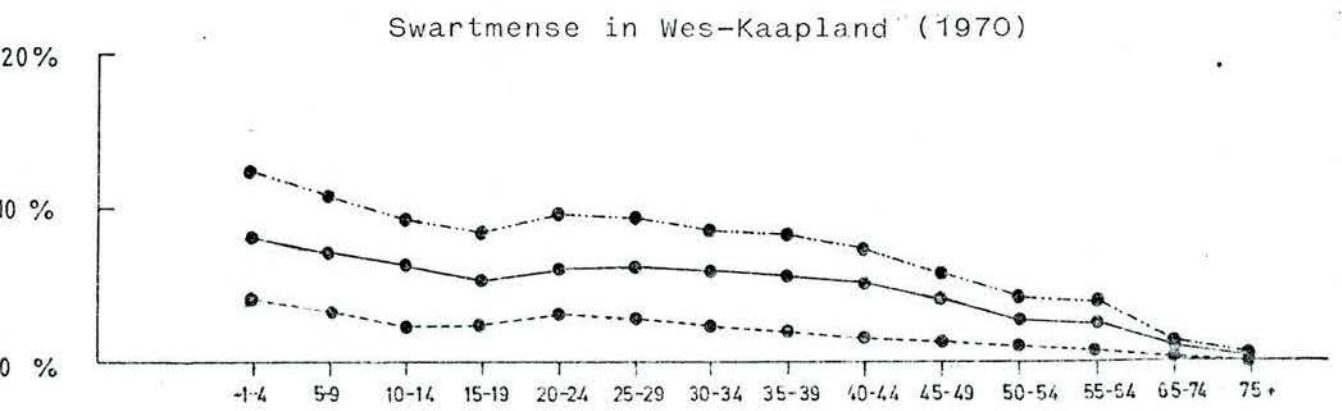
Figuur 5.2

Figuur 5.3

Figuur 5.4

Figuur 5.5

5.10 OUDERDOMSPREIDING

Die ouderdomspreiding van Swartmense in Wes-Kaapland is, inteenstelling met die ander bevolkingsgroepe in die land, 'n toonbeeld van 'n trek-arbeider gemeenskap. Die verskil kom duidelik na vore in 'n grafiese voorstelling van die ouderdomspreiding van die Blankes, Kleurlinge en Swartbevolkingsgroepe in die R S A en die Swartmense van Wes-Kaapland. (Kyk Figure 5.2, 5.3, 5.4, 5.5)

5.11 TOENAME IN OUERDOMSKATEGORIE 20 - 24 JAAR

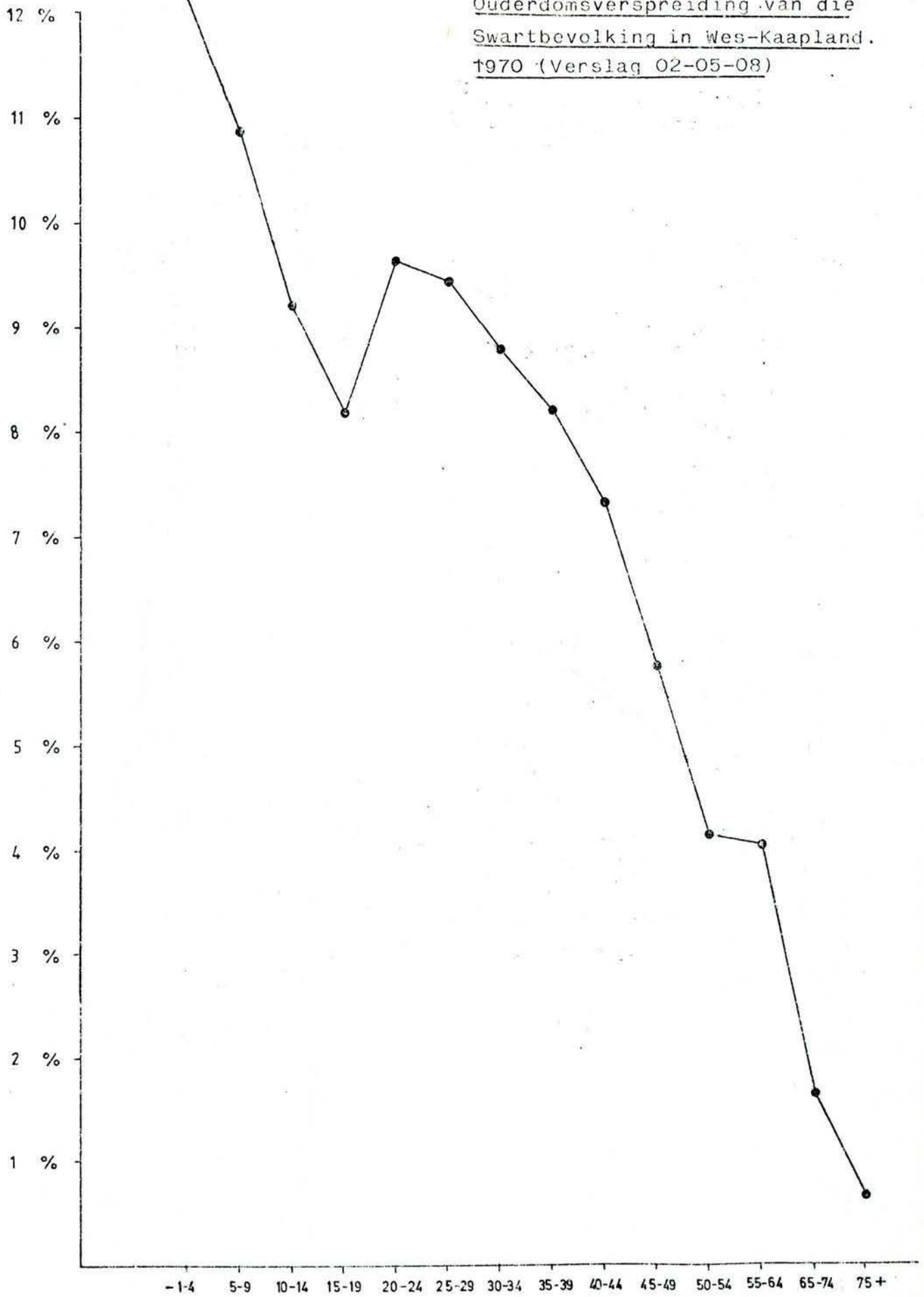
Die ouderdomspreiding van die Swartbevolking van Wes-Kaapland toon 'n relatiewe toename in getalle in die ouderdomskategorieë 15 - 19 jaar en 20 - 24 jaar, waarna dit weer geleidelik afneem. Die grafiek vir die Swartbevolking toon egter geen tendens waarvolgens die afleiding gemaak kan word dat Swartmense in groter getalle na die sogenaamde Tuislande teruggaan om inisiasie te deurloop en later weer na Wes-Kaapland terug te keer nie. Die grafiek toon slegs 'n geleidelike afname in getalle tot en met die ouderdomskategorie 15 - 19 jaar en weer vanaf die kategorie 20 - 24 jaar, maar geen definitiewe daling as gevolg van die ongewone uitvloei van Swartmense in 'n spesifieke ouderdomskategorie nie. Dit skyn asof daar eerder 'n invloei van Swartmense in die ouderdomskategorie 25 - 29 jaar (die inisiasie tydperk) is.

Hierdie gegewens strook met Durand se ondervinding ten opsigte van die Swartmense in Port Elizabeth waar daar eerder gepoog word om tradisionele inisiasie in die stedelike gebiede aan te bied, hoewel hy dit as 'n futiele poging beskou⁸³⁾. (Kyk figuur 5.6).

83)

DURAND, J J F. Swartman Stad en Toekoms. Kaapstad, Tafelberg, 1970. p 117.

Ouderdomsverspreiding van die
Swartbevolking in Wes-Kaapland.
1970 (Verslag 02-05-08)

Figuur 5.6. : Ouderdomskategorieë

HOOFSTUK 6SWARTARBEID IN WES-KAAPLAND6.1 EKONOMIES AKTIEF

Die persentasie ekonomies aktiewe Swartmense in Wes-Kaapland was in 1960 50,12% en 1970 52,32% uit die totale Swartbevolking van Wes-Kaapland vir die onderskeie sensusjare. Dit verteenwoordig 'n toename van 2,12%.

6.2 WERKLOOS

Van die 317 750 Swartmense (1970) in Wes-Kaapland was 15 806 of 4,97% gekategoriseer as werkloos of ongespesifiseerd. Dit dui weer op 'n toename in die werkloosheidsyfer sedert die 1960 sensus toe die vergelykende syfer op 8 562 of 3,36% gestaan het. Dit is 'n toename van 1,61% in die werkloosheidsyfer oor die betrokke 10 jaar periode.

6.3 GESLAGSAMESTELLING VAN DIE WERKLOSES

Die geslagsamestelling van die werklooses vir die 1960 en 1970 sensusse is soos volg:

	<u>Sensus</u>	
	1960	1970
Manlik	69,06%	48,91%
Vroulik	30,94%	51,09%
Totaal	100,00%	100,00%

Tabel 6.1Bron:

- 1) Departement van Statistiek R S A. Bevolkingsensus 1970. Verslag 02-05-06
- 2) Departement van Statistiek R S A. Bevolkingsensus 1960, Boekdeel 1.

Hoewel die werkloosheidsyfer in 'n geringe mate toegeneem het, het die geslagsamestelling daarvan 'n drastiese verandering ondergaan. Hierdie tendens kan nie slegs toegeskryf word aan 'n toevloei van Swartmense na die Wes-Kaapland gebied nie, aangesien die geslagsamestelling van die Swartmense in Wes-Kaapland (Kyk Tabel 6.1) met die 1960 en 1970 sensus feitlik konstant gebly het.

6.4 REDES VIR OMGEKEERDE GESLAGSAMESTELLING

Dié verskynsel moet gevolglik eerder toegeskryf word aan 'n groter aantal Swartmense in die gebied (1970 sensus) wat hul bereid verklaar het om tot die arbeidsmark toe te tree, maar nie suksesvol was nie. Die persentasie toename in die werkloosheidsyfer van Swartvroue vanaf 1960 tot 1970 was 67,20% teenoor die 23,52% van die mans vir die ooreenstemmende tydperk.

6.5 EKONOMIES AKTIEWE GESLAGSVERHOUDING

Die geslagsamestelling van die Ekonomies Aktiewe Swartmense in Wes-Kaapland is soos volg:

1970 Sensus
Ekonomies Aktief

	Aantal	%
Manlik	138 060	80,74
Vroulik	32 941	19,26
Totaal	171 001	100,00

Tabel 6.2

Bron:

Departement van Statistiek R S A. Bevolkingsensus 1970.
(Verslag 02-05-08)

Bogenoemde tabel toon dat die Swart ekonomies aktiewe sektor van Wes-Kaapland in 1970 uit 80,76% manlike en 19,26 vroulike lede bestaan het. Dit dien as verdere bewys daarvan dat die groot persentasie werkloosheid onder Swartvroue nie in verhouding met die geslagsamestelling van die arbeidsaktiewe groep is nie, deurdat die grootste werkloosheidsyfer gepaard gaan met die grootste geslagsverteenvoording. Dit was wel die geval tydens die 1960 sensusopname gewees. 'n Groot toename in die aanbod van Swart vroulike arbeid kan gevolglik die alleen oorsaak wees vir die omkeer in die geslagsamestelling van die 1970 werkloosheidsyfer.

6.6 VERSTEDELIKING AS UITVLOEISEL VAN DIE MODERNE SAMELEWING

Die verstedelikingsproses impliseer die verskuiwing van mense vanaf die landelike gebiede na die stedelike gebiede. Dit is 'n proses wat 'n tweeledige verandering in die bestaan van die bevolking aandui. Eerstens is daar die verandering van landbou-arbeid na industriële-arbeid en tweedens die daarmee gepaardgaande

verskuiwing van landelike na stedelike gebiede⁸⁴⁾. "Grootskaalse verstedeliking is die produk van sosiale en ekonomiese kragte wat in die negentiende en twintigste eeue opereer het, waaronder industrialisasie, handelsuitbreidings en die uitbreiding van die Europese beskawing"⁸⁵⁾.

6.7 BASIS VIR ONDERSKEIDING TUSSEN STEDELIKHEID EN LANDELIKHEID

Sorokin en Zimmerman is van mening dat die basiese kriterium vir landelike en stedelike onderskeiding in beroep geleë is, alhoewel die twee skrywers nog 7 ander kriteria noem⁸⁶⁾. Dit impliseer dus dat een van die mees basiese kenmerke van die stedeling 'n "industriële" beroep is, anders as in die geval van die landelike bevolking waar die landbou en aanverwante beroepe 'n tipiese kenmerk van die landelike beroepsfeer is.

6.8 VERSTEDELIKINGSTENDENS VAN DIE SWARTMAN IN WES-KAAPLAND

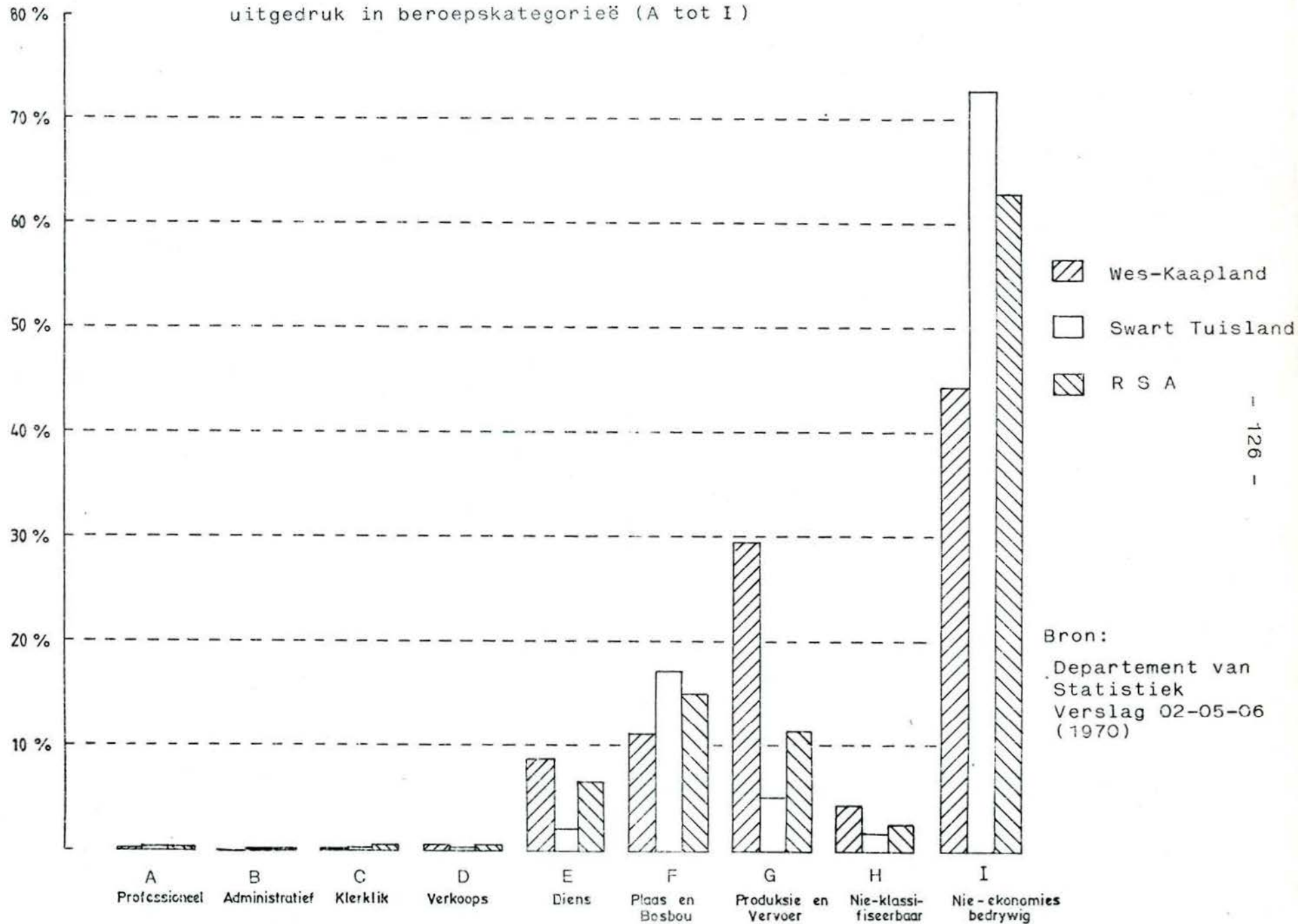
Die gegewens dui aan dat die Swartnense van Wes-Kaapland 'n groter mate van verstedeliking toon vir sover beroepsaktiwiteite volgens Sorokin en Zimmerman die motivering vir verstedeliking is. (Dit korreleer met die gegewens oor stedelike en plattelandse verspreiding van Swartmense in Wes-Kaapland. Kyk bl 131 Fig.8.1.) Dit word veral gesien in die groter persentasie verteenwoordiging in die "produksie en vervoerwerker"

84) Rhoodie, N J & Swart, C F : Sosiale Demografie. p 263

85) Rhoodie, N J & Swart, C F : Ibid p 236 - 264

86) Rhoodie, N J & Swart, C F : Ibid p 265

Swartmense in Wes-Kaapland, Swart Tuislande en die R S A
 uitgedruk in beroepskategorieë (A tot I)

Bron:
 Departement van
 Statistiek
 Verslag 02-05-06
 (1970)

Figuur 6.1

en "dienswerker" beroepskategorieë in Wes-Kaapland in vergelyking met die ooreenstemmende gegewens van die Swartmense in die R S A asook die Tuislande.

6.9 BEROEPSKATEGORIEË

'n Grafiese voorstelling van die beroepsverspreiding van Swartmense in Wes-Kaapland, R S A en Swart Tuislande sien soos volg daaruit.

6.9.1 Geslagsamestelling van beroepskategorieë

Die geslagsamestelling van die onderskeie beroepskategorieë in Wes-Kaapland vir die 1970 sensus toon dat uit die aantal Swartmense wat professionele beroepe beklee, die meerderheid vroue is - 56,36% van die Swartmense in die betrokke kategorie.

Dié verskynsel is in ooreenstemming met die beroepsgeslagsamestelling van die Swartbevolking in die R S A en die tuislande en moet nie as 'n uitsondering beskou word nie. Dieselfde verskynsel kom na vore in die kategorieë "dienswerker", "nie-klassifiseerbaar" en die nie-ekonomiese bedrywige groep. In al drie laasgenoemde beroepskategorieë is persentasiegewys meer Swartvroue as Swartmense teenwoordig.

Die volgende tabel is 'n volledige uiteensetting van die geslagsamestelling in die onderskeie beroepskategorieë vir Wes-Kaapland, R S A en Swart Tuislande. (Kyk Tabel 6.3)

6.9.2 Beroepseleksie

Soos reeds gemeld, word die Swartbevolking nie

Totaal Swart- man Tuislande	Totaal	Profes- sioneel	Adminis- tratief	Klerklike werker	Verkoops- werker	Diens- werker	Plaas- en Bosbou- werker	Produksie- en Vervoer- werker	Nie-klassi- fiseerbaar	Nie-ekonomies bedrywig
Manlik	922 308	4 945	648	5 010	5 542	17 718	164 888	100 820	13 482	609 245
Vroulik	1 219 985	7 994	-	404	2 222	28 219	201 933	10 112	20 068	949 033
Totaal	2 142 293	12 939	648	5 414	7 764	45 937	366 821	110 932	33 560	1 558 278
Totaal %	100%	0,60%	0,03%	0,25%	0,36%	2,14%	17,12%	5,18%	1,57%	72,74%
Totaal Swartmense R S A										
Manlik	7 542 576	36 565	2 266	88 341	61 278	285 380	1 429 854	1 661 493	150 824	3 826 575
Vroulik	7 797 399	55 431	40	7 018	17 661	730 345	871 968	85 340	218 144	5 811 452
Totaal	15 339 975	91 996	2 306	95 359	78 939	1 015 725	2 301 822	1 746 833	368 968	9 638 027
Totaal %	100%	0,60%	0,02%	0,62%	0,51%	6,62%	15,01%	11,39%	2,41%	62,83%
Totaal Swartmense Wes-Kaapland										
Manlik	196 783	597	6	1 347	2 031	7 503	31 774	88 852	5 950	58 723
Vroulik	110 347	771	1	59	162	19 343	3 197	1 690	7 718	77 406
Totaal	307 130	1 368	7	1 406	2 193	26 846	34 971	90 542	13 668	136 129
Totaal %	100%	0,45%	-	0,46%	0,71%	8,74%	11,39%	29,48%	4,45%	44,32%

Bron: Verslag 02-05-06

Tabel 6.3 : Beroepskategorieë : Swartmense in Tuislande, R S A en Wes-Kaapland

as "inheems" aan Wes-Kaapland beskou nie. Vanuit owerheidsweë word Wes-Kaapland as die tradisionele tuiste van die Kleurling- en Blankebevolking beskou⁸⁷⁾. Vandaar dat die beleid ten opsigte van die uitfasering van Swartmense uit die gebied gebaseer is op die vrees dat Swart teenwoordigheid in Wes-Kaapland aanleiding daartoe sal gee dat die "inheemse" Kleurlingbevolking werkgeleentheid ontnem sal word. (Kyk Figuur 6.2)

6.10 VERGELYKING TUSSEN KLEURLING EN SWART BEROEPS- VERSPREIDING

Maar hoe sien die beroepsverspreiding tussen die Kleurling- en Swartbevolking in Wes-Kaapland daaruit? 'n Uiteensetting van die Blanke, Kleurling- en Swartbevolking se beroepsgeneigdheid uitgedruk as 'n persentasie van die betrokke volksgroep se verteenwoordiging in Wes-Kaapland toon dat die "professionele" beroepskategorie 'n groot persentasie van die Blankebevolking van Wes-Kaapland trek, gevolg deur die Kleurlinge. Die kategorie "Dienswerker", "Plaas- en Bosbouwerker", "Produksie- en Vervoerwerker" trek weer groot persentasies van die Swartbevolking in Wes-Kaapland, gevolg deur die Kleurlinge. (Vergelyk figure 6.2 en 6.3)

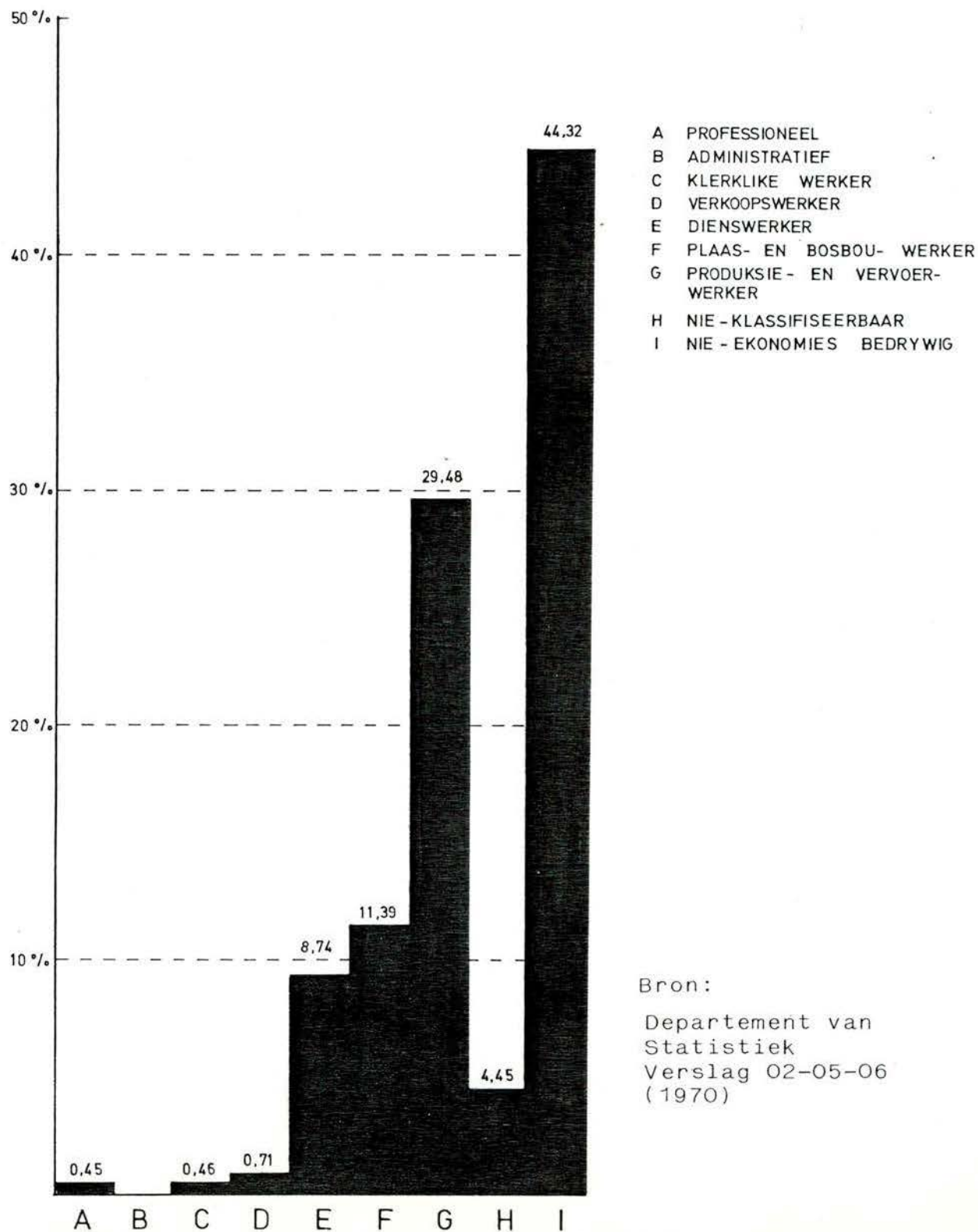
6.11 VERGELYKING VAN WERKLOOSHEID ONDER KLEURLINGE EN SWARTMENSE

Die 1970 werkloosheidsyfer vir die Kleurling en Swartbevolkingsgroepe was 15 806 of 4,97% van die totale Swartbevolking in Wes-Kaapland en 46 580 of 3,09% van die Kleurlingbevolking in Wes-Kaapland.

⁸⁷⁾ Eiselen, W W M : SABRA referaat gelewer voor die Afrikaanse Sakekamer van Stellenbosch, 1952. p 16.

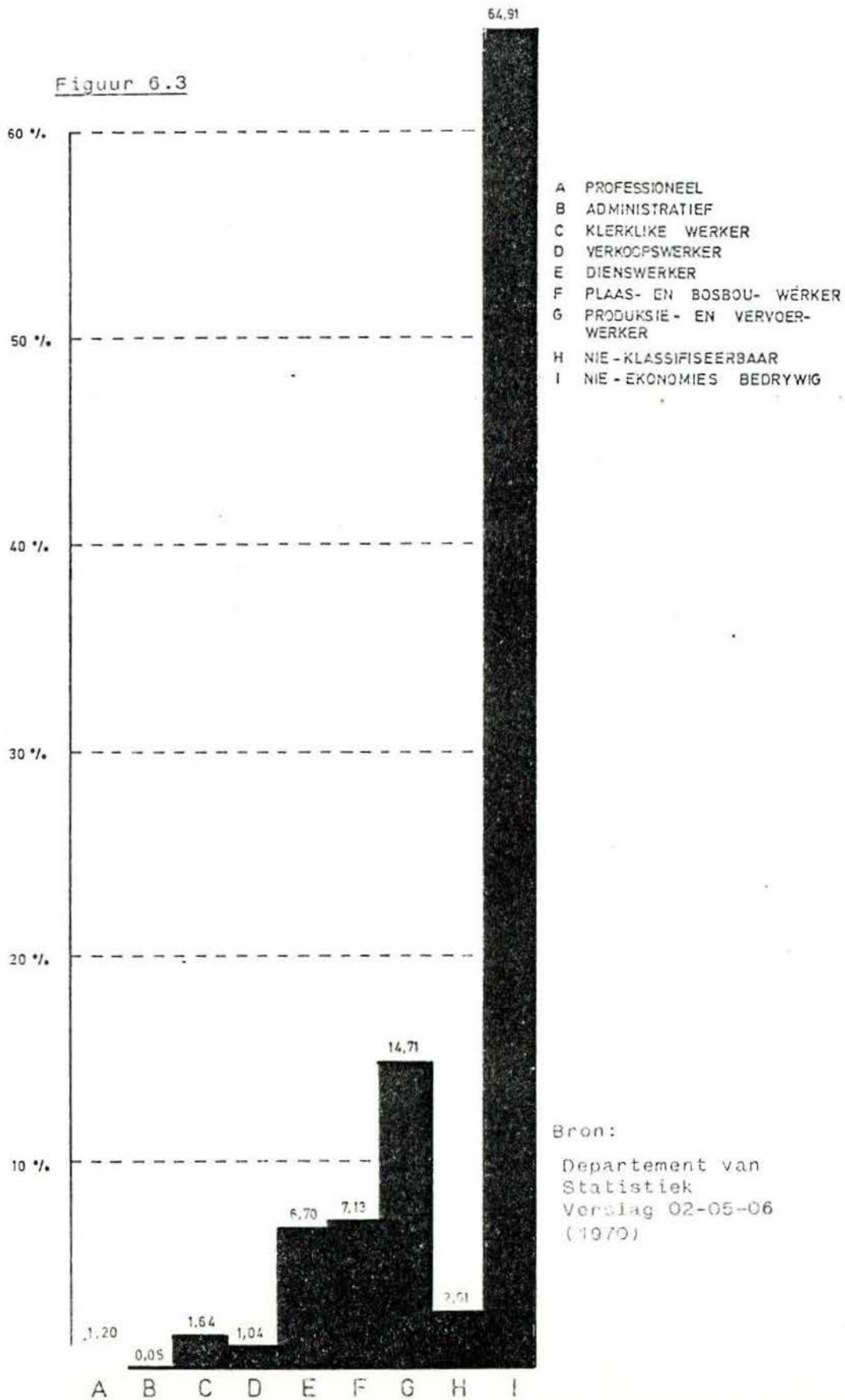
SWARTMENSE IN WES - KAAPLAND UITGEDRUK IN BEROEPSKATEGORIEË (A TOT I) 1970

Figuur 6.2

KLEURLINGE IN WES - KAAPLAND
 UITGEDRUK IN BEROEPSKATEGORIEË (A TOT I) 1970

Figuur 6.3

Bron:
 Departement van
 Statistiek
 Verslag 02-05-06
 (1970)

Die Kleurling werkloosheidsyfer het vanaf 1960 tot 1970 met 0,53% afgeneem terwyl die Swart werkloosheidsyfer met 1,61% toegeneem het (Tabel 6.4)

	<u>Sensus</u>	
	1960	1970
Kleurlingbevolking	40 125 (3,62%)	46 580 (3,09%)
Swartbevolking	8 562 (3,36%)	1 580 (4,97%)
	=====	

Tabel 6.4

Bron:

- 1) Departement van Statistiek R S A. Bevolking-sensus 1970 Verslag 02-05-06
- 2) Buro vir Statistiek R S A. Bevolkingsensus 1970, Boekdeel 7 Nr 2.

Daar was dus 'n afname in Kleurling werkloosheid, ten spyte van 'n ooraanbod in Swartarbeid. Hierdie gegewens beteken nie dat daar 'n groter indiensneming van Kleurlinge bó Swartmense was wat Kleurling werkloosheid laat krimp en Swart werkloosheid laat toeneem het nie. Vergelykende statistiese gegewens van beroepseleksie tussen die Kleurling- en Swartbevolking van Wes-Kaapland toon dat daar eerder 'n tendens van spontane seleksie ten opsigte van beroepsbeoefening in Wes-Kaapland plaasvind (Kyk figuur 6.4). Dit wil voorkom asof bepaalde beroepskategorieë deur Kleurlinge oorheers word en ander deur Swartmense oorheers word. Hierdie verskynsel is moontlik toe te skryf aan die ekonomiese groei in Wes-Kaapland, asook aan die verslapping in wetgewing betreffende werkreservering vir Blankes en die gevolglike Kleurlingdeelname aan beroepe wat voorheen vir Blankes gereserveer was soos byvoorbeeld sekere ambagte, asook die hoër opvoedkundige peil van die Kleurlingbevolking teenoor die van die Swartbevolking in die gebied. Dit is opvallend dat die laer geskoolde beroepe in Wes-Kaapland deur Swartmense oorheers word

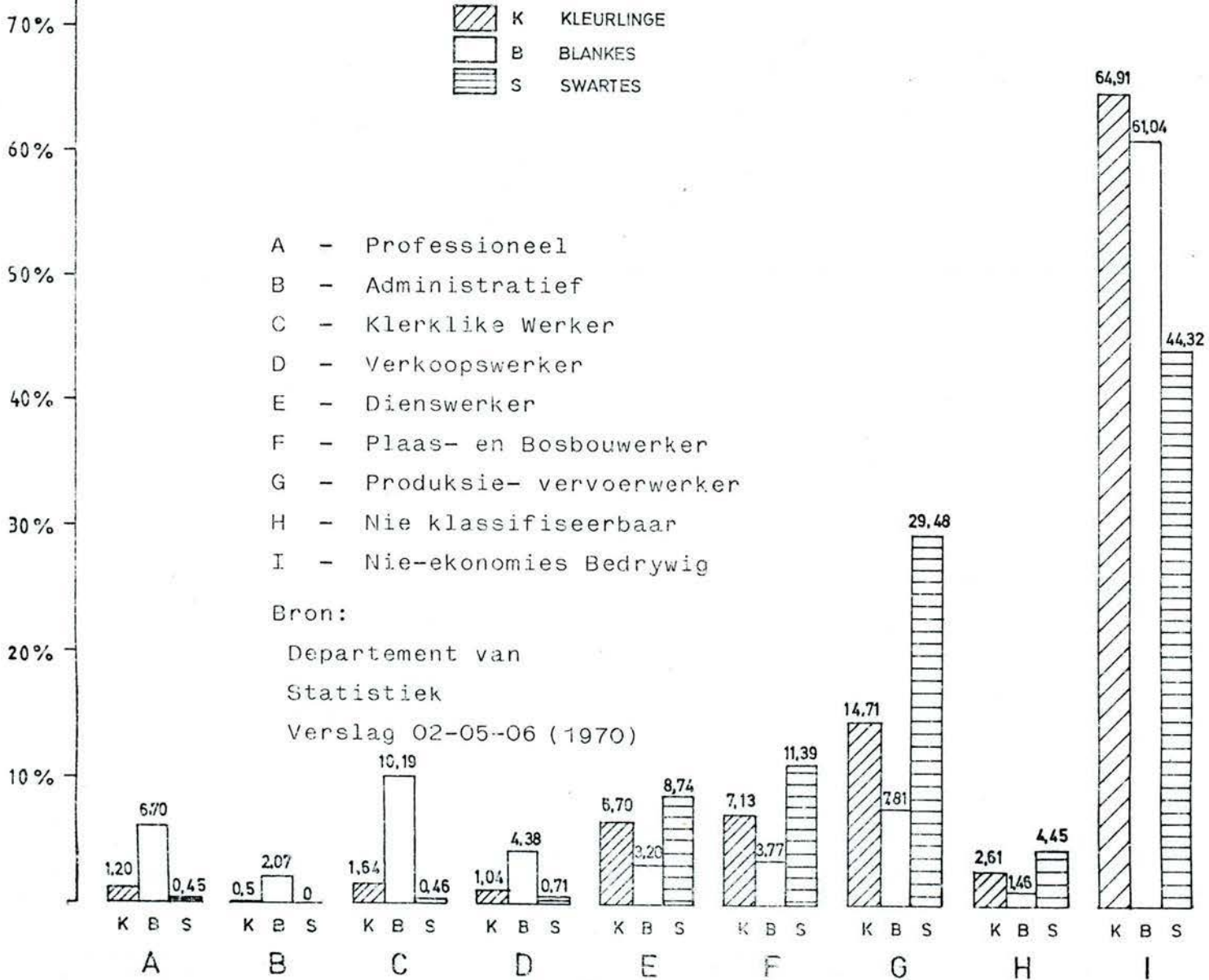
terwyl die hoër geskoolde beroepe deur die Kleurlinge en Blankes oorheers word.

6.12 EKONOMIES NIE-AKTIEWE SYFER ONDER KLEURLINGE

Die hoë ekonomies nie-aktiewe syfer onder die Kleurlinge en Blanke bevolkingsgroepe moet gesien word in die lig daarvan dat die Kleurling en Blanke bevolkingsgroepe "inheems" aan Wes-Kaapland is en nie aan enige instromingsbeheermaatreëls onderworpe is nie. Die laer ekonomies nie-aktiewe syfer onder die Swartmense van Wes-Kaapland verwys weereens na een van die kenmerke van die trekarbeidstelsel in die R S A waarin permanente verblyf nie vir alle omstandighede toegelaat word nie. (Die ekonomies nie-aktiewe syfer is saamgestel uit diegene wat te oud, te jonk, ongeskik is om arbeid te verrig of nie in werksgeleentheid belangstel nie).

KLEURLINGE, BLANKES EN SWARTES IN WES - KAAPLAND
 IN BEROEPSKATEGORIEË (A TOT I) 1970
 UITGEDRUK

Figuur 6.4.

7. SAMEVATTING

Tydens hierdie ondersoek het dit duidelik na vore getree dat daar wat Wes-Kaapland betref, te min bruikbare statistiese gegewens beskikbaar is om 'n diepgaande demografiese studie van die Swartmense in die gebied te maak. Daar is byvoorbeeld geen fertiliteitsyfers verkrygbaar nie, óf gegewens word in ekonomiese eenhede uitgedruk—wat 'n skewe beeld van die werklike situasie binne Wes-Kaapland weerspieël. Tog is dit so dat ten spyte van ál bogenoemde tekortkominge besluite vanuit owerheidskant geneem word wat die inwoners en die ekonomie in die gebied ten nouste raak en beïnvloed.

In die Kaapse Skiereiland self is Swartmense in die laaste dekades van die negentiende eeu spesifiek vanaf Oos-Kaapland gewerf as dokwerkers en is van hostelle in die Kaapse dokke gebruik gemaak vir grootskaalse huisvesting van sodanige werkers.

In die stedelike gebiede is reeds in 'n vroeë stadium van die vestiging van Swartmense begin om aparte woongebiede vir Swartmense daar te stel waarin van owerheidsweë gesinsbehuising sowel as behuising vir alleenlopende Swartmense voorsien is.

Met die bewindsoorname van die Nasionale Party in 1948 het die regering stelselmatig gepoog om strenger beheermaatreëls oor die toetrede van Swartmense tot die gebied van Wes-Kaapland uit te oefen⁸⁸).

Hierdie beheermaatreëls het nie net die toegang van Swartmense na die Wes-Kaapland gebied beheer nie, maar ook die beweging van Swartmense in die Wes-Kaapland gebied. Dit is 'n aanduiding daarvan dat gepoog word om die gebied so onaantreklik moontlik vir Swartmense te maak wat na Wes-Kaapland wil migreer, asook om die lewensomstandighede vir Swartmense wat reeds in die gebied woonagtig is "ongemaklik"

⁸⁸) CILLIERS, S P & BEKKER, S B. Arbeidsituasie van die Swartman in Wes-Kaapland, met besondere verwysing na die toestand in die Kaapse Skiereiland. Stellenbosch: Universiteit van Stellenbosch, 1980). (Universiteit van Stellenbosch Geleentheidstuk; Nr 4)

te maak en sodoende tydelike teenwoordigheid vir Swartmense "af te dwing".

migrasie | Dit is duidelik dat die owerheid deurgaans primêr deur middel van regulerende maatreëls gepoog het om die beheer oor die migrasie van die Swartmense na Wes-Kaapland te koppel aan huisvesting en werkgeleentheid.

Hierdie poging vanaf owerheidsweë is daarop gemik om die toestroming van die Swartman na die gebied te stuit sodat die "tradisionele bevolking" (bedoelende die Kleurlingbevolking) van die area, in die eerste instansie van werk in die gebied voorsien kan word.

Die doel met sodanige wetgewing rakende die Swartman as individu, was 'n poging om terselfdertyd beheer oor sy sosiale lewe uit te oefen. Die effek hiervan is dat sy menswees in 'n sosiale milieu aangetas is om hom aldus 'n "ongelukkige" inwoner in Blanke R S A te maak en daardeur sy tydelikheid in Blanke gebied "af te dwing". Hoewel daar in die jongste tyd op sommige vlakke aanpassings in die verband gedoen is, soos byvoorbeeld die instel van 'n 99 jaar huurpagstelsel vir Swartmense wat elders in stedelike gebiede ingevoer is, geld geeneen van die toegewings vir die geval van Wes-Kaapland nie. So is daar ou maatreëls wat die Swartman verbied om sy vrou saam te bring na sy woonplek in die Blanke gebied. Die newegevolge hiervan, in 'n demografiese konteks gesien, is dat 'n getalle-oorwig van mans 'n duidelike wanverhouding in die geslagsamestelling van die Swartbevolking in die Blanke stedelike gebiede en meer spesifiek Wes-Kaap tot gevolg het. Die resultaat hiervan is soos te wagte, dat die Swartman óf 'n ander beskikbare Swartvrou as sy "tweede" vrou sal neem, óf 'n Kleurlingvrou vir hom sal neem. 'n Ander gevolg wat 'n mens te wagte kan wees is die ontwikkeling van homoseksualisme onder die Swartbevolking as kompensasie vir die gebrek aan vroue in hul maatskaplike milieu. Stawende wetenskaplik gefundeerde gegewens in dié verband is egter nie verkrygbaar nie.

Die Swartman word nou deur middel van wetgewing gedwing om hom tot 'n bepaalde area te beperk en sou hy hom buite die

area bevind, word hy onmiddellik 'n wetsoortreder. Dus word van hom verwag om slegs tussen werksplek en woonplek te penduleer en geen sosiale bedrywighede buite sy "distrik" waarin hy ingedeel is te beoefen nie.

Die streng wetgewing het 'n verdere effek naamlik dat die wetgewing kontraproduktief is. Sou dit gebeur dat die betrokke persoon vir permanente verblyf kwalifiseer word hy deur dieselfde wetgewing aanvaar en beskou as 'n wettige inwoner. Van teruggaan na die Tuislande is daar in die praktyk nou in genoemde geval nie meer sprake nie. Diegene hierbo genoem se kinders kan gevoglik ook wettiglik in die gebied bly. Die huidige instromingsbeheermaatreëls het dus terselfdertyd daarvoor gesorg dat 'n groter wordende permanente Swart samelewing in Wes-Kaapland geskep word en dit is juis dit wat deur die beleid van die huidige regering verhoed wil word!

Dit wil dus voorkom asof die fases een en vyf, soos in hoofstuk 2 uitgebeeld, mekaar ontmoet en dat fase vier aan regeringskant as 'n kapstok gebruik was slegs om hul (regering) ideologie ten opsigte van die verwydering van die Swartmense uit Wes-Kaapland te regverdig.

Nieteenstaande die politieke argumente wat in verband met Wes-Kaapland gebruik is, bly dit staan dat die area afgebaken is as 'n gebied waarin permanente Swart verblyf as "nie die ideaal", gestel word en dat instromingsbeheer vir die huidige steeds deur die regerende party toegepas gaan word in 'n poging om die aantal Swartmense in die area te verminder en/of die vloei van Swartmense na die gebied te stuit.

Bogenoemde beleidsrigting deur die regerende Nasionale Party manifesteer homself sigbaar in die beheermaatreëls van toepassing op Swartmense in die Wes-Kaaplandse gebied. Die beskikbare gegewens toon dat die Swartbevolking van Wes-Kaapland in die breë gesien, 'n stedelike bevolking is wat daarop dui dat dié bevolkingsgroep deel uitmaak

van die industriële ekonomie in die gebied. Die groot persentasie Swartmense wat in die "Produksie en Vervoer" werkskategorie werksaam is, dien as verdere bewys van die Swartmense se betrokkenheid in dié sektor van die ekonomie.

Ten opsigte van die Swart werkloosheid wat in Wes-Kaapland heers, dien dit gemeld te word dat dit algemeen is dat in lande wat oor 'n relatief onbeperkte bron van goedkoop arbeid beskik, 'n mate van óórindiensneming plaasvind⁸⁹⁾.

Dit word ook weerspieël in die feit dat die R S A se mannekrag - produktiwiteit beskou word as van die laagste in die Westerse Wêreld. Dit kan derhalwe aanvaar word dat 'n sekere persentasie van die Swartmense in Wes-Kaapland uitgeskakel kan word, sonder dat daar 'n noemenswaardige steuring in die ekonomie van die gebied sal intree. Veral waar hierdie groep van die laagbesoldigde deel van Wes-Kaapland uitmaak en die koopkrag deur hierdie mense verteenwoordig, nie so hoog is nie⁹⁰⁾. Cilliers stel dit in 'n referaat voor die Afrikaanse Sakekamer in Malmesbury reeds in 1963 dat dit prakties onmoontlik is om in die onmiddellike toekoms grootskaalse vordering te verwag ten opsigte van die verwydering van die Swartmense uit Wes-Kaapland. Indien hoegenaamd uitvoerbaar, is dit 'n proses wat alleenlik geleidelik ten uitvoering gebring sal kan word. (In die eerste plek is dit noodsaaklik dat die ekonomiese struktuur van Wes-Kaapland nie versteur sal word nie en tweedens kan so 'n proses alleen plaasvind indien daar 'n alternatiewe heenkome vir die Swartmense wat tans hier (Wes-Kaap) is, gevind kan word⁹¹⁾.) Hiermee gepaardgaande moet tegerlykertyd ook aan die huidige "beroepseleksie" aandag geskenk word, wat soos reeds gestel, 'n integrale deel uitmaak

89) Cilliers, S P. Referaat gelewer voor Afrikaanse Sakekamers van Wes-Kaapland, Malmesbury, 12 Maart 1963. p 9

90) Cilliers, S P. : Ibid. p 10

91) Cilliers, S P. : Ibid. p 17

van 'n "bepaalde" werkersgroep. By die algehele verwydering van Swartes uit Wes-Kaapland (soos tans nog die aanvaarde beleid van die huidige regering is) sou dié beroepe wat tans deur Swartmense gevul word, uit die geledere van die . Blanke, Kleurling en Indiër bevolkingsgroepe aangevul moet word. Dit blyk egter heel onwaarskynlik te wees dat so-iets sal kan gebeur, aangesien dit sou beteken dat die Blanke, Kleurling en Indiër volksgroepe in so 'n mate gekultiveer moet word dat belangstelling in die betrokke beroepe kan ontstaan wat tans deur Swartmense gevul word, waarvan die grootste meerderheid handarbeid of ongeskoolde arbeid uitmaak.

Hoewel die beleid van Wes-Kaapland as 'n Kleurlingvoorkeur-gebied bes moontlik met die beste belange van die Kleurlingbevolking van Wes-Kaapland aanvaar is, moet onthou word dat die maatskaplike, ekonomiese en politieke realiteite tans anders is as toe die beleid geformuleer en aanvaar is⁹²⁾. Die vooruitgang van die Kleurlingbevolking op die maatskaplike en ekonomiese terrein het ook daartoe bygedra dat hulle hulself nie meer tot Wes-Kaapland gebonde voel nie, maar begin uitwyk na ander gebiede in die R S A. Hierdie verskynsel lewer 'n verdere bydrae daartoe dat leemtes wat in sommige beroepskategorieë in nywerhede van Wes-Kaapland ontstaan, deur Kleurlinge uit die platteland ingeneem word. Dit het 'n verdere implikasie dat boere op die platteland toenemend van Swart arbeiders gebruik moet maak as gevolg van 'n tekort aan Kleurlingplaasarbeiders.

Cilliers en Bekker stel dit ook duidelik in die Geleentheidstuk Nr 4 van die Departement van Sosiologie⁹³⁾: "Toenemende getalle Kleurlinge migreer vrywillig na ander Metropolitaanse gebiede waar hulle om die beskikbare werksgeleenthede meeding met Blankes sowel as gevestigde Swartes."

92) Cilliers, S P & Bekker, S B : Op Cit p 45

93) Cilliers, S P & Bekker, S B : Ibid.

Jooste stel dit ook dat "die groter verskeidenheid van werksgeleenthede in die stedelike gebiede, trek veral die werkende Kleurlingjeug van die platteland af daarheen⁹⁴⁾.

Dit kom dus voor dat die verwydering van Swartmense uit Wes-Kaapland aanleiding daartoe sal gee dat daar 'n "vakuum" in veral die "produksie en vervoer" werkerskategorie sal ontstaan. Ander beroepe soos afvalverwydering, petroljoggies, melkaflewering ens. wat in die praktyk, ten spyte van bestaande wetgewing dat dié beroepe nie deur Swartmense beoefen mag word nie, oor die algemeen deur Swartmense beoefen word, sal deur die oorblywende bevolkingsgroepe gevul moet word - wat hoogs onwaarskynlik blyk te wees. Dit lei geen twyfel nie dat daar wél 'n sekere persentasie Swartmense (oorindiensgeneemes en werkloses) uit die gebied verwyder kan word sonder om die ekonomie in Wes-Kaapland te versteur. Die praktiese uitvoerbaarheid ten opsigte van identifisering van diesulke persone asook die verwydering van die betrokke persone uit Wes-Kaapland is egter ondenkbaar.

Betreffende die geslagsamestelling van Swartmense in die gebied, is daar 'n duidelike tendens van 'n manlike oorwig in die distrikte wat die verste van die Transkei af geleë is. Dié tendens kan moontlik toegeskryf word aan die feit dat die Swart vrouens nie bereid is om so ver van die huis (Transkei) saam met hul mans te migreer nie, asook as gevolg van die toepassing van wetgewing wat die invloed van Swartmense in die gebied beheer. Dit val egter op dat ten spyte van die toepassing van instromingsbeheermaatreëls op Swartmense in Wes-Kaapland, die geslagsverhouding konstant gebly het. Dit impliseer dat vir die afgelope 30 jaar daar tóg 'n konstante geslagsverhouding in die gebied bly heers het - die reële toename in Swartmense in die gebied ten spyte.

⁹⁴⁾ Jooste, P G : 'n Kartografiese studie van die nie-Blanke bevolkingsgroepe van Suidwes-Kaapland, met die oog op die verwydering van die Bantoe uit die streek. Stellenbosch : 1968 (D.Phil-skripsie) p 18

Die handhawing van Wes-Kaapland as Kleurlingarbeidsvoorkeurg gebied, bly steeds 'n omstrede onderwerp. Beskikbare navorsing dui daarop dat dit steurend inwerk op die ekonomie van die gebied in vergelyking met ander streke oor die land. Die opheffing daarvan sal Wes-Kaapland in lyn bring met die res van die R S A wat betref instromingsbeheer oor die beweging van Swartmense.

8. BIBLIOGRAFIEAANGEHAALDE WERKE

1. ACTA JURIDICA Cape Town: Faculty of Law, University of Cape Town Juta & Company Ltd., 1968.
- ✓ 2. BISHOP D. Swartes word meer ondanks voorkeurbeleid. Die Burger, 25 April 1978.
3. BUDLENDER, G M. Administrative Rule of African Workers. Responsa Meridian 3 (2), August 1975.
- ✓ 4. CILLIERS, S P & BEKKER, S B. Arbeidsituasie van die Swartman in Wes-Kaapland, met besondere verwysing na die toestand in die Kaapse Skiereiland. Stellenbosch: Universiteit van Stellenbosch, 1980. (Universiteit van Stellenbosch Geleentheidstuk; No 4).
5. CILLIERS, S P. Referaat gelewer voor Afrikaanse Sakekamers van Wes-Kaapland, Malmesbury, 12 Maart 1963.
6. DAVENPOORT, T R H & HUNT, K S. eds. The right to the land. Cape Town: David Philip, 1974.
7. DE KLERK, N C. Bantoe-arbeid in Wes-Kaapland. Volkshandel 24(2) April 1963.
- ✓ 8. DUNKAN, S. Vat jou goed en trek Race Relation News 38(6), June 1976.
9. DURAND, J J F. Swartman stad en toekoms. Kaapstad: Tafelberg, 1970.
10. DU TOIT, A E. The Cape Frontier : A study of the native policy with special reference to the year 1847-1866. Elsiesrivier : National Commercial Printers, 1954.

- ✓ 11. DU TOIT, A S. Kontak en assosiasie van Kleurlinge met Bantoe in die Kaapse Skiereiland. D.Phil. Universiteit van Stellenbosch, 1958.
12. EISELEN, W W M. Die Naturel in Wes-Kaapland. Referaat gelewer voor die 6de jaarvergadering van die Suid-Afrikaanse Buro vir Rasse-aangeleenthede 1952.
13. EISELEN, W W M. SABRA - Referaat gelewer voor die Sakekamer van Stellenbosch, 1952.
14. HORRELL, M. Comp. Laws affecting race relations in South Africa 1948 - 1976. Johannesburg: South African Institute of Race Relations, 1976.
15. JOOSTE, P G. 'n Kartografiese studie van die Nie-blanke bevolkingsgroepe van Suidwes-Kaapland met die oog op die verwydering van die Bantoe uit die streek. Stellenbosch : Universiteit van Stellenbosch : 1968. (D.Phil-skripsie).
16. KOTZE, S A. Naturelle-arbied as beleidsbepalende faktor in Suid-Afrika. Tydskrif vir rasse-aangeleenthede 14(4) Oktober 1963.
17. OLIVIER, M J Stedelike Naturelle administrasie in Wes-Kaapland. Stellenbosch : 1955 (M.A-verhandeling).
18. PANSEGROUW, H M. A survey of growth of the Native population in the Cape Peninsula. South African Institute for Race Relations, 2(9) 1972.
19. RACE RELATIONS NEWS 18(3), March 1976. Athlone Advice Office Report, 1974/75.
- ✓ 20. RHOODIE, N J. Sosiologiese probleme wat gepaard gaan met die gebruik van Bantoe-arbeid in Blanke gebiede. Tydskrif vir rasse-aangeleenthede, 16(3) Julie 1965.

21. RHOODIE, N J & SWART, C F. Sosiale Demografie. Pretoria. Academica, 1970.
22. R S A. Wet op Omgewingsbeplanning No 38 van 1967 soos vervang deur Wysigingswet op Fisiese Beplanning en Benutting van Hulpbronne No 37 van 1975.
23. Kommissie van Ondersoek na Wetgewing rakende die Benutting van Mannekrag. Pretoria: Staatsdrukker, 1979 (Suid-Afrika Republiek) R.P. 32/1979.
- ✓ 24. SADIE, J L. & ROETS, W A van H. Population of Western Cape 1975 to 2025. Stellenbosch: Economic Research, 1976.
25. SUID-AFRIKA (Republiek). Debatte van die Volksraad Deel 73, 1978 : 5986; 5989; 5990; 6063; 6068.
26. SUID-AFRIKA (Unie). Buro vir Sensus en Statistiek. Geografiese verspreiding van die Bevolking 1951 (Spesiale verslag : No 200) Pretoria : Staatsdrukker, 1953.
27. SUID-AFRIKA (Republiek). Buro vir Statistiek Bevolkingsensus 1960: Boekdeel I (R.P. No 62/1963). Pretoria : Staatsdrukker, 1963.
28. SUID-AFRIKA (Republiek). Buro vir Statistiek Bevolkingsensus 1960 : Boekdeel 7, No 2. Pretoria : Staatsdrukker 1968.
29. SUID-AFRIKA (Republiek). Departement van Statistiek Bevolkingsensus 1970. Verslag 02-0501. Pretoria : Staatsdrukker 1975.
30. SUID-AFRIKA (Republiek). Departement van Statistiek. Bevolkingsensus 1970. Verslag 02-05-08.

31. SUID-AFRIKA (Republiek). Departement van Statistiek
Bevolkingsensus 1970. Geografiese verspreiding:
Verslag O2-05-10. Pretoria. Staatsdrukker, 1976.
32. SUID-AFRIKA (Republiek). Verslag van die Kommissie van
Ondersoek na Wetgewing rakende die benutting
van Mannekrag. R.P. 32/1979.
33. SUID-AFRIKA (Unie). Volkstelling 1951, Boekdeel 1.
Pretoria. Staatsdrukker, 1955/56.
34. SUID-AFRIKA (Republiek). Statistiese Nuusberig.
Pretoria. Staatsdrukker, 16 September 1980.
35. SUID-AFRIKA (Republiek). Departement van Statistiek.
Bevolkingsensus 1960, Boekdeel 7 No 1.
Pretoria, Staatsdrukker 1968.
36. SUID-AFRIKA (Republiek). Departement van Statistiek.
Bevolkingsensus 1970. Verslag O2-05-06.
Pretoria, Staatsdrukker, 1976.
37. WETTE VAN DIE REPUBLIEK VAN SUID-AFRIKA. Geklassifi-
seer en geannoteer van 1910 af. Deel 17 en
Deel 18. Kaapstad. Butterworths.

GERAADPLEEGDE WERKE

38. BEKKER, S B. The local government and community of
Sebokeng. Stellenbosch. University of Stellen-
bosch, 1978. (University of Stellenbosch)
Occasional Paper; No 3).
39. BOSHOFF, C W H. Fokus op die stadswarte. Deel 3.
Die Transvaler, 27 Februarie 1978.
40. BOTHA, R. Swart werkloos in Februarie 11,1 persent.
Die Vaderland, 18 Augustus 1978.

41. CILLIERS, S P. Die arbeidspotensiaal van Wes-Kaapland. Tegnikon, 17(1) Maart 1968.
42. CILLIERS, S P. The social, political and economic implications of industrial progress with particular reference to the position of the coloured population. Paper read at I P M Convention on Interface (1974 : Cape Town).
43. CILLIERS, S P . The Riekert- and the Erica Theron Reports : Blacks in the Western Cape. Paper presented at seminar on the implications of the Riekert Report (1979 : University of South Africa).
44. DREYER, J & DE VILLIERS, G. Fokus op die Stadswarte (4). Die Transvaler, 28 Februarie 1978.
45. HATTINGH, P S & HUGO, M L.. Tendense van Blanke verstedeliking in Suid-Afrika 1960 - 1970.
46. HATTINGH, P S & HUGO, M L. The geographical distribution of the Bantu masculinity ratio in South Africa, 1970. Tydskrif vir rasse-aangeleenthede. 23(4) Oktober 1972.
47. HOU SWARTES UIT WES-KAAPLAND. Nasionale Party Kongres. Die Vaderland, 23 Augustus 1978.
48. MANDY, N. Fokus op die Stadswarte (1). Die Transvaler, 23 Februarie 1978.
49. MARAIS, J S. The Cape Coloured People 1652 - 1937. Johannesburg : Witwatersrand University, 1968.
50. MOERANE, M T. Fokus op die Stadswarte (2). Die Transvaler, 24 Februarie 1978.

51. MOLLER, H. J. Die Bantoesamelewing van die Paarl met besondere verwysing na Langabuya en Mbekweni. Stellenbosch : Universiteit van Stellenbosch, 1959 (M.A.-verhandeling)
52. MULLER, C. F. J. Vyfhonderdjaar Suid-Afrikaanse Geskiedenis. Pretoria : Academica, 1969
53. NATTRASS, J. Migrant labour and South African economic development. The South African Journal of Economics. 44 (1), 1976 : 65 - 83
54. PAPAGEORGE, H. Fokus op die Stadswarte (6). Die Transvaler, 2 Maart 1978 : 11
- ✓55. ROTBERG, I. etal. Conflict and compromise in South Africa. Cape Town : David Philip, 1980
56. SADIE, J. L. An evaluation of demographic data pertaining to the Non-white population of South Africa; pt III : The Bantu population. The South African Journal of Economics. 38 (2) June 1970 : 171 - 191
57. SUID-AFRIKA (Republiek) Departement van Beplanning en Omgewing. Kabinetmemorandum, 19 September 1966
58. SUID-AFRIKA (Unie). Kommissie van Ondersoek na die Sosio-ekonomiese Ontwikkeling van Bantoe-gebiede binne die Unie van Suid-Afrika. Pretoria : Staatsdrukker, 1955 (Suid-Afrika (Unie). U.G. 61/1955)
59. SUID-AFRIKA (Republiek). Staatskoerant, No 7280, 31 Oktober 1980. Pretoria : Staatsdrukker 1980
60. SUID-AFRIKA (Republiek). Staatskoerant, No 7281, 32 Oktober 1980. Pretoria : Staatsdrukker 1980

61. SUID-AFRIKA (Republiek). Staatskoerant, No 7282, 31 Oktober 1980. Pretoria : Staatsdrukker 1980.
62. THOM, C. Kaapland stel teleur. Kongres - Nattes swyg oor Suid-Afrika se probleme. Die Vaderland 24 Augustus 1978.
63. UNIVERSITEIT VAN STELLENBOSCH. Instituut vir kartografie. Sosiale atlas van die Kaapse Metropolitaanse gebied. 1977 (Universiteit van Stellenbosch. Instituut vir kartografie. Publikasie; No 2).
64. VAN EEDEN, I. J. Die Bantoe in Metropolitaanse Gebiede. Tydskrif vir rasse-aangeleenthede, 26(2) April 1975.
65. VAN EEDEN, I.J. Platteland/Stad - tipologisering in die sosiologie. Suid-Afrikaanse Tydskrif vir Sosiologie No 7, Julie 1973.
66. VORSTER, B. J. Statement on the establishment of industries in border areas (i.e. near Bantu areas): Press statement by The Honourable Prime Minister, 2nd June, 1960.
67. WILSON, F. The section ten people : a study on urban Africans in South Africa. Cape Town : Oxford University Press. 1978.
68. WILSON, M. & THOMPSON, L. The Oxford history of South Africa. Volume I. London : Oxford University Press. 1969.
69. WILSON, M. & MAFEJE, A. Langa. Cape Town : Oxford University Press. 1963.

BYLAE

Die volgende bylaes het ten doel om alle beskikbare sensus-gegewens rakende die Swartmense in Wes-Kaapland wat in land-drosdistrik-eenhede verkrygbaar is saam te vat. Soos reeds gestel bestaan daar nie 'n statistiese eenheid van "Wes-Kaapland" nie (Sien bladsy 4). In die verloop van die navorsing vir hierdie verhandeling is vele data versamel waarvan slegs die totale aangewend is.

Om te beantwoord aan die derde doelwit wat met hierdie verhandeling bereik wil word (Sien bladsy 2), is alle gegewens wat tydens die navorsing versamel is, getabelleer, op kaarte aangebring of op grafieke vasgelê en in die bylaes saamgevat.

Hierdie gegewens kan dien as bron vir ander navorsers wat in die onderwerp belangstel.

	Totaal	Xhosa	Zoeloe	Zwazi	S Ndebele	N Ndebele	S Sotho	N Sotho	Tswana	Shangaan Tsonga	Venda	Ander Swartes
Abordeen	1 459	1 446	0	0	0	0	0	13	0	0	0	0
Beaufort-Wes	3 927	3 772	4	4	0	0	8	99	25	0	0	15
Bellville	2 826	2 448	21	1	0	4	36	51	17	11	0	237
Bredardorp	269	261	2	0	0	0	0	2	2	1	0	1
Bristown	1 132	1 061	8	1	0	0	1	54	7	0	0	0
Calson	5 895	4 966	57	6	3	1	135	539	141	10	7	30
Calisdorp	167	153	2	0	0	0	8	4	0	0	0	0
Calvinia	104	93	0	0	0	0	1	0	0	0	10	0
Carnarvon	113	106	1	1	0	0	1	2	2	0	0	0
Ceres	2 070	1 890	4	1	0	0	28	126	12	0	3	6
Cianwilliam	566	463	5	0	0	0	15	47	11	15	1	9
Colesberg	9 122	8 540	18	2	0	0	28	497	22	2	6	7
De Aar	6 993	6 677	7	0	0	0	6	219	59	0	0	15
Fraserburg	65	28	13	2	0	0	16	4	1	0	0	1
George	2 745	2 651	23	1	0	1	11	18	2	0	7	31
Goodwood	719	669	6	1	0	0	7	12	6	1	0	17
Gordonia	11 427	6 430	333	48	12	28	75	738	3 049	32	35	647
Graaff-Reinette	8 238	8 189	1	0	0	0	2	34	6	0	0	6
Hankey	8 643	8 620	1	2	0	0	0	5	0	13	0	2
Hanover	2 829	2 782	1	0	0	0	0	30	0	0	0	16
Hay	2 573	443	3	1	0	1	6	41	1 860	1	0	217
Heidelberg	334	267	4	0	0	0	9	12	0	0	0	42
Hermanus	1 144	1 108	14	2	0	0	6	6	1	1	1	5
Hopfield	149	100	0	0	0	0	3	40	0	0	0	6
Hopetown	1 446	657	3	0	0	0	2	52	84	0	8	640
Hunskloof	7 169	6 646	7	0	0	0	2	0	0	13	0	501
Jansenville	4 535	4 499	2	0	0	0	0	13	1	1	0	19
Joubertina	2 717	2 641	5	0	0	0	2	21	9	3	1	35
Kaapstad	5 608	4 905	183	30	7	14	61	115	118	16	14	145
Kaibab	489	412	3	0	0	0	0	5	53	2	6	8
Kayana	3 650	3 468	22	2	23	2	25	60	6	0	1	45
Kullerivier	4 264	4 024	35	0	0	0	18	157	21	0	0	9
Ladismith	375	361	4	0	0	0	4	6	0	0	0	0

	Totaal	Xhosa	Zoeloe	Zwazi	S Ndebele	N Ndebele	S Sotho	N Sotho	Tswana	Shangaan Tsonga	Venda	Ander Swartes
Lainsburg	166	158	0	0	0	0	2	5	0	0	0	1
Malmesbury	5 191	5 191	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Middelburg	8 480	8 429	1	0	0	0	0	41	0	1	0	8
Montagu	2 172	2 115	4	0	0	0	0	47	0	1	0	5
Mosselbaai	3 474	3 397	7	10	1	0	9	37	0	1	0	5
Murraysburg	740	738	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0
Namakwaland	5 043	3 704	83	7	5	0	8	709	279	15	2	231
Noupoort	3 934	3 899	5	0	0	0	0	30	0	0	0	0
Oudtshoorn	2 716	2 618	4	0	1	0	7	60	18	0	0	8
Paarl	13 535	12 586	76	7	4	2	36	648	85	4	1	86
Pearston	2 567	2 562	0	0	0	0	4	1	0	0	0	0
Philipstown	2 520	2 343	0	0	0	0	12	105	58	0	0	2
Piketberg	890	799	7	1	2	0	25	29	6	3	0	18
Prieska	6 544	5 097	157	14	6	12	60	437	217	22	1	521
Prins Albert	153	92	7	1	5	0	4	39	2	1	0	2
Richmond	1 964	1 910	3	1	0	0	2	41	2	3	0	2
Riversdal	415	399	4	0	0	0	0	6	6	0	0	0
Robertson	2 167	2 031	13	0	1	0	15	51	14	1	1	40
Simonstad	912	838	14	2	2	5	1	19	12	3	0	16
Somerset-Wes	4 743	4 375	39	1	2	0	17	229	10	6	2	62
Stellenbosch	3 970	3 613	31	9	1	0	16	186	39	2	5	68
Steytlerville	1 489	1 488	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Strand	1 584	1 538	2	0	0	0	5	26	5	0	0	8
Sutherland	93	87	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6
Swellendam	1 501	1 350	37	1	0	0	26	67	16	0	0	4
Tulbagh	1 374	1 274	15	0	0	1	9	41	18	2	0	14
Uniondale	445	444	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Van Rhynedorp	92	76	1	0	0	0	0	3	4	0	0	8
Victoria-Wes	1 348	1 284	8	0	0	0	0	55	0	0	0	1
Vredenburg	2 334	2 106	9	1	1	0	21	89	85	7	0	15
Vredendal	437	379	10	0	1	0	6	15	9	1	3	13
Wellington	522	490	1	2	0	0	11	6	3	0	0	9

1 151

	Totaal	Xhosa	Zoeloe	Zwazi	S Ndebele	N Ndebele	S Sotho	N Sotho	Tswana	Shangaan Tsonga	Venda	Ander Swartes
Williston	12	11	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Willowmore	808	800	0	0	0	0	0	0	8	0	0	0
Worcester	15 401	13 758	197	21	5	1	115	1 075	145	20	4	60
Wynters	160 956	154 715	2 008	252	55	49	1 174	1 702	435	342	79	145
Totaal	364 450	337 470	3 356	435	137	121	2 101	8 825	6 997	557	193	4 073
		92,59%	0,97%	0,12%	0,04%	0,03%	0,58%	2,42%	1,92%	0,15%	0,05%	1,12%

Bron: Statistiese Nuusberig, 16 September 1980

BEVOLKINGSGETALLE IN WES-KAAPLAND - 1980Bylae 2

	<u>Swartes</u>	<u>Blankes</u>	<u>Kleurlinge</u>	<u>Asiërs</u>	<u>Ander</u>	<u>Totaal</u>
Aberdeen	1 459	1 084	5 469	0	0	8 012
Beaufort-Wes	3 927	5 867	14 862	5	1	24 662
Bellville	2 826	111 744	98 821	328	23	213 742
Bredasdorp	269	4 032	11 906	4	0	16 211
Britstown	1 132	858	4 173	0	0	6 163
Caledon	5 895	10 308	40 263	18	29	56 513
Calitzdorp	167	1 144	5 041	0	0	6 352
Calvinia	104	3 909	14 573	0	0	18 586
Carnarvon	113	1 584	8 161	6	0	9 864
Ceres	2 070	4 485	27 925	2	2	34 484
Clanwilliam	566	4 323	19 286	0	8	24 183
Colesberg	9 122	1 437	4 402	1	0	14 962
De Aar	6 983	4 947	10 331	2	0	22 263
Fraserburg	65	916	3 478	0	0	4 459
George	2 745	16 909	38 468	22	7	58 151
Goodwood	719	61 664	174 085	1 621	13	238 102
Gordonia	11 427	16 199	67 525	23	20	95 194
Graaff-Reinette	8 238	5 023	14 807	12	0	28 080
Hankey	8 643	2 314	9 240	0	8	20 205
Hanover	2 829	440	2 133	0	0	5 402
Hay	2 573	1 491	6 815	1	2	10 882

Heidelberg	334	1 851	7 805	0	0	9 990
Hermanus	1 144	5 037	7 408	5	0	13 594
Hopefield	149	2 806	4 805	5	1	7 766
Hopetown	1 446	1 566	7 702	0	0	10 714
Humansdorp	7 169	5 828	15 146	3	0	28 146
Jansenville	4 535	1 513	4 917	0	0	10 965
Joubertina	2 717	1 895	7 895	0	0	12 474
Kaapstad	5 608	124 876	80 748	2 006	592	213 830
Kenhardt	489	2 053	9 374	0	0	11 916
Knysna	3 656	9 132	21 971	13	9	34 781
Kuilsrivier	4 264	17 997	32 832	19	5	55 117
Ladismith	395	1 952	8 756	0	1	11 082
Lainsburg	166	1 297	5 078	2	4	6 547
Malmesbury	5 191	12 550	53 063	122	0	70 926
Middelburg	8 480	2 672	8 120	0	1	19 273
Montagu	2 172	3 440	12 059	0	0	17 671
Mosselbaai	3 474	7 889	22 279	0	0	33 642
Murraysburg	740	613	3 439	0	0	4 792
Namakwaland	5 043	10 528	47 739	6	7	63 323
Noupoort	3 934	1 598	2 772	0	0	8 304
Oudtshoorn	2 716	13 949	39 666	4	0	56 335
Paarl	13 535	22 456	71 542	192	222	107 947
Pearston	2 567	411	2 719	0	0	5 697
Philipstown	2 520	908	3 990	0	2	7 420

Piketberg	890	6 876	22 000	12	8	29 786
Prieska	6 544	3 755	12 994	3	20	23 316
Prins Albert	153	1 373	7 157	0	3	8 686
Richmond	1 964	826	4 503	0	0	7 293
Riversdal	415	5 619	13 612	1	1	19 648
Robertson	2 167	5 158	19 938	0	8	27 271
Simonstad	912	29 462	17 564	117	216	48 271
Somerset-Wes	4 743	15 435	24 950	70	58	45 256
Stellenbosch	3 970	20 989	35 081	14	23	60 077
Steytlerville	1 489	722	3 361	0	0	5 572
Strand	1 584	14 811	13 297	27	34	29 753
Sutherland	93	917	3 116	0	5	4 131
Swellendam	1 501	5 792	19 274	1	1	26 569
Tulbagh	1 374	2 871	18 121	4	7	22 377
Uniondale	445	1 147	8 162	0	3	9 757
Van Rhynsdorp	92	2 544	8 369	0	3	11 008
Victoria-Wes	1 348	1 530	7 447	5	0	10 330
Vrendenburg	2 334	7 747	20 067	9	85	30 242
Vredendal	437	4 995	16 199	0	0	21 631
Wellington	522	6 282	21 373	15	182	28 374
Williston	12	981	3 591	0	0	4 584
Willowmore	808	1 182	8 208	0	0	10 198
Worcester	15 401	20 251	60 508	28	1	96 189
Wynberg	160 956	143 883	430 356	9 066	445	744 706
Totaal	364 450	820 643	1 862 802	13 794	2 060	3 063 749

Bron: Statistiese Nuusberig 16 September 1980

Bylae 3.1 : Bevolkingsgetalle in Wes-Kaapland uitgedruk in landdrosdistrikte, 1970 : Blankes: Manlik en Vroulik

<u>Landdros Distrikte</u>	<u>1970 Blankes Manlik</u>	<u>1970 Blankes Vroulik</u>	<u>1970 Blankes Totaal</u>
Aberdeen	645	755	1 400
Beaufort-Wes	3 268	3 394	6 662
Bellville	54 101	54 272	108 373
Bredasdorp	2 278	2 641	4 739
Britstown	523	576	1 099
Caledon	5 308	5 386	10 694
Calitzdorp	727	817	1 544
Calvinia	2 441	2 533	4 974
Carnavon	1 057	1 077	2 134
Ceres	2 162	2 126	4 288
Clanwilliam	2 671	2 562	5 233
Colesberg	1 012	999	2 011
De Aar	2 650	2 845	5 495
Frazerburg	613	616	1 229
George	7 478	7 597	15 075
Gordonia	8 007	8 243	16 250
Graaff-Reinet	2 699	3 082	5 781
Hankey	1 472	1 436	2 908
Hanover	261	287	548
Hay	950	974	1 924
Heidelberg	1 094	1 150	2 244
Hermanus	2 261	2 521	4 782
Hopefield	1 216	967	2 183
Hopetown	1 029	1 094	2 123
Humansdorp	2 857	2 843	5 700
Jansenville	952	996	1 948
Joubertina	1 158	1 159	2 317
Kaap	58 582	63 946	122 528
Kenhardt	1 236	1 294	2 530
Knysna	4 074	4 339	8 413
Ladismith	1 165	1 224	2 389
Lainsburg	806	802	1 608
Malmesbury	5 803	6 179	11 982
Middelburg	1 676	1 795	3 471

- 157 -

Montagu	1 698	1 912	3 610
Mosselbaai	4 270	4 562	8 832
Murraysburg	392	399	791
Namakwaland	5 971	5 402	11 373
Noupoort	1 117	1 099	2 216
Oudtshoorn	6 593	6 398	12 991
Paarl	10 465	10 244	20 709
Pearston	280	274	554
Philipstown	624	644	1 268
Piketberg	4 043	4 331	8 374
Prieska	1 494	1 551	3 045
Prins Albert	912	957	1 869
Richmond	487	500	987
Riversdal	3 366	3 312	6 678
Robertson	2 811	3 000	5 811
Simonstad	10 660	10 186	20 846
Somerset-Wes	4 537	4 849	9 386
Stellenbosch	12 687	12 605	25 293
Steytlerville	403	445	848
Strand	5 925	6 674	12 599
Sutherland	610	592	1 202
Swellendam	3 022	3 256	6 278
Tulbagh	1 593	1 663	3 256
Uniondale	760	752	1 512
Vanrhynsdorp	1 479	1 418	2 897
Victoria-Wes	918	977	1 895
Vredenburg	2 573	2 302	4 875
Vredendal	2 751	2 576	5 327
Wellington	2 604	3 221	5 825
Williston	773	748	1 521
Willowmore	765	805	1 570
Worcester	10 078	10 233	20 311
Wynberg	<u>63 107</u>	<u>66 921</u>	<u>130 028</u>
Totaal	364 000 =====	367 156 =====	721 156 =====

Bylae 3.2 : Bevolkingsgetalle in Wes-Kaapland uitgedruk in landdrosdistrikte, 1970. Kleurlinge : Manlik en vroulik

<u>Landdros Distrikte</u>	<u>'70 Kleurling Manlik</u>	<u>'70 Kleurling Vroulik</u>	<u>'70 Kleurling Totaal</u>
Aberdeen	2 769	2 770	5 539
Beaufort-Wes	8 197	8 261	16 458
Bellville	78 694	82 432	161 126
Bredasdorp	5 917	5 814	11 731
Britstown	2 175	2 091	4 266
Caledon	16 426	15 992	32 418
Calitzdorp	2 433	2 376	4 809
Calvlnia	7 620	7 852	15 472
Carnarvon	4 233	4 242	8 475
Ceres	12 221	11 404	23 625
Clanwilliam	8 775	8 356	17 131
Colesberg	2 039	2 191	4 230
De Aar	4 145	4 263	8 408
Frazerburg	2 143	1990	4 133
George	16 646	16 172	32 818
Gordonia	27 431	29 171	56 602
Graaff-Reinet	8 825	9 717	18 542
Hankey	3 907	3 543	7 450
Hanover	1 000	1 061	2 061
Hay	3 523	3 503	7 026
Heidelberg	3 590	3 771	7 361
Hermanus	3 240	3 325	6 565
Hopefield	2 281	2 399	4 680
Hopetown	3 443	3 450	6 893
Humansdorp	6 348	6 440	12 788
Jansenville	2 367	2 422	4 789
Joubertina	3 931	3 846	7 777
Kaap	49 099	58 449	107 548
Kenhardt	4 544	4 641	9 185
Knysna	9 348	9 502	18 850
Ladismith	4 348	4 118	8 466
Lainsburg	2 436	2 365	4 801
Malmesbury	19 510	18 206	37 716
Middelburg	3 835	3 989	7 824

Montagu	5 175	5 078	10 253
Mosselbaai	9 827	9 951	19 778
Murraysburg	1 887	2 088	3 975
Namakwaland	20 064	19 721	39 785
Noupoort	1 225	1 303	2 528
Oudtshoorn	16 459	17 367	33 826
Paarl	27 150	26 002	53 152
Pearston	1 390	1 511	2 901
Philipstown	2 222	2 358	4 580
Piketberg	9 901	10 208	20 109
Prieska	6 169	6 309	12 478
Prins Albert	3 434	3 407	6 841
Richmond	2 251	2 313	4 564
Riversdal	7 163	7 023	14 186
Robertson	8 898	8 499	17 397
Simonstad	5 012	5 583	10 595
Somerset-Wes	7 599	7 967	15 566
Stellenbosch	22 179	21 219	43 398
Steytlerville	1 716	1 660	3 376
Strand	6 259	6 664	12 923
Sutherland	1 546	1 617	3 163
Swellendam	8 401	8 255	16 656
Tulbagh	7 054	6 899	13 953
Uniondale	3 905	3 757	7 662
Vanrhynsdorp	4 243	4 341	8 584
Victoria-Wes	3 846	3 901	7 747
Vredenburg	5 841	5 797	11 638
Vredendal	6 908	6 610	13 518
Wellington	8 699	8 750	17 449
Williston	2 362	2 182	4 544
Willowmore	3 875	4 119	7 994
Worcester	25 366	24 942	50 308
Wynberg	<u>156 961</u>	<u>169 845</u>	<u>326 806</u>
TOTAAL	742 426 =====	767 370 =====	1 509 796 =====

Bylae 3.3: Bevolkingsgetalle in Wes-Kaapland uitgedruk in landdrosdistrikte, 1970. Asiërs : Manlik en Vroulik

Landdros Distrikte	<u>1970 Asiërs Manlik</u>	<u>1970 Asiërs Vroulik</u>	<u>1970 Asiërs Totaal</u>
Aberdeen	0	0	0
Beaufort-Wes	7	8	15
Bellville	651	615	1 266
Bredasdorp	0	1	1
Britstown	0	0	0
Caledon	6	13	19
Calitzdorp	0	0	0
Calvinia	0	0	0
Carnarvon	15	14	19
Ceres	3	1	4
Clanwilliam	0	1	1
Colesberg	1	0	1
De Aar	19	16	35
Frazerburg	0	0	0
George	1	1	2
Gordonia	1	3	4
Graaff-Reinet	12	15	27
Hankey	6	1	7
Hanover	0	0	0
Hay	2	2	4
Heidelberg	0	0	0
Hermanus	4	0	4
Hopefield	0	0	0
Hopetown	0	0	0
Humansdorp	2	5	7
Jansenville	0	0	0
Joubertina	0	0	0
Kaap	1 895	1 730	3 625
Kenhardt	0	0	0
Knysna	1	3	4
Ladismith	0	0	0
Lainsburg	6	5	11
Malmesbury	3	8	11
Middelbrug	0	0	0

- 161 -

Montagu	2	3	5
Mosselbaai	0	0	0
Murraysburg	1	1	2
Namakwaland	1	0	1
Noupoort	0	1	1
Oudtshoorn	28	20	48
Paarl	0	0	0
Pearston	0	0	0
Philipstown	2	2	4
Piketberg	0	1	1
Prieska	0	0	0
Prins Albert	0	0	0
Richmond	0	0	0
Riversdal	0	0	0
Robertson	2	0	2
Simonstad	98	103	201
Somerset-Wes	13	14	27
Stellenbosch	31	37	68
Steytlerville	0	0	0
Strand	40	28	68
Sutherland	0	0	0
Swellendam	1	1	2
Tulbagh	0	1	1
Uniondale	1	0	1
Vanrhynsdorp	0	0	0
Victoria-Wes	9	5	14
Vredenburg	0	0	0
Vredendal	0	0	0
Wellington	15	16	31
Williston	0	0	0
Willowmore	0	0	0
Worcester	66	42	108
Wynberg	<u>3 122</u>	<u>2 872</u>	<u>5 994</u>
Totaal	6 067 =====	5 589 =====	11 656 =====

Bylae 3.4 : Bevolkingsgetalle in Wes-Kaapland uitgedruk in landdrosdistrikte, 1970. Swartes : Manlik en Vroulik

<u>Landdros Distrikte</u>	<u>1970 Bantoes Manlik</u>	<u>1970 Bantoes Vroulik</u>	<u>1970 Bantoes Totaal</u>
Aberdeen	850	922	1 772
Beaufort-Wes	2 047	1 760	3 813
Bellville	2 625	642	3 267
Bredasdorp	321	26	347
Britstown	799	589	1 488
Caledon	4 366	233	4 599
Calitzdorp	40	41	81
Calvinia	252	85	337
Carnarvon	211	159	370
Ceres	1 643	274	1 917
Clanwilliam	819	46	865
Colesberg	4 562	4 069	8 631
De Aar	3 116	3 270	6 386
Frazerburg	130	36	166
George	1 962	1 260	3 222
Gordonia	6 206	4 413	10 619
Graaff- Reinet	4 638	4 761	9 399
Hankey	4 500	4 877	9 377
Hanover	1 269	1 480	2 749
Hay	1 862	1 412	3 274
Heidelberg	280	185	465
Hermanus	858	261	1 119
Hopefield	235	8	243
Hopetown	1 037	770	1 807
Humansdorp	5 184	4 290	9 474
Jansenville	8 832	7 762	16 594
Joubertina	1 591	1 018	2 609
Kaap	4 451	1 734	6 185
Kenhardt	241	105	346
Knysna	1 358	1 885	4 243
Ladismith	338	291	629
Lainsburg	249	143	392
Malmesbury	2 765	233	2 998
Middelburg	4 847	4 968	9 815

Montagu	1 138	934	2 072
Mosselbaai	1 937	1 412	3 349
Murraysburg	639	586	1 225
Namakwaland	4 808	41	4 849
Noupoort	2 039	2 354	4 393
Oudtshoorn	1 751	1 321	3 072
Paarl	7 464	2 421	9 885
Pearston	1 121	1 287	2 408
Philipstown	1 323	1 471	2 895
Piketberg	871	186	1 057
Prieska	2 910	1 497	4 407
Prins Albert	640	66	706
Richmond	859	881	1 740
Riversdal	513	276	789
Robertson	1 664	640	2 304
Simonstad	442	242	684
Somerset-Wes	3 093	402	3 495
Stellenbosch	6 835	1 191	8 026
Steytlerville	881	909	1 790
Strand	1 703	135	1 838
Sutherland	149	94	243
Swellendam	1 347	514	1 861
Tulbagh	2 690	149	2 839
Uniondale	492	290	782
Vanrhynsdorp	247	11	258
Victoria-Wes	820	841	1 661
Vredenburg	2 200	138	2 338
Vredendal	775	59	834
Wellington	1 299	517	1 816
Williston	340	23	363
Willowmore	558	561	1 119
Worcester	8 943	5 429	14 372
Wynberg	<u>64 251</u>	<u>34 440</u>	<u>98 691</u>
Totaal	201 327 =====	115 432 =====	317 759 =====

Bylae 4.1 : Bevolkingsgetalle in Wes-Kaapland uitgedruk in
 landdrostdistrikte, 1960. Blankes : Manlik en Vroulik

<u>Landdrost Distrikte</u>	<u>1960 Blankes Manlik</u>	<u>1960 Blankes Vroulik</u>	<u>1960 Blankes Totaal</u>
Aberdeen	940	993	1 933
Beaufort-Wes	3 547	3 482	7 029
Bellville	34 936	35 322	70 258
Bredasdorp	2 525	2 572	5 097
Britstown	680	684	1 364
Caledon	7 277	7 579	14 856
Calitzdorp	956	1 005	1 961
Calvinia	3 061	2 956	6 017
Carnavon	1 289	1 284	2 573
Ceres	2 186	2 240	4 426
Clanwilliam	3 059	2 947	6 006
Colesberg	819	832	1 651
De Aar	2 652	2 710	5 362
Frazerburg	825	823	1 648
George	6 817	7 140	13 957
Gordonia	9 091	8 872	17 963
Graaff-Reinet	3 000	3 263	6 263
Hankey	-	-	-
Hanover	1 542	1 568	3 110
Hay	1 219	1 223	2 442
Heidelberg	1 188	1 184	2 372
Hermanus	-	-	-
Hopefield	1 181	1 031	2 212
Hopetown	926	979	1 905
Humansdorp	3 885	3 721	7 606
Jansenville	1 265	1 211	2 476
Joubertina	-	-	-
Kaap	53 810	59 650	113 460
Kenhardt	1 326	1 309	2 635
Knysna	3 765	3 945	7 710
Ladismith	1 518	1 541	3 059
Lainsburg	1 081	1 031	2 112
Malmesbury	5 529	5 858	11 387
Middelburg	2 112	1 870	3 982

Montagu	2 029	2 027	4 056
Mosselbaai	3 999	4 024	8 023
Murraysburg	482	499	981
Namakwaland	5 835	4 934	10 769
Noupoort	-	-	-
Oudtshoorn	6 260	6 429	12 689
Paarl	8 766	9 805	18 571
Pearston	394	389	783
Philipstown	601	636	1 237
Piketberg	4 699	4 550	9 249
Prieska	1 775	1 761	3 536
Prins Albert	1 106	1 060	2 166
Richmond	636	609	1 245
Riversdal	3 754	3 618	7 372
Robertson	2 844	2 997	5 841
Simonstad	7 864	8 174	16 038
Somerset-Wes	6 676	7 551	14 227
Stellenbosch	9 427	8 643	18 270
Steytlerville	591	617	1 208
Strand	-	-	-
Sutherland	732	725	1 457
Swellendam	3 480	3 468	6 948
Tulbagh	1 654	1 634	3 288
Uniondale	2 466	2 438	4 904
Vanrhynsdorp	4 442	4 275	8 717
Victoria-Wes	1 261	1 347	2 608
Vredenburg	2 030	1 558	3 588
Vredendal	-	-	-
Wellington	2 192	2 813	5 005
Williston	870	833	1 703
Willowmore	1 133	1 167	2 300
Worcester	9 955	9 844	19 799
Wynberg	<u>50 161</u>	<u>54 471</u>	<u>104 632</u>
Totaal	<u>312 121</u> =====	<u>323 921</u> =====	<u>636 042</u> =====

Bylae 4.2 : Bevolkingsgetalle in Wes-Kaapland uitgedruk in landdrosdistrikte, 1960. Kleurlinge: Manlik en Vroulik

<u>Landdros Distrikte</u>	<u>'60 Kleurling Manlik</u>	<u>'60 Kleurling Vroulik</u>	<u>'60 Kleurling Totaal</u>
Aberdeen	2 714	2 615	5 329
Beaufort-Wes	6 839	6 957	13 796
Bellville	51 047	52 765	103 812
Bredasdorp	4 816	4 504	9 320
Britstown	2 046	1 903	3 949
Caledon	13 433	12 523	25 956
Calitzdorp	2 274	2 187	4 461
Calvinia	7 067	6 833	13 900
Carnavon	3 517	3 366	6 883
Ceres	8 510	7 840	16 350
Clanwilliam	7 278	6 862	14 140
Colesberg	1 844	1 893	3 742
De Aar	2 892	2 794	5 686
Frazerburg	1 971	1 900	3 871
George	11 091	10 738	21 829
Gordonia	22 138	22 312	44 450
Graaff-Reinet	6 881	7 317	14 198
Hankey	-	-	-
Hanover	2 011	2 040	4 051
Hay	3 104	3 101	6 205
Heidelberg	3 017	2 972	5 989
Hermanus	-	-	-
Hopefield	2 095	2 005	4 100
Hopetown	2 792	2 675	5 467
Humansdorp	7 589	6 903	14 492
Jansenville	2 173	2 109	4 282
Joubertina	-	-	-
Kaap	57 355	66 302	123 657
Kenhardt	3 893	3 859	7 752
Knysna	7 668	7 271	14 939
Ladismith	3 966	3 718	7 684
Lainsburg	2 150	2 018	4 168
Malmesbury	15 004	13 660	28 664
Middelburg	3 141	3 179	6 320

Montagu	4 315	4 134	8 449
Mosselbaai	7 398	7 205	14 603
Murraysburg	1 820	1 825	3 645
Namakwaland	14 208	13 679	27 887
Noupoort	-	-	-
Oudtshoorn	13 871	13 894	27 765
Paarl	19 760	19 297	39 057
Pearston	1 372	1 364	2 736
Philipstown	2 257	2 104	4 361
Piketberg	8 617	8 300	16 917
Prieska	4 791	4 664	9 455
Prins Albert	2 520	2 239	4 759
Richmond	2 402	2 370	4 772
Riversdal	5 611	5 165	10 776
Robertson	7 067	6 421	13 488
Simonstad	4 223	4 750	8 973
Somerset-Wes	8 403	8 856	17 259
Stellenbosch	15 401	14 635	30 036
Steytlerville	1 775	1 721	3 496
Strand	-	-	-
Sutherland	1 506	1403	2 909
Swellendam	6 754	6 256	13 010
Tulbagh	5 543	5 297	10 840
Uniondale	6 478	5 994	12 472
Vanrhynsdorp	8 690	7 810	16 500
Victoria-Wes	3 370	3 368	6 738
Vredenburg	3 217	2 930	6 147
Vredendal	-	-	-
Wellington	6 344	5 842	12 186
Williston	2 132	1 996	4 128
Willowmore	3 816	3 848	7 664
Worcester	18 739	17 852	36 591
Wynberg	<u>87 387</u>	<u>93 585</u>	<u>180 972</u>
Totaal	552 103	555 930	1 108 033
	=====	=====	=====

Bylae 4.3 : Bevolkingsgetalle in Wes-Kaapland uitgedruk in landdrostdistrikte, 1960. Asiërs : Manlik en Vroulik

<u>Landdrost Distrikte</u>	<u>1960 Asiërs Manlik</u>	<u>1960 Asiërs Vroulik</u>	<u>1960 Asiërs Totaal</u>
Aberdeen	2	0	2
Beaufort-Wes	17	9	26
Bellville	619	590	1 209
Bredasdorp	1	0	1
Britstown	0	0	0
Caledon	6	13	19
Calitzdorp	0	0	0
Calvinia	1	0	1
Carnavon	14	14	28
Ceres	0	0	0
Clanwilliam	0	0	0
Colesberg	1	0	1
De Aar	19	24	43
Frazerburg	0	0	0
George	6	4	10
Gordonia	2	1	3
Graaff-Reinet	14	14	28
Hankey	-	-	-
Hanover	6	12	18
Hay	0	0	0
Heidelberg	0	0	0
Hermanus	-	-	-
Hopefield	0	0	0
Hopetown	2	2	4
Humansdorp	2	1	3
Jansenville	4	0	4
Joubertina	-	-	-
Kaap	2 150	1 780	3 930
Kenhardt	1	0	1
Knysna	5	7	12
Ladismith	2	0	2
Lainsburg	7	6	13
Malmesbury	8	7	15
Middelburg	0	0	0

Montagu	0	0	0
Mosselbaai	5	3	8
Murraysburg	0	0	0
Namakwaland	0	1	1
Noupoort	-	-	-
Oudtshoorn	3	0	3
Paarl	27	17	44
Pearston	0	0	0
Philipstown	0	0	0
Piketberg	3	9	12
Prieska	0	0	0
Prins Albert	0	0	0
Richmond	0	0	0
Riversdal	0	0	0
Robertson	7	3	10
Simonstad	89	97	186
Somerset-Wes	39	32	71
Stellenbosch	53	43	96
Steytlerville	0	0	0
Strand	-	-	-
Sutherland	0	0	0
Swellendam	1	1	1
Tulbagh	0	0	0
Uniondale	0	0	0
Vanrhynsdorp	3	1	4
Victoria-Wes	10	3	13
Vredenburg	0	0	0
Vredendal	-	-	-
Wellington	12	8	20
Williston	0	0	0
Willowmore	0	0	0
Worcester	59	36	95
Wynberg	<u>2 016</u>	<u>1 625</u>	<u>3 641</u>
Totaal	<u>5 216</u> =====	<u>4 365</u> =====	<u>9 581</u> =====

Bylae 4.4 : Bevolkingsgetalle in Wes-Kaapland uitgedruk in landdrostdistrikte, 1960. Swartes : Manlik en Vroulik

<u>Landdros Distrikte</u>	<u>1960 Bantoes Manlik</u>	<u>1960 Bantoes Vroulik</u>	<u>1960 Bantoes Totaal</u>
Aberdeen	856	804	1 660
Beaufort-Wes	2 472	2 146	4 518
Bellville	5 052	809	5 861
Bredasdorp	568	89	657
Britstown	760	701	1 461
Caledon	4 316	933	5 249
Calitzdorp	181	67	248
Calvinia	386	152	538
Carnavon	221	145	366
Ceres	892	340	1 232
Clanwilliam	996	149	1 145
Colesberg	2 957	2 894	5 851
De Aar	3 068	2 995	6 063
Frazerburg	139	88	227
George	1 703	1 190	2 893
Gordonia	6 028	4 286	10 314
Graaff-Reinet	3 863	4 167	8 030
Hankey	-	-	-
Hanover	2 948	3 137	6 085
Hay	2 197	1 725	3 922
Heidelberg	513	227	740
Hermanus	-	-	-
Hopefield	653	37	690
Hopetown	640	494	1 134
Humansdorp	7 582	5 841	13 423
Jansenville	2 118	2 232	4 350
Joubertina	-	-	-
Kaap	8 060	4 951	13 011
Kenhardt	500	210	710
Knysna	1 963	1 250	3 213
Ladismith	473	186	659
Lainsburg	408	200	608
Malmesbury	2 995	565	3 560
Middelburg	5 402	5 414	10 816

Montagu	1 014	778	1 792
Mosselbaai	1 287	1 017	2 304
Murraysburg	564	436	1 000
Namakwaland	4 947	214	5 161
Noupoort	-	-	-
Oudtshoorn	1 693	1 286	2 979
Paarl	6 972	1 993	8 965
Pearston	1 074	1 162	2 236
Philipstown	1 350	1 279	2 629
Piketberg	1 383	305	1 688
Prieska	3 724	2 069	5 793
Prins Albert	337	88	425
Richmond	975	785	1 760
Riversdal	579	316	895
Robertson	1 167	540	1 707
Simonstad	2 188	1 524	3 712
Somerset-Wes	3 737	504	4 241
Stellenbosch	5 001	1 071	6 072
Steytlerville	663	605	1 269
Strand	-	-	-
Sutherland	131	43	174
Swellendam	1 052	590	1 642
Tulbagh	1 764	483	2 247
Uniondale	1 433	1 107	2 540
Vanrhynsdorp	2 195	483	2 678
Victoria-Wes	1 034	933	1 967
Vredenburg	2 044	197	2 241
Vredendal	-	-	-
Wellington	1 177	619	1 796
Williston	228	133	361
Willowmore	765	442	1 207
Worcester	6 908	4 850	11 758
Wynberg	<u>33 638</u>	<u>18 974</u>	<u>52 612</u>
Totaal	161 934 =====	93 251 =====	255 185 =====

Bylae 5.1 : Bevolkingsgetalle in Wes-Kaapland uitgedruk in landdrosdistrikte, 1951. Blankes : Manlik en Vroulik

<u>Landdros Distrikte</u>	<u>1951 Blankes Manlik</u>	<u>1951 Blankes Vroulik</u>	<u>1951 Blankes Totaal</u>
Aberdeen	1 092	1 135	2 227
Beaufort-Wes	3 272	3 323	6 595
Bellville	24 909	24 918	49 827
Bredasdorp	2 917	2 918	5 835
Britstown	742	781	1 523
Caledon	8 067	8 122	16 189
Calitzdorp	1 316	1 223	2 539
Calvinia	3 159	2 971	6 130
Carnavon	1 415	1 342	2 757
Ceres	2 100	2 108	4 208
Clanwilliam	3 269	3 093	6 362
Colesberg	940	930	1 870
De Aar	2 303	2 297	4 600
Frazerburg	880	859	1 739
George	7 536	7 871	15 407
Gordonia	9 128	8 813	17 941
Graaff-Reinette	3 107	3 469	6 578
Hankey	-	-	-
Hanover	1 466	1 509	2 975
Hay	1 395	1 362	2 757
Heidelberg	1 391	1 334	2 725
Hermanus	-	-	-
Hopefield	2 675	2 184	4 859
Hopetown	1 089	1 152	2 241
Humansdorp	4 135	3 816	7 951
Jansenville	1 498	1 458	2 956
Joubertina	-	-	-
Kaap	53 759	58 522	117 281
Kenhardt	1 754	1 618	3 372
Knysna	4 284	4 288	8 572
Ladismith	1 738	1 728	3 466
Lainsburg	1 255	1 165	2 420
Malmesbury	4 754	5 088	9 842
Middelburg	1 849	1 780	3 629

Montagu	2 125	2 108	4 233
Mosselbaai	4 080	4 064	8 144
Murraysburg	535	506	1 041
Namakwaland	4 729	3 771	8 500
Noupoort	-	-	-
Oudtshoorn	6 629	6 187	12 816
Paarl	7 721	8 621	16 342
Pearston	420	404	824
Philipstown	673	727	1 400
Piketberg	5 372	4 956	10 328
Prieska	1 678	1 683	3 361
Prins Albert	1 298	1 268	2 566
Richmond	766	760	1 526
Riversdal	4 228	4 186	8 414
Robertson	3 191	3 190	6 381
Simonstad	7 159	7 117	14 276
Somerset-Wes	5 643	6 214	11 857
Stellenbosch	7 502	6 917	14 419
Steytlerville	682	680	1 362
Strand	-	-	-
Sutherland	832	775	1 607
Swellendam	4 097	3 840	7 937
Tulbagh	1 734	1 686	3 420
Uniondale	2 509	2 438	4 947
Vanrhynsdorp	4 355	4 260	8 615
Victoria-Wes	1 514	1 547	3 061
Vredenburg	-	-	-
Vredendal	-	-	-
Wellington	2 253	2 605	4 858
Williston	915	856	1 771
Willowmore	1 318	1 337	2 655
Worcester	8 742	8 623	17 365
Wynberg	<u>43 592</u>	<u>47 465</u>	<u>91 057</u>
Totaal	<u>295 486</u> =====	<u>301 968</u> =====	<u>597 454</u> =====

Bylae 5.2 : Bevolkingsgetalle in Wes-Kaapland uitgedruk in landdrosdistrikte, 1951. Kleurlinge : Manlik en vroulik

<u>Landdros Distrikte</u>	<u>'51 Kleurling Manlik</u>	<u>'51 Kleurling Vroulik</u>	<u>'51 Kleurling Totaal</u>
Aberdeen	2 172	2 072	4 244
Beaufort-Wes	5 502	5 423	10 925
Bellville	29 527	29 865	59 392
Bredasdorp	3 854	3 541	7 395
Britstown	1 781	1 737	3 518
Caledon	10 628	9 672	20 300
Calitzdorp	1 896	1 802	3 698
Calvinia	6 313	5 807	12 120
Carnavon	2 917	2 809	5 726
Ceres	6 116	5 446	11 562
Clanwilliam	5 492	5 081	10 573
Colesberg	1 159	1 162	2 321
De Aar	2 212	2 217	4 429
Frazerburg	1 663	1 490	3 153
George	9 589	9 149	18 738
Gordonia	15 974	15 682	31 656
Graaff-Reinette	6 023	5 873	11 896
Hankey	-	-	-
Hanover	1 949	1 904	3 853
Hay	1 932	1 833	3 765
Heidelberg	2 323	2 195	4 518
Hermanus	-	-	-
Hopefield	4 258	3 637	7 895
Hopetown	2 377	2 303	4 680
Humansdorp	6 152	5 734	11 886
Jansenville	1 683	1 538	3 221
Joubertina	-	-	-
Kaap	49 910	57 455	107 365
Kenhardt	3 388	3 051	6 439
Knysna	5 949	5 673	11 622
Ladismith	2 897	2 698	5 595
Lainsburg	1 790	1 656	3 446
Malmesbury	10 645	9 973	20 618
Middelburg	1 813	1 893	3 706

Montagu	2 946	2 769	5 715
Mosselbaai	5 346	5 185	10 531
Murraysburg	319	297	616
Namakwaland	10 583	10 435	21 018
Noupoort	-	-	-
Oudtshoorn	11 179	11 297	22 476
Paarl	14 403	14 177	28 580
Pearston	1 078	1 061	2 139
Philipstown	1 306	1 149	2 455
Piketberg	7 137	6 546	13 683
Prieska	3 628	3 461	7 089
Prins Albert	286	295	581
Richmond	2 018	1 854	3 872
Riversdal	4 355	4 068	8 423
Robertson	6 102	5 621	11 723
Simonstad	3 496	4 144	7 640
Somerset-Wes	6 029	6 166	12 195
Stellenbosch	10 568	10 231	20 799
Steytlerville	1 409	1 352	2 761
Strand	-	-	-
Sutherland	1 356	1 170	2 526
Swellendam	5 140	4 700	9 840
Tulbagh	4 441	4 153	8 594
Uniondale	4 723	4 500	9 223
Vanrhynsdorp	6 340	5 806	12 146
Victoria-Wes	2 871	2 681	5 552
Vredenburg	-	-	-
Vredendal	-	-	-
Wellington	4 873	4 847	9 720
Williston	1 836	1 633	3 469
Willowmore	3 115	2 995	6 110
Worcester	15 057	14 016	29 073
Wynberg	<u>59 842</u>	<u>65 072</u>	<u>124 914</u>
Totaal	<u>411 866</u> =====	<u>412 052</u> =====	<u>823 918</u> =====

Bylae 5.3 : Bevolkingsgetalle in Wes-Kaapland uitgedruk in landdrosdistrikte, 1951. Asiërs : Manlik en Vroulik

<u>Landdros Distrikte</u>	<u>1951 Asiërs Manlik</u>	<u>1951 Asiërs Vroulik</u>	<u>1951 Asiërs Totaal</u>
Aberdeen	1		1
Beaufort-Wes	24	11	35
Bellville	626	500	1 126
Bredasdorp	7	13	20
Britstown	0	0	0
Caledon	8	3	11
Calitzdorp	0	0	0
Calvinia	0	0	0
Carnavon	3	3	6
Ceres	0	0	0
Clanwilliam	0	0	0
Colesberg	3	3	6
De Aar	10	21	31
Frazerburg	0	0	0
George	7	5	12
Gordonia	3	0	3
Graaff-Reinette	24	22	46
Hankey	-	-	-
Hanover	8	10	18
Hay	1	0	1
Heidelberg	2	1	3
Hermanus	-	-	-
Hopefield	0	0	0
Hopetown	1	3	4
Humansdorp	2	0	2
Jansenville	2	0	2
Joubertina	-	-	-
Kaap	2 547	1 673	4 220
Kenhardt	0	0	0
Knysna	6	7	13
Ladismith	1	2	3
Lainsburg	6	7	13
Malmesbury	13	11	24
Middelburg	7	3	10

Montagu	1	1	1
Mosselbaai	10	5	15
Murraysburg	1	0	1
Namakwaland	2	0	2
Noupoort	-	-	-
Oudtshoorn	14	9	23
Paarl	38	21	59
Pearston	0	0	0
Philipstown	0	0	0
Piketberg	10	10	20
Prieska	5	4	9
Prins Albert	4	0	4
Richmond	0	0	0
Riversdal	1	0	1
Robertson	6	1	7
Simonstad	77	66	143
Somerset-Wes	59	35	94
Stellenbosch	57	32	89
Steytlerville	0	0	0
Strand	-	-	-
Sutherland	0	0	0
Swellendam	3	1	4
Tulbagh	1	1	2
Uniondale	0	0	0
Vanrhynsdorp	0	0	0
Victoria-Wes	10	3	13
Vredenburg	-	-	-
Vredendal	-	-	-
Wellington	29	15	44
Williston	0	0	0
Willowmore	0	0	0
Worcester	48	43	94
Wynberg	<u>1 677</u>	<u>1 177</u>	<u>2 854</u>
Totaal	<u>5 365</u> =====	<u>3 724</u> =====	<u>9 089</u> =====

Bylae 5.4 : Bevolkingsgetalle in Wes-Kaapland uitgedruk in landdrosdistrikte, 1951. Swartes : Manlik en Vroulik

<u>Landdros Distrikte</u>	<u>1951 Bantoes Manlik</u>	<u>1951 Bantoes Vroulik</u>	<u>1951 Bantoes Totaal</u>
Aberdeen	810	744	1 554
Beaufort-Wes	1 689	1 345	3 034
Bellville	7 399	3 070	10 469
Bredasdorp	364	95	459
Britstown	755	599	1 354
Caledon	2 646	582	3 228
Calitzdorp	92	43	135
Calvinia	178	57	235
Carnavon	561	418	979
Ceres	819	406	1 225
Clanwilliam	855	237	1 092
Colesberg	2 006	2 827	5 833
De Aar	2 204	2 065	4 269
Frazerburg	137	89	226
George	1 120	726	1 846
Gordonia	4 470	3 509	7 979
Graaff-Reinet	3 571	3 846	7 417
Hankey	-	-	-
Hanover	2 281	2 548	4 829
Hay	3 310	2 563	5 873
Heilcdelberg	129	66	195
Hermanus	-	-	-
Hopefield	1 828	122	1 950
Hopetown	461	431	892
Humansdorp	4 890	4 235	9 125
Jansenville	1 739	1 715	3 454
Joubertina	-	-	-
Kaap	11 947	6 286	18 233
Kenhardt	801	594	1 395
Knysna	1 249	629	1 878
Ladismith	70	49	119
Lainsburg	180	80	260
Malmesbury	1 269	279	1 548
Middelburg	4 211	4 217	8 428

- 179 -

Montagu	643	416	1 059
Mosselbaai	629	320	949
Murraysburg	2 098	1 659	3 757
Namakwaland	2 647	468	3 115
Noupoort	-	-	-
Oudtshoorn	886	880	1 766
Paarl	4 256	1 904	6 160
Pearston	881	972	1 853
Philipstown	1 194	1 121	2 315
Piketberg	1 541	45	1 586
Prieska	2 229	1 504	3 733
Prins Albert	1 999	1 878	3 877
Richmond	905	649	1 554
Riversdal	304	138	442
Robertson	938	282	1 220
Simonstad	2 155	1 047	3 202
Somerset-Wes	4 066	632	4 693
Stellenbosch	5 086	1 049	6 135
Steytlerville	663	624	1 287
Strand	-	-	-
Sutherland	79	27	106
Swellendam	688	235	923
Tulbagh	921	254	1 175
Uniondale	890	790	1 680
Vanrhynsdorp	657	91	748
Victoria-Wes	849	732	1 581
Vredenburg	-	-	-
Vredendal	-	-	-
Wellington	1 084	301	1 385
Williston	95	101	196
Willowmore	414	323	737
Worcester	4 775	2 529	7 304
Wynberg	<u>19 255</u>	<u>9 115</u>	<u>28 370</u>
Totaal	127 868 =====	74 558 =====	202 426 =====

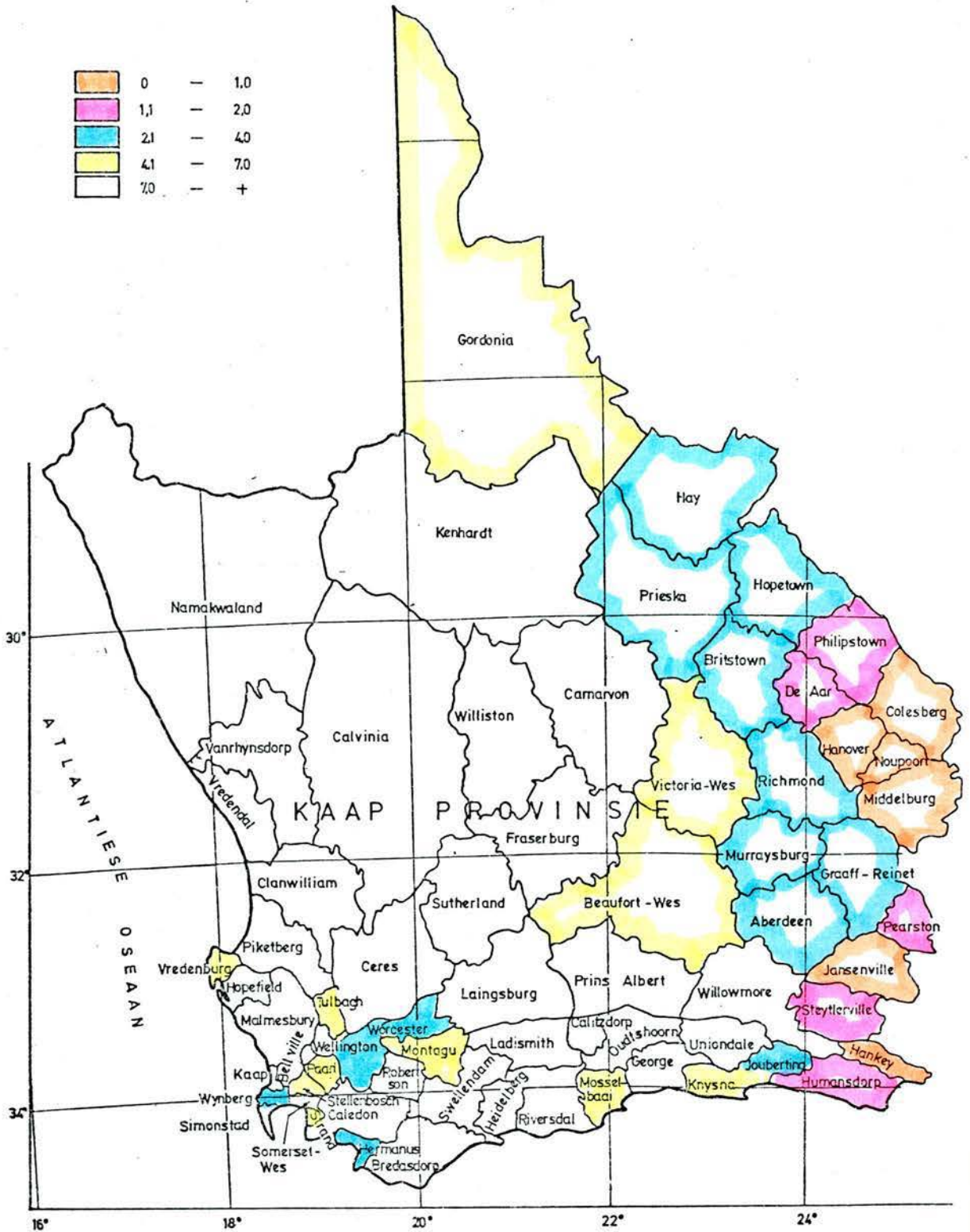
Bylae 6 : Persentasie Swartes en Kleurlinge van die populasie van elke onderskeie bevolkingsgroep in elke landdrostdistrik - 1970.

Distrikte	% Bantoes	% Kleurlinge
Aberdeen	0,0115	0,27
Beaufort-Wes	0,0248	0,80
Bellville	0,0212	7,85
Bredasdorp	0,0022	0,57
Britstown	0,0097	0,20
Caledon	0,0299	1,58
Calitzdorp	0,0005	0,23
Calvinia	0,0021	0,75
Carnavon	0,0024	0,41
Ceres	0,0124	1,15
Clanwilliam	0,0056	0,83
Colesberg	0,0562	0,20
De Aar	0,0416	0,41
Frazerburg	0,0010	0,20
George	0,0210	1,60
Gordonia	0,0692	2,76
Graaff-Reinet	0,0612	0,90
Hankey	0,0611	0,36
Hanover	0,0179	0,10
Hay	0,0213	0,34
Heidelberg	0,0030	0,35
Hermanus	0,0072	0,32
Hopefield	0,0015	0,22
Hopetown	0,0117	0,33
Humansdorp	0,0617	0,62
Jansenville	0,1081	0,23
Joubertina	0,0170	0,37
Kaap	0,0403	5,24
Kenhardt	0,0022	0,44
Knysna	0,0276	0,91
Ladismith	0,0041	0,41
Lainsburg	0,0025	0,23
Malmesbury	0,0195	1,83
Middelburg	0,0639	0,38

Montagu	0,0135	0,49
Mosselbaai	0,0218	0,96
Murraysburg8	0,0079	0,19
Namakwaland	0,0316	1,94
Noupoort	0,0286	0,12
Oudtshoorn	0,0200	1,64
Paarl	0,0644	2,59
Pearston	0,0156	0,14
Philipstown	0,0188	0,22
Piketberg	0,0068	0,98
Prieska	0,0287	0,60
Prins Albert	0,0046	0,33
Richmond	0,0113	0,22
Riversdal	0,0051	0,69
Robertson	0,0150	0,84
Simonstad	0,0044	0,51
Somerset-Wes	0,0227	0,75
Stellenbosch	0,0523	2,11
Steytlerville	0,0116	0,16
Strand	0,0119	0,63
Sutherland	0,0015	0,15
Swellendam	0,0121	0,81
Tulbagh	0,0185	0,68
Uniondale	0,0050	0,37
Vanrhynsdorp	0,0016	0,41
Victoria-Wes	0,0108	0,37
Vredenburg	0,0152	0,56
Vredendal	0,0054	0,65
Wellington	0,0118	0,85
Williston	0,0023	0,22
Willowmore	0,0072	0,38
Worcester	0,0936	2,45
Wynberg	0,6433	15,93
<hr/>		
Totaal	2,0714	73,62
=====		

KAART

AANTAL KLEURLINGE PER SWART INWONER IN WES - KAAPLAND (1970)

BRON : DEPT VAN STATISTIEK RSA BEVOLKINGSSENSUS 1970
 VERSLAG 02-05-06

Bylae 9

OUDERDOMSPREIDING VAN SWARTMENSE IN WES-KAAPLAND (1970) STEDELIK EN PLATTELAND,
 UITGEDRUK IN OUDERDOMSKATEGORIEË TEENOOR EKONOMIESE STREKE (VERSLAG 02-05-08)
 SLEUTEL: S = STEDELIK; P = PLATTELAND

Ekono- miese Streek	Totaal	-1	1-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-64	65-74	75+
01 S	108 827	1 934	8 376	9 686	8 860	7 975	7 922	10 352	9 981	10 524	10 834	8 250	5 612	4 939	1 333	449
P	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
02 S	4 804	3	12	10	7	160	1 040	1 133	987	641	372	222	128	76	8	5
P	303	-	11	7	3	13	32	68	43	31	29	27	20	12	7	-
03 S	629	-	3	1	4	32	84	134	131	93	61	45	22	13	5	1
P	1 070	8	26	40	28	37	160	250	113	125	95	65	49	47	17	10
04 S	2 421	24	83	81	65	90	252	358	434	360	243	172	140	92	17	10
P	4 215	20	84	97	63	288	722	676	600	514	524	304	203	165	42	12
05 S	25 445	731	2 233	2 361	1 977	1 691	2 442	2 675	2 684	2 636	2 060	1 628	1 050	866	305	106
P	23 119	354	1 263	1 286	1 019	1 804	3 006	3 005	2 847	2 410	2 044	1 689	1 164	910	253	65
06 S	1 689	33	91	90	67	102	166	224	235	222	148	121	85	71	25	9
P	7 491	82	398	408	277	480	1 156	1 100	917	775	577	477	358	344	97	45
07 S	2 278	51	289	353	325	242	191	139	133	86	122	80	85	92	60	30
P	1 504	60	177	191	140	108	143	106	130	113	94	71	52	64	41	14
08 S	6 729	256	879	940	697	534	605	535	532	492	360	301	243	261	96	43
P	4 085	107	531	520	385	325	382	347	334	260	241	229	139	165	86	34
09 S6	5 780	149	785	970	857	603	430	398	317	271	213	164	155	206	187	75
P	17 362	486	2 407	2 651	2 183	1 702	1 727	1 331	1 041	868	663	594	487	617	436	169

Ekono- miese Streek		Totaal	-1	1-4	4-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-64	65-74	75+
11	S	4 512	132	573	703	567	441	353	285	283	256	185	187	165	222	112	48
	P	3 539	100	308	343	237	233	291	363	360	299	289	237	174	211	70	24
12	S	5 988	225	817	1 071	1 009	630	398	316	261	248	199	165	119	225	196	109
	P	3 758	154	669	656	471	366	240	220	188	160	151	116	108	137	95	27
13 Ge- deel- te	S	22 394	977	2 823	3 374	3 209	2 409	1 906	1 445	1 231	1 026	813	718	652	908	580	323
	P	17 966	866	2 930	3 132	2 324	1 753	1 282	1 085	925	774	650	554	537	643	374	137
14	S	8 051	302	1 042	1 257	1 094	897	659	512	417	341	296	297	258	342	197	86
	P	2 718	114	418	411	257	251	236	200	195	171	120	91	100	105	43	6
15	S	4 190	124	416	567	446	512	484	367	276	295	180	154	105	166	80	18
	P	3 837	132	522	458	309	333	418	374	345	248	195	153	119	146	64	21
16 Ge- deel- te	S	955	20	95	110	93	93	101	77	88	64	63	42	38	35	23	13
	P	852	41	132	161	84	70	51	53	56	39	36	37	28	37	15	12
17 Ge- deel- te	S	6 468	274	1 018	990	799	566	479	458	401	390	314	245	170	202	104	58
	P	4 151	116	376	432	393	340	371	322	380	414	359	217	157	160	68	64

TOTAAL IN WES-KAAPLAND

Totaal	307 130	7 875	29 787	33 357	28 249	25 080	29 529	28 908	26 919	25 146	22 431	17 652	12 722	12 434	5 036	2 005
S	211 160	5 235	19 535	22 564	20 076	16 977	19 312	19 408	18 445	17 945	16 463	12 791	9 027	8 671	3 328	1 383
P	95 970	2 640	10 252	10 793	8 173	8 103	10 217	9 500	8 474	7 201	5 968	4 861	3 695	3 763	1 708	622

105

Bylae 10 : Ekonomies nie-aktiewe Swartes en Kleurlinge in Wes-Kaapland uitgedruk in landdrostrikte (1960 en 1970)

		<u>1960</u>		<u>1970</u>	
		<u>Kleurlinge</u>	<u>Bantoes</u>	<u>Kleurlinge</u>	<u>Bantoes</u>
Aberdeen	M	1 439	431	1 710	510
	V	2 035	618	2 132	672
	T	3 474	1 049	3 842	1 182
Beaufort-Wes	M	3 567	1 058	4 633	863
	V	5 484	1 762	6 554	1 203
	T	9 051	2 820	11 187	2 066
Bellville	M	26 644	328	41 706	195
	V	40 513	498	60 548	306
	T	67 157	826	102 254	501
Bredasdorp	M	2 471	35	3 268	7
	V	3 693	78	4 853	22
	T	6 164	113	8 121	29
Britstown	M	1 035	360	1 165	461
	V	1 364	522	1 165	347
	T	2 399	882	2 724	808
Caledon	M	6 785	427	8 898	93
	V	9 788	744	12 192	173
	T	16 573	1 171	21 090	266
Calitzdorp	M	1 150	33	1 283	16
	V	1 843	63	1 969	38
	T	2 993	96	3 252	54
Calvinia	M	3 380	71	4 215	45
	V	5 365	120	6 436	63
	T	8 745	191	10 651	108
Carnavon	M	1 794	82	2 343	83
	V	2 506	115	3 329	132
	T	4 300	197	5 672	215
Ceres	M	4 199	155	6 758	156
	V	6 590	276	8 907	211
	T	10 789	431	15 665	367

Clanwilliam	M	3 624	62	4 989	27
	V	5 512	113	6 981	40
	T	9 136	175	11 970	67
Colesberg	M	1 004	1 599	1 138	2 408
	V	1 524	2 234	1 759	2 882
	T	2 528	3 833	2 897	5 290
De Aar	M	1 414	1 385	2 273	1 621
	V	2 004	2 280	3 300	2 274
	T	3 418	3 665	5 573	3 895
Frazerburg	M	976	35	1 110	23
	V	1 469	65	1 555	28
	T	2 445	100	2 665	51
George	M	5 598	559	8 852	731
	V	8 380	912	12 520	978
	T	13 978	1 471	21 372	1 709
Gordonia	M	12 199	2 032	16 309	3 454
	V	18 964	3 726	24 156	3 454
	T	31 163	5 758	40 465	5 803
Graaff-Reinet	M	4 022	2 128	5 482	2 566
	V	5 764	3 144	7 655	3 319
	T	9 786	5 272	13 137	5 885
Hankey	M			2 272	2 963
	V			2 940	3 678
	T			5 212	6 641
Hanover	M	1 056	1 606	590	786
	V	1 505	2 402	836	1 086
	T	2 561	4 008	1 426	1 872
Hay	M	1 604	888	2 048	787
	V	2 601	1 401	2 856	1 089
	T	4 205	2 289	4 904	1 876
Heidelberg	M	1 550	100	2 044	100
	V	2 420	196	3 175	152
	T	3 970	296	5 219	252

Hermanus	M			1 702	94
	V			2 611	150
	T			4 313	244
Hopefield	M	1 020	10	1 299	5
	V	1 638	14	1 972	4
	T	2 658	24	3 271	9
Hopetown	M	1 388	270	1 855	394
	V	2 062	382	2 723	563
	T	3 450	652	4 578	957
Humansdorp	M	3 860	3 041	3 603	2 366
	V	5 797	4 909	5 167	3 204
	T	9 657	7 950	8 770	5 570
Jansenville	M	1 113	1 159	1 441	1 443
	V	1 684	1 775	2 023	2 015
	T	2 797	2 934	3 464	3 458
Joubertina	M			2 050	509
	V			3 112	763
	T			5 162	1 272
Kaap	M	26 176	1 386	23 690	367
	V	42 137	2 512	36 057	375
	T	68 313	3 898	59 747	742
Kenhardt	M	2 206	130	2 551	47
	V	3 138	174	3 776	60
	T	5 344	304	6 327	107
Knysna	M	4 028	616	5 094	834
	V	6 028	1 033	7 525	1 378
	T	10 056	1 649	12 619	2 212
Ladismith	M	2 093	95	2 573	147
	V	3 209	164	3 491	246
	T	5 302	259	6 064	393
Lainsburg	M	1 058	97	1 300	60
	V	1 728	188	1 963	122
	T	2 786	285	3 263	182

Malmesbury	M	7 393	300	10 697	143
	V	11 082	491	14 735	184
	T	18 475	791	25 432	327
Middelburg	M	1 684	2 693	2 291	2 584
	V	2 460	4 341	3 183	3 424
	T	4 144	7 034	5 474	6 008
Montagu	M	2 073	348	2 751	475
	V	3 292	712	3 972	565
	T	5 365	1 060	6 723	1 040
Mosselbaai	M	3 758	416	5 472	754
	V	5 775	878	7 922	1 048
	T	9 533	1 294	13 394	1 802
Murraysburg	M	950	222	1 155	288
	V	1 418	317	1 673	397
	T	2 368	539	2 828	685
Namakwaland	M	7 095	90	10 996	24
	V	11 684	193	16 826	34
	T	18 779	283	27 822	58
Noupoort	M			714	1 162
	V			1 091	1 714
	T			1 805	2 876
Oudtshoorn	M	7 387	622	9 244	724
	V	11 411	981	13 920	963
	T	18 798	1 603	23 164	1 687
Paarl	M	9 144	992	15 653	1 511
	V	14 403	1 716	19 435	1 712
	T	23 547	2 708	35 088	3 223
Pearston	M	758	627	908	723
	V	1 132	945	1 229	932
	T	1 890	1 572	2 137	1 655
Philipstown	M	1 159	689	1 239	773
	V	1 670	966	1 815	1 015
	T	2 829	1 655	3 054	1 788

Piketberg	M	4 354	151	5 647	94
	V	6 727	270	8 444	161
	T	11 081	421	14 091	255
Prieska	M	2 455	851	3 517	768
	V	3 707	1 810	5 037	1 128
	T	6 162	2 661	8 554	1 896
Prins Albert	M	1 163	46	1 963	58
	V	1 919	81	2 856	51
	T	3 082	127	4 819	109
Richmond	M	1 262	454	1 382	491
	V	1 781	611	1 773	612
	T	3 043	1 065	3 155	1 103
Riversdal	M	2 745	147	3 938	216
	V	4 224	274	5 657	349
	T	6 969	421	9 595	565
Robertson	M	3 064	225	4 636	572
	V	5 188	485	6 947	531
	T	8 252	710	11 583	1 103
Simonstad	M	2 042	560	2 528	18
	V	3 169	1 025	3 942	16
	T	5 211	1 585	6 470	34
Somerset-Wes	M	4 140	195	3 902	161
	V	6 297	362	5 765	254
	T	10 437	557	9 667	415
Stellenbosch	M	7 269	503	10 718	625
	V	10 848	1 877	15 434	811
	T	18 117	1 380	26 152	1 436
Steytlerville	M	940	316	1 076	539
	V	1 478	480	1 394	726
	T	2 418	796	2 470	1 265
Strand	M			3 215	44
	V			4 892	84
	T			8 107	128

Sutherland	M	705	24	857	56
	V	1 173	41	1 304	78
	T	1 878	65	2 161	134
Swellendam	M	3 261	290	4 509	349
	V	5 117	787	6 800	426
	T	8 378	787	11 309	775
Tulbagh	M	2 817	229	3 712	569
	V	4 487	411	5 742	88
	T	7 304	640	9 454	657
Uniondale	M	3 426	571	2 260	181
	V	5 207	934	3 130	225
	T	8 633	1 505	5 390	406
Vanrhynsdorp	M	4 222	214	2 349	9
	V	6 535	371	3 707	11
	T	10 757	585	6 056	20
Victoria-Wes	M	1 791	477	2 113	402
	V	2 557	741	3 004	602
	T	4 348	1 218	5 117	1 004
Vredenburg	M	1 289	90	2 862	61
	V	2 259	157	4 565	110
	T	3 548	247	7 427	171
Vredendal	M			3 373	41
	V			5 290	47
	T			8 663	88
Wellington	M	2 863	261	4 576	645
	V	4 344	550	6 502	420
	T	7 207	811	11 078	1 065
Williston	M	1 038	70	1 186	8
	V	1 611	109	1 761	18
	T	2 649	179	2 947	26
Willowmore	M	2 141	268	2 404	296
	V	3 227	346	3 313	412
	T	5 368	614	5 717	708

Worcester	M	8 472	2 079	13 491	3 626
	V	13 176	3 667	18 069	3 635
	T	21 648	5 746	31 560	7 261
Wynberg	M	44 006	8 642	82 623	16 860
	V	67 105	14 700	122 114	23 560
	T	111 111	23 342	204 737	40 420

Bylae : 11 : Ekonomiese aktiewe Swartes in Wes-Kaapland, uitgedruk in landdrosdistrikte (1960 en 1970)

<u>Distrikte</u>	<u>1960 Sensus</u>	<u>1970 Sensus</u>
Aberdeen	571	483
Beaufort-Wes	1 555	1 399
Bellville	4 735	2 540
Bredasdorp	542	317
Britstown	557	596
Caledon	4 042	4 326
Calitzdorp	150	23
Calvinia	336	223
Carnavon	167	147
Ceres	781	1 504
Clanwilliam	962	778
Colesberg	1 804	2 832
De Aar	2 187	2 197
Frazerburg	123	114
George	1 391	1 460
Gordonia	4 254	4 377
Graaff-Reinet	2 372	2 790
Hankey		2 458
Hanover	1 876	687
Hay	1 562	1 297
Heidelberg	443	207
Hermanus		863
Hopefield	666	221
Hopetown	452	770
Humansdorp	5 266	3 664
Jansenville	1 231	12 836
Joubertina		1 312
Kaap	8 512	5 197
Kenhardt	394	234
Knysna	1 491	1 837
Ladismith	393	232
Lainsburg	319	200
Malmesbury	2 626	2 660
Middelburg	3 500	3 239

Montagu	662	988
Mosselbaai	923	1 454
Murraysburg	447	514
Namakwaland	4 857	4 740
Noupoort		1 143
Oudtshoorn	1 324	1 096
Paarl	5 744	5 826
Pearston	627	570
Philipstown	930	1 028
Piketberg	1 261	787
Prieska	3 035	2 312
Prins Albert	289	524
Richmond	664	560
Riversdal	452	218
Robertson	976	1 167
Simonstad	1 976	640
Somerset-Wes	3 626	3 068
Stellenbosch	4 607	6 482
Steytlerville	462	431
Strand		1 701
Sutherland	109	102
Swellendam	844	666
Tulbagh	1 275	1 787
Uniondale	978	371
Vanrhynsdorp	2 079	221
Victoria-Wes	747	602
Vredenburg		2 159
Vredendal		744
Wellington	912	676
Williston	181	334
Willowmore	577	339
Worcester	5 098	6 513
Wynberg	<u>27 202</u>	<u>52 484</u>
Totaal	128 124	166 276
	=====	=====
=	50,21%	= 52,32%

Bylae 12 : Kleurling en Swart werkloses in Wes-Kaapland
uitgedruk in landdrostdistrikte (1960 en 1970)

		<u>Kleurlinge</u>	<u>Bantoes</u>	<u>Kleurlinge</u>	<u>Bantoes</u>
Aberdeen	M	35	33	90	55
	V	39	7	119	52
	T	74	40	209	107
Beaufort-Wes	M	333	182	301	149
	V	246	61	300	199
	T	579	243	601	348
Bellville	M	3 302	283	3 185	196
	V	2 458	17	1 650	30
	T	5 760	300	4 835	226
Bredasdorp	M	121	2	138	1
	V	101	0	104	0
	T	222	2	242	1
Britstown	M	54	13	72	21
	V	19	9	106	63
	T	73	22	178	84
Caledon	M	252	31	281	3
	V	227	5	281	4
	T	479	36	712	7
Calitzdorp	M	35	2	83	2
	V	17	0	190	2
	T	52	2	273	4
Calvinia	M	187	11	166	2
	V	145	0	206	4
	T	332	11	372	6
Carnavon	M	89	1	228	5
	V	20	1	96	3
	T	109	2	324	8
Ceres	M	143	15	162	23
	V	76	5	303	23
	T	219	20	465	46

- 196 -

Clanwilliam	M	161	4	170	19
	V	151	4	213	1
	T	312	8	383	20
Colesberg	M	81	147	165	202
	V	26	67	71	307
	T	107	214	236	509
De Aar	M	184	169	327	156
	V	79	42	140	138
	T	263	211	467	294
Fraserburg	M	56	3	84	0
	V	15	1	80	1
	T	71	4	164	1
George	M	320	18	510	30
	V	233	13	402	23
	T	553	31	912	53
Gordonia	M	864	179	1 283	231
	V	548	123	1 219	208
	T	1 412	302	2 502	439
Graaff-Reinet	M	331	242	675	362
	V	252	194	525	462
	T	583	436	1 200	824
Hankey	M			143	118
	V			92	160
	T			235	278
Hanover	M	64	107	91	64
	V	39	94	44	126
	T	103	201	135	190
Hay	M	67	43	213	38
	V	58	28	219	63
	T	125	71	432	101
Heidelberg	M	52	1	80	2
	V	37	0	103	4
	T	89	1	183	6

Hermanus	M			101	12
	V			95	0
	T			196	12
Hopefield	M	35	0	39	13
	V	18	0	37	0
	T	53	0	76	13
Hopetown	M	135	13	244	42
	V	85	17	137	38
	T	220	30	381	80
Humansdorp	M	211	114	198	108
	V	135	93	191	132
	T	346	207	389	240
Jansenville	M	56	113	129	120
	V	85	72	84	180
	T	141	185	213	300
Joubertina	M			77	12
	V			99	13
	T			176	25
Kaap	M	4 101	336	2 324	723
	V	3 307	274	1 165	23
	T	7 408	610	3 489	746
Kenhardt	M	110	7	142	3
	V	102	5	120	2
	T	212	12	262	5
Knysna	M	179	37	328	72
	V	145	36	340	122
	T	324	73	668	194
Ladismith	M	89	6	149	3
	V	70	1	162	1
	T	159	7	311	4
Lainsburg	M	65	1	64	2
	V	26	3	76	8
	T	91	4	140	10

Malmesbury	M	453	137	529	8
	V	262	6	546	3
	T	715	143	1 075	11
Middelburg	M	171	202	280	212
	V	110	80	195	356
	T	281	282	475	568
Montagu	M	64	57	110	15
	V	102	13	125	29
	T	166	70	235	44
Mosselbaai	M	126	39	259	50
	V	109	48	358	43
	T	235	87	617	93
Murraysburg	M	42	11	66	20
	V	20	3	63	6
	T	62	14	129	26
Namakwaland	M	862	16	925	40
	V	288	5	709	1
	T	1 150	21	1 634	41
Noupoort	M			108	170
	V			56	204
	T			164	374
Oudtshoorn	M	443	28	602	78
	V	196	24	486	211
	T	639	52	1 088	289
Paarl	M	957	467	733	672
	V	628	46	677	164
	T	1 585	513	1 410	836
Pearston	M	48	10	81	53
	V	26	27	64	130
	T	74	37	145	183
Philipstown	M	41	23	102	32
	V	18	21	119	47
	T	59	44	221	79

Piketberg	M	165	6	202	6
	V	97	0	229	9
	T	262	6	431	15
Prieska	M	233	74	295	67
	V	87	23	241	132
	T	320	97	536	199
Prins Albert	M	110	8	130	72
	V	57	1	128	1
	T	167	9	258	73
Richmond	M	57	25	66	29
	V	25	6	80	48
	T	82	31	146	77
Riversdal	M	156	18	180	2
	V	60	4	177	4
	T	216	22	357	6
Robertson	M	117	14	154	17
	V	127	7	233	17
	T	244	21	387	34
Simonstad	M	142	71	170	7
	V	216	80	117	3
	T	358	151	287	10
Somerset-Wes	M	288	52	172	3
	V	91	6	144	9
	T	379	58	316	12
Stellenbosch	M	613	68	1 129	62
	V	273	17	530	46
	T	886	85	1 659	108
Steytlerville	M	46	10	98	38
	V	1	1	71	56
	T	47	11	169	94
Strand	M			228	6
	V			199	3
	T			427	9

- 200 -

Sutherland	M	42	0	50	5
	V	8	0	31	2
	T	50	0	81	7
Swellendam	M	135	8	191	413
	V	70	3	235	7
	T	205	11	426	420
Tulbagh	M	47	332	197	384
	V	29	0	179	11
	T	76	332	376	395
Uniondale	M	152	28	99	3
	V	62	29	157	2
	T	214	57	256	5
Vanrhynsdorp	M	238	12	172	17
	V	68	2	97	0
	T	306	14	269	17
Victoria-Wes	M	73	11	171	25
	V	21	2	159	30
	T	94	13	330	55
Vredenburg	M	53	23	143	4
	V	20	1	142	4
	T	73	24	285	8
Vredendal	M			117	1
	V			161	1
	T			278	2
Wellington	M	506	60	224	37
	V	92	13	203	38
	T	598	73	427	75
Williston	M	70	1	60	2
	V	8	0	76	1
	T	78	1	136	3
Willowmore	M	56	11	142	56
	V	21	5	161	16
	T	77	16	303	72

Worcester	M	661	854	637	280
	V	200	60	548	318
	T	861	914	1 185	598
Wynberg	M	4 511	1 124	5 379	2 056
	V	4 584	944	3 322	3 731
	T	9 095	2 068	8 701	5 787

Bylae 13OUDERDOMSKATEGORIEËBLANKES IN R S A

To- taal	-1	1-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-64	65-74	75+	
S	1 650 348	36 769	137 285	165 756	160 350	150 241	146 405	126 543	109 431	96 964	92 337	86 516	77 214	138 266	78 945	47 326
%	87,25	1,94	7,26	8,76	8,48	7,94	7,74	6,69	5,79	5,13	4,88	4,57	4,08	7,31	4,17	2,50
P	241 121	5 079	21 992	26 456	25 483	17 548	13 862	15 466	15 246	14 711	14 191	13 881	13 843	24 725	11 873	6 765
%	12,75	0,27	1,16	1,40	1,35	0,93	0,73	0,82	0,81	0,78	0,75	0,73	0,73	1,31	0,63	0,36
To- taal	1 891 469	41 848	159 277	192 212	185 833	167 789	160 267	142 009	124 677	111 675	106 528	100 397	91 057	162 991	90 818	54 091
%	100,00	2,21	8,42	10,16	9,82	8,87	8,47	7,51	6,59	5,90	5,63	5,31	4,81	8,62	4,80	2,86

KLEURLINGE IN R S A

S	787 545	25 404	97 224	116 714	103 433	86 641	71 671	54 371	48 396	42 488	34 095	26 297	21 043	32 848	18 071	8 849
%	75,5	2,44	9,32	11,19	9,92	8,31	6,87	5,21	4,64	4,07	3,27	2,52	2,02	3,15	1,73	0,85
P	255 544	10 074	41 454	46 217	34 732	24 425	19 856	15 532	13 107	11 729	9 205	7 277	6 073	8 528	4 989	2 346
%	24,50	0,97	3,97	4,43	3,33	2,34	1,90	1,49	1,26	1,12	0,88	0,70	0,58	0,08	0,48	0,22
To- taal	1 043 089	35 478	138 678	162 931	138 165	111 066	91 527	69 903	61 503	54 217	43 300	33 574	27 116	41 376	23 060	11 195
%	100,00	3,40	13,29	15,62	13,25	10,65	8,77	6,70	5,90	5,20	4,15	3,22	2,60	3,97	2,21	1,07

SWARTES IN R S A

To- taal	-1	1-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-64	65-74	75+	
S	2 199 935	68 529	224 511	276 003	257 602	223 687	219 788	194 501	166 491	144 167	114 319	87 099	70 493	79 658	42 408	20 679
%	28,21	0,83	3,01	3,54	3,30	2,87	2,82	2,49	2,14	1,85	1,47	1,12	0,90	1,02	0,54	0,27
P	5 597 463	191 987	715 357	849 454	749 627	587 912	438 119	363 142	320 114	272 461	240 922	193 776	176 338	245 331	162 441	90 482
%	71,79	2,46	9,17	10,89	9,61	7,54	5,62	4,66	4,11	3,49	3,09	2,49	2,26	3,15	2,08	1,16
To- taal	7 797 398	260 516	949 868	1 125 457	1 007 229	811 599	657 907	557 643	486 605	416 628	355 241	280 875	246 831	324 989	204 849	111 161
%	100,00	3,34	12,18	14,43	12,92	10,41	8,44	7,15	6,24	5,34	4,56	3,60	3,17	4,17	2,63	1,43

SWARTES IN WES-KAAPLAND

S	211 160	5 235	19 535	22 564	20 076	16 977	19 312	19 408	18 445	17 945	16 463	12 791	9 027	8 671	3 328	1 383
%	68,75	1,70	6,36	7,35	6,54	5,53	6,29	6,32	6,01	5,84	5,36	4,16	2,94	2,82	1,08	0,45
P	95 970	2 640	10 252	10 793	8 173	8 103	10 217	9 500	8 474	7 201	5 968	4 861	3 695	3 763	1 708	622
%	31,25	0,86	3,34	3,51	2,66	2,64	3,33	3,09	2,76	2,34	1,94	1,58	1,20	1,23	0,56	0,20
To- taal	307 130	7 875	29 787	33 357	28 249	25 080	29 529	28 908	26 919	25 146	22 431	17 652	12 722	12 434	5 036	2 005
%	100,00	2,56	9,70	10,86	9,20	8,17	9,61	9,41	8,76	8,19	7,30	5,75	4,14	4,05	1,64	0,65

Bylae 14 : Beroepsverspreiding : Kleurlinge, Blankes en Swartes in Wes-Kaapland (1970)

Beroepskategorieë	% Kleurlingwerkers	% Blanke Werkers	% Swartwerkers
Professioneel	1,20	6,07	0,45
Administratief	0,05	2,07	-
Klerklike Werker	1,64	10,19	0,46
Verkoopswerker	1,04	4,38	0,71
Dienswerker	6,70	3,20	8,74
Plaas- en Bosbou- werker	7,13	3,77	11,39
Produksie- en Vervoerwerker	14,71	7,81	29,48
Nie-klassifiseer- baar	2,61	1,46	4,45
Nie-ekonomies bedrywig	64,91	61,04	44,32

Bylae 15

GETALLE VAN SWARTMENSE IN WES-KAAP, MANLIK EN VROULIK, UITGEDRUK IN BEROEPS-KATEGORIEE (1970) TEENOR DISTRIK EN EKONOMIESE STREKE BINNE DIE WES-KAAP-LYN (VERSLAG 02-05-06)

Distrik en Ekonomiese Streek		Totaal	H O O F B E R O E P S G R O E P E								
			Profes- sioneel	Adminis- tratief	Klerklike werker	Verkoops- werker	Diens- werker	Plaas- en bosbou- werker	Produksie- en vervoer- werker	Nie-klassi- fiseerbaar	Nie-ekonomies bedrywig
Bellville	M	2 625	10	0	7	31	203	1 053	1 029	97	159
	V	642	1	0	0	4	291	11	2	27	306
Kaap	M	4 451	57	0	10	34	831	562	1 890	700	367
	V	1 734	16	0	0	3	1 316	0	4	20	375
Simonstad	M	442	0	0	0	2	147	109	161	5	18
	V	242	1	0	1	0	219	2	0	3	16
Wynberg	M	64 251	178	5	732	1 104	2 831	1 828	38 736	1 977	16 860
	V	34 440	427	1	37	108	6 450	17	228	3 612	23 560
Totaal Ekono- miese Streek 01	M	71 769	245	5	749	1 171	4 012	3 552	41 816	2 779	17 440
	V	37 058	445	1	38	115	8 276	30	234	3 662	24 257
Namakwaland	M	4 808	12	0	47	11	292	142	4 242	38	24
	V	41	0	0	0	0	3	1	2	1	34
Vanrhynsdorp	M	247	1	0	0	1	6	46	181	3	9
	V	11	0	0	0	0	0	0	0	0	11
Totaal Ekono- miese Streek 02	M	5 055	13	0	47	12	298	188	4 423	41	33
	V	52	0	0	0	0	3	1	2	1	45
Clanwilliam	M	819	1	0	4	0	36	286	446	19	27
	V	46	0	0	0	0	3	1	1	1	40
Vredendal	M	775	0	0	2	1	15	372	340	4	41
	V	59	0	0	0	0	4	5	2	1	47
Totaal Ekono- miese Streek 03	M	1 594	1	0	6	1	51	658	786	23	68
	V	105	0	0	0	0	7	6	3	2	87

Distrik en Ekonomiese Streek		Totaal	Profes- sioneel	Adminis- tratief	Klerklike werker	Verkoops- werker	Diens werker	Plaas- en bosbou- werker	Produksie- en vervoer- werker	Nie-klassi- fiseerbaar	Nie-ekonomies bedrywig
Hopefield	M	235	0	0	3	1	25	33	168	0	5
	V	8	0	0	0	0	4	0	0	0	4
Malmesbury	M	2 765	7	0	4	6	26	1 615	956	8	143
	V	233	1	0	1	0	30	15	1	1	184
Piketberg	M	871	2	0	3	1	33	318	418	2	94
	V	186	0	0	0	0	10	0	6	9	161
Vredenburg	M	2 200	2	0	18	4	85	993	1 034	3	61
	V	138	0	0	0	0	9	2	14	3	110
Totaal Ekono- miese Streek 04	M	6 071	11	0	28	12	169	2 959	2 576	13	303
	V	565	1	0	1	0	53	17	21	13	459
Ceres	M	1 643	1	0	4	12	41	613	797	19	156
	V	274	1	0	0	0	14	21	4	23	211
Montagu	M	1 138	2	0	1	11	22	99	517	11	475
	V	934	5	0	0	1	22	9	303	29	565
Paarl	M	7 464	15	0	33	65	184	1 469	3 529	658	1 511
	V	2 421	9	0	1	3	146	85	298	167	1 712
Robertson	M	1 664	0	0	3	12	27	592	446	12	572
	V	640	0	0	0	0	54	25	13	17	531
Somerset-Wes	M	3 093	0	0	5	15	85	668	2 156	3	161
	V	402	2	0	0	0	107	22	8	9	254
Stellenbosch	M	6 835	12	0	58	47	252	1 390	4 402	49	625
	V	1 191	13	0	0	1	202	43	21	45	866
Strand	M	1 703	3	0	9	31	114	40	1 457	5	44
	V	135	0	0	0	0	44	0	4	3	84
Tulbagh	M	2 690	22	1	17	3	43	531	1 497	27	569
	V	149	0	0	0	0	13	22	16	10	88
Wellington	M	1 299	2	0	2	11	28	296	290	25	645
	V	517	1	0	0	0	25	7	26	38	420
Worcester	M	8 943	26	0	57	92	169	2 365	2 494	114	3 626
	V	5 429	38	0	3	8	416	703	364	262	3 635
Totaal Ekono- miese Streek 05	M	36 472	63	1	189	299	965	8 063	17 585	923	8 384
	V	12 092	69	0	4	13	1 043	937	1 057	603	8 366

206

Distrik en Ekonomiese Streek		Totaal	Profes- sioneel	Adminis- tratief	Klerklike werker	Verkoops- werker	Diens werker	Plaas- en bosbou- werker	Produksie- en vervoer- werker	Nie-klassi- fiseerbaar	Nie-ekonomies bedrywig
Bredasdorp	M	321	0	0	0	0	0	75	238	1	7
	V	26	0	0	0	0	4	0	0	0	22
Caledon	M	4 366	2	0	7	4	34	3 311	913	2	93
	V	233	0	0	0	0	30	24	2	4	173
Heidelberg	M	280	0	0	0	0	5	143	31	1	100
	V	185	1	0	0	0	24	4	0	4	152
Hermanus	M	858	3	0	5	11	157	187	390	11	94
	V	261	1	0	0	0	109	1	0	0	150
Riversdal	M	513	1	0	0	0	4	206	153	2	147
	V	276	0	0	0	0	33	26	0	1	216
Swellendam	M	1 347	2	0	21	10	40	431	481	13	349
	V	514	5	0	0	0	47	26	33	7	426
Totaal Ekono- miese Streek 06	M	7 685	8	0	33	25	240	4 353	2 206	30	790
	V	1 495	7	0	0	0	247	81	5	16	1 139
Calitzdorp	M	40	0	0	0	0	0	16	7	1	16
	V	41	0	0	0	0	1	0	0	2	38
Ladismith	M	338	0	0	0	1	3	134	50	3	147
	V	291	0	0	0	0	24	20	0	1	246
Oudtshoorn	M	1 751	9	0	12	6	49	108	768	75	724
	V	1 321	5	0	0	0	116	10	10	217	963
Totaal Ekono- miese Streek 07	M	2 129	9	0	12	7	52	258	825	79	887
	V	1 653	5	0	0	0	141	30	10	220	1 247
George	M	1 962	11	0	9	6	124	518	547	16	731
	V	1 260	4	0	0	1	172	40	50	15	978
Knysna	M	2 358	8	0	4	22	179	529	725	57	834
	V	1 885	4	0	1	1	350	46	6	99	1 378
Mosselbaai	M	1 937	8	0	11	5	95	92	941	31	754
	V	1 412	9	0	0	0	158	13	141	43	1 048
Totaal Ekono- miese Streek 08	M	6 257	27	0	24	33	398	1 139	2 213	104	2 319
	V	4 557	17	0	1	2	680	99	197	157	3 404

Distrik en Ekonomiese Streek		Totaal	Profes- sioneel	Adminis- tratief	Klerklike werker	Verkoops- werker	Diens werker	Plaas- en bosbou- werker	Produksie- en vervoer werker	Nie-klassi- fiseerbaar	Nie-ekonomies bedrywig
Hankey	M	5 400	10	0	3	15	53	1 313	933	110	2 963
	V	4 877	17	0	1	2	345	649	27	158	3 678
Humansdorp	M	5 184	18	0	13	54	164	876	1 607	86	2 366
	V	4 290	21	0	1	2	788	140	8	126	3 204
Joubertina	M	1 591	0	0	2	6	10	662	389	13	509
	V	1 018	0	0	0	0	159	75	0	13	763
Uniondale	M	492	0	0	2	1	4	150	151	3	181
	V	290	0	0	0	0	34	27	2	2	225
Totaal Ekono- miese Streek 09	M	12 667	28	0	20	76	231	3 001	3 080	212	6 019
	V	10 475	38	0	2	4	1 326	891	45	299	7 870
Beaufort-Wes	M	2 047	21	0	12	44	113	94	808	92	863
	V	1 766	10	0	0	0	417	0	3	133	1 203
Calvinia	M	252	0	0	1	2	4	41	158	1	45
	V	85	0	0	0	0	15	3	0	4	63
Carnavon	M	211	0	0	0	0	3	94	29	2	83
	V	159	0	0	0	0	21	3	0	3	132
Fraserburg	M	130	0	0	0	0	0	69	38	0	23
	V	36	0	0	0	0	5	2	0	1	28
Lainsburg	M	249	0	0	1	0	7	64	115	2	60
	V	143	0	0	0	0	10	3	0	8	122
Prins Albert	M	640	1	0	0	13	31	57	474	6	58
	V	66	0	0	0	0	12	2	0	1	51
Sutherland	M	149	0	0	0	1	2	25	61	4	56
	V	94	0	0	0	0	13	1	0	2	78
Victoria-Wes	M	820	5	0	2	16	30	172	171	22	402
	V	841	4	0	0	0	180	23	3	29	602
Williston	M	340	0	0	2	1	4	23	299	3	8
	V	23	0	0	0	0	4	0	0	1	18
Totaal Ekono- miese Streek 11	M	4 838	27	0	18	77	194	639	2 153	132	1 598
	V	3 213	14	0	0	0	677	37	6	182	2 297

Distrik en Ekonomiese Streek		Totaal	Profes- sioneel	Adminis- tratief	Klerklike werker	Verkoops- werker	Diens werker	Plaas- en bosbou- werker	Produksie- en vervoer werker	Nie-klassi- fiseerbaar	Nie-ekonomies bedrywig
Aberdeen	M	850	4	0	2	4	14	200	68	48	510
	V	922	3	0	0	1	186	9	1	50	672
Jansenville	M	2 388	10	0	6	12	32	458	311	116	1 443
	V	2 677	12	0	0	2	437	31	0	180	2 015
Steytlerville	M	881	4	0	9	13	16	169	93	38	539
	V	909	5	0	0	0	108	14	0	56	726
Willowmore	M	558	2	0	1	4	8	166	64	17	296
	V	561	2	0	0	0	113	15	0	19	412
Totaal Ekono- miese Streek 12	M	4 677	20	0	18	33	70	993	536	219	2 788
	V	5 069	22	0	0	3	844	69	1	305	3 825
Colesberg	M	4 562	9	0	20	27	118	873	933	174	2 408
	V	4 069	21	0	1	0	669	186	8	302	2 882
Graaff-Reinet	M	4 638	28	0	22	46	111	600	920	345	2 566
	V	4 761	28	0	3	7	864	65	14	461	3 319
Hanover	M	1 269	6	0	2	8	35	275	115	42	786
	V	1 480	6	0	0	0	270	29	0	89	1 086
Middelburg	M	4 847	13	0	11	8	73	956	1 039	163	2 584
	V	4 968	29	0	4	3	918	226	10	354	3 424
Murraysburg	M	639	1	0	0	3	15	153	172	7	288
	V	586	2	0	0	0	171	8	2	6	397
Noupoort	M	2 039	12	0	8	11	22	213	475	136	1 162
	V	2 354	8	0	0	2	385	38	3	204	1 714
Pearston	M	1 121	6	0	1	3	10	280	44	54	723
	V	1 287	6	0	0	0	187	32	0	130	932
Richmond	M	859	5	0	0	5	6	200	123	29	491
	V	881	3	0	0	0	196	21	2	47	612
Totaal van ge- deelte. Ekono- miese Streek 13	M	19 974	80	0	64	111	390	3 550	3 821	950	11 008
	V	20 386	103	0	8	12	3 660	605	39	1 593	14 366

Distrik en Ekonomiese Streek		Totaal	Profes- sioneel	Adminis- tratief	Klerklike werker	Verkoops- werker	Diens werker	Plaas- en bosbou- werker	Produksie- en vervoer werker	Nie-klassi- fiseerbaar	Nie-ekonomies bedrywig
Britstown	M	799	2	0	3	9	6	119		20	347
	V	689	4	0	0	0	141	20	293	63	461
De Aar	M	3 116	18	0	35	58	133	152	0	130	1 621
	V	3 270	15	0	0	7	2	8	969	138	2 274
Philipstown	M	1 424	6	0	0	1	17	245	6	21	773
	V	1 471	6	0	0	0	373	30	361	47	1 015
Totaal Ekono- miese Streek 14	M	5 339	26	0	38	68	156	516	1 623	171	2 741
	V	5 430	25	0	0	7	1 336	58	6	248	3 750
Hay	M	1 862	6	0	13	13	23	383	604	33	787
	V	1 412	5	0	0	0	199	56	0	63	1 089
Kenhardt	M	241	1	0	0	0	3	92	97	1	47
	V	105	1	0	0	0	7	37	0	0	60
Prieska	M	2 910	8	0	29	11	45	198	1 787	64	768
	V	1 497	4	0	1	0	186	43	4	131	1 128
Totaal Ekono- miese Streek 15	M	5 013	15	0	42	24	71	673	2 488	98	1 602
	V	3 014	10	0	1	0	392	136	4	194	2 277
Hopetown	M	1 037	2	0	1	12	59	168	376	25	394
	V	770	1	0	0	0	150	29	3	24	563
Totaal van gedeelte van Ekonomiese Streek 16											
Gordonia	M	6 206	22	0	58	70	147	1 064	2 345	151	2 349
	V	4 413	14	0	4	6	508	171	57	199	3 454
Totaal van gedeelte van Ekonomiese Streek 17											

Bylae 16

GETALLE VAN SWARTMENSE IN WES-KAAP, MANLIK EN VROULIK, UITGEDRUK IN BEROEPS-KATEGORIEË (1970) TEENOR EKONOMIESE STREKE BINNE DIE WES-KAAP-LYN (VERSLAG 02-05-06)

Ekonomiese Streke		Totaal	Profes-sioneel	Adminis-tratiewe werker	Klerklike-werker	Verkoops-werker	Diens-werker	Plaas- en bosbou-werker	Produksie- en vervoer-werker	Nie-klassi-fiseerbaar	Nie-ekonomies bedrywig
01	M	71 769	245	5	749	1 171	4 012	3 552	41 816	2 779	17 440
	V	37 058	445	1	38	115	8 276	30	234	3 662	24 257
02	M	5 055	13	0	47	12	298	188	4 423	41	33
	V	52	0	0	0	0	3	1	2	1	45
03	M	1 594	1	0	6	1	51	658	786	23	68
	V	105	0	0	0	0	7	6	3	2	87
04	M	6 071	11	0	28	12	169	2 959	2 576	13	303
	V	565	1	0	1	0	53	17	21	13	459
05	M	36 472	63	1	189	299	965	8 063	17 585	923	8 384
	V	12 092	69	0	4	13	1 043	937	1 057	603	8 366
06	M	7 685	8	0	33	25	240	4 353	2 206	30	790
	V	1 495	7	0	0	0	247	81	5	16	1 139
07	M	2 129	9	0	12	7	52	258	825	79	887
	V	1 653	5	0	0	0	141	30	10	220	1 247
08	M	6 257	27	0	24	33	398	1 139	2 213	104	2 319
	V	4 557	17	0	1	2	680	99	197	157	3 404
09	M	12 667	28	0	20	76	231	3 001	3 080	212	6 019
	V	10 475	38	0	2	4	1 326	891	45	299	7 870
11	M	4 838	27	0	18	77	194	639	2 153	132	1 598
	V	3 213	14	0	0	0	677	37	6	182	2 297
12	M	4 677	20	0	0	33	70	993	536	219	2 788
	V	5 069	22	0	0	3	844	69	1	305	3 825
13	M	19 974	80	0	64	111	390	3 550	3 821	950	11 008
	V	20 386	103	0	8	12	3 660	605	39	1 593	14 366

(ge-deelte)

Ekonomiese Streke		Totaal	Profes- sioneel	Adminis- tratiewe werker	Klerklike- werker	Verkoops- werker	Diens- werker	Plaas- en bosbou- werker	Produksie- en vervoer- werker	Nie-klassi- fiseerbaar	Nie-ekonomies bedrywig
14	M	5 339	26	0	38	68	156	516	1 623	171	2 741
	V	5 430	25	0	0	7	1 336	58	6	248	3 750
15	M	5 013	15	0	42	24	71	673	2 488	98	1 602
	V	3 014	10	0	1	0	392	136	4	194	2 277
16 (ge- deelte)	M	1 037	2	0	1	12	59	168	376	25	394
	V	770	1	0	0	0	150	29	3	24	563
17 (ge- deelte)	M	6 206	22	0	58	70	147	1 064	2 345	151	2 349
	V	4 413	14	0	4	6	508	171	57	199	3 454
<u>Totale in Wes-Kaapland</u>											
	M	196 783	597	6	1 347	2 031	7 503	31 774	88 852	5 950	58 723
	V	110 347	771	1	59	162	19 343	3 197	1 690	7 718	77 406
Totaal		307 130	1 368	7	1 406	2 193	26 846	34 971	90 542	13 668	136 129

I
212
I

Bylae 17

PERSENTASIES VAN SWARTMENSE IN WES-KAAP, MANLIK EN VROULIK (1970) UITGEDRUK
IN BEROEPSKATEGORIEË TEENOR EKONOMIESE STREKE (VERSLAG 02-05-06)

Ekonomiese Streke		Totaal	Profes- sioneel	Adminis- tratiewe werker	Klerklike- werker	Verkoops- werker	Diens- werker	Plaas- en bosbou- werker	Produksie- en vervoer werker	Nie-klassi- fiseerbaar	Nie-ekonomies bedrywig
01	M	23,37	0,08	-	0,24	0,38	1,31	1,16	13,62	0,90	5,68
	V	12,07	0,14	-	0,01	0,04	2,69	0,01	0,08	1,19	0,80
02	M	1,65	-	-	0,02	-	0,10	0,06	1,44	0,01	0,01
	V	0,02	-	-	-	-	-	-	-	-	0,01
03	M	0,52	-	-	-	-	0,02	0,21	0,26	0,01	0,02
	V	0,03	-	-	-	-	-	-	-	-	0,03
04	M	1,98	-	-	0,01	-	0,06	0,96	0,84	-	0,10
	V	0,18	-	-	-	-	0,02	0,01	0,01	-	0,15
05	M	11,88	0,02	-	0,06	0,10	0,31	2,63	5,73	0,30	2,73
	V	3,94	0,02	-	-	-	0,34	0,31	0,34	0,20	2,72
06	M	2,50	-	-	0,01	0,01	0,08	1,42	0,72	0,01	0,26
	V	0,25	-	-	-	-	0,08	0,03	-	0,01	0,37
07	M	0,69	-	-	-	-	6,02	0,08	0,27	0,03	0,29
	V	0,54	-	-	-	-	0,05	0,01	-	0,07	0,41
08	M	2,04	0,01	-	0,01	0,01	0,13	0,37	0,72	0,03	0,76
	V	1,48	0,01	-	-	-	0,22	0,03	0,06	0,05	1,11
09	M	4,12	0,01	-	0,01	0,02	0,08	0,98	1,00	0,07	1,96
	V	3,41	0,01	-	-	-	0,43	0,29	0,01	0,10	2,56
11	M	1,58	0,01	-	0,01	0,03	0,06	0,21	0,70	0,04	0,52
	V	1,05	-	-	-	-	0,22	0,01	-	0,06	0,75

Ekonomiese Streke		Totaal	Profesioneel	Administratiewerker	Klerklike-werker	Verkoopswerker	Dienswerker	Plaas- en bosbou-werker	Produksie- en vervoer-werker	Nie-klassifiseerbaar	Nie-ekonomies bedrywig
12	M	1,52	0,01	-	0,01	0,01	0,02	0,32	0,17	0,07	0,91
	V	1,65	0,01	-	-	-	0,27	0,02	-	0,10	1,25
13 (ge-deelte)	M	6,50	0,03	-	0,02	0,04	0,13	1,16	1,24	0,31	3,58
	V	6,64	0,03	-	-	-	1,19	0,20	0,01	0,52	4,68
14	M	1,74	0,01	-	0,01	0,02	0,05	0,17	0,53	0,06	0,89
	V	1,77	0,01	-	-	-	0,43	0,02	-	0,08	1,22
15	M	1,63	-	-	0,01	0,01	0,02	0,22	0,81	0,03	0,52
	V	0,98	-	-	-	-	0,13	0,04	-	0,06	0,74
16 (ge-deelte)	M	0,34	-	-	-	-	0,02	0,05	0,12	0,01	0,13
	V	0,25	-	-	-	-	0,05	0,01	-	0,01	0,18
17 (ge-deelte)	M	2,02	0,01	-	0,02	0,02	0,05	0,35	0,76	0,05	0,76
	V	1,44	-	-	-	-	0,17	0,06	0,02	0,06	1,12
<u>Totaal in Wes-Kaapland</u>											
	M	64,07	0,19	-	0,44	0,66	2,44	10,35	28,93	1,94	19,12
	V	35,93	0,25	-	0,02	0,05	6,30	1,04	0,55	2,51	25,20
Totaal		100,00	0,45	-	0,46	0,71	8,74	11,39	29,48	4,45	44,32

Bylae 18

GETALLE VAN BLANKES IN WES-KAAP, MANLIK EN VROULIK, UITGEDRUK IN BEROEPS-
KATEGORIEË (1970) TEENoor EKONOMIESE STREKE BINNE DIE WES-KAAP-LYN
(VERSLAG 02-05-06)

Ekonomiese Streke		Totaal	Profes- sioneel	Adminis- tratiewe- werker	Klerklike werker	Verkoops- werker	Diens- werker	Plaas- en bosbou- werker	Produksie- en vervoer- werker	Nie-klassi- fiseerbaar	Nie ekonomies bedrywig
01	M	186 450	17 716	9 662	20,838	12,832	10 694	1 433	32 253	3 150	77 872
	V	195 325	10 579	879	29 378	7 250	3 084	94	1 755	1 997	140 309
02	M	7 450	362	72	350	165	290	970	1 738	97	3 406
	V	6 820	189	4	355	167	92	55	21	94	5 843
03	M	5 422	192	83	220	192	123	1 442	390	105	2 675
	V	5 138	134	1	258	92	79	65	53	48	4 408
04	M	13 637	566	353	725	516	972	2 206	1 572	250	6 477
	V	13 779	374	11	805	287	217	43	30	141	11 871
05	M	54 560	4 274	1 948	4 218	2 501	2 038	4 657	7 508	860	26 556
	V	56 528	2 373	93	4 985	1 596	1 055	146	378	530	45 372
06	M	17 329	747	397	802	706	525	3 555	1 693	481	8 423
	V	18 086	501	9	1 043	457	291	94	60	308	15 323
07	M	8 485	433	150	530	343	801	1 026	834	139	4 229
	V	8 439	343	6	613	232	146	19	64	149	6 867
08	M	15 822	863	485	899	744	502	1 807	2 180	499	7 843
	V	16 498	540	37	1 251	590	281	33	167	315	13 284
09	M	6 247	256	91	343	221	128	1 415	766	134	2 893
	V	6 190	198	3	376	177	81	33	16	86	5 220
11	M	11 398	478	190	807	378	325	2 636	1 277	176	5 131
	V	11 696	357	13	721	261	174	114	27	127	9 902

Ekonomiese Streke		Totaal	Profesioneel	Administratiewerker	Klerklike-werker	Verkoopswerker	Dienswerker	Plaas- en bosbouwerker	Produksie- en vervoerwerker	Nie-klassifiseerbaar	Nie-ekonomies bedrywig
12	M	2 765	114	27	175	98	69	710	235	69	1 268
	V	3 001	103	2	148	94	35	42	4	52	2 521
13 (ge-deelte)	M	7 924	478	138	637	341	294	1 027	1 075	156	3 778
	V	8 435	346	9	655	282	141	30	40	116	6 816
14	M	3 797	176	73	386	170	123	373	780	73	1 643
	V	4 065	126	4	311	153	57	15	5	36	3 358
15	M	3 680	168	65	179	101	61	1 152	365	47	1 542
	V	3 819	99	0	201	90	44	47	3	50	3 285
16 (ge-deelte)	M	1 029	55	15	43	36	25	231	147	13	464
	V	1 094	26	0	53	13	18	12	0	10	962
17 (ge-deelte)	M	8 007	361	134	530	295	206	1 635	844	124	3 878
	V	8 243	239	8	648	235	120	52	17	114	6 810
<u>Totaal in Wes-Kaapland</u>											
	M	354 002	27 239	13 883	31 682	19 639	17 176	26 275	53 657	6 373	158 078
	V	367 156	16 527	1 079	41 801	11 976	5 915	894	2 640	4 173	282 151
Totaal		721 158	43 766	14 962	73 483	31 615	23 091	27 169	56 297	10 546	440 229

1 210 1

Bylae 19

PERSENTASIES VAN BLANKES IN WES-KAAPLAND, MANLIK EN VROULIK (1970), UITGEDRUK
IN BEROEPSKATEGORIEË TEENOOR EKONOMIESE STREKE (VERSLAG 02-05-06)

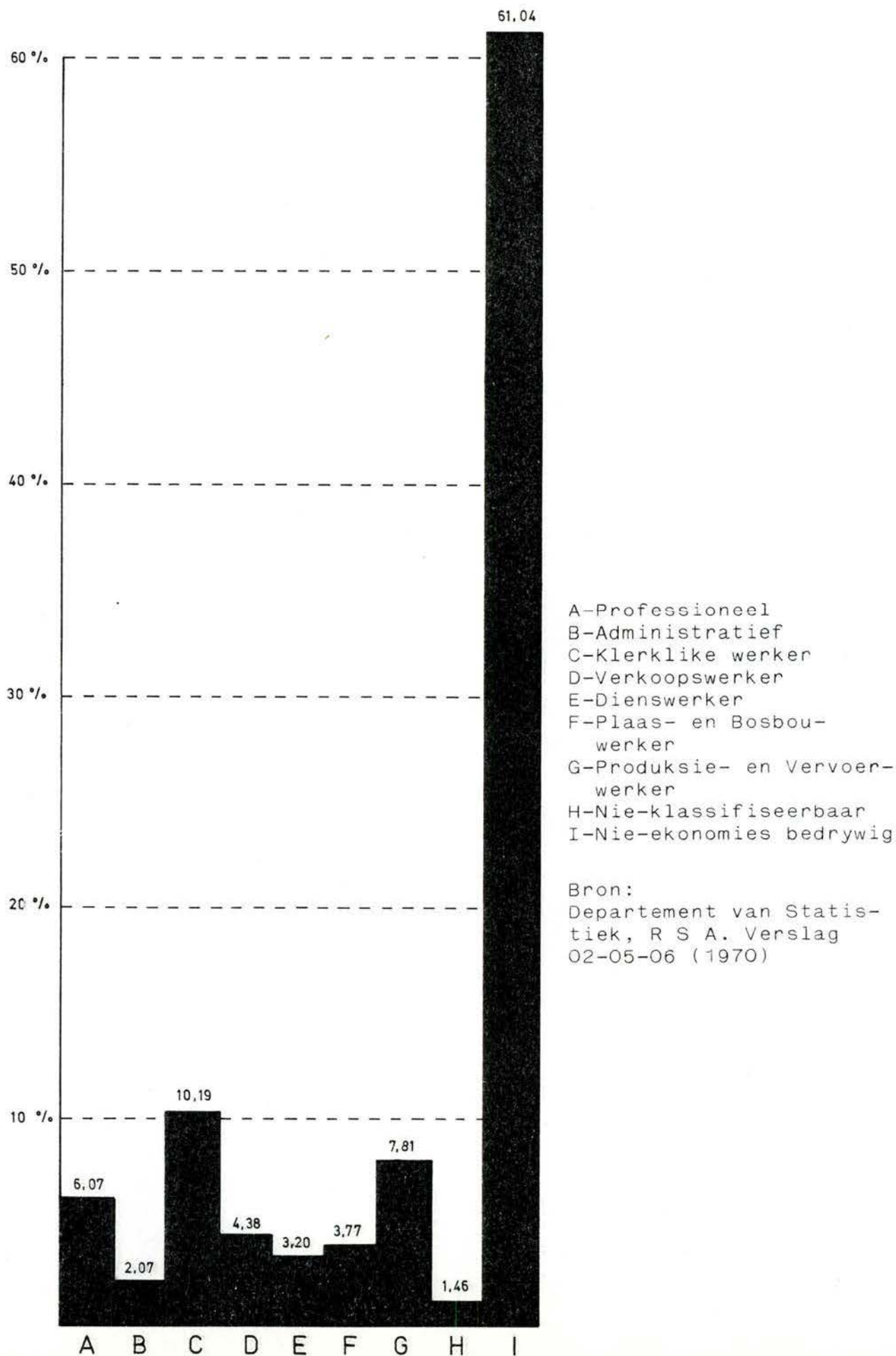
Ekonomiese Streke		Totaal	Profes- sioneel	Adminis- tratiewe- werker	Klerklike werker	Verkoops- werker	Diens- werker	Plaas- en bosbou- werker	Produksie- en vervoer- werker	Nie-klassi- fiseerbaar	Nie-ekonomies bedrywig
01	M	25,85	2,46	1,34	2,89	1,78	1,48	0,20	4,47	0,44	10,80
	V	27,08	1,47	0,12	4,07	1,01	0,43	0,01	0,24	0,28	19,46
02	M	1,03	0,05	0,01	0,05	0,02	0,04	0,13	0,24	0,01	0,47
	V	0,95	0,03	0,00	0,05	0,02	0,01	0,01	0,00	0,01	0,81
03	M	0,75	0,03	0,01	0,03	0,03	0,02	0,20	0,05	0,01	0,37
	V	0,71	0,02	0,00	0,04	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,61
04	M	1,89	0,08	0,05	0,10	0,07	0,13	0,31	0,22	0,03	0,90
	V	1,91	0,05	0,00	0,11	0,04	0,03	0,01	0,00	0,02	1,65
05	M	7,57	0,59	0,27	0,58	0,35	0,28	0,65	1,04	0,12	3,68
	V	7,84	0,33	0,01	0,69	0,22	0,15	0,02	0,05	0,07	6,29
06	M	2,40	0,10	0,06	0,11	0,10	0,07	0,49	0,23	0,07	1,17
	V	2,51	0,07	0,00	0,14	0,06	0,04	0,01	0,01	0,04	2,12
07	M	1,18	0,06	0,02	0,07	0,05	0,11	0,14	0,12	0,02	0,59
	V	1,17	0,05	0,00	0,09	0,03	0,02	0,00	0,01	0,02	0,95
08	M	2,19	0,12	0,07	0,12	0,10	0,07	0,25	0,30	0,07	1,09
	V	2,29	0,07	0,01	0,17	0,08	0,04	0,00	0,02	0,04	1,84
09	M	0,87	0,04	0,01	0,05	0,03	0,02	0,20	0,11	0,02	0,40
	V	0,86	0,03	0,00	0,05	0,02	0,01	0,00	0,00	0,01	0,72
11	M	1,58	0,07	0,03	0,11	0,05	0,05	0,37	0,18	0,02	0,71
	V	1,62	0,05	0,00	0,10	0,04	0,02	0,02	0,00	0,02	1,37

Ekonomiese Streke		Totaal	Profesioneel	Administratiewerker	Klerklike-werker	Verkoopswerker	Dienswerker	Plaas- en bosbouwerker	Produksie- en vervoerwerker	Nie-klassifiseerbaar	Nie-ekonomies bedrywig
12	M	0,38	0,02	0,00	0,02	0,01	0,01	0,10	0,03	0,01	0,18
	V	0,42	0,01	0,00	0,02	0,01	0,00	0,01	0,00	0,01	0,35
13 (ge-deelte)	M	1,10	0,07	0,02	0,09	0,05	0,04	0,14	0,15	0,02	0,52
	V	1,17	0,05	0,00	0,09	0,04	0,02	0,00	0,01	0,02	0,95
14	M	0,53	0,02	0,01	0,05	0,02	0,02	0,05	0,11	0,01	0,23
	V	0,56	0,02	0,00	0,04	0,02	0,01	0,00	0,00	0,00	0,47
15	M	0,51	0,02	0,01	0,02	0,01	0,01	0,16	0,05	0,01	0,21
	V	0,53	0,01	0,00	0,03	0,01	0,01	0,01	0,00	0,01	0,46
16 (ge-deelte)	M	0,14	0,01	0,00	0,01	0,00	0,00	0,03	0,02	0,00	0,06
	V	0,15	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,13
17 (ge-deelte)	M	1,11	0,05	0,02	0,07	0,04	0,03	0,23	0,12	0,02	0,54
	V	1,14	0,03	0,00	0,09	0,03	0,02	0,01	0,00	0,02	0,94

Totaal in Wes-Kaapland

M	49,09	3,78	1,93	4,39	2,72	2,38	3,64	7,44	0,88	21,92
V	50,91	2,29	0,15	5,80	1,66	0,82	0,12	0,37	0,58	39,12
Totaal	100,00	6,07	2,07	10,19	4,38	3,20	3,77	7,81	1,46	61,04

BLANKES IN WES-KAAPLAND UITGEDRUK IN BEROEPSKATEGORIEË (A TOT I) 1970

Bylae 21

GETALLE VAN KLEURLINGE IN WES-KAAP, MANLIK EN VROULIK (1970), UITGEDRUK IN
BEROEPSKATEGORIEË TEENOR EKONOMIESE STREKE BINNE DIE WES-KAAP-LYN
(VERSLAG 02-05-06)

Ekonomiese Streke		Totaal	Profesioneel	Administratiewe-werker	Klerklike-werker	Verkoopsw-erker	Diens-werker	Plaas- en bosbou-werker	Produksie- en vervoer-werker	Nie-klassifiseerbaar	Nie-ekonomies bedrywig
01	M	289 766	3 448	372	13 486	6 328	9 645	6 021	91 195	8 724	150 547
	V	316 309	6 177	35	6 006	3 497	31 846	6 468	39 781	5 838	222 661
02	M	24 307	235	11	315	225	447	3 036	5 903	790	13 345
	V	24 062	232	0	39	68	2 253	75	126	736	20 533
03	M	15 683	116	5	68	78	156	5 148	1 476	274	8 362
	V	14 966	109	1	6	12	1 369	657	204	337	12 271
04	M	37 533	292	4	359	347	507	8 656	6 127	736	20 505
	V	36 610	321	0	75	210	4 115	297	1 003	873	29 716
05	M	130 600	1 145	134	1 891	1 303	2 632	24 877	25 913	3 293	69 412
	V	127 424	1 732	1	500	831	13 259	5 000	7 433	3 003	95 665
06	M	44 737	347	50	273	469	688	10 766	7 014	771	24 359
	V	44 180	440	1	28	161	5 158	922	1 091	1 091	35 288
07	M	23 240	207	8	156	274	428	4 699	3 776	592	13 100
	V	23 861	250	0	20	43	2 715	311	374	768	19 380
08	M	35 821	287	26	472	432	750	5 439	8 184	813	19 418
	V	35 625	383	0	48	126	4 363	291	1 393	1 054	27 967
09	M	18 091	154	2	58	90	191	4 610	2 347	454	10 185
	V	17 586	153	0	11	31	1 793	517	220	512	14 349
11	M	35 817	239	21	208	330	715	8 085	5 580	919	19 720
	V	35 817	307	0	32	87	5 302	104	150	1 073	28 762

Ekonomiese Streek		Totaal	Profes- sioneel	Adminis- tratiewe- werker	Klerklike werker	Verkoops- werker	Diens- werker	Plaas- en bosbou- werker	Produksie- en vervoer- werker	Nie-klassi- fiseerbaar	Nie-ekonomies bedrywig
12	M	10 727	72	2	22	45	74	2 460	1 061	360	6 631
	V	10 971	80	0	3	10	1 463	124	19	410	8 862
13 (ge- deelte)	M	22 452	178	9	175	206	307	3 709	3 092	1 116	13 660
	V	24 173	272	0	17	45	3 552	39	67	982	19 199
14	M	8 542	60	0	82	52	147	1 493	1 736	295	4 677
	V	8 712	91	0	3	16	1 611	13	28	276	6 674
15	M	14 236	93	8	128	68	173	3 063	2 140	447	8 116
	V	14 453	98	0	9	22	1 917	183	20	535	11 669
16 (ge- deelte)	M	3 443	17	0	20	24	69	675	581	202	1 855
	V	3 450	23	0	1	1	556	15	9	122	2 723
17 (ge- deelte)	M	27 431	271	14	245	254	264	5 369	3 832	873	16 309
	V	29 171	310	0	41	76	2 761	523	216	1 088	24 156
<u>Totaal in Wes-Kaapland</u>											
	M	742 426	7 161	666	17 958	10 525	17 193	98 106	169 957	20 659	400 201
	V	767 370	10 978	38	6 839	5 236	84 033	9 539	52 134	18 698	579 875
Totaal		1 509 796	18 139	704	24 797	15 761	101 226	107 645	222 091	39 357	980 076

1
221
1

Bylae 22

PERSENTASIES VAN KLEURLINGE IN WES-KAAPLAND, MANLIK EN VROULIK (1970) UITGEDRUK
IN BEROEPSKATEGORIEË TEENOR EKONOMIESE STREKE (VERSLAG 02-05-06)

Ekonomeiese Streke		Totaal	Profesioneel	Administratiewerker	Klerklike-werker	Verkoopsworwer	Diens-worwer	Plaas- en bosbou-worwer	Produksie- en vervoer-worwer	Nie-klassifiseerbaar	Nie-ekonomies bedrywig
01	M	19,19	0,23	0,02	0,89	0,45	0,64	0,04	6,04	0,58	9,97
	V	20,95	0,41	0,00	0,40	0,23	2,11	0,03	2,63	0,39	14,75
02	M	1,61	0,02	0,00	0,02	0,01	0,03	0,20	0,39	0,05	0,88
	V	1,59	0,02	0,00	0,00	0,00	0,15	0,00	0,01	0,05	1,36
03	M	1,04	0,01	0,00	0,00	0,01	0,01	0,34	0,10	0,02	0,55
	V	0,99	0,01	0,00	0,00	0,00	0,09	0,04	0,01	0,02	0,11
04	M	2,49	0,02	0,00	0,02	0,02	0,03	0,57	0,41	0,05	1,36
	V	2,42	0,02	0,00	0,00	0,01	0,27	0,02	0,07	0,06	1,97
05	M	8,65	0,08	0,01	0,13	0,09	0,17	1,65	1,72	0,22	4,60
	V	8,44	0,11	0,00	0,03	0,06	0,88	0,33	0,49	0,20	6,34
06	M	2,96	0,02	0,00	0,02	0,03	0,05	0,71	0,46	0,05	1,16
	V	2,93	0,03	0,00	0,00	0,01	0,34	0,06	0,07	0,07	2,34
07	M	1,54	0,01	0,00	0,01	0,02	0,03	0,31	0,25	0,04	0,87
	V	1,58	0,02	0,00	0,00	0,00	0,18	0,02	0,02	0,05	1,28
08	M	2,37	0,02	0,00	0,03	0,03	0,05	0,36	0,54	0,05	1,29
	V	2,36	0,03	0,00	0,00	0,01	0,29	0,02	0,09	0,07	1,85
09	M	1,20	0,01	0,00	0,00	0,01	0,01	0,31	0,16	0,03	0,67
	V	1,16	0,01	0,00	0,00	0,00	0,12	0,03	0,01	0,03	0,95
11	M	2,37	0,02	0,00	0,01	0,02	0,05	0,54	0,37	0,06	1,31
	V	2,37	0,02	0,00	0,00	0,01	0,35	0,01	0,01	0,07	1,91

Ekonomiese Streke		Totaal	Profesioneel	Administratiewerker	Klerklike-werker	Verkoopswerker	Dienswerker	Plaas- en bosbou-werker	Produksie- en vervoer-werker	Nie-klassifiseerbaar	Nie-ekonomies bedrywig
12	M	0,71	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,16	0,07	0,02	0,44
	V	0,73	0,01	0,00	0,00	0,00	0,10	0,01	0,00	0,03	0,59
13 (ge-deelte)	M	1,49	0,01	0,00	0,01	0,01	0,02	0,25	0,20	0,07	0,90
	V	1,60	0,02	0,00	0,00	0,00	0,24	0,00	0,00	0,07	1,27
14	M	0,57	0,00	0,00	0,01	0,00	0,01	0,10	0,11	0,02	0,31
	V	0,58	0,01	0,00	0,00	0,00	0,11	0,00	0,00	0,02	0,44
15	M	0,94	0,01	0,00	0,01	0,00	0,01	0,20	0,14	0,03	0,54
	V	0,96	0,01	0,00	0,00	0,00	0,13	0,01	0,00	0,04	0,77
16 (ge-deelte)	M	0,23	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,04	0,04	0,01	0,12
	V	0,23	0,00	0,00	0,00	0,00	0,04	0,00	0,00	0,01	0,18
17 (ge-deelte)	M	1,82	0,02	0,00	0,02	0,02	0,02	0,36	0,25	0,06	1,08
	V	1,93	0,02	0,00	0,00	0,01	0,18	0,03	0,01	0,07	1,60
<u>Totaal in Wes-Kaapland</u>											
	M	49,17	0,47	0,04	1,19	0,70	1,14	6,50	11,26	1,37	26,51
	V	50,83	0,73	0,00	0,45	0,35	5,57	0,63	3,45	1,24	38,41
Totaal		100,00	1,20	0,05	1,64	1,04	6,70	7,13	14,71	2,61	64,91

Bylae 23GETALLE EN PERSENTASIES VAN DIE SWART EN KLEURLING BEVOLKING IN WES-KAAPLAND (1970) UITGEDRUK IN BEROEPSKATEGORIEË

	Totaal	Profes- sioneel	Adminis- tratiewe- werker	Verkoops- werker	Klerklike werker	Diens- werker	Plaas- en bosbou- werker	Produksie- en vervoer- werker	Nie klassi- fiseerbaar	Nie-ekonomies bedrywig
Swartes	307 130	1 368	7	1 406	2 193	26 846	34 971	905 542	13 668	136 129
Kleurlinge	1 509 796	18 139	704	24 797	15 761	101 226	107 645	222 091	39 357	980 076
Totaal	1 816 926	19 507	711	26 203	17 954	128 072	142 616	312 633	53 025	1 116 205
% Swartes	16,90	7,01	0,98	5,37	12,21	20,96	24,52	28,96	25,78	12,20
% Kleurlinge	83,10	92,99	99,02	94,63	87,79	79,04	75,48	71,04	74,22	87,80